

**UCHWAŁA NR VIII/85/2024
RADY POWIATU TARNOGÓRSKIEGO**

z dnia 26 listopada 2024 r.

**w sprawie przyjęcia Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu
Tarnogórskiego na lata 2025-2029 z perspektywą do roku 2033**

Na podstawie art. 4 ust. 1 pkt 13, art. 12 pkt 11 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 roku o samorządzie powiatowym (tekst jednolity: Dz. U. z 2024r. poz. 107) oraz art. 18 ust. 1 w związku z art. 17 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 roku Prawo ochrony środowiska (tekst jednolity Dz. U. z 2024r. poz. 54 z późn. zm.¹⁾)

**Rada Powiatu
uchwala:**

§ 1. Przyjmuje się Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Tarnogórskiego na lata 2025-2029 z perspektywą do roku 2033 jako dokument obowiązujący do stosowania, o treści określonej w załączeniu do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Powiatu Tarnogórskiego.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

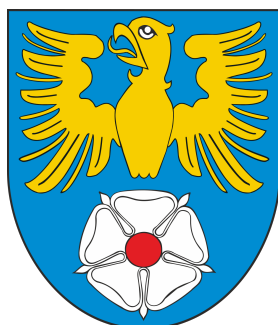
§ 4. Uchwała podlega ogłoszeniu w sposób zwyczajowo przyjęty.

Przewodniczący Rady
Powiatu

Przemysław Cichosz

¹⁾ Przepisy wprowadzające zmiany opublikowano w: Dz. U. z 2024r. poz. 834, poz. 1089, poz. 1222

Program ochrony środowiska dla Powiatu Tarnogórskiego na lata 2025 – 2029 z perspektywą do roku 2033

POWIAT TARNOGÓRSKI

WFOŚiGW w Katowicach

Dofinansowano ze środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
w Katowicach

Treści zawarte w publikacji nie stanowią oficjalnego stanowiska organów Wojewódzkiego Funduszu Ochrony
Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach

Tarnowskie Góry, 2024 r.

ZLECENIODAWCA:

POWIAT TARNOGÓRSKI

Starostwo Powiatowe w Tarnowskich Górach
ul. Karłuszowiec 5, 42-600 Tarnowskie Góry
tel.: 32 381 37 71, faks: 32 381 37 27
mail: kancelaria@tgpowiat.pl, www.bip.tarnogorski.pl

ZLECENIOBIORCA:

EKO – TEAM KONSULTING

ul. Spokojna 3, 43-330 Heczmarowice
tel.: 33 486 53 53, faks: 33 486 54 54, kom. 513 100 869
mail: biuro@eko-team.com.pl

AUTORZY OPRACOWANIA:

Agnieszka Chylak,
Sebastian Kulikowski

INFORMACJE ZAMIESZCZONE W NINIEJSZYM OPRACOWANIU ZOSTAŁY UDOSTĘPNIONE PRZEZ:

- 1 Starostwo Powiatowe w Tarnowskich Górach,
- 2 Urząd Miejski w Kaletach,
- 3 Urząd Miejski w Miasteczku Śląskim,
- 4 Urząd Miejski w Radzionkowie,
- 5 Urząd Miejski w Tarnowskich Górach,
- 6 Urząd Gminy Krupski Młyn,
- 7 Urząd Gminy Ożarówce,
- 8 Urząd Gminy Świerklaniec,
- 9 Urząd Gminy Tworóg,
- 10 Urząd Gminy Zbrosławice,
- 11 Zarząd Dróg Powiatowych w Tarnowskich Górach,
- 12 Zarząd Dróg Wojewódzkich w Katowicach,
- 13 Generalną Dyрекcję Dróg Krajowych i Autostrad, Oddział w Katowicach,
- 14 Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego w Katowicach,
- 15 Urząd Metropolitalny Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii w Katowicach,
- 16 Zarząd Transportu Metropolitalnego w Katowicach,
- 17 PKS Tarnobrzeg,
- 18 Przedsiębiorstwo Komunikacji Miejskiej w Gliwicach,
- 19 Polską Spółkę Gazownictwa Sp. z o.o. Oddział Zakład Gazowniczy w Zabrze,

- 20 Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach,
- 21 Narodowy Fundusz Ochrony Środowisk i Gospodarki Wodnej w Warszawie,
- 22 Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowisk i Gospodarki Wodnej w Katowicach,
- 23 Wojewódzki Inspektorat Ochrony Roślin i Nasiennictwa w Katowicach,
- 24 Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa Śląski Oddział Regionalny w Częstochowie,
- 25 Nadleśnictwa Świerklaniec, Koszęcin, Brynek, Zawadzkie, Rudziniec,
- 26 Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Katowicach,
- 27 Tauron Dystrybucję S.A. Oddział w Gliwicach,
- 28 Okręgową Stację Chemiczno-Rolniczą w Gliwicach,
- 29 Okręgowy Urząd Górniczy w Katowicach.

SPIS TREŚCI

1. WSTĘP	10
1.1. CEL I PODSTAWA OPRACOWANIA	10
1.2. METODOLOGIA OPRACOWANIA I ZAWARTOŚĆ DOKUMENTU	10
2. UWARUNKOWANIA PRAWNE, SPÓJNOŚĆ Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI I PROGRAMOWYMI	13
3. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA POWIATU	17
4. OCENA STANU ŚRODOWISKA	19
4.1. POWIETRZE ATMOSFERYCZNE	19
4.1.1. EFEKTY REALIZACJI DOTYCHCZASOWEGO POŚ	19
4.1.2. OPIS STANU OBECNEGO	22
4.1.2.1. Jakość powietrza na obszarze powiatu tarnogórskiego	22
4.1.2.2. Źródła emisji na terenie powiatu tarnogórskiego	24
4.1.2.3. Warunki wykorzystania odnawialnych źródeł energii	29
4.1.3. ANALIZA SWOT	35
4.1.4. CELE I ZADANIA ŚRODOWISKOWE Z ZAKRESU POWIETRZA ATMOSFERYCZNEGO	36
4.2. HAŁAS	37
4.2.1. EFEKTY REALIZACJI DOTYCHCZASOWEGO POŚ	37
4.2.2. OPIS STANU OBECNEGO	38
4.2.2.1. Hałas przemysłowy	38
4.2.2.2. Hałas drogowy	39
4.2.2.3. Hałas kolejowy	41
4.2.2.4. Hałas lotniczy	43
4.2.3. ANALIZA SWOT	43
4.2.4. CELE I ZADANIA ŚRODOWISKOWE W ZAKRESIE HAŁASU	43
4.3. PROMIENIOWANIE ELEKTROMAGNETYCZNE	45
4.3.1. EFEKTY REALIZACJI DOTYCHCZASOWEGO POŚ	45
4.3.2. OPIS STANU OBECNEGO	45
4.3.3. ANALIZA SWOT	47
4.3.4. CELE I ZADANIA ŚRODOWISKOWE W ZAKRESIE PROMIENIOWANIA ELEKTROMAGNETYCZNEGO	47
4.4. ZASOBY WODNE	48
4.4.1. EFEKTY REALIZACJI DOTYCHCZASOWEGO POŚ	48
4.4.2. OPIS STANU OBECNEGO	48
4.4.2.1. Wody powierzchniowe	48
4.4.2.2. Monitoring rzek w rejonie powiatu tarnogórskiego	51
4.4.2.3. Wody podziemne	55
4.4.2.4. Monitoring wód podziemnych	56
4.4.2.5. Ochrona przed powodzią oraz skutkami suszy	57
4.4.3. ANALIZA SWOT	60
4.6.4. CELE I ZADANIA ŚRODOWISKOWE Z ZAKRESU ZASOBÓW WODNYCH	60
4.5. GOSPODARKA WODNO - ŚCIEKOWA	62
4.5.1. EFEKTY REALIZACJI DOTYCHCZASOWEGO POŚ	62
4.5.2. OPIS STANU OBECNEGO	62
4.5.2.1. Zaopatrzenie w wodę	62
4.5.2.2. Odbiór ścieków	64
4.5.3. ANALIZA SWOT	67
4.5.4. CELE I ZADANIA ŚRODOWISKOWE W ZAKRESIE GOSPODARKI WODNO-ŚCIEKOWEJ	68
4.6. ZASOBY SUROWCÓW NATURALNYCH	69
4.6.1. EFEKTY REALIZACJI DOTYCHCZASOWEGO POŚ	69
4.6.2. OPIS STANU OBECNEGO	69
4.6.2.1. Surowce naturalne na terenie powiatu tarnogórskiego	69
4.6.3. ANALIZA SWOT	71
4.6.4. CELE I ZADANIA ŚRODOWISKOWE Z ZAKRESU ZASOBÓW SUROWCÓW NATURALNYCH	71
4.7. GLEBY	73

4.7.1.	EFEKTY REALIZACJI DOTYCHCZASOWEGO POŚ.....	73
4.7.2.	OPIS STANU OBECNEGO	73
4.7.2.1.	Rolnicze wykorzystanie gleb.....	73
4.7.2.2.	Badania gleb.....	74
4.7.2.3.	Działalność instytucji do obsługi rolnictwa	75
4.7.2.4.	Organizmy i rośliny szkodliwe.....	76
4.7.3.	ANALIZA SWOT.....	77
4.7.4.	CELE I ZADANIA ŚRODOWISKOWE Z ZAKRESU GLEB.....	77
4.8.	GOSPODARKA ODPADAMI	78
4.8.1.	EFEKTY REALIZACJI DOTYCHCZASOWEGO POŚ.....	78
4.8.2.	OPIS STANU OBECNEGO	79
4.8.2.1.	Gospodarowanie odpadami komunalnymi na terenie powiatu tarnogórskiego	79
4.8.2.2.	Odpady z sektora przemysłowego.....	82
4.8.2.3.	Wyroby zawierające azbest na terenie powiatu tarnogórskiego	83
4.8.3.	ANALIZA SWOT.....	84
4.8.4.	CELE I ZADANIA ŚRODOWISKOWE Z ZAKRESU GOSPODARKI ODPADAMI	84
4.9.	OCHRONA PRZYRODY	86
4.9.1.	EFEKTY REALIZACJI DOTYCHCZASOWEGO POŚ.....	86
4.9.2.	OPIS STANU OBECNEGO	87
4.9.2.1.	Korytarze ekologiczne	90
4.9.2.2.	Ochrona i zrównoważony rozwój lasów.....	90
4.9.3.	ANALIZA SWOT.....	91
4.9.4.	CELE I ZADANIA ŚRODOWISKOWE W ZAKRESIE OCHRONY PRZYRODY	92
4.10.	PRZECIWDZIAŁANIE POWAŻNYM AWARIOM PRZEMYSŁOWYM	93
4.10.1.	WSKAŹNIKI MONITOROWANIA REALIZACJI DOTYCHCZASOWEGO POŚ.....	93
4.10.2.	OPIS STANU OBECNEGO	93
4.10.3.	ANALIZA SWOT.....	94
4.10.4.	CELE I ZADANIA ŚRODOWISKOWE W ZAKRESIE PRZECIWDZIAŁANIA POWAŻNYM AWARIOM PRZEMYSŁOWYM.....	94
5.	ZAGADNIENIA HORYZONTALNE.....	96
5.1.	ADAPTACJA DO ZMIAN KLIMATU	96
5.2.	NADZWYCZAJNE ZAGROŻENIA	97
5.3.	DZIAŁANIA EDUKACYJNE.....	98
5.4.	MONITORING ŚRODOWISKA	98
6.	CELE PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA I ICH FINANSOWANIE	100
6.1.	CELE, KIERUNKI INTERWENCJI I ZADANIA Z ZAKRESU POWIETRZA ATMOSFERYCZNEGO.....	100
6.2.	HARMONOGRAM ZADAŃ WŁASNYCH W ZAKRESIE POWIETRZA ATMOSFERYCZNEGO.....	104
6.3.	HARMONOGRAM ZADAŃ MONITOROWANYCH W ZAKRESIE POWIETRZA ATMOSFERYCZNEGO.....	104
6.4.	CELE, KIERUNKI INTERWENCJI I ZADANIA Z ZAKRESU HAŁASU.....	107
6.5.	HARMONOGRAM ZADAŃ WŁASNYCH W ZAKRESIE HAŁASU	108
6.6.	HARMONOGRAM ZADAŃ MONITOROWANYCH W ZAKRESIE HAŁASU.....	109
6.7.	CELE, KIERUNKI INTERWENCJI I ZADANIA Z ZAKRESU PROMIENIOWANIA ELEKTROMAGNETYCZNEGO.....	110
6.8.	HARMONOGRAM ZADAŃ WŁASNYCH W ZAKRESIE PROMIENIOWANIA ELEKTROMAGNETYCZNEGO.....	110
6.9.	HARMONOGRAM ZADAŃ MONITOROWANYCH W ZAKRESIE PROMIENIOWANIA ELEKTROMAGNETYCZNEGO.....	111
6.10.	CELE, KIERUNKI INTERWENCJI I ZADANIA Z ZAKRESU ZASOBÓW WODNYCH.....	112
6.11.	HARMONOGRAM ZADAŃ WŁASNYCH W ZAKRESIE ZASOBÓW WODNYCH.....	114
6.12.	HARMONOGRAM ZADAŃ MONITOROWANYCH W ZAKRESIE ZASOBÓW WODNYCH.....	114
6.13.	CELE, KIERUNKI INTERWENCJI I ZADANIA Z ZAKRESU GOSPODARKI WODNO-ŚCIEKOWEJ 116	
6.14.	HARMONOGRAM ZADAŃ MONITOROWANYCH W ZAKRESIE GOSPODARKI WODNO-ŚCIEKOWEJ	117
6.15.	CELE, KIERUNKI INTERWENCJI W ZAKRESIE ZASOBÓW SUROWCÓW NATURALNYCH.....	119

6.16.	HARMONOGRAM ZADAŃ WŁASNYCH W ZAKRESIE ZASOBÓW SUROWCÓW NATURALNYCH	119
6.17.	HARMONOGRAM ZADAŃ MONITOROWANYCH W ZAKRESIE ZASOBÓW SUROWCÓW NATURALNYCH	120
6.18.	CELE, KIERUNKI INTERWENCJI W ZAKRESIE GLEB	121
6.19.	HARMONOGRAM ZADAŃ WŁASNYCH W ZAKRESIE GLEB	122
6.20.	HARMONOGRAM ZADAŃ MONITOROWANYCH W ZAKRESIE GLEB.....	123
6.21.	CELE, KIERUNKI INTERWENCJI W ZAKRESIE GOSPODARKI ODPADAMI	124
6.22.	HARMONOGRAM ZADAŃ WŁASNYCH W ZAKRESIE GOSPODARKI ODPADAMI.....	126
6.23.	HARMONOGRAM ZADAŃ MONITOROWANYCH W ZAKRESIE GOSPODARKI ODPADAMI.....	126
6.24.	CELE, KIERUNKI INTERWENCJI W ZAKRESIE OCHRONY PRZYRODY	128
6.25.	HARMONOGRAM ZADAŃ WŁASNYCH W ZAKRESIE OCHRONY PRZYRODY	131
6.26.	HARMONOGRAM ZADAŃ MONITOROWANYCH W ZAKRESIE OCHRONY PRZYRODY.....	131
6.27.	CELE, KIERUNKI INTERWENCJI I ZADANIA Z ZAKRESU PRZECIWDZIAŁANIA POWAŻNYM AWARIOM PRZEMYSŁOWYM.....	133
6.28.	HARMONOGRAM ZADAŃ WŁASNYCH W ZAKRESIE PRZECIWDZIAŁANIA POWAŻNYM AWARIOM PRZEMYSŁOWYM.....	134
6.29.	HARMONOGRAM ZADAŃ MONITOROWANYCH W ZAKRESIE PRZECIWDZIAŁANIA POWAŻNYM AWARIOM PRZEMYSŁOWYM.....	134
7.	SYSTEM REALIZACJI PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA	136
8.	MONITORING PROGRAMU	137
9.	STRESZCZENIE W JĘZYKU NIESPECJALISTYCZNYM	138

SPIS TABEL

TABELA 1 RELACJA KIERUNKÓW INTERWENCJI OKREŚLONYCH W POŚ DLA WOJ. ŚLĄSKIEGO ORAZ W POLITYCE EKOLOGICZNEJ PAŃSTWA 2030	11
TABELA 2 ZESTAWIENIE DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH I PRZEDSTAWIENIE SPÓJNOŚCI Z CELAMI ZAPISANYMI W „PROGRAMIE OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU TARNOGÓRSKIEGO NA LATA 2025-2029 Z PERSPEKTYWĄ DO ROKU 2033”	13
TABELA 3 WYBRANE EFEKTY REALIZACJI DOTYCHCZASOWEGO POŚ W ZAKRESIE PRZECIWDZIAŁANIA ZMIANOM KLIMATU ORAZ LIKWIDACJA ŹRÓDEŁ EMISJI ZANIECZYSZCZEŃ DO POWIETRZA	19
TABELA 4 WSKAŹNIKI MONITOROWANIA REALIZACJI DZIAŁAŃ W ZAKRESIE OCHRONY POWIETRZA	21
TABELA 5 KLASY STREF DLA POSZCZEGÓLNYCH ZANIECZYSZCZEŃ, UZYSKANE W OCENIE ZA 2023 ROK DOKONANEJ Z UWZGLĘDNIENIEM KRYTERIÓW USTANOWIONYCH W CELU OCHRONY ZDROWIA LUDZI - KLASYFIKACJA PODSTAWOWA (KLASY: A, C ORAZ A1, C1 DLA PYŁU ZAWIESZONEGO PM _{2,5}).....	24
TABELA 6 WIELKOŚĆ EMISJI ANALIZOWANYCH ZANIECZYSZCZEŃ W STREFIE ŚLĄSKIEJ W 2021 R. W SEKTORZE TRANSPORTU DROGOWEGO	28
TABELA 7 AKTYWNE POJAZDY NA TERENIE POWIATU TARNOGÓRSKIEGO W LATACH 2020-2022	29
TABELA 8 INSTALACJE OZE W BUDYNKACH UŻYTECZNOŚCI PUBLICZNEJ NA TERENIE POWIATU TARNOGÓRSKIEGO	34
TABELA 9 WYBRANE EFEKTY REALIZACJI DOTYCHCZASOWEGO POŚ W ZAKRESIE ZAGROŻENIA HAŁASEM.....	37
TABELA 10 WSKAŹNIKI MONITOROWANIA REALIZACJI DZIAŁAŃ W ZAKRESIE KLIMATU AKUSTYCZNEGO	38
TABELA 11 LINIE KOLEJOWE NA TERENIE POWIATU TARNOGÓRSKIEGO	41
TABELA 12 WYBRANE EFEKTY REALIZACJI DOTYCHCZASOWEGO POŚ W ZAKRESIE PROMIENIOWANIA ELEKTROMAGNETYCZNEGO	45
TABELA 13 LINIE SIECI ENERGETYCZNEJ NA TERENIE POWIATU TARNOGÓRSKIEGO	45
TABELA 14 WYBRANE EFEKTY REALIZACJI DOTYCHCZASOWEGO POŚ W ZAKRESIE GOSPODAROWANIA WODAMI	48
TABELA 15 WSKAŹNIKI MONITOROWANIA REALIZACJI DZIAŁAŃ W ZAKRESIE GOSPODAROWANIA WODAMI	48
TABELA 16 JAKOŚĆ WÓD POWIERZCHNIOWYCH W REJONIE POWIATU TARNOGÓRSKIEGO	52
TABELA 17 JEDNOLITE CZĘŚCI WÓD PODZIEMNYCH NA TERENIE POWIATU TARNOGÓRSKIEGO	56
TABELA 18 ZESTAWIENIE PUNKTÓW BADAWCZYCH WÓD PODZIEMNYCH NA TERENIE POWIATU TARNOGÓRSKIEGO.....	56
TABELA 19 WYBRANE EFEKTY REALIZACJI DOTYCHCZASOWEGO POŚ W ZAKRESIE GOSPODARKI WODNO-ŚCIEKOWEJ	62
TABELA 20 WSKAŹNIKI MONITOROWANIA REALIZACJI DZIAŁAŃ W ZAKRESIE GOSPODARKI WODNO-ŚCIEKOWEJ	62
TABELA 21 CHARAKTERYSTYKA AGLOMERACJI NA TERENIE POWIATU TARNOGÓRSKIEGO.....	66
TABELA 22 WYBRANE EFEKTY REALIZACJI DOTYCHCZASOWEGO POŚ W ZAKRESIE ZASOBÓW GEOLOGICZNYCH	69
TABELA 23 WSKAŹNIKI MONITOROWANIA REALIZACJI DZIAŁAŃ W ZAKRESIE OCHRONY POWIERZCHNI ZIEMI I ZASOBÓW GEOLOGICZNYCH	69
TABELA 24 ZŁOŻA ZASOBÓW KOPALIN NA TERENIE POWIATU TARNOGÓRSKIEGO.....	70

TABELA 25 ZESTAWIENIE REALIZACJI PAKIETÓW ROLNO-ŚRODOWISKOWYCH I ROLNO-ŚRODOWISKOWO-KLIMATYCZNYCH W LATACH 2022-2023 NA TERENIE POWIATU TARNOGÓRSKIEGO.....	76
TABELA 26 WYBRANE EFEKTY REALIZACJI DOTYCHCZASOWEGO POŚ W ZAKRESIE GOSPODAROWANIA ODPADAMI	78
TABELA 27 WSKAŹNIKI MONITOROWANIA REALIZACJI DZIAŁAŃ W ZAKRESIE GOSPODARKI ODPADAMI	79
TABELA 28 IŁOŚĆ WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST W GMINACH POWIATU TARNOGÓRSKIEGO (MG).....	83
TABELA 29 WYBRANE EFEKTY REALIZACJI DOTYCHCZASOWEGO POŚ W ZAKRESIE ZASOBÓW PRZYRODNICZYCH.....	86
TABELA 30 WSKAŹNIKI MONITOROWANIA REALIZACJI DZIAŁAŃ W ZAKRESIE OCHRONY PRZYRODY	87
TABELA 31 WSKAŹNIKI MONITOROWANIA REALIZACJI DZIAŁAŃ W ZAKRESIE PRZECIWDZIAŁANIA POWAŻNYM AWARIOM PRZEMYSŁOWYCH.....	93
TABELA 32 DZIAŁANIA W RAMACH ZARZĄDZANIA ŚRODOWISKIEM	137

SPIS RYSUNKÓW

RYSUNEK 1 LOKALIZACJA POSZCZEGÓLNYCH GMIN POWIATU TARNOGÓRSKIEGO	17
RYSUNEK 2 ŚREDNIOROCZNE STĘŻENIE (24-GODZINNE) PYŁU PM ₁₀ NA STACJI W TARNOWSKICH GÓRACH PRZY UL. LITEWSKIEJ W LATACH 2010-2023 (μg/m ³)	22
RYSUNEK 3 ŚREDNIE STĘŻENIE (24-GODZINNE) PYŁU PM _{2,5} NA STACJI W TARNOWSKICH GÓRACH PRZY UL. LITEWSKIEJ W LATACH 2014-2023 (μg/m ³)	23
RYSUNEK 4 ŚREDNIE STĘŻENIE BENZO(A)PIRENU W PYLE PM ₁₀ NA STACJI W TARNOWSKICH GÓRACH PRZY UL. LITEWSKIEJ W LATACH 2010-2023 (ng/m ³)	23
RYSUNEK 5 EMISJA ZANIECZYSZCZEŃ GAZOWYCH I PYŁOWYCH Z ZAKŁADÓW SZCZEGÓLNIIE UCIAŹLIWYCH ZNAJDUJĄCYCH SIĘ NA TERENIE POWIATU TARNOGÓRSKIEGO W LATACH 2020-2022 [Mg/rok]	25
RYSUNEK 6 EMISJA ZANIECZYSZCZEŃ DWUTLENKU SIARKI, TLENKÓW AZOTU I TLENKU WĘGLA Z ZAKŁADÓW SZCZEGÓLNIIE UCIAŹLIWYCH ZNAJDUJĄCYCH SIĘ NA POWIATU TARNOGÓRSKIEGO W LATACH 2020-2022 [Mg/rok]	25
RYSUNEK 7 REDUKCJA EMISJI ZANIECZYSZCZEŃ PYŁU ORAZ BENZO(A)PIRENU DO 2027 ROKU W POSZCZEGÓLNYCH GMINACH POWIATU TARNOGÓRSKIEGO (Mg/rok)	26
RYSUNEK 8 LICZBA KOTŁÓW PRZEZNACZONYCH DO WYMIANY W LATACH 2024-2026 W POSZCZEGÓLNYCH GMINACH POWIATU TARNOGÓRSKIEGO ŹRÓDŁO: AKTUALIZACJA „PROGRAMU OCHRONY POWIETRZA DLA WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO” Z 2023 ROKU	27
RYSUNEK 9 ŚREDNIE ROCZNE NASŁONECZNIE W POLSCE	30
RYSUNEK 10 MAPA STREF ENERGETYCZNYCH WIATRU W POLSCE	30
RYSUNEK 11 MAPA ROZKŁADU GĘSTOŚCI ZIEMSKIEGO STRUMIENIA CIEPLNEGO NA OBSZARZE POLSKI	31
RYSUNEK 12 MAPA ROZKŁADU TEMPERATURY NA GŁĘBOKOŚCI 2 KM	32
RYSUNEK 13 LICZBA POJAZDÓW SILNIKOWYCH NA TERENIE POWIATU TARNOGÓRSKIEGO W LATACH 2020-2022	39
RYSUNEK 14 LICZBA MIESZKAŃCÓW POWIATU TARNOGÓRSKIEGO NARAŻONYCH NA HAŁAS KOMUNIKACYJNY	40
RYSUNEK 15 LICZBA MIESZKAŃCÓW POWIATU TARNOGÓRSKIEGO NARAŻONYCH NA HAŁAS KOMUNIKACYJNY PRZY DROGACH WOJEWÓDZKICH 908 I 911	41
RYSUNEK 16 WODY POWIERZCHNIOWE NA TERENIE POWIATU TARNOGÓRSKIEGO.....	49
RYSUNEK 17 GŁÓWNE ZBIORNIKI WÓD PODZIEMNYCH (GZWP) W REJONIE POWIATU TARNOGÓRSKIEGO.....	55
RYSUNEK 18 OBSZAR SZCZEGÓLNEGO ZAGROŻENIA POWODZIOWEGO WYSTĘPUJĄCEGO NA TERENIE POWIATU TARNOGÓRSKIEGO	59
RYSUNEK 19 ROZKŁAD PRZESTRZENNY OSTROŚCI SUSZY ATMOSFERYCZNEJ (WARTOŚCI SPI) NA TERENIE KRAJU W CZERWCU 2019 ROKU	60
RYSUNEK 20 DŁUGOŚĆ SIECI WODOCIĄGOWEJ NA TERENIE POWIATU TARNOGÓRSKIEGO NA KONIEC 2023 ROKU (KM)	63
RYSUNEK 21 LICZBA PRZYŁĄCZY WODOCIĄGOWYCH NA TERENIE POWIATU TARNOGÓRSKIEGO NA KONIEC 2023 ROKU (SZT.).....	63
RYSUNEK 22 DŁUGOŚĆ SIECI KANALIZACJI SANITARNEJ NA TERENIE POWIATU TARNOGÓRSKIEGO NA KONIEC 2023 ROKU (KM) ..	64
RYSUNEK 23 LICZBA PRZYŁĄCZY KANALIZACJI SANITARNEJ NA TERENIE POWIATU TARNOGÓRSKIEGO NA KONIEC 2023 ROKU (SZT.)	65
RYSUNEK 24 IŁOŚĆ ŚCIEKÓW OCZYSZCZONYCH BIOLOGICZNIE ORAZ Z PODWYŻSZONYM USUWANIEM BIOGENÓW W LATACH 2021-2023 (DAM ³)	66
RYSUNEK 25 POWIERZCHNIA GRUNTÓW W POWIECIE TARNOGÓRSKIM	73
RYSUNEK 26 IŁOŚĆ ODEBRANYCH ODPADÓW KOMUNALNYCH NA TERENIE POWIATU TARNOGÓRSKIEGO W LATACH 2021-2023 (MG)	81
RYSUNEK 27 IŁOŚĆ ZEBRANYCH SELEKTYWIE ODPADÓW NA TERENIE POWIATU TARNOGÓRSKIEGO W LATACH 2021-2023 (MG)81	
RYSUNEK 28 IŁOŚĆ WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST W GMINACH POWIATU TARNOGÓRSKIEGO (MG).....	84
RYSUNEK 29 FORMY OCHRONY PRZYRODY W REJONIE POWIATU TARNOGÓRSKIEGO	88

WYKAZ SKRÓTÓW:

AKPOŚK	-	Aktualizacja Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych
ARiMR		Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa
BAT	-	najlepsza dostępna technika
ChZT	-	chemiczne zapotrzebowanie na tlen
CEEB	-	Centralna Baza Emisyjności Budynków
DK	-	droga krajowa
DW	-	droga wojewódzka
GDDKiA	-	Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad
GIOŚ	-	Główny Inspektorat Ochrony Środowiska
GPR	-	Generalny Pomiar Ruchu
GPZ	-	Główny punkt zasilania
GUS	-	Główny Urząd Statystyczny
GZWP	-	Główne Zbiorniki Wód Podziemnych
ITPOK	-	Instalacja Termicznego Przetwarzania Odpadów
IUNG	-	Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa
JCWP	-	Jednolite Części Wód Powierzchniowych
JCWpd	-	Jednolite Części Wód Podziemnych
KPGO	-	Krajowy Plan Gospodarki Odpadami
KPOŚK	-	Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych
LKP	-	Leśny kompleks promocyjny
LZWP	-	Lokalny zbiornik wód podziemnych
L _{DWN}	-	Wartość wskaźnika hałasu dla pory dnia, wieczoru oraz nocy
L _N	-	Wartość wskaźnika hałasu dla pory nocy
MZP	-	mapa zagrożeń powodziowych,
MRP	-	mapa ryzyka powodzi
MPZP	-	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego
NFOŚiGW	-	Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
ODR	-	Ośrodek Doradztwa Rolniczego
OOŚ	-	ocena oddziaływania na środowisko
OSCHR	-	Okręgowa Stacja Chemiczno-Rolnicza
ORSIP	-	Otwarty Regionalny System Informacji Przestrzennej
OSO	-	obszary specjalnej ochrony ptaków
OZE	-	Odnawialne Źródła Energii
PGW WP	-	Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie
PIG	-	Państwowy Instytut Geologiczny
PIOŚ	-	Państwowa Inspekcja Ochrony Środowiska
PIORiN	-	Powiatowy Inspektorat Ochrony Roślin i Nasiennictwa
PIS	-	Państwowa Inspekcja Sanitarna
POH	-	Program Ochrony przed Hałasem
POliŚ	-	Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko
PONE	-	Program Ograniczania Niskiej Emisji
POP	-	Program Ochrony Powietrza

POŚ	-	Program Ochrony Środowiska
PTTK	-	Polskie Towarzystwo Turystyczno- Krajoznawcze
PWiK	-	Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji
PZRP	-	Plan zarządzania ryzykiem powodziowym
PZDR	-	Powiatowy Zespół Doradztwa Rolniczego
PZZK	-	Powiatowego Zespołu Zarządzania Kryzysowego
RDLP	-	Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych
RDOŚ	-	Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska
RDW	-	Ramowa Dyrektywa Wodna
RLM	-	Równoważna Liczba Mieszkańców
RPO	-	Regionalny Program Operacyjny
RZGW	-	Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej
SEKAP	-	System Elektronicznej Komunikacji Administracji Publicznej
SIWZ	-	Specyfikacja Istotnych Warunków Zamówienia
SODR	-	Śląski Ośrodek Doradztwa Rolniczego
SOO	-	specjalne obszary ochrony siedlisk
SPA 2020	-	Strategiczny Plan Adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030
SUW	-	stacja uzdatniania wody
WFOŚiGW	-	Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
WIOŚ	-	Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska
WIORIN	-	Wojewódzki Inspektorat Ochrony Roślin i Nasiennictwa
WODR	-	Wojewódzki Ośrodek Doradztwa Rolniczego
WORP	-	wstępna ocena ryzyka powodziowego
WSO	-	Wojewódzki System Odpadowy
WSSE	-	Wojewódzka Stacja Sanitarno – Epidemiologiczna
WWA	-	wielopierścieniowe węglowodory aromatyczne
UPUL	-	uproszczony plan urządzenia lasu
PDR	-	zakłady o dużym ryzyku wystąpienia awarii
ZPK	-	Zespół Parków Krajobrazowych
ZZR	-	zakłady o zwiększonym ryzyku wystąpienia awarii
9WWA	-	dziewięć podstawowych aromatycznych węglowodorów wielopierścieniowych

1. Wstęp

1.1. Cel i podstawa opracowania

Podstawą prawną opracowania niniejszego dokumentu jest ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (tj. Dz. U. z 2024 r. poz. 54, z późn. zm.), gdzie zgodnie z art. 17 „organ wykonawczy powiatu sporządza powiatowy program ochrony środowiska, uwzględniając cele zawarte w strategiach, programach i dokumentach programowych”.

„Program ochrony środowiska dla Powiatu Tarnogórskiego na lata 2025-2029 z perspektywą do roku 2033” (zwany dalej Programem) został opracowany zgodnie z zapisami ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (tj. Dz. U. z 2024 r. poz. 54, z późn. zm.), jako narzędzie prowadzenia polityki ochrony środowiska w Powiecie Tarnogórskim.

W 2015 roku (z aktualizacją w 2017 i 2020 roku) nastąpiła zmiana sposobu realizacji krajowej polityki ochrony środowiska, która obecnie jest prowadzona na podstawie strategii rozwoju, programów i dokumentów programowych oraz za pomocą wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska.

Podstawowym celem sporządzenia i uchwalenia Programu Ochrony Środowiska jest realizacja przez jednostki samorządu terytorialnego polityki ochrony środowiska zbieżnej z założeniami najważniejszych dokumentów strategicznych i programowych.

Niniejszy „Program ochrony środowiska dla Powiatu Tarnogórskiego na lata 2025-2029 z perspektywą do roku 2033” jest kolejnym opracowaniem tego rodzaju dla Powiatu Tarnogórskiego i obejmuje lata 2025-2029 z perspektywą do roku 2033.

Zapisy ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2024 r. poz. 1112 z późn. zm.), stanowią, iż w sytuacji kiedy realizacja postanowień projektu dokumentu nie będzie powodować znaczącego negatywnego oddziaływania na środowisko istnieje możliwość zwrócenia się do Regionalnego Dyrektora Ochrony środowiska w Katowicach (RDOŚ) o stwierdzenie braku potrzeby przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. Tak stało się w przypadku przedmiotowego dokumentu. RDOŚ w Katowicach stwierdził brak potrzeby przeprowadzenia SOOŚ (strategicznej oceny oddziaływania na środowisko) dla projektu „Programu ochrony środowiska dla Powiatu Tarnogórskiego na lata 2025-2029 z perspektywą do roku 2033”, w związku z tym ocena ta nie została przeprowadzona.

W trakcie procedur opracowywania Programu, Powiat Tarnogórski zapewnił możliwość udziału społeczeństwa na zasadach i w trybie określonym w ustawie z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowiska (tj. Dz. U. z 2024 r. poz. 1112 z późn. zm.).

Interesariusze, w tym służby i inspekcje działające na terenie powiatu zostali włączeni w prace nad przygotowaniem niniejszego dokumentu. Na etapie zbierania danych i materiałów do wykonania dokumentacji wszystkie wydziały zajmujące się szeroko pojętą ochroną środowiska oraz inne jednostki zostały poproszone o sprecyzowanie planów i projektów, jakie będą realizowane na terenie powiatu w okresie 2025-2033. Jednocześnie już na etapie opracowywania projektu Programu zostały wyznaczone osoby w Starostwie Powiatowym w Tarnowskich Górach w Wydziale Ochrony Środowiska i Rolnictwa do koordynacji i stałej współpracy z Wykonawcą Programu.

Projekt Programu podlega zaopiniowaniu przez Zarząd Województwa Śląskiego, a następnie uchwaleniu przez Radę Powiatu Tarnogórskiego.

Z wykonania Programu Starosta będzie w dalszym ciągu, co dwa lata sporządzać raporty i przedstawiać je Radzie Powiatu oraz przekazywać do organu wykonawczego Województwa Śląskiego.

1.2. Metodologia opracowania i zawartość dokumentu

„Program ochrony środowiska dla Powiatu Tarnogórskiego na lata 2025-2029 z perspektywą do roku 2033” został opracowany zgodnie z Wytycznymi do opracowania wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska opracowanymi przez Ministerstwo Środowiska we wrześniu 2015 roku (zaktualizowanych w 2017 i 2020 roku). Aktualnie obowiązujące wytyczne wymagają podziału harmonogramów realizacji zadań na zadania własne Powiatu Tarnogórskiego oraz zadania monitorowane. Zadania monitorowane to zadania realizowane przez jednostki realizujące zadania środowiskowe na terenie powiatu, ale bez zaangażowania finansowego Powiatu.

Etapy opracowania niniejszego dokumentu to:

- zebranie szczegółowych danych z poszczególnych wydziałów Starostwa Powiatowego w Tarnowskich Górach, Urzędu Marszałkowskiego Województwa Śląskiego w Katowicach oraz jednostek realizujących

zadania środowiskowe na terenie powiatu, w tym między innymi: Zarząd Dróg Powiatowych w Tarnowskich Górach, Zarząd Dróg Wojewódzkich w Katowicach, Generalną Dyрекcję Dróg Krajowych i Autostrad, Oddział w Katowicach, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach, Narodowy Fundusz Ochrony Środowisk i Gospodarki Wodnej w Warszawie, Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowisk i Gospodarki Wodnej w Katowicach, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Roślin i Nasiennictwa w Katowicach, Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa Śląski Oddział Regionalny w Częstochowie, Nadleśnictwa Świerklaniec, Koszęcin, Brynek, Zawadzkie, Rudziniec, Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Katowicach, Okręgową Stację Chemiczno-Rolniczą w Gliwicach, Okręgowy Urząd Górniczy w Katowicach, a także wszystkich gmin leżących na terenie powiatu tarnogórskiego i większych podmiotów gospodarczych,

- analiza dotychczasowych dokumentów i opracowań planistycznych,
- ocena realizacji dotychczasowego powiatowego programu ochrony środowiska,
- ocena aktualnego stanu wszystkich komponentów środowiska na obszarze powiatu. Jako punkt odniesienia dla niniejszego dokumentu przyjęto stan środowiska oraz infrastruktury ochrony środowiska na koniec 2022 r., a tam, gdzie nie było możliwości uzyskania wiarygodnych danych wykorzystano stan na koniec 2021 r.,
- wyznaczenie celów i sformułowanie kierunków działań pozwalających na realizację celów dokumentów wyższych szczebli. Istotą celów jest ich spójność z Polityką Ekologiczną Państwa 2030 oraz wojewódzkim POŚ,
- określenie zasad monitoringu, który pozwoli na badanie postępów w realizacji Programu w trakcie opracowywania Raportów z realizacji POŚ,
- przeprowadzenie odstępiania od przeprowadzenia SOOS (Strategicznej Oceny Oddziaływania na Środowisko).

Nawiązując do struktury określonej w „Polityce ekologicznej Państwa 2030” oraz w Programie ochrony środowiska dla województwa śląskiego” z 2024 roku, w tabeli poniżej wskazano podwójne nazewnictwo obszarów interwencji użytych w polityce ekologicznej oraz w „Programie ochrony środowiska dla województwa śląskiego”.

Tabela 1 Relacja kierunków interwencji określonych w POŚ dla woj. śląskiego oraz w Polityce ekologicznej państwa 2030

Obszary interwencji - zgodnie z Polityką Ekologiczną Państwa 2030	Obszary interwencji - zgodnie z Programem Ochrony Środowiska dla Województwa Śląskiego
Likwidacja źródeł emisji zanieczyszczeń do powietrza lub istotne zmniejszenie ich oddziaływania	Ochrona klimatu i jakości powietrza
Zrównoważone gospodarowanie wodami w tym zapewnienie dostępu do czystej wody dla społeczeństwa i gospodarki oraz osiągnięcie dobrego stanu wód	Gospodarowanie wodami Gospodarka wodno-ściekowa
Ochrona powierzchni ziemi w tym gleb	Gleby
Przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska oraz zapewnienie bezpieczeństwa biologicznego jądrowego i ochrony radiologicznej	Zagrożenia poważnymi awariami
Zarządzanie zasobami dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego, w tym ochrona i poprawa stanu różnorodności biologicznej i krajobrazu	Zasoby przyrodnicze
Wspieranie wielofunkcyjnej i trwale zrównoważonej gospodarki leśnej	
Gospodarka odpadami w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym	Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów
Zarządzanie zasobami geologicznymi	Zasoby geologiczne
Edukacja ekologiczna Usprawnienie systemu kontroli i zarządzania ochroną środowiska Adaptacja do zmian klimatu	Adaptacja do zmian klimatu i zarządzanie ryzykiem klęsk żywiołowych

Brak w Polityce Ekologicznej Państwa 2030	Pola elektromagnetyczne Zagrożenia hałasem
---	---

Źródło: „Program Ochrony Środowiska Województwa Śląskiego”, Polityka ekologiczna państwa 2030 – strategia rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej

W związku z tym w niniejszym „Programie Ochrony Środowiska dla Powiatu Tarnogórskiego na lata 2025-2029 z perspektywą do 2033, przyjęto podział na obszary interwencji zgodny z Programem ochrony środowiska dla województwa śląskiego oraz cele i kierunki interwencji, które są spójne z ww. Programem oraz z Polityką ekologiczną państwa 2030. Obszary interwencji wyznaczone w niniejszym Programie to:

- Powietrze atmosferyczne,
- Hałas,
- Promieniowanie elektromagnetyczne,
- Zasoby wodne,
- Gospodarka wodno-ściekowa,
- Zasoby surowców naturalnych,
- Gleby,
- Gospodarka odpadami,
- Ochrona przyrody,
- Przeciwdziałanie poważnym awariom przemysłowym.

2. Uwarunkowania prawne, spójność z dokumentami strategicznymi i programowymi

Podstawowymi aktami prawnymi, które miały wpływ na treść „Programu ochrony środowiska dla Powiatu Tarnogórskiego na lata 2025-2029 z perspektywą do roku 2033” były następujące ustawy:

- Ustawa Prawo ochrony środowiska,
- Ustawa o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko,
- Ustawa o ochronie przyrody,
- Ustawa o ochronie gruntów rolnych i leśnych,
- Ustawa Prawo Geodezyjne i Kartograficzne,
- Ustawa Prawo budowlane,
- Ustawa o lasach,
- Ustawa Prawo wodne,
- Ustawa Prawo geologiczne i górnicze,
- Ustawa o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków,
- Ustawa o odpadach,
- Ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym,
- Ustawa o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie,
- Ustawa o utrzymaniu czystości i porządku w gminach,
- Ustawa o elektromobilności i paliwach alternatywnych.

Istotnym elementem prognozowania działań systemowych jest zapewnienie spójności celów rozwoju wyznaczonych w dokumentach programowych i strategicznych opracowanych na poziomie powiatowym, wojewódzkim, krajowym i UE.

Poniżej przedstawiono powiązanie „Programu ochrony środowiska dla Powiatu Tarnogórskiego na lata 2025-2029 z perspektywą do roku 2033” z dokumentami strategicznymi szczebla krajowego, regionalnego.

Podczas tworzenia Programu brano pod uwagę założenia, cele, kierunki działań i interwencji zapisane w aktualnie obowiązujących dokumentach nadrzędnych. Program ochrony środowiska w swoich założeniach uwzględnia najbardziej istotne kierunki rozwoju. Cele, obszary problemowe oraz kierunki rozwoju analizowanych dokumentów prezentuje poniższa tabela.

Tabela 2 Zestawienie dokumentów strategicznych i przedstawienie spójności z celami zapisanymi w „Programie ochrony środowiska dla Powiatu Tarnogórskiego na lata 2025-2029 z perspektywą do roku 2033”

Nazwa dokumentu	Cele wskazane w dokumencie strategicznym	Kierunki interwencji dokumentu strategicznego wpisujące się w cele Programu
NADRZĘDNE DOKUMENTY STRATEGICZNE		
Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju Polska 2030 Trzecia Fala Nowoczesności	<p>Cel 7 - Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego oraz ochrona i poprawa stanu środowiska,</p> <p>Cel 8 - Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych,</p> <p>Cel 9 - Zwiększenie dostępności terytorialnej Polski poprzez utworzenie zrównoważonego, spójnego i przyjaznego użytkownikom systemu transportowego.</p>	<p>7.1: Modernizacja infrastruktury i bezpieczeństwo energetyczne,</p> <p>7.2: Modernizacja sieci elektroenergetycznych,</p> <p>7.4: Realizacja programu inteligentnych sieci w energetyce,</p> <p>7.7: Stworzenie zachęt przyspieszających rozwój zielonej gospodarki,</p> <p>7.8: Zwiększenie poziomu ochrony środowiska,</p> <p>8.1: Rewitalizacja obszarów problemowych,</p> <p>9.1: Sprawna modernizacja, rozbudowa i budowa zintegrowanego systemu transportowego.</p>
Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)	<p>Cel szczegółowy I – Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną.</p> <p>Cel szczegółowy II – Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Stymulowanie popytu na innowacje przez sektor publiczny, • Wsparcie dla podwyższania atrakcyjności inwestycyjnej Śląska oraz promocji zmian strukturalnych, • Aktywne gospodarczo i przyjazne mieszkańcom samorządy,

		<ul style="list-style-type: none"> Rozwój obszarów miejskich.
Polityka ekologiczna państwa 2030 – strategia rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej	<p>Cel szczegółowy: Środowisko i zdrowie. Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego (I).</p> <p>Cel szczegółowy: Środowisko i gospodarka. Zrównoważone gospodarowanie zasobami środowiska (II).</p> <p>Cel szczegółowy: Środowisko i klimat. Łagodzenie zmian klimatu i adaptacja do nich oraz zarządzanie ryzykiem klęsk żywiołowych (III).</p> <p>Cel szczegółowy: Środowisko i edukacja. Rozwijanie kompetencji (wiedzy, umiejętności i postaw) ekologicznych społeczeństwa (IV).</p> <p>Cel szczegółowy: Środowisko i administracja. Poprawa efektywności funkcjonowania instrumentów ochrony środowiska (V).</p>	<p>Zrównoważone gospodarowanie wodami, w tym zapewnienie dostępu do czystej wody dla społeczeństwa i gospodarki oraz osiągnięcie dobrego stanu wód (I.1).</p> <p>Likwidacja źródeł emisji zanieczyszczeń do powietrza lub istotne zmniejszenie ich oddziaływania (I.2).</p> <p>Ochrona powierzchni ziemi, w tym gleb (I.3).</p> <p>Przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska oraz zapewnienie bezpieczeństwa biologicznego, jądrowego i ochrony radiologicznej (I.4).</p> <p>Zarządzanie zasobami dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego, w tym ochrona i poprawa stanu różnorodności biologicznej i krajobrazu (II.1).</p> <p>Wspieranie wielofunkcyjnej i trwale zrównoważonej gospodarki leśnej (II.2).</p> <p>Gospodarka odpadami w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym (II.3).</p> <p>Zarządzanie zasobami geologicznymi poprzez opracowanie i wdrożenie polityki surowcowej państwa (II.4).</p> <p>Przeciwdziałanie zmianom klimatu (III.1).</p> <p>Adaptacja do zmian klimatu i zarządzanie ryzykiem klęsk żywiołowych (III.2).</p> <p>Edukacja ekologiczna, w tym kształtowanie wzorców zrównoważonej konsumpcji (IV.1).</p>
Strategia Zrównoważonego Rozwoju Transportu do 2030 roku		<p>Kierunek interwencji 3: zmiany w indywidualnej i zbiorowej mobilności,</p> <p>Kierunek interwencji 5: ograniczanie negatywnego wpływu transportu na środowisko.</p>
Strategia zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa 2030	Cel szczegółowy II. Poprawa jakości życia, infrastruktury i stanu środowiska.	<p>Kierunek interwencji: II.4. Zrównoważone gospodarowanie i ochrona zasobów środowiska,</p> <p>Kierunek interwencji: II.5. Adaptacja do zmian klimatu i przeciwdziałanie tym zmianom.</p>
Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030	<p>Cel 1. Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym,</p> <p>Cel 2. Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych</p>	<p>Kierunek interwencji 1.3. Przyspieszenie transformacji profilu gospodarczego Śląska,</p> <p>Kierunek interwencji 1.4. Przeciwdziałanie kryzysom na obszarach zdegradowanych,</p> <p>Kierunek interwencji 1.5. Rozwój infrastruktury wspierającej dostarczanie usług publicznych i podnoszącej atrakcyjność inwestycyjną obszarów,</p> <p>Kierunek interwencji 2.3. Innowacyjny rozwój regionu i doskonalenie podejścia opartego na Regionalnych Inteligentnych Specjalizacjach.</p>
DOKUMENTY SEKTOROWE		
Aktualizacja Krajowego Programu Ochrony Powietrza do roku 2025 (z perspektywą do 2030 r. oraz do 2040 r.)	<p>Cel 1 - osiągnięcie w możliwie krótkim czasie poziomów dopuszczalnych i docelowych niektórych substancji, określonych w dyrektywie 2008/50/WE i 2004/107/WE, tam gdzie są one przekraczane oraz utrzymanie ich na tych obszarach, na których są dotrzymywane, a w przypadku pyłu drobnego PM_{2,5} także pułapu stężenia ekspozycji oraz Krajowego Celu Redukcji Narażenia,</p> <p>Cel 2 - osiągnięcie w perspektywie do roku 2030 stężeń niektórych substancji w powietrzu na poziomach wskazanych przez WHO oraz nowych wymagań wynikających z regulacji prawnych projektowanych przepisami prawa unijnego</p>	<ol style="list-style-type: none"> Ograniczenie emisji zanieczyszczeń powietrza z sektora bytowo-komunalnego Ograniczenie emisji zanieczyszczeń powietrza z sektora transportu drogowego Ograniczenie poziomu zanieczyszczenia powietrza w miastach, polityka miejska Zwiększenie udziału czystej energii, ciepła, rozwój odnawialnych źródeł energii Edukacja ekologiczna Źródła finansowania działań określonych w aKPOP Ograniczanie emisji zanieczyszczeń powietrza z pozostałych sektorów

Aktualizacja Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych	Celem Programu jest ograniczenie zrzutów niedostatecznie oczyszczanych ścieków, a co za tym idzie – ochrona środowiska wodnego przed ich niekorzystnymi skutkami	<ol style="list-style-type: none"> 1. Budowa sieci kanalizacyjnej, 2. Inwestycje związane z oczyszczalnią ścieków, 3. Dostosowanie oczyszczalni do wymogów art. 5.2. Dyrektywy Rady 91/271/EWG z dnia 21 maja 1991 r. dotyczącej oczyszczania ścieków komunalnych.
Strategiczny Plan Adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030 (SPA2020)	<p>Cel 1. - Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego i dobrego stanu środowiska</p> <p>Cel 2. - Skuteczna adaptacja do zmian klimatu na obszarach wiejskich</p> <p>Cel 3. - Rozwój transportu w warunkach zmian klimatu</p> <p>Cel 4. - Zapewnienie zrównoważonego rozwoju regionalnego i lokalnego z uwzględnieniem zmian klimatu</p> <p>Cel 5. - Stymulowanie innowacji sprzyjających adaptacji do zmian klimatu</p> <p>Cel 6. - Kształtowanie postaw społecznych sprzyjających adaptacji do zmian klimatu</p>	<p>Kierunek działań 1.1 - dostosowanie sektora gospodarki wodnej do zmian klimatu,</p> <p>Kierunek działań 1.3 – dostosowanie sektora energetycznego do zmian klimatu,</p> <p>Kierunek działań 1.4 – ochrona różnorodności biologicznej i gospodarka leśna w kontekście zmian klimatu,</p> <p>Kierunek działań 2.1 - stworzenie lokalnych systemów monitorowania i ostrzegania przed zagrożeniami,</p> <p>Kierunek działań 2.2 – organizacyjne i techniczne dostosowanie działalności rolniczej i rybackiej do zmian klimatu,</p> <p>Kierunek działań 3.2 – zarządzanie szlakami komunikacyjnymi w warunkach zmian klimatu,</p> <p>Kierunek działań 6.1 – zwiększenie świadomości o ryzyku związanym z zjawiskami ekstremalnymi i metodami ograniczania ich wpływu,</p> <p>Kierunek działań 6.2 - ochrona grup szczególnie narażonych przed skutkami niekorzystnych zjawisk klimatycznych.</p>
DOKUMENTY O CHARAKTERZE PROGRAMOWYM		
Program Ochrony Powietrza dla województwa śląskiego	Nadrzędnym celem Programu ochrony powietrza jest opracowanie działań naprawczych, których realizacja doprowadzi do poprawy jakości powietrza, co w konsekwencji spowoduje ograniczenie niekorzystnego wpływu zanieczyszczeń powietrza na zdrowie i życie mieszkańców województwa śląskiego.	<ul style="list-style-type: none"> • Redukcja emisji zanieczyszczeń ze źródeł małej mocy do 1 MW - działanie wskazane w harmonogramie; • Zaplanowanie mechanizmów wsparcia nastawionych na łagodzenie ekonomicznych skutków przeprowadzonej wymiany kotłów (np. zwiększenia kosztów paliwa lepszej jakości); • Wprowadzenie w województwie śląskim systemu wsparcia doradczego na poziomie gminnym; • Zwiększenie skuteczności przyjętych kanałów informacyjnych i komunikacyjnych; • Ograniczenie wpływu emisji zanieczyszczeń z transportu drogowego; • Kształtowanie polityki przestrzennej w sposób sprzyjający poprawie stanu jakości powietrza; • Prowadzenie edukacji ekologicznej - działanie wskazane w harmonogramie; • Prowadzenie działań kontrolnych - działanie wskazane w harmonogramie; • Realizacja uchwały nr V/36/1/2017 Sejmiku Województwa Śląskiego z dnia 7 kwietnia 2017 r. w sprawie wprowadzania na obszarze województwa śląskiego ograniczeń w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw.
Strategię Rozwoju Województwa Śląskiego "Śląskie 2030"	<p>Cel strategiczny A</p> <p>Województwo śląskie regionem odpowiedzialnej transformacji gospodarczej</p> <p>Cel strategiczny B</p> <p>Województwo śląskie regionem przyjaznym dla mieszkańca</p> <p>Cel strategiczny C</p>	<p>A.1. Konkurencyjna gospodarka</p> <p>A.2. Innowacyjna gospodarka</p> <p>A.3. Silna lokalna przedsiębiorczość</p> <p>B.1. Wysoka jakość usług społecznych, w tym zdrowotnych</p> <p>B.2. Aktywny mieszkaniec</p> <p>B.3. Atrakcyjny i efektywny system edukacji i nauki</p>

	<p>Województwo śląskie regionem wysokiej jakości środowiska i przestrzeni</p> <p>Cel strategiczny D</p> <p>Województwo śląskie regionem sprawnie zarządzanym</p>	<p>C.1. Wysoka jakość środowiska</p> <p>C.2. Efektywna infrastruktura</p> <p>C.3. Atrakcyjne warunki zamieszkania, kompleksowa rewitalizacja, zapobieganie i dostosowanie do zmian klimatu</p> <p>D.1. Zrównoważony rozwój terytorialny</p> <p>D.2. Aktywna współpraca z otoczeniem i kreowanie silnej marki regionu</p> <p>D.3. Nowoczesna administracja publiczna</p>
Program Ochrony Środowiska Województwa Śląskiego	<p>Głównym celem Programu jest dążenie do poprawy stanu środowiska na terenie województwa śląskiego, ograniczenie negatywnego wpływu emisji zanieczyszczeń na środowisko, ochrona i rozwój walorów środowiska oraz racjonalne gospodarowanie jego zasobami.</p> <p>Cele:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Poprawa jakości powietrza przy zapewnieniu bezpieczeństwa energetycznego w kontekście zmian klimatu • Poprawa i utrzymanie dobrego stanu akustycznego środowiska • Utrzymanie wartości natężenia promieniowania elektromagnetycznego na dotychczasowych poziomach nieprzekraczających wartości dopuszczalnych • Poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych • Zwiększenie odporności gospodarki wodnej województwa na zmiany klimatu • Prowadzenie racjonalnej gospodarki wodno-ściekowej • Zrównoważona gospodarka zasobami geologicznymi • Racjonalna gospodarka zasobami glebowymi oraz przekształcenie terenów przemysłowych i zdegradowanych województwa śląskiego zgodnie z wymaganiami ekologicznymi oraz uwarunkowaniami społeczno- ekonomicznymi • Rozwój systemu zgodnego z hierarchią sposobów postępowania z odpadami, w której priorytetem jest zapobieganie powstawania odpadów, a także wdrażanie i udoskonalanie modelu gospodarowania odpadami komunalnymi opartego głównie na ich selektywnym zbieraniu • Ochrona różnorodności biologicznej i krajobrazowej • Ograniczenie ryzyka wystąpienia poważnych awarii przemysłowych oraz minimalizacja ich skutków. 	

Źródło: „Wytyczne do opracowania wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska”, Ministerstwa Środowiska, wrzesień 2015 wraz z ich aktualizacją 2017 i 2020, oraz opracowanie własne na podstawie aktualnych dokumentów wyższych szczebli

Cele i kierunki działań przedstawione w powyższej tabeli zawierają się w celach i kierunkach działań zapisanych w niniejszym „Programie ochrony środowiska dla Powiatu Tarnogórskiego na lata 2025-2029 z perspektywą do roku 2033”.

3. Ogólna charakterystyka powiatu

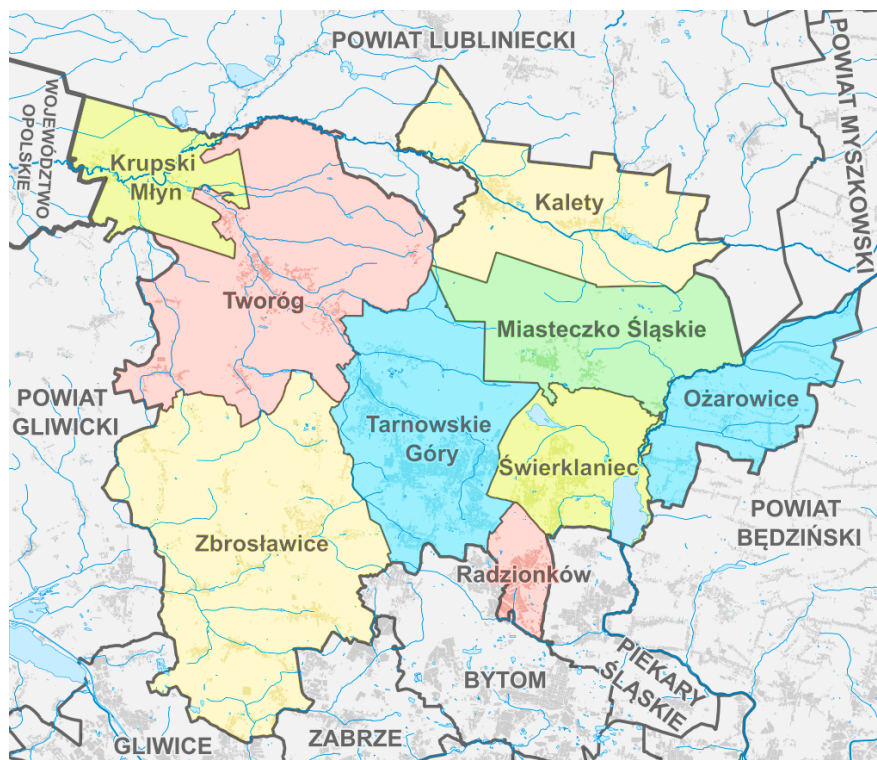
Powiat tarnogórski leży w środkowo-północnej części województwa śląskiego, na obrzeżu aglomeracji śląskiej. Od zachodu graniczy z powiatem gliwickim oraz powiatem strzeleckim (województwo opolskie), od południa z miastami na prawach powiatu tj. Gliwicami, Zabrzem, Bytomiem i Piekarami Śląskimi, od wschodu z powiatem będzińskim oraz powiatem myszkowskim, a od północy z powiatem lublińskim.

Powiat zajmuje powierzchnię 644 km² (64 420 ha), co daje mu 10 pozycję wśród 17-stu powiatów ziemskich województwa śląskiego (wg GUS, stan na 31.12.2023 r.).

W skład powiatu wchodzi 9 gmin, w tym 4 miejskie i 5 wiejskich tj.:

- miasta (gminy miejskie): Kalety, Miasteczko Śląskie, Radzionków, Tarnowskie Góry,
- gminy wiejskie: Krupski Młyn, Ożarówice, Świerklaniec, Tworóg, Zbrośławice.

Pod względem powierzchni największą gminą w powiecie są Zbrośławice a najmniejszą Radzionków.

Rysunek 1 Lokalizacja poszczególnych gmin powiatu tarnogórskiego

Źródło: www.gminy.pl [dostęp 10.05.2024 r.]

Powiat tarnogórski wg danych GUS na dzień 31.12.2023 roku liczył 139 240 mieszkańców (139 221 mieszkańców w 2022 roku), z czego 51,66% stanowiły kobiety, a 48,34% mężczyźni. W latach 2002-2023 liczba mieszkańców utrzymywała się na podobnym poziomie.

Średni wiek mieszkańców wynosi 43,5 lat i jest porównywalny do średniego wieku mieszkańców województwa śląskiego oraz nieznacznie większy od średniego wieku mieszkańców całej Polski.

W 2023 roku zarejestrowano 1 931 zameldowań oraz 1 179 wymeldowań, w wyniku czego saldo migracji wewnętrznych wynosi dla powiatu tarnogórskiego 752.

58,9% mieszkańców powiatu tarnogórskiego jest w wieku produkcyjnym, 17,6% w wieku przedprodukcyjnym, a 23,5% mieszkańców jest w wieku poprodukcyjnym.

W powiecie tarnogórskim w roku 2023 w rejestrze REGON zarejestrowanych było 18 521 podmiotów gospodarki narodowej, z czego 13 738 stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą.

W tymże roku zarejestrowano 1 078 nowych podmiotów, a 756 podmiotów zostało wyrejestrowanych. Na przestrzeni lat 2009-2023 najwięcej (1 419) podmiotów zarejestrowano w roku 2010, a najmniej (967) w roku 2020. W tym samym okresie najwięcej (1 266) podmiotów wykreślono z rejestru REGON w 2011 roku, najmniej (512) podmiotów wyrejestrowano natomiast w 2020 roku.

Według danych z rejestru REGON wśród podmiotów posiadających osobowość prawną w powiecie tarnogórskim najwięcej (1 570) jest stanowiących spółki handlowe z ograniczoną odpowiedzialnością.

Analizując rejestr pod kątem liczby zatrudnionych pracowników można stwierdzić, że najwięcej (17 806) jest mikro-przedsiębiorstw, zatrudniających 0 - 9 pracowników. 1,2% (228) podmiotów jako rodzaj działalności deklaruje rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo, jako przemysł i budownictwo swój rodzaj działalności deklaruje 23,6% (4 373) podmiotów, a 75,2% (13 920) podmiotów w rejestrze zakwalifikowana jest jako pozostała działalność. Wśród osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w powiecie tarnogórskim najczęściej deklarowanymi rodzajami przeważającej działalności są handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle (22.7%) oraz budownictwo (14.8%).

Przez teren powiatu przebiegają drogi krajowe DK11 (Bytom-Lubliniec-Ostrów Wielkopolski-Poznań-Kołobrzeg) i DK78 (Chałupki-Chmielnik), a także droga ekspresowa S1 (Pyrzowice-Mysłowice) oraz autostrada A1 (Ostrawa-Gdańsk) oraz drogi wojewódzkie nr: 789, 907, 908, 911, 912 i 913. Na terenie gminy Ożarówiec występuje lotnisko – MPL Katowice-Pyrzowice.

Na terenie Powiatu na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO zostały wpisane kopalnie rud ołowiu, srebra i cynku wraz z systemem gospodarowania wodami podziemnymi w Tarnowskich Górach. Wpis na Listę jest potwierdzeniem wyjątkowej powszechnej wartości dobra kulturowego lub przyrodniczego, które zasługuje na ochronę dla dobra całej ludzkości. Do UNESCO zakwalifikowano ostatecznie 28 obiektów pogórnich, w tym: kompleks podziemi po dawnym górnictwie rud ołowiu, srebra i cynku; dwie sztolnie: Głęboką Sztolnię Fryderyk, Sztolnię Boże Wspomóż; liczne szyby górnicze, w tym trzy będące częścią podziemnej trasy turystycznej w Zabytkowej Kopalni Srebra i dwa w Sztolni Czarnego Pstrąga, pierwotny rejon założenia Kopalni Fryderyk w dzielnicy Bobrowniki Śląskie, krajobraz pogórnicy z XIX wieku, krajobraz pogórnicy Srebrnej Góry, Park Miejski, Hałdę Popłuczkową dawnej Kopalni Fryderyk oraz Stację Wodociągową Staszic wraz z kompleksem podziemnych komór.

W Tarnowskich Górach zlokalizowana jest jedna z największych stacji rozrządowych w Europie. W szczytowym okresie swojej świetności, w latach 80 ubiegłego wieku, tarnogórski węzeł kolejowy był największą towarową stacją rozrządową w Polsce - przeważnie odprawiał ok. 5.5 tys. wagonów w ciągu doby, a możliwości pozwalały na odprawienie nawet 7 tys. Obecnie stacja wysyła ok. 2,5 tys. wagonów, pozostając drugą pod względem wielkości w Polsce - po Wrocławiu Brochowie, a przed Poznaniem Franowem i Warszawą Pragą.

W latach 2022-2023 została wykonana modernizacja sieci kolejowej na terenie powiatu Tarnogórskiego w ramach projektu pn. „*Rewitalizacja i odbudowa częściowo nieczynnej linii kolejowej nr 182 Tarnowskie Góry – Zawiercie*”. Obecnie prowadzona jest rewitalizacja oświetlenia grupy odstawczej Tarnowskie Góry – rejon nastawczy TGB, TGD i TGM32 (MASZTY oświetleniowe 29 szt.). W latach 2020-2023 na liniach kolejowych znajdujących się w obrębie powiatu tarnogórskiego prowadzone były również prace remontowe polegające na wymianie podkładów oraz podrozdnic, mechanicznym podbiciu torów oraz wymianie szyn.

Uchwałą Zgromadzenia Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii w 2017 roku powołano Zarząd Transportu Metropolitalnego, a 1 stycznia 2019 roku przejął on obowiązki trzech poprzednich organizatorów transportu zbiorowego. Połączenie tych systemów komunikacji miejskiej działających na terenie m.in. powiatu tarnogórskiego oraz Śląska i Zagłębia w jedno przedsiębiorstwo spowodowało, że pod wieloma względami ZTM jest największym organizatorem transportu w Polsce. Obsługuje teren ponad 50 miast i gmin, łącząc najważniejsze ośrodki województwa śląskiego. Codziennie na terenie Śląska i Zagłębia kursuje blisko 1700 autobusów, tramwajów i trolejbusów pod szyldem ZTM. Ponad 500 linii obsługuje prawie 7 tys. przystanków pokonując ponad 100 milionów kilometrów rocznie.

Ponadto lotnisko w Pyrzowicach pod względem ruchu cargo jest w czołówce wśród wszystkich polskich portów regionalnych. W południowo-wschodniej części lotniska powstał najnowocześniejszy w Polsce terminal cargo o powierzchni 12 tys. m². wraz z parkingami i siecią dróg wewnętrznych. Przed obiektem powstała nowa płyta postojowa do obsługi samolotów towarowych.

4. Ocena stanu środowiska

4.1. Powietrze atmosferyczne

4.1.1. Efekty realizacji dotychczasowego POŚ

W tabeli poniżej przedstawiono wybrane efekty realizacji dotychczasowego Programu ochrony środowiska w zakresie powietrza atmosferycznego, które w poprzednim dokumencie tytułowano jako Przeciwdziałania zmianom klimatu oraz likwidacja źródeł emisji zanieczyszczeń do powietrza.

Tabela 3 Wybrane efekty realizacji dotychczasowego POŚ w zakresie przeciwdziałania zmianom klimatu oraz likwidacja źródeł emisji zanieczyszczeń do powietrza

Cel 1. Środowisko i zdrowie. Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego		
Cel 2. Środowisko i klimat. Łagodzenie zmian klimatu i adaptacja do nich		
Działania planowane w poprzednim Programie	Podjęte działania w latach 2022-2023	Efekt ze wskaźnikiem
Zimowe utrzymanie dróg powiatowych – Zapewnienie bezpieczeństwa na drogach powiatowych oraz poprawa komfortu podróżowania w warunkach zimowych	Zarząd Dróg Powiatowych w Tarnowskich Górach Zimowe utrzymanie dróg powiatowych oraz mechaniczne oczyszczanie nawierzchni dróg powiatowych ograniczonych krawężnikami należy do zadań stałych ZDP.	ilość oczyszczonej nawierzchni drogowej: <ul style="list-style-type: none"> w roku 2022 2 581 095 m², w roku 2023 w okresie od maja do listopada 1 783 380 m².
Rozwój komunikacji publicznej i stworzenie zintegrowanego systemu komunikacji miejskiej mającego na celu przesiadkę z samochodów na rzecz transportu zbiorowego. Wspieranie rozwoju transportu rowerowego oraz wdrażanie rozwiązań na rzecz jego integracji z miejskimi systemami transportowymi.	Powiat Tarnogórski W dniu 27 stycznia 2022 roku został podpisany list intencyjny pomiędzy Powiatem Tarnogórskim a Gminą Kalety, Gminą Krupski Młyn, Gminą Miasteczko Śląskie, Gminą Ożarówice, Gminą Radzionków, Gminą Świerklaniec, Gminą Tarnowskie Góry, Gminą Tworóg, Gminą Zbroslawice, w którym ww. jednostki samorządu terytorialnego zadeklarowały współpracę na rzecz opracowania koncepcji spójnej sieci tras rowerowych wraz z infrastrukturą towarzyszącą w jednolitym standardzie w formie Programu Rozwoju Tras Rowerowych na obszarze gmin powiatu tarnogórskiego na lata 2022-2030. Program został przyjęty uchwałą Rady Powiatu Tarnogórskiego nr XLVIII/411/2022 z dnia 29 listopada 2022 roku. Określa założenia rozwojowe związane z trasami rowerowymi i ruchem rowerowym na obszarze gmin powiatu tarnogórskiego, wyznaczając tym samym kluczowe obszary, na jakich będzie się koncentrować interwencja lokalnych samorządów w perspektywie założonej do 2030 roku.	w trakcie realizacji
Remonty i modernizacje dróg na terenie powiatu tarnogórskiego Uwzględnienie w planach rozwoju transportu działań mających wpływ na jakość powietrza poprzez upłynnienie ruchu pojazdów, budowę obwodnic i wprowadzenie ograniczeń w ruchu pojazdów ciężkich.	Zarząd Dróg Powiatowych w Tarnowskich Górach Powiat rokrocznie stara się poprawiać stan dróg, w latach 2022-2023 zmodernizowano około 10 km jezdni. Zarząd Dróg Powiatowych w Tarnowskich Górach w latach 2022-2023 wykonał nasadzenia nowych drzew w pasach drogowych dróg powiatu tarnogórskiego w ilości 170 szt., na kwotę 107 568,00 zł. W tym samym czasie wykonano wycięcie drzew na podstawie posiadanych decyzji w pasach drogowych dróg powiatowych w ilości 83 szt., na kwotę 81 144,72 zł. Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad Oddział w Katowicach W latach 2022-2023 na drogach będących w administracji GDDKiA na terenie powiatu tarnogórskiego przeprowadzono remont, naprawę odcinka autostrady A1, DK78, DK94, DK11 oraz S1. Zarząd Dróg Wojewódzkich w Katowicach W latach 2022-2023 na drogach wojewódzkich w powiecie tarnogórskim zakończono przebudowę DW913 od ronda na skrzyżowaniu z ul. Piłsudskiego do skrzyżowania przy wjeździe na lotnisko, remont konstrukcji oporowej na DW 911 w m. Orzech. Na bieżące utrzymanie obiektów mostowych wydatkowano kwotę 40 636,12 zł (środki z budżetu Województwa Śląskiego), W ramach bieżącego utrzymania dróg prowadzone były prace interwencyjne i utrzymaniowe polegające na zapewnieniu ciągłości nawierzchni oraz zapewnieniu bezpieczeństwa uczestników ruchu drogowego. Wykonywane były remonty cząstkowe małe i	ilość wyremontowanych dróg powiatowych. w latach 2022-2023 zmodernizowano ok. 10 km dróg powiatowych

	wielkopowierzchniowe, raz w roku po zakończeniu akcji wykonywano zamiatanie nawierzchni jezdni i chodników. Ponadto wszystkie Gminy i Miasta realizowały inwestycje związane z infrastrukturą drogową, co zostało szczegółowo omówione w raportach z wykonania programu ochrony środowiska dla powiatu tarnogórskiego.	
Realizacja planów gospodarki niskoemisyjnej i programów ograniczania niskiej emisji w gminach Powiatu Tarnogórskiego.	Gminy Powiatu Tarnogórskiego realizują plany gospodarki niskoemisyjnej poprzez wymianę źródeł ciepła na ekologiczne zgodnie ze standardami emisyjności. Gmina Kalety - 46 inwestycji wspomagających mieszkańców w zakresie zmiany źródeł ciepła na sprzyjające środowisku. Gmina Krupski Młyn - wykonanych zostało 109 instalacji fotowoltaicznych, 6 instalacji solarnych, 37 instalacji pomp ciepła, 11 pieców na biomasę. Gmina Miasteczko Śląskie - wymieniono 52 szt. tzw. „kopciuchów” na ekologiczne źródło ciepła. Gmina Radzionków – wymieniono 239 szt. tzw. „kopciuchów” na ekologiczne źródło ciepła. Gmina Świerklaniec - wymieniono 214 szt. tzw. kopciuchów” na ekologiczne źródło ciepła. Gmina Tarnowskie Góry - zrealizowano 197 inwestycji (138 szt. kotłów gazowych, 22 szt. kotłów węglowych, 17 szt. kotłów na biomasę, 19 szt. pomp ciepła, 1 węzeł ciepłn). Gmina Zbrosławice - wymiana 24 kotłów starego typu na nowe (m.in. kotły węglowe 5 klasy, kotły na biomasę 5 klasy, kotły gazowe).	wymiana 881 szt. nieekologicznych źródeł ciepła
Aktualizacja założeń do planów zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe w poszczególnych gminach Powiatu Tarnogórskiego.	Gminy Powiatu Tarnogórskiego zgodnie z obowiązującymi przepisami dokonują aktualizacji do planów zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe.	w trakcie realizacji
Termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej należących do Powiatu Tarnogórskiego	Powiat Tarnogórski zrealizował wszystkie zaplanowane inwestycje związane z termomodernizacją obiektów należących do Powiatu.	termomodernizacja 6 obiektów użyteczności publicznej Powiatu Tarnogórskiego
Poprawa efektywności energetycznej w budynkach mieszkalnych, w tym poprzez kompleksową termomodernizację.	Gmina Kalety 6 obiektów mieszkalnych Gmina Krupski Młyn 2 obiekty mieszkalne Gmina Miasteczko Śląskie zadanie nie było realizowane. Gmina Ożarówce 5 obiektów publicznych Gmina Radzionków 3 obiekty mieszkalne Gmina Świerklaniec 2 obiekty publiczne Gmina Tarnowskie Góry 3 obiekty mieszkalne, 2 obiekty publiczne Gmina Zbrosławice 4 obiekty mieszkalne	27 obiektów w których wykonano termomodernizację
Zakup czujników jakości i mierników zanieczyszczenia powietrza	Starostwo Powiatowe w Tarnowskich Górach Zakup abonamentu dla czujników Airly do pomiaru jakości powietrza na okres od 1.06.2023- 31.12.2024 – 15.592,46 zł.	bieżące utrzymanie mierników
Realizacja inwestycji mających na celu ograniczenie emisji substancji zanieczyszczających z instalacji energetycznych i przemysłowych oraz zminimalizowanie emisji niezorganizowanej.	W 2022 r. VEOLIA POŁUDNIE Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w Tarnowskich Górach przy ul. Zagórskiej 173 rozpoczęła proces inwestycyjny polegający na rozbudowie istniejącej instalacji w przemyśle energetycznym do spalania paliw – zlokalizowanej na terenie Ciepłowni „Przyjaźń” położonej przy ul. Zagórskiej 173 w Tarnowskich Górach. Ekologiczna instalacja dostarcza ciepło do 10 tysięcy mieszkań i obiektów publicznych w Tarnowskich Górach, a inwestycja przyniesie także liczne inne korzyści dla mieszkańców, m.in. ograniczy o połowę zużycia węgla w ciepłowni oraz zredukuje emisję CO ₂ o 24%.	rozbudowie instalacji do spalania paliw Ciepłowni „Przyjaźń” położonej przy ul. Zagórskiej 173 w Tarnowskich Górach
Prowadzenie działań kontrolnych w zakresie zakazu spalania odpadów w indywidualnych systemach grzewczych jako elementu zmian w świadomości społeczności oraz jako środek prewencyjny.	Gmina Kalety 40 kontroli, Gmina Miasteczko Śląskie 76 kontroli Gmina Ożarówce 6 kontroli Gmina Radzionków 81 kontroli Gmina Świerklaniec 69 kontroli, Gmina Tarnowskie Góry 248 kontroli Gmina Zbrosławice 24 kontrole.	544 kontroli w gminach

Montaż odnawialnych źródeł energii na terenie gmin powiatu tarnogórskiego	<p>Zgodnie z informacjami TAURON Dystrybucja S.A. Oddział w Gliwicach obecnie na terenie powiatu tarnogórskiego znajduje się:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 215 instalacji kogeneracji CHP o łącznej mocy 3 320 kW, • 3 instalacji OZE o łącznej mocy 2 499,47 kW, • 374 mikroinstalacji OZE o mocy powyżej 10 kW – łączna moc 9 402,125 kW, • 6 731 mikroinstalacji o mocy do 10 kW – łączna moc 38 304,608 kW. 	7 323 szt. instalacji OZE, w tym 6 731 mikroinstalacji OZE
Realizacja planu elektromobilności poprzez sukcesywną wymianę taboru autobusowego i zakup pojazdów elektrycznych.	<p>Zestawienie taboru wykorzystywanego do obsługi linii komunikacyjnych na obszarze powiatu tarnogórskiego na dzień 12.03.2024 roku wynosi 186 szt., w tym:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 175 szt. na ON, z czego 29 szt. wprowadzono do użytkowania jako nowe w latach 2022-2023, • 9 szt. elektrycznych wprowadzonych do użytkowania jako nowe w latach 2022-2023, • 2 szt. hybrydowych wprowadzonych do użytkowania jako nowe w latach 2022-2023. <p>Przedsiębiorstwo Komunikacji Metropolitalnej Sp. z o.o. w latach 2022-2023 wprowadziło do użytkowania:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 39 szt. autobusów fabrycznie nowych, w tym 31 szt. autobusów zasilanych przez ON oraz 8 szt. autobusów elektrycznych, • 12 szt. autobusów zasilanych przez ON używanych (dzierżawa, najem, leasing) wprowadzonych pierwszy raz do obsługi. 	237 szt. nowych pojazdów, w tym 26 elektrycznych oraz 2 pojazdy hybrydowe

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze Starostwa Powiatowego w Tarnowskich Górach oraz instytucji działających w zakresie szeroko pojętej ochrony środowiska na obszarze powiatu tarnogórskiego, 2024

W tabeli poniżej zaprezentowano wskaźniki, które dają obraz postępów w realizacji Programu ochrony środowiska, a także pokazują zmiany stanu środowiska na terenie powiatu. Część wskaźników została zaczerpnięta z Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Tarnogórskiego, a część z Polityki Ekologicznej Państwa 2030 – strategii rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej.

Tabela 4 Wskaźniki monitorowania realizacji działań w zakresie ochrony powietrza

L.p.	Wskaźnik	Stan wyjściowy 2021	Stan aktualny 2023
1.	Przekroczenia poziomu dopuszczalnego PM10 - klasyfikacja dla strefy, w której leży powiat [wartość docelowa 2030: strefa bez przekroczeń]	przekroczenia pyłu PM10 klasa C dla strefy śląskiej	przekroczenia pyłu PM10 klasa C dla strefy śląskiej
2.	Stężenie średnioroczne PM10 [poziom dopuszczalny: 40 µg/m³]	Tarnowskie Góry: 28,0 µg/m³	Tarnowskie Góry: 24,6 µg/m³
3.	Liczba dni ze stężeniami dobowymi PM10 wyższymi niż 50 µg/m³ [dopuszczalna liczba: 35 dni]	Tarnowskie Góry: 17 dni	Tarnowskie Góry: 8 dni
4.	Krajowy Cel Redukcji Narażenia na pył PM2,5** [wartość docelowa 2030: 18 µg/m³]	przekroczenia	przekroczenia
5.	Substancje, których stężenia przekroczyły wartości dopuszczalne lub wartości dopuszczalne powiększone o margines tolerancji – klasyfikacja strefy, w której leży powiat	Klasa C: • PM10, • PM2,5, • ozon	Klasa C: • PM10, • benzo(a)piren w pyłe PM10

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z pomiarów na stacji w Tarnowskich Górach oraz opracowań Głównego Inspektora Ochrony Środowiska Regionalnego Wydziału Monitoringu Środowiska w Katowicach tj.: roczne oceny jakości powietrza w województwie śląskim.

4.1.2. Opis stanu obecnego

4.1.2.1. Jakość powietrza na obszarze powiatu tarnogórskiego

Ocenę jakości powietrza na terenie powiatu tarnogórskiego przeprowadzono w oparciu o dane pochodzące z pomiarów na stacji w Tarnowskich Górach oraz opracowań Głównego Inspektora Ochrony Środowiska Regionalnego Wydziału Monitoringu Środowiska w Katowicach tj.: roczne oceny jakości powietrza w województwie śląskim.

Ocena jakości powietrza przeprowadzona jest w pięciu wyodrębnionych strefach na terenie województwa śląskiego:

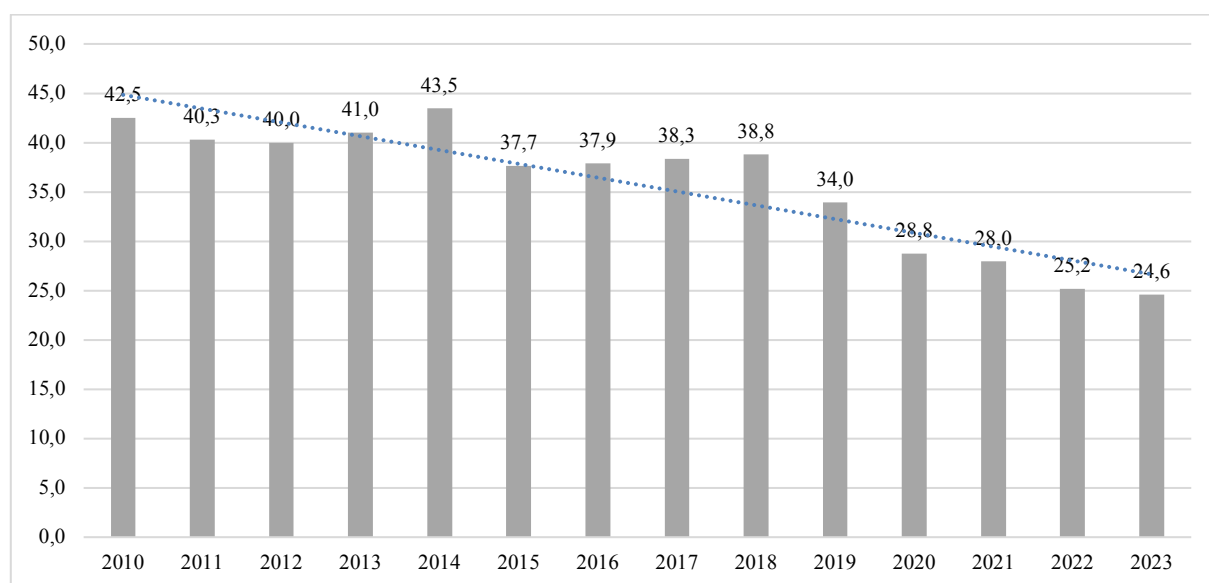
- strefa śląska (w tym powiat tarnogórski),
- aglomeracja górnośląska,
- aglomeracja rybnicko-jastrzębska,
- miasto Bielsko-Biała,
- miasto Częstochowa.

Na terenie strefy śląskiej oceny prowadzone są m.in. w oparciu o stację pomiarową znajdującą się na terenie powiatu tarnogórskiego w Tarnowskich Górach przy ul. Litewskiej. Na stacji prowadzone są całodienne pomiary tła miejskiego od 2010 roku i obejmują:

- arsen w PM10 (czas uśredniania 24-godzinny),
- benzo(a)piren w PM10 (czas uśredniania 24-godzinny),
- kadm w PM10 (czas uśredniania 24-godzinny),
- nikiel w PM10 (czas uśredniania 24-godzinny),
- ołów w PM10 (czas uśredniania 24-godzinny),
- pył zawieszony PM10 (czas uśredniania 24-godzinny),
- pył zawieszony PM2.5 (czas uśredniania 24-godzinny).

Poniżej przedstawiono analizę wyników pomiarów jakości powietrza na stacji w Tarnowskich Górach uwzględnianej przy ocenie rocznej jakości powietrza dla województwa śląskiego w latach 2010-2022.

Pyły PM10 pochodzenia antropogenicznego powstają głównie w wyniku spalania paliw słabej jakości oraz śmieci. Dlatego też zanieczyszczenie pyłem PM10 jest silnie skorelowane z okresem grzewczym.

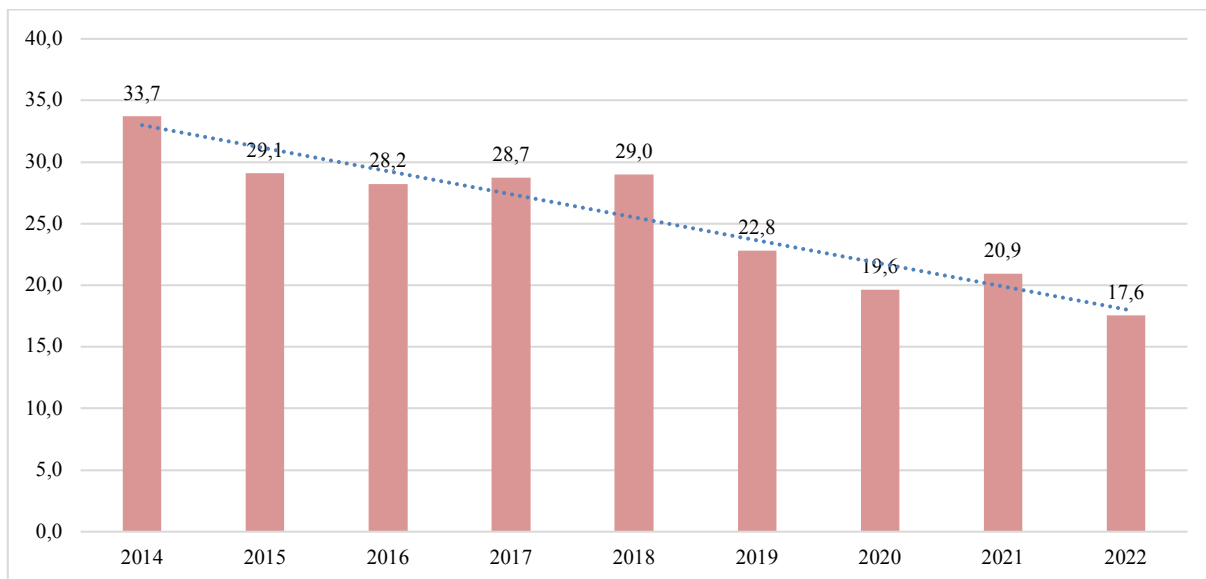
Rysunek 2 Średnioroczne stężenie (24-godzinne) pyłu PM10 na stacji w Tarnowskich Górach przy ul. Litewskiej w latach 2010-2023 (µg/m³)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych zamieszczonych na www.powietrze.gios.gov.pl (dostęp 30.05.2024)

Poziom dopuszczalny średniorocznej wartości stężenia zanieczyszczenia pyłem PM10 (24-godzinny) wynosi 40 µg/m³. Wartości dla stacji w Tarnowskich Górach na koniec 2023 roku kształtują się poniżej poziomu dopuszczalnego. Zauważalny jest spadek średniorocznego stężenia w latach 2010-2023 o 42%.

Należy podkreślić fakt, iż jest to kolejny rok z rzędu, gdzie nie został przekroczony średnioroczny poziom dopuszczalny pyłu zawieszonego PM10 oraz średniodobowy (24-godzinny) poziom dopuszczalny. Stężenia średnioroczne w latach 2010-2023 kształtowały się w przedziale od 24,6 µg/m³ do 43,5 µg/m³. Częstość

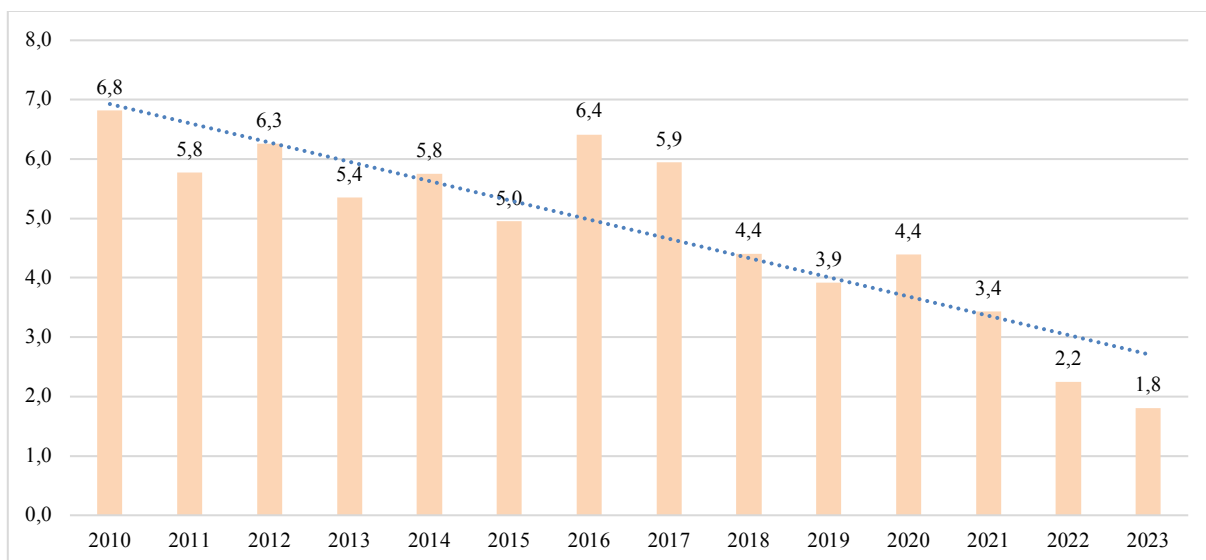
przekraczania stężeń 24-godzinnych w 2023 roku wyniosła 8 dni. Należy jednak wziąć pod uwagę, iż miesiące zimowe w I i II połowie 2023 roku były wyjątkowo ciepłe, znacznie odbiegające temperaturowo od średnich temperatur dla sezonu grzewczego w naszych szerokościach geograficznych.

Rysunek 3 Średnie stężenie (24-godzinne) pyłu PM_{2,5} na stacji w Tarnowskich Górach przy ul. Litewskiej w latach 2014-2023 (µg/m³)
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych zamieszczonych na www.powietrze.gios.gov.pl (dostęp 30.05.2024)

Stężenia średnioroczne pyłu PM_{2,5} kształtowały się na poziomie od 17,6 µg/m³ do 33,7 µg/m³. W 2023 roku pomiary ze stanowiska w Tarnowskich Górach nie zostały wykorzystane w ocenie, ze względu na niską kompletność (45%) spowodowaną awariami urządzenia¹. Niska kompletność nie pozwoliła na zaliczenie wyników pomiarów do grupy pomiarów intensywnych, natomiast ze względu na awarię urządzenia, wyniki zaliczono do pomiarów wskaźnikowych.

Analizując stężenia średnioroczne pyłu zawieszonego PM_{2,5} obserwuje się trend malejący. W stosunku do roku 2010 stężenia średnioroczne były niższe o 48%. W odniesieniu do pyłu zawieszonego PM_{2,5} to w 2022 roku odnotowano najniższe stężenia średnioroczne w historii pomiarów i nie przekraczały poziomu dopuszczalnego, wynoszącego 20 µg/m³ (faza II).

Rysunek 4 Średnie stężenie benzo(a)pirenu w pyłach PM₁₀ na stacji w Tarnowskich Górach przy ul. Litewskiej w latach 2010-2023 (ng/m³)
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych zamieszczonych na www.powietrze.gios.gov.pl (dostęp 30.05.2024)

¹ Roczna ocena jakości powietrza w województwie śląskim, Raport za 2023 rok – str. 83

W 2023 roku, w porównaniu do 2010 roku, stężenia średnioroczne zmniejszyły się o 5,0 ng/m³. Najwyższe stężenia benzo(a)pirenu w pyłe zawieszonym PM10 w powiecie tarnogórskim w rozważanych latach, występowały w 2010 roku.

W wyniku rocznej oceny jakości powietrza wykonanej na podstawie danych za 2023 rok, określone zostały strefy w województwie śląskim, w których należy podjąć działania w celu przywrócenia na danym obszarze obowiązujących standardów jakości powietrza. W tabeli poniżej zestawiono klasy strefy śląskiej (w tym obszar powiatu tarnogórskiego dla poszczególnych zanieczyszczeń, uzyskane w ocenie rocznej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony zdrowia ludzi – klasyfikacja podstawowa (klasa A lub C oraz A1 lub C1 dla pyłu zawieszonego PM2,5).

W strefie śląskiej doszło do przekroczenia poziomów docelowych dla benzo(a)pirenu w pyłe zawieszonym PM10 (całe województwo śląskie).

Tabela 5 Klasy stref dla poszczególnych zanieczyszczeń, uzyskane w ocenie za 2023 rok dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony zdrowia ludzi - klasyfikacja podstawowa (klasy: A, C oraz A1, C1 dla pyłu zawieszonego PM2,5)

SO ₂	NO ₂	C ₆ H ₆	CO	O ₃	PM10	Pb	As	Cd	Ni	B(a)P	PM2,5
A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	C	A1

źródło: Roczna ocena jakości powietrza w województwie śląskim. Raport wojewódzki za rok 2023

W porównaniu do 2022 roku, w 2023 roku klasa dla strefy śląskiej zmieniła się z klasy C na A, w przypadku pyłu zawieszonego PM10 oraz dla pyłu zawieszonego PM2,5 z klasy C1 na A1. W przypadku poziomu celu długoterminowego ze względu na ochronę zdrowia ludzi strefa uzyskała ponownie klasę D2.

Zgodnie z zasadami oceny rocznej, klasę strefy dla danego zanieczyszczenia określa się na podstawie jego stężeń występujących w rejonach potencjalnie najbardziej zanieczyszczonych rozważaną substancją. W rezultacie, nawet obszar przekroczeń wartości normatywnych zanieczyszczenia o małym zasięgu decyduje o wyniku klasyfikacji całej strefy (nawet dla dużej powierzchni bez przekroczeń). Należy zatem pamiętać, że zaliczenie strefy do klasy C dla danego zanieczyszczenia nie oznacza złej sytuacji na terenie całej strefy – a jest jedynie sygnałem, że w strefie istnieją obszary wymagające dalszego prowadzenia działań na rzecz poprawy jakości powietrza pod kątem rozważanego zanieczyszczenia².

4.1.2.2. Źródła emisji na terenie powiatu tarnogórskiego

Zanieczyszczenia pyłowo-gazowe na terenie powiatu tarnogórskiego pochodzą z czterech podstawowych źródeł:

- emisji przemysłowej – dzięki wprowadzeniu regulacji prawnych (m.in. pozwoleń na wprowadzanie gazów i pyłów do powietrza z instalacji), opłat za korzystanie ze środowiska oraz zmianom procesów technologicznych ten rodzaj zanieczyszczeń nie stanowi obecnie wielkiego problemu,
- emisji z kotłowni lokalnych i palenisk indywidualnych – związanej z nieefektywnym spalaniem paliw, spalaniem odpadów komunalnych oraz eksploatacją kotłów i pieców niskiej klasy – obecnie największe źródło zanieczyszczeń,
- emisji komunikacyjnej – zależnej od natężenia ruchu drogowego, stanu dróg oraz efektywności spalania paliw – modernizacje dróg, budowa obwodnic oraz coraz ostrzejsze normy dla efektywności układów spalania w pojazdach pozwalają na sukcesywne zmniejszanie ilości zanieczyszczeń komunikacyjnych,
- emisji napływowej – zanieczyszczeń pochodzących z sąsiednich obszarów – niezależne od aktywności podejmowanych na terenie powiatu.

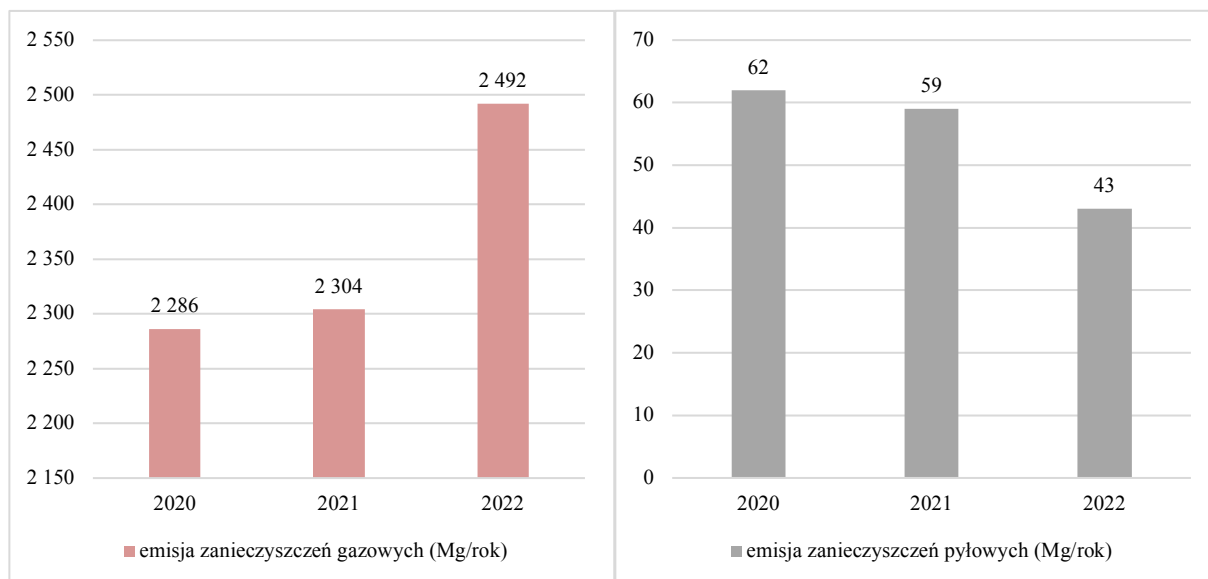
Emisja przemysłowa

Na terenie powiatu tarnogórskiego 10 podmiotów posiada pozwolenia zintegrowane: 5 pozwoleń wydanych jest przez Starostę Tarnogórskiego, a 5 wydanych jest przez Marszałka Województwa Śląskiego. Dwa pozwolenia zintegrowane wydane przez Starostę Tarnogórskiego posiadają podmioty z instalacjami spalania paliw: Veolia Południe Sp. z o.o. w siedzibą w Tarnowskich Górach oraz Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej Sp. z o.o. z siedzibą w Bytomiu.

Zgodnie z danymi GUS w latach 2020-2022 nastąpił wzrost emisji zanieczyszczeń gazowych do powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych znajdujących się na terenie powiatu tarnogórskiego. Emisja zanieczyszczeń gazowych w 2022 roku wzrosła o około 9% w stosunku do roku 2020. Natomiast emisja zanieczyszczeń pyłowych w analogicznym okresie spadła o 31%. Należy zaznaczyć, że emisja zanieczyszczeń gazowych znacznie

² Roczna ocena jakości powietrza w województwie śląskim, Raport wojewódzki za 2023 rok.

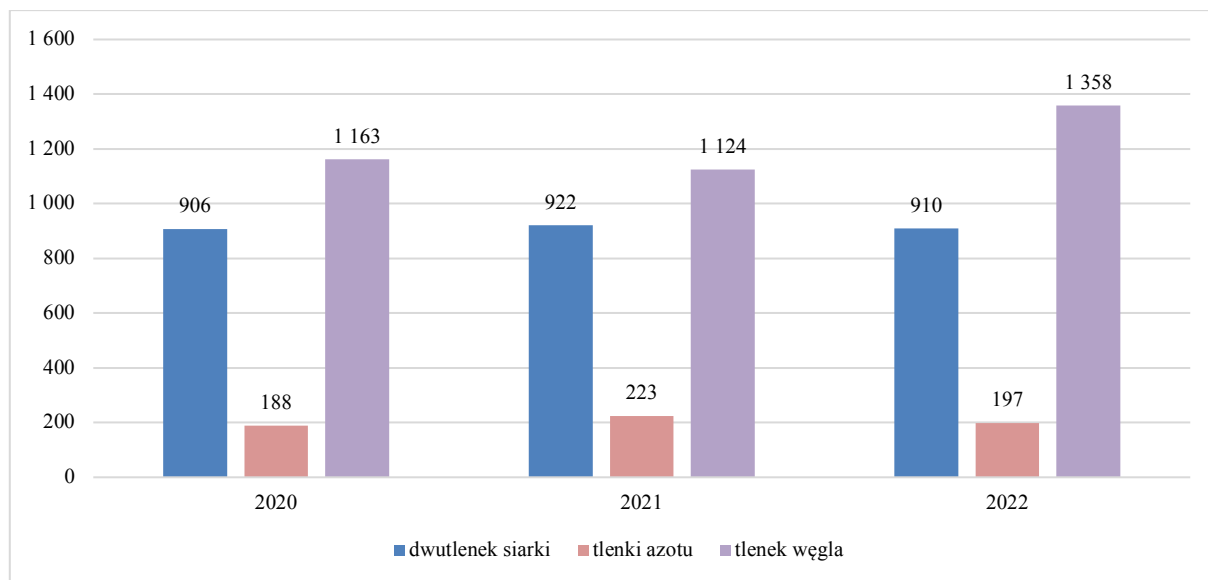
przewyższa emisję zanieczyszczeń pyłowych. Co więcej, emitowane do atmosfery zanieczyszczenia pyłowe stanowią około 0,6% wytworzonych zanieczyszczeń ogółem. Znaczna część, bo aż 99,9% powstających w zakładach zanieczyszczeń pyłowych oraz 95,6% zanieczyszczeń gazowych, została zatrzymana lub zneutralizowana w urządzeniach do redukcji zanieczyszczeń.

Rysunek 5 Emisja zanieczyszczeń gazowych i pyłowych z zakładów szczególnie uciążliwych znajdujących się na terenie powiatu tarnogórskiego w latach 2020-2022 [Mg/rok]

Źródło: opracowanie własne na podstawie systemu BDL GUS, 2024

Jak wynika z danych GUS prawie całość zanieczyszczeń gazowych (99,5%) stanowił dwutlenek węgla. Pozostałe monitorowane gazy to dwutlenek siarki, tlenki azotu i tlenek węgla.

Rysunek 6 Emisja zanieczyszczeń dwutlenku siarki, tlenków azotu i tlenku węgla z zakładów szczególnie uciążliwych znajdujących się na powiatu tarnogórskiego w latach 2020-2022 [Mg/rok]

Źródło: opracowanie własne na podstawie systemu BDL GUS, 2024

Zgodnie z art. 9 ustawy z dnia 20 lipca 1991 roku o Inspekcji Ochrony Środowiska uprawnienia Inspekcji obejmują kontrole planowe i pozaplanowe. W razie uzasadnionego podejrzenia popełnienia przestępstwa lub wykroczenia przeciwko środowisku – wymienionych w w/w ustawie - Główny Inspektor Ochrony Środowiska, wojewódzki inspektor ochrony środowiska lub upoważnieni inspektorzy Inspekcji Ochrony Środowiska mogą podjąć czynności kontrolne zmierzające do wyjaśnienia, a w przypadkach uzasadnionych do wymierzenia kary, bądź wstrzymania działalności.

Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach w latach 2022-2023 przeprowadził łącznie 11 kontroli przedsiębiorców z wyjazdem w teren oraz 35 kontroli dokumentacji, w zakresie przestrzegania przepisów ochrony powietrza. W przypadku 5 kontroli stwierdzono naruszenia, a w efekcie 3 z tych kontroli, nałożono na przedsiębiorców kary finansowe.

Emisja z kotłowni lokalnych i palenisk indywidualnych

Według Centralnej Ewidencji Emisyjności Budynków (CEEB) dotyczącej ilości wszystkich kotłów oraz kotłów węglowych na terenie powiatu o klasie 3 i niższej (czyli ilość kotłów do wymiany w perspektywie najbliższych lat) na koniec 2023 roku było ponad 4 tys. szt.

Sejmik Województwa Śląskiego uchwałą nr VI/62/8/2023 z dnia 20 listopada 2023 r. przyjął aktualizację „Programu ochrony powietrza dla województwa śląskiego” przyjętego uchwałą Nr VI/21/12/2020 Sejmiku Województwa Śląskiego z dnia 22 czerwca 2020 roku. Aktualizacja Programu ochrony powietrza dla województwa śląskiego została przygotowana, ponieważ w 2022 roku nadal notowane były przekroczenia dopuszczalnych stężeń zanieczyszczeń pyłowych i poziomu docelowego benzo(a)pirenu we wszystkich strefach województwa śląskiego oraz dwutlenku azotu w strefie aglomeracja górnośląska. Program opracowany został zgodnie z wymaganiami Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2019 r. w sprawie programów ochrony powietrza oraz planów działań krótkoterminowych. Integralną częścią Programu jest plan działań krótkoterminowych.

Analizy przedstawione w Programie odnoszą się do roku bazowego 2022, a wykonanie działań naprawczych w harmonogramie realizacji zaplanowane jest do roku 2026 stanowiącego rok prognozy, tak samo jak w aktualizowanym Programie. Wszystkie planowane zadania zostały przeanalizowane w kontekście zarówno ekologicznym, jak i ekonomicznym, a więc zostały wybrane tak, by w ramach zaangażowanych środków finansowych zapewnić uzyskanie jak największego efektu poprawy jakości powietrza.

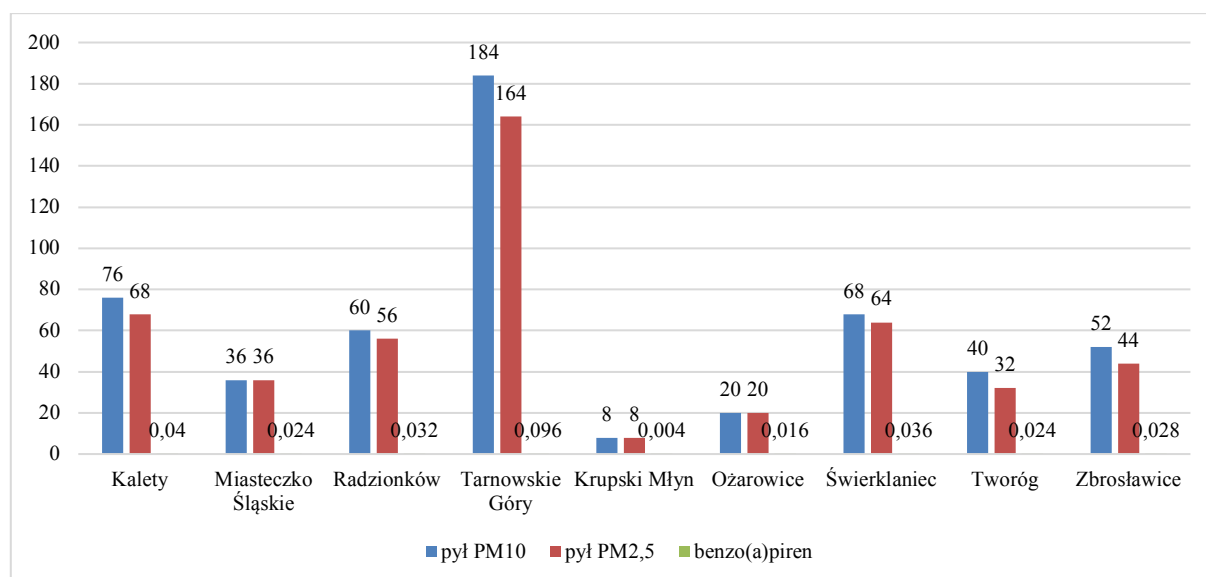
Opracowany Program obejmuje:

- część opisową z załącznikami,
- część wskazującą ograniczenia i obowiązki związane z realizacją Programu oraz Planu działań krótkoterminowych,
- uzasadnienie zakresu zagadnień określonych i ocenionych przez Zarząd Województwa Śląskiego.

Zgodnie z ww. programem całkowita emisja pyłu PM₁₀ i PM_{2,5} oraz B(a)P wymagana do zredukowania do roku 2027 na terenie powiatu wynosi:

- pył PM₁₀ – 492 Mg/rok,
- pył PM_{2,5} – 448 Mg/rok,
- B(a)P – 0,272 Mg/rok.

Poniżej na wykresie przedstawiono redukcję emisji zanieczyszczeń pyłu oraz benzo(a)pirenu w poszczególnych gminach powiatu tarnogórskiego.

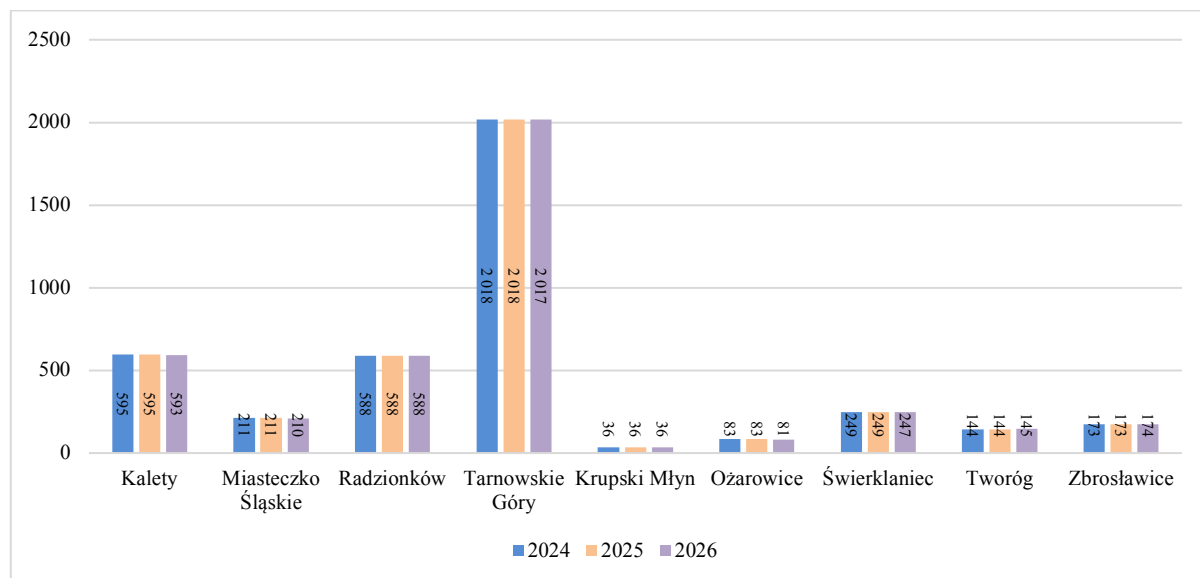
Rysunek 7 Redukcja emisji zanieczyszczeń pyłu oraz benzo(a)pirenu do 2027 roku w poszczególnych gminach powiatu tarnogórskiego (Mg/rok)

Źródło: Aktualizacja „Programu ochrony powietrza dla województwa śląskiego” z 2023 roku

Efekt rzeczowy dla realizacji działania naprawczego PL2405ZSO w okresie do 2026 roku wynosi:

- wymagana liczba kotłów przeznaczonych do wymiany – 12 285 szt.,
- powierzchnia, na której wymagana jest zmiana sposobu ogrzewania – 1 380 874 m²,
- szacunkowe koszty – 278 494 000 zł.

Poniżej na wykresie przedstawiono wymagana liczbę kotłów przeznaczonych do wymiany do 2026 roku w poszczególnych gminach powiatu tarnogórskiego.

Rysunek 8 Liczba kotłów przeznaczonych do wymiany w latach 2024-2026 w poszczególnych gminach powiatu tarnogórskiego
Źródło: Aktualizacja „Programu ochrony powietrza dla województwa śląskiego” z 2023 roku

Obowiązki Starostów Powiatów w ramach realizacji Programu ochrony powietrza:

- przedkładanie Marszałkowi Województwa i Wojewódzkiemu Inspektorowi Ochrony Środowiska sprawozdań z realizacji działań ujętych w Programie, wraz z kopiami pozwoleń wydanych w danym roku dla instalacji, których działalność może negatywnie wpływać na jakość powietrza,
- prowadzenie działań ograniczających emisję z obiektów należących do powiatu poprzez termomodernizację czy wymianę źródeł ciepła,
- przekazywanie informacji i ostrzeżeń związanych z Planem Działań Krótkoterminowych,
- realizacja działań ujętych w planie działań krótkoterminowych, w zależności od ogłoszonego alarmu,
- prowadzenie edukacji ekologicznej w zakresie ochrony powietrza,
- wydawanie pozwoleń na wprowadzanie gazów lub pyłów do powietrza lub pozwoleń zintegrowanych z uwzględnieniem procesu kompensacji emisji na obszarach przekroczeń.

Od 2017 roku na terenie województwa śląskiego obowiązuje Uchwała nr V/36/1/2017 Sejmiku Województwa Śląskiego z dnia 7 kwietnia 2017 r. w sprawie wprowadzenia na obszarze województwa śląskiego ograniczeń w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw, zwana „uchwałą antysmogową”. Zgodnie z jej zapisami od 1 września 2017 roku na terenie Śląska:

- dopuszcza się wyłącznie eksploatację instalacji, które spełniają minimum standard emisyjny zgodny z 5 klasą pod względem granicznych wartości emisji zanieczyszczeń normy PN-EN 303-5:2012,
- zabrania się stosowania węgla brunatnego oraz paliw stałych produkowanych z wykorzystaniem tego węgla, mułów i flotokonzentratów węglowych oraz mieszanek produkowanych z ich wykorzystaniem, paliw, w których udział masowy węgla kamiennego o uziarnieniu poniżej 3 mm wynosi więcej niż 15% oraz biomasy stałej, której wilgotność w stanie roboczym przekracza 20%.

Niska efektywność energetyczna części budynków jest bardzo istotnym problemem – w wielu budynkach funkcjonują niesprawne systemy grzewcze, a przegrody budowlane nie są dostatecznie izolowane. Rozwiązaniem jest m.in. wymiana pieców i kotłów. Powiat Tarnogórski nie udziela dofinansowań dla gmin i mieszkańców na wymianę kotłów. Dofinansowanie udzielane jest mieszkańcom przez poszczególne gminy prowadzące na swoim terenie programy wymiany kotłów w ramach Planów gospodarki niskoemisyjnej oraz Programów ograniczenia niskiej emisji. W latach 2022-2023 na terenie powiatu wymieniono 881 szt. nieekologicznych źródeł ciepła oraz wykonano 27 termomodernizacji obiektów mieszkalnych i 6 obiektów użyteczności publicznej.

Zgodnie z informacjami WFOŚiGW w Katowicach w latach 2022-2023 w ramach programu Czyste Powietrze mieszkańcy powiatu tarnogórskiego podpisali 1 854 umów na wymianę źródła ciepła, 496 umów na termomodernizację oraz 283 umów na montaż instalacji OZE.

Prowadzenie działań w zakresie ograniczania emisji z kotłowni lokalnych i palenisk indywidualnych jest najbardziej efektywnym i najszybszym sposobem na ograniczenie powstawania zanieczyszczeń w tym sektorze. Działania te, opierają się na różnych dokumentach planistycznych, tj.: Program Ograniczenia Niskiej Emisji (PONE), Plan Gospodarki Niskoemisyjnej (PGN), Założenia do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe.

Analiza danych zawartych w planach gospodarki niskoemisyjnej gmin powiatu tarnogórskiego pozwala stwierdzić, że w strukturze paliw wykorzystywanych do celów grzewczych w budynkach jednorodzinnych dominuje węgiel kamienny. Spalanie węgla kamiennego powoduje powstawanie toksycznych wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych (których przedstawicielem jest m.in. benzo(a)piren), dioksyn i furanów, metali ciężkich i pyłów (m.in. PM₁₀, PM_{2,5}). Pył PM₁₀ przenika do górnych dróg oddechowych i płuc, a pył PM_{2,5} może przenikać także do krwi. Zanieczyszczenia te są szczególnie niebezpieczne ze względu na koncentrację na poziomie przygruntowym, przez co mieszkańcy są narażeni na wdychanie ich, a w konsekwencji na choroby układu oddechowego i krążenia. Co więcej, oddziaływanie emisji pochodzącej z sektora komunalno-bytowego ma charakter obszarowy – szczególnie w obszarach o dużej gęstości zaludnienia.

Odrębnym problemem jest spalanie odpadów. Spalanie lub współspalanie tworzyw sztucznych, gumy itp. powoduje ponadstukrotny wzrost emisji dioksyn. Substancje te powodują choroby skóry, wątroby, układu kostnego oraz znacząco obniżają sprawność układu odpornościowego.

Z informacji przekazanych przez Starostwo Powiatowe w Tarnowskich Górach wynika, że zgłaszane przez mieszkańców uciążliwości dotyczą głównie takich aspektów środowiskowych jak hałas i spalanie odpadów. Zgłaszane są one zazwyczaj przez portal Ekointerwencja lub bezpośrednio do organu. Organ podejmuje kontrole i w uzasadnionych przypadkach podejmuje postępowania administracyjne w sprawie (np.: wydaje decyzje o dopuszczalnym poziomie hałasu) lub przekazuje sprawy do innych organów ochrony środowiska odpowiedzialnych za kontrole podmiotów gospodarczych (inspekcja ochrony środowiska, marszałek).

Emisja komunikacyjna

Na terenach miejskich oraz wzdłuż dróg komunikacyjnych znaczący udział w całkowitej emisji ma emisja związana z ruchem pojazdów. Zanieczyszczenia komunikacyjne w postaci pyłów powstają głównie w wyniku ścierania się opon pojazdów, hamulców, nawierzchni dróg oraz unosu zanieczyszczeń z powierzchni dróg. Tlenki azotu są natomiast emitowane w wyniku spalania paliwa. Emisja pyłu PM₁₀ i PM_{2,5} w transporcie zależy od emisji spalin w 30 – 40% - zanieczyszczenia te powstają głównie poprzez ścieranie opon, nawierzchni i klocków hamulcowych oraz unos z powierzchni jezdni.³

Ze względu na zaostrzanie norm emisji spalin EURO prognozowany jest spadek emisji NO_x, który jednak bilansowany będzie przez stale rosnącą liczbę pojazdów poruszających się po drogach.

W poniższych tabelach przedstawiono bilans wielkości emisji dla wybranych zanieczyszczeń na obszarze strefy śląskiej.

Tabela 6 Wielkość emisji analizowanych zanieczyszczeń w strefie śląskiej w 2021 r. w sektorze transportu drogowego

Zanieczyszczenie		PM ₁₀	PM _{2,5}	B(a)P	NO _x	SO _x
Strefa śląska (w tym powiat tarnogórski)	kg/rok	570 049	450 740	10	9 955 569	20 341

Źródło: opracowanie własne na podstawie „Rocznej oceny jakości powietrza w województwie śląskim za rok 2023”

W „Rocznej ocenie jakości powietrza w województwie śląskim. Raport wojewódzki za rok 2023” nie zamieszczono danych odnośnie emisji komunikacyjnej wyłącznie dla powiatu tarnogórskiego. Biorąc pod uwagę specyfikę strefy śląskiej i powiatu tarnogórskiego, proporcje udziału poszczególnych zanieczyszczeń w ogólnej emisji będą zbliżone.

Liczba aktywnych pojazdów na terenie powiatu wzrasta z roku na rok. Najliczniejszą grupę stanowią samochody osobowe 79,7%, a kolejno ciężarowe 10,4% oraz motocykle 5,1%. Należy zauważyć, że w przeciągu trzech lat nastąpił wzrost ilości pojazdów w tych kategoriach o około 5,7%.

³ Roczna ocena jakości powietrza w województwie śląskim. Raport wojewódzki za rok 2023, GIOŚ

Tabela 7 Aktywne pojazdy na terenie powiatu tarnogórskiego w latach 2020-2022

Rodzaj pojazdu	2020	2021	2022
pojazdy samochodowe i ciągniki	102 183	105 167	108 022
motocykle ogółem	4 965	5 198	5 481
motocykle o pojemności silnika do 125 cm ³	1 281	1 349	1 469
samochody osobowe	81 908	84 104	86 113
autobusy ogółem	411	438	489
samochody ciężarowe	10 633	10 947	11 263
samochody ciężarowo - osobowe	107	104	105
samochody specjalne (łącznie z sanitarnymi)	852	918	961
ciągniki samochodowe	1 468	1 527	1 590
ciągniki siodłowe	1 464	1 523	1 586
ciągniki rolnicze	1 946	2 035	2 125
motorowery	6 341	6 254	6 247

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, BDL, 2024

Niewątpliwie na ilość i jakość zanieczyszczeń emitowanych przez pojazdy ma wpływ wiek i stan techniczny pojazdów. Wśród pojazdów osobowych starszych niż 10 lat na terenie powiatu tarnogórskiego porusza się po drogach około 78%, pojazdów ciężarowych starszych niż 10 lat jest aż 80%, autobusów 78%.

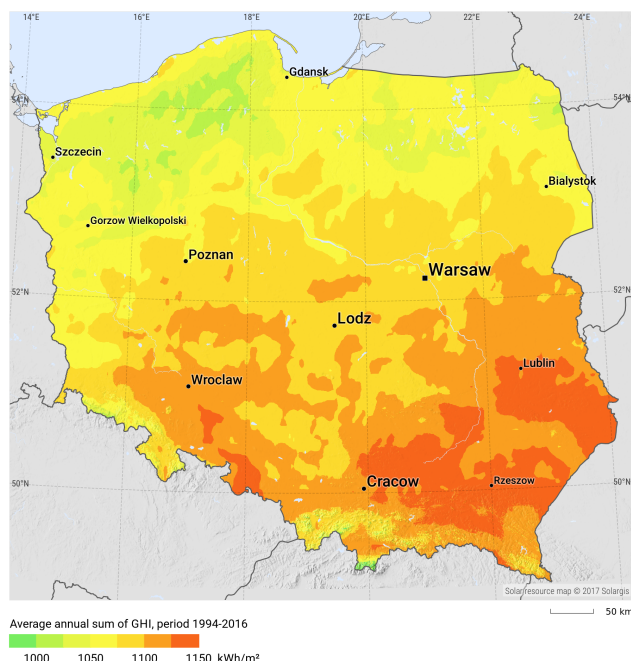
Wg danych GUS (BDL) latach 2019-2021 na terenie powiatu tarnogórskiego wybudowano 7,4 km dróg rowerowych. Łączna długość dróg rowerowych na dzień 31.12.2023 r. wyniosła 23 km, z czego 0,9 km dróg będących pod zarządem urzędu marszałkowskiego, 10,8 km – starostwa powiatowego oraz 11,3 km pod zarządem gmin powiatu tarnogórskiego.

4.1.2.3. Warunki wykorzystania odnawialnych źródeł energii

Konwencjonalne źródła energii stosowane do zaspokajania potrzeb energetycznych mają alternatywę – są nią źródła odnawialne: słońce, wiatr, woda, Ziemia oraz biomasa. Możliwości wykorzystania poszczególnych źródeł zależą od warunków naturalnych panujących na obszarze powiatu (wyjątkiem jest biomasa).

Energia słońca

Najważniejszym czynnikiem warunkującym korzystanie z energii słonecznej jest nasłonecznienie. Energia bezpośredniego promieniowania słonecznego może zostać wykorzystana w dwojaki sposób: do produkcji energii elektrycznej w panelach fotowoltaicznych oraz energii cieplnej w kolektorach słonecznych. Średnia roczna suma nasłonecznienia na obszarze powiatu tarnogórskiego waha się w przedziale 1 100 – 1 150 kWh/m². Warunki z powodzeniem pozwalają na wykorzystanie energii słonecznej.

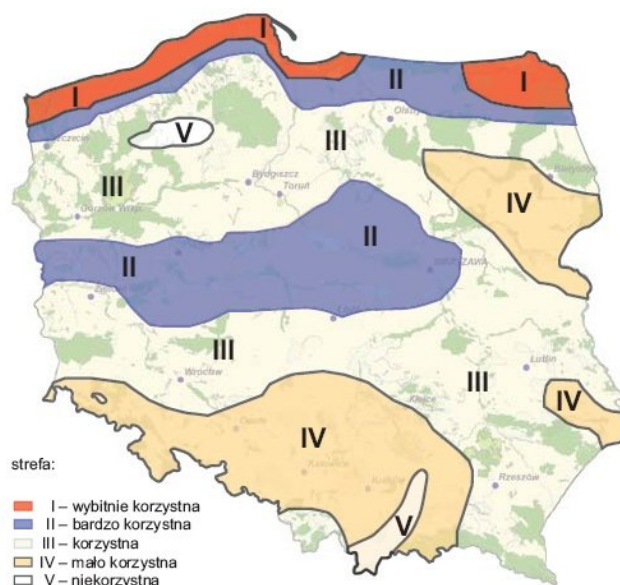

Rysunek 9 Średnie roczne nasłonecznienie w Polsce

Źródło: Global Solar Atlas 2.0, 2019

Energia wiatru

Dla oceny potencjału energii wiatru najważniejszym czynnikiem jest uśredniona prędkość wiatru. Biorąc pod uwagę podział na strefy energetyczne wiatru warunki na terenie powiatu tarnogórskiego można ocenić, jako niekorzystne i mało korzystne (Rysunek 10). Dla strefy IV – mało korzystnej, energia wiatru na wysokości 10 m zawiera się w przedziale 250-500 kWh/(m²/rok), natomiast na wysokości 30 m 500-750 kWh/(m²/rok).

Rysunek 10 Mapa stref energetycznych wiatru w Polsce

Źródło: Lorenc H., 1996

Zasoby energii wiatrowej silnie zależą od lokalnych warunków ukształtowania terenu – w związku z tym dla celów inwestycyjnych niezbędne jest wykonanie specjalistycznej analizy.

Energia wodna

W celu oszacowania potencjału energetycznego rzek, najistotniejsze znaczenie mają dwa czynniki, tj. spadek koryta rzeki oraz przepływy wody. Polska jest krajem nizinnym, o stosunkowo małych opadach i dużej przepuszczalności gruntów, co znacznie ogranicza zasoby energetyczne rzek. Ponadto rzeczywiste możliwości wykorzystania zasobów energetycznych są ograniczone m.in. przez sprawność urządzeń, istniejące warunki

terenowe (np. zabudowa), bezzwrotny pobór wody dla celów nieenergetycznych, konieczność zapewnienia minimalnego przepływu wody w korycie rzeki poza elektrownię. Powyższe ograniczenia powodują zmniejszenie potencjału teoretycznego, a wynik końcowy określany jest jako potencjał techniczny.

W Polsce potencjał wodno-energetyczny jest nierównomiernie rozłożony na terenie kraju. Przeważająca jego część, bo aż około 68 % występuje w dorzeczu Wisły, z tego aż połowa to potencjał odcinka dolnej Wisły od ujścia Pilicy do morza; zaledwie 17,6 % w dorzeczu Odry; około 2,1 % rzeki Przymorza oraz Warmii i Mazur niezwiązane z dorzeczem Wisły oraz 12,5% mała energetyka. Do rzek o dużym potencjale energetycznym zalicza się Wisłę, Dunajec, San, Bug oraz Odrę, Bóbr i Wartę.

Największa koncentracja istniejących elektrowni wodnych średniej i dużej mocy w Polsce jest na zachodzie i południu kraju; najsłabsze zagęszczenie – w Polsce centralnej, a na wschodzie kraju praktycznie nie występują. Najkorzystniejsze pod względem małych elektrowni wodnych (MEW) są rejony południowe Polski (podgórskie), zaś ze względu na istniejącą zabudowę hydrotechniczną także zachodnie i północne.

W powiecie tarnogórskim nie ma dużych urządzeń piętrzących ani znaczących elektrowni wodnych wytwarzających energię elektryczną. Powiat ten jest bardziej znany z przemysłowej przeszłości związanej z górnictwem i hutnictwem, a obecnie z różnorodnych działań w zakresie ochrony środowiska i energetyki odnawialnej, jednak bez konkretnej koncentracji na dużych instalacjach wodnych.

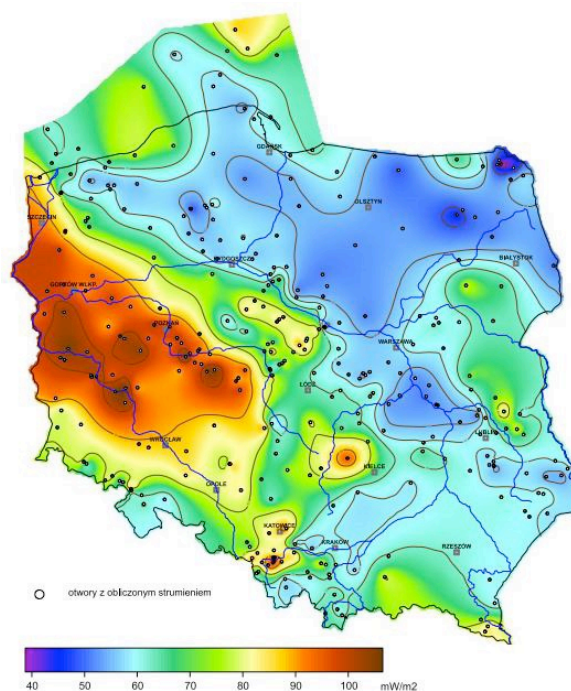
Jednakże, mniejsze urządzenia związane z zarządzaniem wodami, takie jak małe spiętrzenia czy elektrownie wodne na lokalnych rzekach, mogą być obecne, choć nie są szeroko opisywane w dostępnych źródłach. Główne rzeki przepływające przez powiat to Drama, Mała Panew i Stoła, ale nie ma informacji o dużych instalacjach hydroenergetycznych na tych rzekach.

Energia Ziemi (geotermalna)

Energia geotermalna to energia ciepła skał, wody i gruntu. Wykorzystanie energii geotermalnej w eksploatacji bezpośredniej uzależnione jest od występujących na danym obszarze struktur geologicznych. W zależności od głębokości wykorzystania ciepła wyróżniamy:

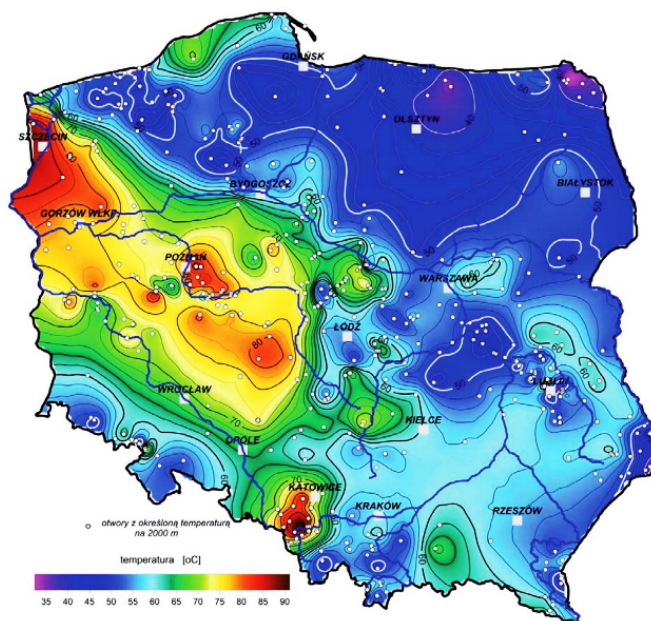
- geotermię głęboką – wykorzystującą energię ciepłą pochodzącą z wnętrza Ziemi,
- geotermię płytką – wykorzystującą energię ciepłą gruntu do 100 m p.p.t.

Ocena potencjału geotermii głębokiej związana jest z warunkami termicznymi – strumieniem cieplnym i temperaturą panującą na danej głębokości. Teren powiatu tarnogórskiego cechuje gęstość strumienia ciepłego na poziomie ok. 60 – 70 mW/m².

Rysunek 11 Mapa rozkładu gęstości ziemskiego strumienia ciepłego na obszarze Polski
Źródło: Szewczyk J., Giętka D., 2009, [za:] Wójcicki A., Sowizdzał A., Bujakowski W., 2013

Temperatura na głębokości 2 km (typowa głębokość, do której sięga geotermia w Polsce), podobnie jak gęstość strumienia ciepłego, wzrasta z południa na północ. W południowej części powiatu przyjmuje wartości ok. 55-65°C.

Rysunek 12 Mapa rozkładu temperatury na głębokości 2 km

Źródło: Szewczyk J., 2010, [za:] Wójcicki A., Sowiżdżał A., Bujakowski W., 2013

Wykorzystanie geotermii głębokiej na terenie powiatu wymaga szczegółowych analiz, uwzględniających lokalne uwarunkowania geologiczne oraz rachunek ekonomiczny.

W geotermii płytkiej źródłem ciepła jest grunt, który posiada dużą zdolność do akumulacji ciepła, dzięki czemu jego temperatura utrzymuje się przez cały rok mniej więcej na tym samym poziomie. Do wykorzystania tych zasobów używane są pompy ciepła. Instalacje wykonywane są w małej skali – m.in. na potrzeby ogrzewania budynków jednorodzinnych, budynków użyteczności publicznej.

Pompa ciepła wykorzystując np. energię elektryczną przekazuje ciepło z dolnego źródła (najczęściej gruntu, wody lub powietrza) do źródła górnego (ogrzewane pomieszczenia). Przesył energii cieplnej związany jest z przemianami termodynamicznymi zachodzącymi w obiegu zamkniętym pompy ciepła. Współczynnik efektywności pomp ciepła zawiera się zazwyczaj w przedziale 3 – 4,5. Wykorzystanie pomp ciepła pozwala więc na zdecydowane ograniczenie zużycia energii ze źródeł konwencjonalnych. Połączenie systemu ogrzewania za pomocą pompy ciepła i paneli fotowoltaicznych daje jeszcze lepszy efekt ekologiczny.

Oplacalność instalacji pompy ciepła zależy od indywidualnych parametrów ogrzewanego obiektu – w szczególności zapotrzebowania na energię budynku. Wprowadzanie ogrzewania za pomocą pomp ciepła jest najbardziej opłacalne w budynkach o zminimalizowanych stratach ciepła.

Energia biomasy

Biomasa to ulegająca biodegradacji część produktów, odpadów lub pozostałości pochodzenia biologicznego z rolnictwa (łącznie z substancjami roślinnymi i zwierzęcymi), leśnictwa i związanych działów przemysłu, w tym rybołówstwa i akwakultury, a także ulegająca biodegradacji część odpadów przemysłowych i miejskich (np. osady ściekowe). Biomasa może być bezpośrednio spalana lub wykorzystywana do produkcji biogazu.

Jednym ze źródeł energetycznych biomasy użytkowanych w kotłach jest słoma. To „dojrzałe lub wysuszone żdźbła roślin zbożowych”, a także wysuszone rośliny strączkowe, len czy rzepak. Charakteryzuje się dużą zawartością suchej masy (około 85%). W energetyce zastosowanie znajduje słoma wszystkich rodzajów zbóż oraz rzepaku i gryki, natomiast szczególnie cenną jest słoma żytnia, pszena, rzepakowa i gryczana oraz osadki kukurydzy.

Słoma jest wykorzystywana głównie, jako pasza lub podściółka w hodowli zwierząt gospodarskich, zaś do celów energetycznych wykorzystuje się jedynie jej nadwyżki. Wykorzystanie nadwyżek w celach energetycznych pozwala uniknąć ich spalania na polach, chroniąc tym samym stan środowiska naturalnego. W związku z powyższym, w obliczeniach projektowych należy uwzględnić ilość słomy koniecznej do produkcji zwierzęcej. Zapotrzebowanie na słomę jest różne w zależności od gatunku zwierząt.

Na terenie powiatu pod uprawę zbóż oraz rzepaku i rzepiku wykorzystuje się odpowiednio 11 611,3 i 1 711,65 ha. Z upraw tych, uwzględniając zapotrzebowanie poszczególnych hodowlanych gatunków zwierząt na słomę ze zbóż, na terenie powiatu można uzyskać na cele energetyczne 66 614,75 ton słomy. Wartość opałowa słomy wynosi 15 MJ/kg, zatem potencjał energetyczny słomy pochodzącej z produkcji rolnej wyniesie 999 221,25 GJ/rok.

Po uzyskaniu słomy z produkcji rolnej należy poddać ją procesowi peletyzacji w celu zwiększenia udziału suchej masy nawet do 30% w ogólnym bilansie paliwa spalanego w kotłach energetycznych oraz do celów transportowych⁴.

W 2023 roku na terenie ciepłowni w Tarnowskich Górach uruchomiona została instalacja kogeneracyjna, oparta o dwa silniki gazowe, każdy o mocy 2 MWt i kotłownię opalaną paliwem biomasowym leśnym o mocy 12 MWt. Zespół kogeneracyjny o mocy 0,99 MWe będzie zasilany gazem ziemnym i biogazem wyprodukowanym w lokalnej oczyszczalni ścieków. Dzięki nowo oddanej, ekologicznej instalacji zostanie dostarczone ciepło aż do 10 tysięcy mieszkań i obiektów publicznych w Tarnowskich Górach. Inwestycja przyniesie także liczne korzyści dla mieszkańców, w tym ograniczy połowę zużycia węgla w istniejącej ciepłowni oraz zredukuje emisję CO₂ o 30%.

Wykorzystanie OZE na terenie powiatu tarnogórskiego

Na terenie powiatu tarnogórskiego według stanu na dzień 23.02.2023 r. planowanych do przyłączenia do sieci TAURON Dystrybucja S. A. jest 218 instalacji wytwórczych, w tym instalacje wytwórcze wytwarzające energię elektryczną w skojarzeniu z ciepłem. Instalacje te będą wytwarzać energię elektryczną z odnawialnych źródeł energii (OZE). Ich łączna moc zainstalowana wyniesie 5819,47 kW.

Ponadto jest tu zainstalowanych 7 105 mikroinstalacji. Produkowana energia zużywana jest na potrzeby własne obiektów do których została mikroinstalacja przyłączona, a nadwyżka oddawana jest do sieci TAURON Dystrybucja S.A.. Łączna moc zainstalowana mikroinstalacji wynosi 47 706,733 kW⁵.

Ilość funkcjonujących instalacji fotowoltaicznych na terenie powiatu tarnogórskiego przedstawiono poniżej:

Gmina Tarnowskie Góry:

- Kogeneracja CHP: 3 320 kW - 215 instalacji,
- OZE: 99,47 kW - 1 instalacja,
- Mikro:
 - powyżej 10 kW: 2845,08 kW - 139 instalacji,
 - do 10 kW: 15 214, 531 kW - 2719 instalacji,

Gmina Miasteczko Śląskie

- OZE: 2000 kW - 1 instalacja,
- Mikro:
 - powyżej 10 kW: 610,02 kW - 20 instalacji,
 - do 10 kW: 1 802, 061 kW - 402 instalacje,

Gmina Świerklaniec

- Mikro:
 - powyżej 10 kW: 1 119,58 kW - 42 instalacje,
 - do 10 kW: 5 529, 063 kW - 987 instalacje,

Gmina Radzionków

- OZE: 400 kW - 1 instalacja,
- Mikro:
 - powyżej 10 kW. 1 282,685 kW - 44 instalacje,
 - do 10 kW: 2 851, 395 kW - 494 instalacje,

Gmina Tworóg

- Mikro:
 - powyżej 10 kW: 789,985 kW - 27 instalacje,
 - do 10 kW: 3 545, 833 kW -> 590 instalacji,

Gmina Zbrosławice

- Mikro:
 - powyżej 10 kW: 2 739,695 kW - 101 instalacji,

⁴ źródło: na podstawie danych z „Małej Encyklopedii Rolniczej”

⁵ pismo Tauron Dystrybucja S.A. Oddział w Gliwicach nr TD24-03-0196802-03 z dnia 08.04.2024 r.

- do 10 kW: 8 706, 155 kW - 1403 instalacji,

Gmina Krupski Młyn

- Mikro:
 - powyżej 10 kW: 15,08 kW - 1 instalacja,
 - do 10 kW: 655,57 kW - 136 instalacje.

Jednostki samorządu terytorialnego w minionych latach dokonały szeregu inwestycji w zakresie OZE w budynkach użyteczności publicznej. Zwraca uwagę duża popularność instalacji fotowoltaicznych. Zestawienie instalacji zawiera tabela poniżej.

Tabela 8 Instalacje OZE w budynkach użyteczności publicznej na terenie powiatu tarnogórskiego

Lp.	Gmina	Miejsce	Instalacje OZE
1.	Kalety	Urząd Miejski	instalacja fotowoltaiczna
		Zespół Placówek Oświatowych w Kaletach-Miotku	2 x instalacja fotowoltaiczna + pompa ciepła
		Oczyszczalnia ścieków	instalacja fotowoltaiczna
		Szkoła Podstawowa nr 1	2 x instalacja fotowoltaiczna
		Miejskie Przedszkole Nr 1	instalacja fotowoltaiczna
2.	Miasteczko Śląskie	MOPS w Miasteczku Śląskim	instalacja fotowoltaiczna
		OSP w Żyglinie	instalacja fotowoltaiczna
3.	Radzionków	Przychodnia Lekarska RAD-MED	instalacja fotowoltaiczna
4.	Tarnowskie Góry	Gminne instalacje OZE: panele fotowoltaiczne - 634 szt., kolektory słoneczne - 143 szt., kotły na biomasę - 66 szt., pompy ciepła c.w.u. - 71 szt., pompy ciepła c.o. wraz z c.w.u. - 131 szt.	
5.	Krupski Młyn	Urząd Gminy w Krupskim Młynie	instalacja fotowoltaiczna
6.		Szkoła Podstawowa w Krupskim Młynie	instalacja fotowoltaiczna
7.		Zespół Szkolno- Przedszkolnego w Potępie	instalacja fotowoltaiczna
8.		GOKSiR w Potępie	instalacja fotowoltaiczna
9.		GOKSiR w Krupskim Młynie	instalacja fotowoltaiczna
10.		Przepompownia ścieków w Krupskim Młynie	instalacja fotowoltaiczna
11.		Ujęcie wody w Krupskim Młynie	instalacja fotowoltaiczna
12.		Oczyszczalnia ścieków w Krupskim Młynie	instalacja fotowoltaiczna
13.		Ujęcie wody w Ziętku	instalacja fotowoltaiczna
14.		Ujęcie wody w Potępie	instalacja fotowoltaiczna
6.	Ożarówice	Świetlica Wiejska w Celinach	pompa ciepła
		OSP Ossy	pompa ciepła
		UG i OSP Ożarówice	pompa ciepła
		Szkoła Podstawowa w Ożarowicach	pompa ciepła
		Szkoła Podstawowa w Pyrzowicach	pompa ciepła
10.	Świerklańc	Urząd Gminy w Świerklańcu	instalacja fotowoltaiczna
		Szkoła Podstawowa w Świerklańcu	instalacja fotowoltaiczna
		Szkoła Podstawowa w Świerklańcu	instalacja fotowoltaiczna
		Szkoła Podstawowa w Nakle Śląskim	instalacja fotowoltaiczna
11.	Tworóg	OSP w Połomii	instalacja fotowoltaiczna
		Szkoła Podstawowa w Wojsce	instalacja fotowoltaiczna i pompa ciepła
		Przedszkole gminne w Tworogu	solary słoneczne
12.	Zbrosławice	Przedszkole w Zbrosławicach ul. Batorego 6	instalacja fotowoltaiczna
13.		Przedszkole z Oddziałami Specjalnymi w Przezchlebiu	instalacja fotowoltaiczna
14.		Przedszkole w Wieszowie	instalacja fotowoltaiczna
15.		Przedszkole w Świętoszowicach	instalacja fotowoltaiczna

16.		Szkoła Podstawowa w Czekanowie	instalacja fotowoltaiczna
17.		Szkoła Podstawowa w Ziemiećicach	instalacja fotowoltaiczna
18.		Szkoła Podstawowa w Przechlebiu	instalacja fotowoltaiczna
19.		Szkoła Podstawowa w Zbrostawicach	instalacja fotowoltaiczna
20.		Szkoła Podstawowa w Wieszowie	instalacja fotowoltaiczna
21.		Zespół Szkolno-Przedszkolny w Boniowicach	instalacja fotowoltaiczna
22.		Zespół Szkolno-Przedszkolny w Miedarach	instalacja fotowoltaiczna
23.		Oddział Przedszkola w Wieszowie	instalacja fotowoltaiczna
24.		Przedszkole w Zbrostawicach	instalacja fotowoltaiczna

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych przekazanych przez gminy

Zmniejszająca się w latach 2020-2023 emisja przemysłowa oraz prognozy dalszej redukcji związane z postępem technologicznym i przepisami prawnymi pokazują, że ten rodzaj emisji jest w znacznej mierze kontrolowany. Znacznie poważniejszym problemem jest emisja z kotłowni lokalnych i palenisk indywidualnych.

Badania naukowe jednoznacznie wskazują, że narażenie na długotrwałe oddychanie zanieczyszczonym powietrzem zwiększa ryzyko wystąpienia wielu chorób a także przedwczesnych zgonów. Opublikowane w listopadzie 2021 roku badania naukowców z Harvardu dają podstawy sądzić, że zanieczyszczenie powietrza przyczynia się do wzrostu śmiertelności ze względu na COVID-19. Naukowcy wykazali, że wzrost zanieczyszczenia powietrza o jedynie $1\mu\text{g}/\text{m}^3$ $\text{PM}_{2,5}$ wiąże się z 15% wzrostem śmiertelności na COVID-19.

Analiza wykonana w ramach „Programu ochrony powietrza dla województwa śląskiego” wyraźnie wskazuje na konieczność redukcji emisji z sektora komunalno-bytowego we wszystkich strefach województwa śląskiego – w tym w strefie śląskiej, do której należy powiat tarnogórski. Od 1 stycznia 2020 r. poziom dopuszczalny stężenia średniorocznego dla pyłu $\text{PM}_{2,5}$ wynosi $20\mu\text{g}/\text{m}^3$ (do końca 2019 r. poziom dopuszczalny wynosił $25\mu\text{g}/\text{m}^3$). Zaostrzające się normy jakości powietrza pokazują wagę problemu – zanieczyszczenie powietrza wpływa bowiem znacząco na zdrowie mieszkańców.

W związku z powyższym niezbędne jest podjęcie działań na rzecz zmniejszenia emisji z sektora komunalno-bytowego. Należy podkreślić, że wymiana nieefektywnych źródeł ciepła jest jednym z najbardziej istotnych czynników przyczyniających się do zmniejszenia emisji. Porównanie wielkości emisji z nieefektywnego, pozaklasowego kotła na węgiel z kotłem spełniającym wymagania dyrektywy UE pokazuje, że taka zamiana prowadzi do redukcji emisji ok. 96-97% pyłu PM_{10} i $\text{PM}_{2,5}$ oraz ok. 95% benzo(a)pirenu.

Zmniejszanie emisji pochodzących z sektora transportu powinno przebiegać dwutorowo – poprzez podwyższanie standardów emisji spalin oraz jakości dróg (zwiększenie płynności ruchu), a także poprzez modelowanie zmian zachowań transportowych. Polityka UE oraz odpowiednie regulacje krajowe pozwalają na sukcesywną redukcję emisji. Jest ona jednak równoważona przez stały wzrost ilości pojazdów poruszających się po drogach.

Biorąc pod uwagę źródła zanieczyszczeń powietrza na obszarze powiatu tarnogórskiego, należy zauważyć, że większość zanieczyszczeń składa się na niską emisję. Niska emisja to wprowadzanie produktów spalania paliw stałych, ciekłych i gazowych do atmosfery ze źródeł (emiterów) znajdujących się na wysokości nie większej niż 40 m nad poziomem terenu. Najliczniejsza grupa emiterów to kominy gospodarstw domowych oraz rury wydechowe samochodów. Z powodu małej wysokości, na której wprowadzane są do powietrza zanieczyszczenia, zjawisko niskiej emisji jest szczególnie szkodliwe lokalnie – w miejscu powstawania zanieczyszczeń.

4.1.3. Analiza SWOT

Powietrze atmosferyczne	
MOCNE STRONY czynniki wewnętrzne	SŁABE STRONY czynniki wewnętrzne
<p>prorowadzone przez gminy programy dotacyjne dla mieszkańców w zakresie wymiany kotłów</p> <p>inwestycje zwiększające efektywność energetyczną budynków użyteczności publicznej i komunalnych</p> <p>dobre warunki do wykorzystania odnawialnych źródeł energii</p>	<p>niska efektywność energetyczna części budynków</p> <p>duża część budynków opalanych węglem kamiennym</p> <p>niedostatecznie rozwinięta infrastruktura (chodniki, ścieżki rowerowe, oświetlenie uliczne) służąca zmianom zachowań transportowych</p>
SZANSE czynniki zewnętrzne	ZAGROŻENIA czynniki zewnętrzne
<p>rosnąca świadomość ekologiczna społeczeństwa</p> <p>coraz niższy koszt instalacji odnawialnych źródeł energii</p>	<p>zmniejszenie dostępności zewnętrznych źródeł finansowania działań inwestycyjnych</p> <p>napływ zanieczyszczeń atmosferycznych spoza terenu powiatu</p>

regulacje ogólnokrajowe, unijne i światowe zobowiązujące do ochrony klimatu i podniesienia jakości powietrza	
--	--

Źródło: opracowanie własne

4.1.4 Cele i zadania środowiskowe z zakresu powietrza atmosferycznego

Główną przyczyną występowania przekroczeń wartości dobowej oraz poziomu informowania i alarmowego dla pyłu zawieszonego PM10 i zawartego w pyłe benzo(a)pirenu w powiecie tarnogórskim jest emisja z indywidualnego ogrzewania budynków mieszkalnych (komunalno-bytowa) tzw. „niska emisja”. Problem ten dotyczy więc przede wszystkim sezonu grzewczego, trwającego od stycznia do marca i od października do grudnia. Przekroczenia wartości dopuszczalnej dobowej dla pyłu zawieszonego PM10 poza sezonem grzewczym występowały sporadycznie, w 2023 roku w kwietniu i we wrześniu. Znacznie mniejszy wpływ na przekroczenie norm w zakresie pyłu zawieszonego i zawartego w pyłe benzo(a)pirenu ma emisja przemysłowa oraz komunikacyjna.

Prawo ochrony środowiska (tj. Dz. U. z 2024 r. poz. 54, z późn. zm.) stwierdza, że ochrona powietrza polega na zapewnieniu jak najlepszej jego jakości, w szczególności przez:

- utrzymanie poziomów substancji w powietrzu poniżej dopuszczalnych dla nich poziomów lub co najmniej na tych poziomach,
- zmniejszanie poziomów substancji w powietrzu, co najmniej do dopuszczalnych, gdy nie są one dotrzymane,
- zmniejszanie i utrzymanie poziomów substancji w powietrzu poniżej poziomów docelowych albo poziomów celów długoterminowych lub co najmniej na tych poziomach.

Znaczna poprawa jakości powietrza w 2023 roku była wynikiem realizacji działań naprawczych w tym programie ochrony powietrza oraz wyjątkowo ciepłego okresu sezonu grzewczego.

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (NFOŚiGW) przekaże blisko 26 mln złotych dotacji dla województwa śląskiego. Dofinansowanie uzupełni środki z Programu LIFE o równowartości 44,4 mln zł, przeznaczone na realizację projektu „Śląskie. Przywracamy błękit.” Kompleksowa realizacja Programu ochrony powietrza dla województwa śląskiego”. Ponadto działania projektowe mają przyczynić się do pozyskania i uruchomienie ok. 1,28 mld euro, ze środków Funduszu Sprawiedliwej Transformacji i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego Unii Europejskiej w ramach programu operacyjnego Fundusze Europejskie dla Śląskiego 2021-2027 oraz z innych źródeł.

Dzięki tzw. uchwale „antysmogowej” znacznie ograniczono spalanie paliw, których stosowanie powoduje wysoką emisję zanieczyszczeń do atmosfery, czyli węgla brunatnego, mułów i flotokoncentratów oraz wilgotnego drewna. Uchwała nie zakazuje spalania węgla czy drewna, ma spowodować natomiast stosowanie odpowiednich jakościowo paliw stałych w odpowiednich urządzeniach grzewczych.

Przeciwdziałanie niskiej emisji powinno opierać się równocześnie na zwiększaniu efektywności energetycznej budynków – m.in. poprzez wymianę źródła ciepła, docieplanie przegród zewnętrznych, wymianę stolarki okiennej i drzwiowej, wymianę instalacji c.o. i c.w.u. Głęboka termomodernizacja pomaga radykalnie (o ponad połowę) zmniejszyć wskaźnik zapotrzebowania na energię końcową do ogrzewania, dzięki czemu znacznie ograniczone zostaje zużycie paliwa. Zaplanowanie wykorzystania OZE dodatkowo przyczynia się do wzmocnienia efektu ekologicznego.

Gminy powiatu tarnogórskiego planują na kolejne lata szereg działań związanych z termomodernizacją i montażem urządzeń OZE. Coraz powszechniejsze planowanie inwestycji z zastosowaniem OZE pokazuje, że samorządy aktywnie przyczyniają się do zmniejszenia emisji zanieczyszczeń oraz do prowadzenia gospodarki niskoemisyjnej.

Prowadzone w minionych latach działania w zakresie inwestycji drogowych pokazują, że priorytetowe są zadania z zakresu remontów i modernizacji istniejących nawierzchni. Planowane na lata 2025-2033 zadania mają podobny charakter.

Z analizy SWOT wynika, że zagrożeniem jest napływ zanieczyszczeń spoza terenu powiatu – w związku z tym należy zwiększyć współpracę w ramach regionu. Dzięki podejmowaniu wspólnych inicjatyw i kooperacji przy opracowywaniu dokumentów można uzyskać efekt synergii, niezwykle ważny w odniesieniu do poprawy jakości powietrza.

Harmonogram zadań do realizacji w tym zakresie zawarto w rozdziałach 6.1 - 6.3

4.2. Hałas

4.2.1. Efekty realizacji dotychczasowego POŚ

W tabeli poniżej przedstawiono wybrane efekty realizacji dotychczasowego Programu ochrony środowiska w zakresie hałasu, który w poprzednim dokumencie tytułowano jako Zagrożenia hałasem.

Tabela 9 Wybrane efekty realizacji dotychczasowego POŚ w zakresie zagrożenia hałasem

Cel 1. Środowisko i zdrowie. Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego		
Działania planowane w poprzednim Programie	Podjęte działania w latach 2022-2023	Efekt ze wskaźnikiem
Modernizacja infrastruktury drogowej na obszarze powiatu tarnogórskiego.	<p>Zarząd Dróg Powiatowych w Tarnowskich Górach</p> <p>Powiat rokrocznie stara się poprawiać stan dróg, w latach 2022-2023 zmodernizowano około 10 km jezdni.</p> <p>Zarząd Dróg Powiatowych w Tarnowskich Górach w latach 2022-2023 wykonał nasadzenia nowych drzew w pasach drogowych dróg powiatu tarnogórskiego w ilości 170 szt., na kwotę 107 568,00 zł. W tym samym czasie wykonano wycięcie drzew na podstawie posiadanych decyzji w pasach drogowych dróg powiatowych w ilości 83 szt., na kwotę 81 144,72 zł.</p> <p>Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad Oddział w Katowicach</p> <p>W latach 2022-2023 na drogach będących w administracji GDDKiA na terenie powiatu tarnogórskiego przeprowadzono remont, naprawę odcinka autostrady A1, DK78, DK94, DK11 oraz S1.</p> <p>Ponadto w latach 2022-2023 na terenie powiatu tarnogórskiego GDDKiA O/Katowice wykonała nasadzenia i wycinkę drzew:</p> <ul style="list-style-type: none"> DK nr 11: 30 szt. nasadzeń drzew, 4 szt. wycinki drzew, DK nr 78: 12 szt. nasadzeń drzew, 41 szt. wycinki drzew. <p>Zarząd Dróg Wojewódzkich w Katowicach</p> <p>W latach 2022-2023 na drogach wojewódzkich w powiecie tarnogórskim zakończono przebudowę DW913 od ronda na skrzyżowaniu z ul. Piłsudskiego do skrzyżowania przy wjeździe na lotnisko, remont konstrukcji oporowej na DW 911 w m. Orzech. Na bieżące utrzymanie obiektów mostowych wydatkowano kwotę 40 636,12 zł (środki z budżetu Województwa Śląskiego),</p> <p>W ramach bieżącego utrzymania dróg prowadzone były prace interwencyjne i utrzymaniowe polegające na zapewnieniu ciągłości nawierzchni oraz zapewnieniu bezpieczeństwa uczestników ruchu drogowego. Wykonywane były remonty cząstkowe mało i wielkopowierzchniowe, raz w roku po zakończeniu akcji wykonywano zmiatanie nawierzchni jezdni i chodników. Ponadto zrealizowane były prace związane z usuwaniem i utylizacją martwych zwierząt, koszeniem poboczy (2 razy w roku), przycinką drzew i krzewów. Wycięto 5 drzew (4 szt. w 2022 roku i 1 szt. w 2023 roku). Nie wykonywano nasadzeń.</p> <p>Ponadto wszystkie Gminy i Miasta realizowały inwestycję związane z infrastrukturą drogową, co zostało szczegółowo omówione w raportach z wykonania programu ochrony środowiska dla powiatu tarnogórskiego.</p>	ilość wyremontowanych dróg powiatowych. w latach 2022-2023 zmodernizowano ok. 10 km dróg powiatowych
Redukcja hałasu przemysłowego (w tym m.in. wyciszenie hal i wymiana maszyn i urządzeń przez zastosowanie obudów dźwiękochłonnych, izolacji akustycznych itp.).	<p>Firma Neomet Sp. z o.o. z siedzibą w Tarnowskich Górach zamontowała ekrany akustyczne na terenie złomowiska w Strzybnicy, gm. Tarnowskie Góry, o wysokości 6m i długości 300 m.</p> <p>W 2023 roku firma EKONORM Sp. z o.o. na zlecenie Powiatu Tarnogórskiego wykonała pomiary poziomu hałasu w środowisku w 4 lokalizacjach (Tarnowskie Góry ul. Gliwicka, ul. Batalionów Chłopskich, Orzech ul. Brzechwy, Zbrosławice ul. Wolności) – kwota 14 760 zł.</p> <p>W 2022 roku firma Sundoor Ławecki Sp. k. na zlecenie Powiatu Tarnogórskiego wykonała pomiary poziomu hałasu w środowisku w 6 lokalizacjach (Szalsza ul. Ziemięcicka, Zbrosławice ul. Polna, Kalety ul. Fabryczna, Tarnowskie Góry ul. Janasa, ul. Hutnicza, Karchowice ul. Słoneczna) - kwota 16 236 zł.</p>	instalacja ekranów akustycznych 300 m, pomiary poziomu hałasu w środowisku w 10 lokalizacjach
Uwzględnianie terenów narażonych na oddziaływanie hałasu w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.	Zadanie realizowane jest przez gminy powiatu tarnogórskiego w trakcie opracowania nowych lub zmienianych miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.	na bieżąco

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych o wykonanych inwestycjach gminnych i działaniach na terenie powiatu tarnogórskiego pozyskanych z Gmin Powiatu Tarnogórskiego a także instytucji realizujących zadania

Tabela 10 Wskaźniki monitorowania realizacji działań w zakresie klimatu akustycznego

L.p.	Wskaźnik	Stan wyjściowy 2018/2019	Stan aktualny 2022*
1.	Liczba punktów, w których przekraczany jest dopuszczalny poziom hałasu	Gmina Zbrosławice (2 punkty) Gmina Radzionków (5 punktów)	7 punktów na odcinkach: <ul style="list-style-type: none"> • III odcinek drogi ekspresowej S1 (S1b). • III odcinek drogi ekspresowej S1 (S1b). • III odcinek autostrady A1 (A1c) • IV odcinek autostrady A1 (A1d). • III odcinek drogi krajowej nr 78 • IV odcinek drogi krajowej nr 78 • V odcinek drogi krajowej nr 78

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GIOŚ, GDDKiA, 2024

*na podstawie danych Programu ochrony środowiska przed hałasem dla województwa śląskiego

4.2.2. Opis stanu obecnego

Ochrona przed hałasem polega na zapewnieniu jak najlepszego stanu akustycznego środowiska, w szczególności poprzez utrzymanie poziomu hałasu poniżej dopuszczalnego lub co najmniej na tym poziomie, ewentualnie zmniejszanie poziomu hałasu, co najmniej do dopuszczalnego, gdy nie jest on dotrzymany.

Zmiana przepisów prawnych (art. 115a ust. POŚ) spowodowała, iż Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska kontroluje hałas jedynie w sytuacji, w której są wydane decyzje o dopuszczalnym poziomie hałasu. Od momentu ww. zmian (23.09.2021 r.) Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska przekazał/zwrócił wszystkie skargi do urzędów.

Oceny stanu akustycznego środowiska i obserwacji zmian dokonuje Główny Inspektor Ochrony Środowiska w ramach państwowego monitoringu środowiska dla terenów:

- których mowa w art. 118 ust. 2 - na podstawie strategicznych map hałasu lub wyników pomiarów poziomów hałasu wyrażonych wskaźnikami hałasu LAeqD, LAeqN, LDWN i LN, z uwzględnieniem w szczególności danych demograficznych oraz dotyczących sposobu zagospodarowania i użytkowania terenu,
- innych niż tereny, o których mowa w art. 118 ust. 2 - na podstawie wyników pomiarów poziomów hałasu wyrażonych wskaźnikami hałasu LAeqD, LAeqN, LDWN i LN lub innych metod oceny poziomu hałasu.

4.2.2.1. Hałas przemysłowy

Klimat akustyczny kształtują między innymi przedsiębiorstwa działające na terenie powiatu tarnogórskiego. Na koniec grudnia 2023 roku według danych Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej na obszarze powiatu tarnogórskiego zarejestrowanych było 18 521 podmiotów gospodarki narodowej, z czego 13 738 stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. Należą do nich większe firmy prowadzące działalność produkcyjną, transportową, budowlaną, handlowo-usługową, a także małe punkty usługowe handlowe, zakłady rzemieślnicze, warsztaty samochodowe oraz niewielkie zakłady prowadzące prace polegające na cięciu, szlifowaniu, kuciu i spawaniu.

Przedsiębiorstwa, które stanowią źródło emisji hałasu starają się dbać o stan środowiska i czynią kroki mające na celu zmniejszenie lub całkowitą eliminację negatywnego oddziaływania na środowisko.

Większe przedsiębiorstwa posiadają pozwolenia zintegrowane obejmujące całościowo wszystkie dziedziny środowiskowe, na które oddziałuje funkcjonujące przedsiębiorstwo. Aktualnie dla firm działających na terenie powiatu tarnogórskiego zostało wydanych 10 pozwoleń zintegrowanych, w tym 5 przez Starostę Tarnogórskiego oraz 5 przez Marszałka Województwa Śląskiego. Decyzje Starosty Tarnogórskiego ustalające dopuszczalny poziom hałasu posiada 5 podmiotów.

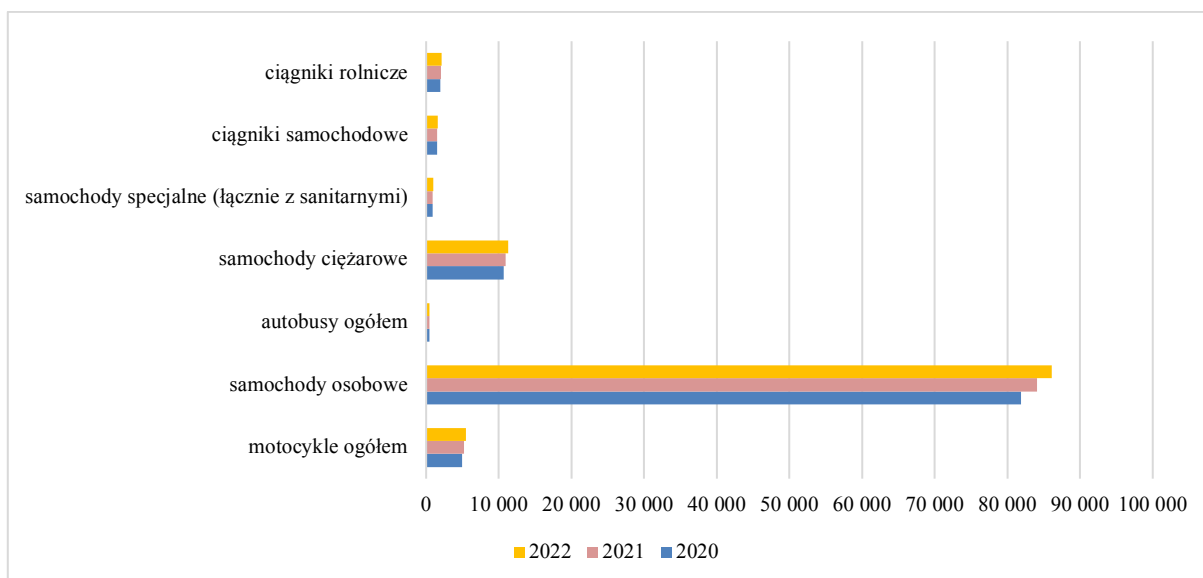
W latach 2022-2023 Starosta Tarnogórski zlecił wykonanie badań dopuszczalnego poziomu hałasu w środowisku w 10 lokalizacjach (Tarnowskie Góry ul. Gliwicka, ul. Batalionów Chłopskich, Orzech ul. Brzechwy, ul. Janasa, ul. Hutnicza, Karchowice ul. Słoneczna, Zbrosławice ul. Wolności, ul. Polna, Kalety ul. Fabryczna, Szalsza ul. Ziemięcicka). W tym samym okresie Starosta wydał 3 decyzje dotyczące dopuszczalnego poziomu hałasu w środowisku.

Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach prowadzi na terenie powiatu kontrole przedsiębiorców w zakresie przestrzegania przepisów ochrony środowiska w tym także emisji hałasu, zgodnie z obowiązującymi decyzjami o dopuszczalnym poziomie hałasu w środowisku. Zgodnie z danymi Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Katowicach w latach 2022-2023 przeprowadzono łącznie 27 kontroli przedsiębiorców, w tym 3 kontrole w zakresie ochrony przed hałasem. W przypadku 15 kontroli stwierdzono naruszenia, a w efekcie 3 z tych kontroli nałożono na przedsiębiorców kary finansowe.

4.2.2.2. Hałas drogowy

Kolejnym czynnikiem wpływającym na stan klimatu akustycznego jest hałas komunikacyjny, do którego zalicza się między innymi hałas drogowy, czyli hałas pochodzący od środków transportu, jest to hałas typu liniowego.

Z przeprowadzonych analiz wynika, że najbardziej uciążliwy jest hałas drogowy, generowany przez pojazdy samochodowe, który ma charakter ciągły i obejmuje swoim zasięgiem coraz większy obszar. Przez ostatnie lata liczba samochodów na drogach systematycznie rośnie, co powoduje wzrost emisji hałasu, nie tylko przez pojazdy osobowe, ale również przez pojazdy ciężarowe i motocykle.

Rysunek 13 Liczba pojazdów silnikowych na terenie powiatu tarnogórskiego w latach 2020-2022

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS, 2023

Według danych statystycznych GUS na obszarze powiatu tarnogórskiego, na dzień 31.12.2022 roku zarejestrowanych było 108 022 pojazdów w tym 86 113 osobowych, 11 263 ciężarowych, 5 481 motocykli, 489 autobusów, 961 pojazdów specjalnych, 1 590 ciągników samochodowych, 2 125 ciągników rolniczych. W latach 2020-2022 odnotowano wzrost ilości zarejestrowanych pojazdów o 5,7%.

Głównym źródłem emisji hałasu na terenie powiatu tarnogórskiego są m.in. drogi krajowe, wojewódzkie, powiatowe oraz w mniejszym stopniu drogi gminne.

Zgodnie z informacjami GDDKiA Oddział w Katowicach przez teren powiatu tarnogórskiego przebiega 5 odcinków dróg krajowych o łącznej długości 92,631 km, w tym:

- droga krajowa nr 11 – długość 25,330 km; stan techniczny – 15,9% stan prawidłowy, 40,7% stan ostrzegawczy, 43,4% stan krytyczny),
- droga krajowa nr 78 – długość 24,736 km (stan techniczny – 82,2%, stan ostrzegawczy i 17,8% stan ostrzegawczy na dł. 4,130 km; 100% stan ostrzegawczy na dł. 1,886 km; 41,7% stan ostrzegawczy i 58,3% stan krytyczny na dł. 17,159 km, 100% stan prawidłowy na dł. 1,561 km),
- droga krajowa nr 94 – długość 10,210 km (stan techniczny – dobry/dostateczny),
- autostrada A1 - długość: jezdnia prawa 14,276 km, jezdnia lewa: 14,385 km; stan techniczny: 100% stan prawidłowy; długość ekranów akustycznych: 9,026 km),
- droga ekspresowa S1 – długość 0,920 km; stan techniczny – 100% stan ostrzegawczy), oraz 19 obiektów mostowych, a także ekrany akustyczne na łącznej długości 10,395 km.

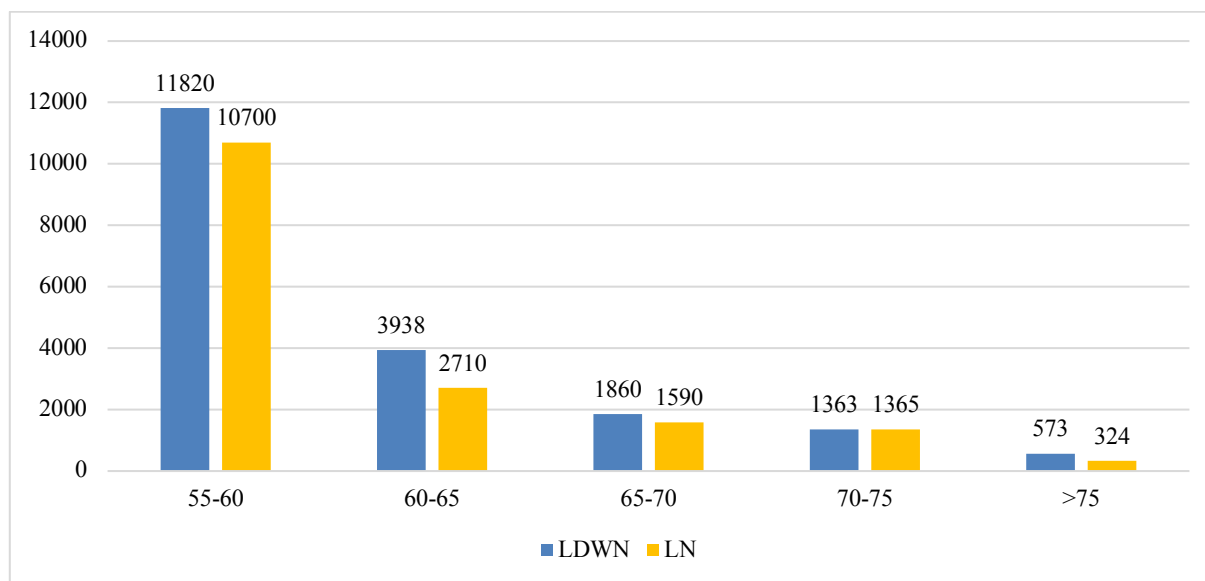
W latach 2020-2022 na drogach krajowych przebiegających przez teren powiatu tarnogórskiego nie wykonywano oceny akustycznej dróg.

Całkowita długość dróg wojewódzkich na terenie powiatu tarnogórskiego wynosi: 50,1 km, w tym odcinki nr: 789, 907, 908, 911, 912, 913. Stan techniczny dróg generalnie jest zadowalający (niektóre odcinki wymagają remontu). W ciągu dróg wojewódzkich, zlokalizowanych w granicach administracyjnych powiatu tarnogórskiego, nie ma ekranów akustycznych.

Zgodnie z informacjami Zarządu Dróg Powiatowych w Tarnowskich Górach, na terenie powiatu znajdują się odcinki dróg powiatowych o łącznej długości 284,269 km, przy drogach powiatowych nie ma zainstalowanych ekranów akustycznych. Drogową sieć powiatowo-gminną jest dobrze rozbudowana, nie spełnia jednak częściowo parametrów na poziomie nośności i stopnia eksploatacji.

W ciągu dróg gminnych w ostatnich latach gminy powiatu tarnogórskiego zrealizowały szereg zadań przyczyniających się do poprawy bezpieczeństwa pieszych i kierujących, poprawy komfortu jazdy, a także zwiększenia płynności ruchu na drogach gminnych i lokalnych. Corocznie realizowanych było kilka-kilkanaście inwestycji na terenie każdej z gmin. Jednocześnie na kolejne lata 2025-2033 planowane są następne inwestycje, które przyczynią się do poprawy bezpieczeństwa mieszkańców i zwiększenia komfortu i atrakcyjności powiatu. Plany inwestycyjne określone są corocznie uchwałami budżetowymi i planami inwestycyjnymi zależnymi od potrzeb i możliwości finansowych danej gminy.

W 2022 roku przygotowano strategiczne mapy hałasu, w tym dla województwa śląskiego. Na terenie powiatu tarnogórskiego mapy objęły 4 odcinki dróg krajowych (S1b, A1, A1c, A1d, DK11, DK78) na długości 77,215 km będące w zarządzie GDDKiA oraz drogi wojewódzkie 908, 911 oraz 933 na długości 30,255 km, będące w zarządzie Zarządu Dróg Wojewódzkich w Katowicach. Na każdym z badanych odcinków wystąpiły przekroczenia dopuszczalnego poziomu hałasu w środowisku.

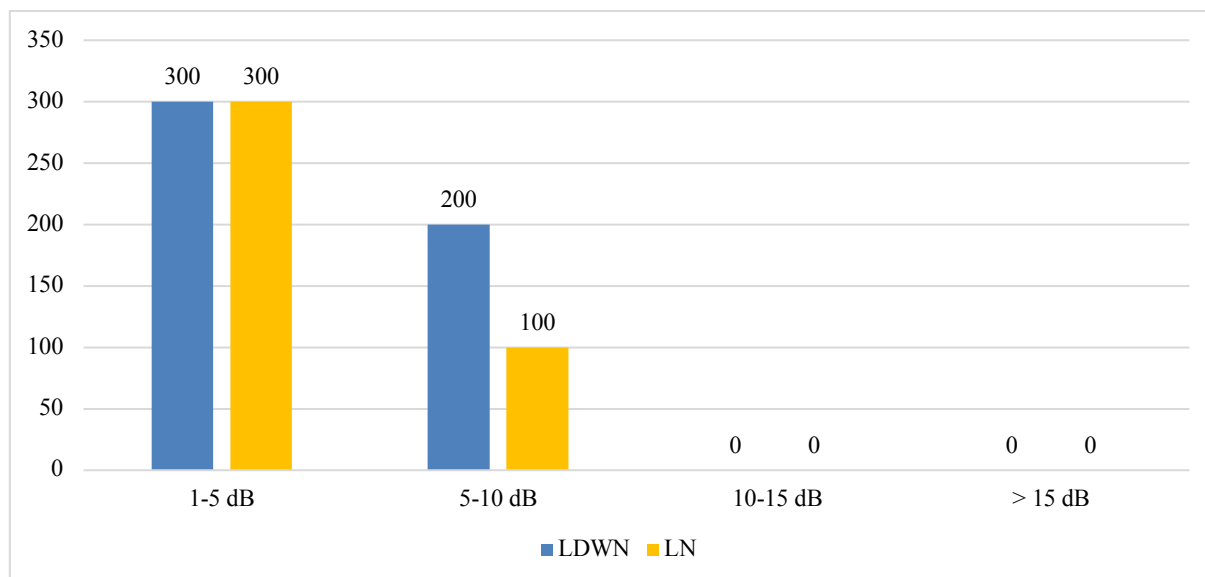

Rysunek 14 Liczba mieszkańców powiatu tarnogórskiego narażonych na hałas komunikacyjny

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych strategicznych map hałasu dla dróg krajowych o ruchu powyżej 3 000 000 pojazdów rocznie w województwie śląskim, GDDKiA

Wyniki badań dróg w zarządzie GDDKiA w porze dziennej, wieczornej i nocnej (LDWN) wskazywały, że najwięcej mieszkańców 11 020, zamieszkuje tereny, gdzie odnotowano hałas w granicach 55-60 dB, 3438 mieszkańców mieszka w granicach wartości wskaźnika 60-65 dB, 1460 mieszkańców mieszka w granicach wartości wskaźnika 65-70 dB, 1263 mieszkańców mieszka w granicach wartości wskaźnika 70-75 dB, 573 mieszkańców mieszka w granicach wartości wskaźnika powyżej 75 dB.

Szacunkowa liczba mieszkańców narażonych na hałas w porze dziennej, wieczornej i nocnej (LDWN) dla analizowanych odcinków dróg wojewódzkich wyniosła: 800 mieszkańców w granicach wartości wskaźnika 55-60 dB, 500 mieszkańców mieszka w granicach wartości wskaźnika 60-65 dB, 400 mieszkańców mieszka w granicach wartości wskaźnika 65-70 dB, 100 mieszkańców mieszka w granicach wartości wskaźnika 70-75 dB.

Rysunek 15 Liczba mieszkańców powiatu tarnogórskiego narażonych na hałas komunikacyjny przy drogach wojewódzkich 908 i 911

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze strategicznej mapy hałasu dla dróg wojewódzkich województwa śląskiego, dla których Zarząd Dróg Wojewódzkich w Katowicach pełni funkcję Zarządu, o natężeniu ruchu powyżej 3 000 000 pojazdów / rok

Jak wynika z danych mapy hałasu dla dróg wojewódzkich województwa śląskiego, na terenie powiatu tarnogórskiego nie ma zagrożenia dla mieszkańców ze strony ponadnormatywnego poziomu hałasu utrzymującego się w porze dnia, wieczoru oraz nocy powyżej 10 dB. W przedziale od 1 dB do 10 dB na terenie powiatu jest narażonych 900 mieszkańców.

Zgodnie z art. 118. pkt 2-3 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2024 r. poz. 54, z późn. zm.) zarządzający głównymi drogami, to jest takimi, po których przejeżdża rocznie więcej niż 3 miliony pojazdów, są zobowiązani do sporządzania strategicznych map hałasu, w oparciu o dane dotyczące poprzedniego roku kalendarzowego oraz do niezwłocznego zamieszczeniu danych na ich stronach internetowych.

Na podstawie między innymi w/w map akustycznych z 2022 roku, opracowano „Program ochrony środowiska przed hałasem dla województwa śląskiego”, który przyjęto uchwałą Sejmiku Województwa Śląskiego nr VII/3/4/2024 z dnia 10 czerwca 2024 r. Celem Programu jest wyszczególnienie podstawowych kierunków i zakresu działań niezbędnych do przywrócenia dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku. W ramach tych kierunków dla powiatu przewidziano wykonanie pomiarów hałasu przez GDDKiA na najbliższych terenach chronionych w ramach monitoringu hałasu przy drodze DK78 w powiecie tarnogórskim na odc. od granicy miasta Gliwice do skrzyżowania z ul. Kolejową w m. Czekanów.

4.2.2.3. Hałas kolejowy

Przez teren powiatu tarnogórskiego przebiega obecnie 19 linii kolejowych o długości 134 km, zarządzanych przez PKP Polskie Linie Kolejowe S.A.⁶ Ich charakterystykę przedstawiono w tabeli poniżej.

Tabela 11 Linie kolejowe na terenie powiatu tarnogórskiego

Numer linii	Nazwa Linii	Kilometraż początkowy	Kilometraż końcowy	Długość	Opis linii kolejowej
127	Radzionków - Tarnowskie Góry TGB T3	26,922	35,455	8,533	drugorzędna, jednotorowa, zelektryfikowana
128	Radzionków - Nakło Śląskie T4	26,939	30,659	3,72	drugorzędna, jednotorowa, zelektryfikowana
129	Tarnowskie Góry TGB - Tarnowskie Góry TGE	35,828	41,028	5,2	magistralna, jednotorowa, zelektryfikowana
130	Tarnowskie Góry TGD - KALETY T4	37,32	48,862	11,542	magistralna, jednotorowa, zelektryfikowana

⁶ Pismo PKP Polskie Linie Kolejowe S.A. Centrala Biuro Terenów Kolejowych i Ochrony Środowiska znak: ITS8.4514.15.2024.3 z dnia 04.04.2024 r.

131	Chorzów Batory - Tczew	24,405	50,109	25,704	magistralna, dwutorowa, zelektryfikowana
132	Bytom - Wrocław Główny	29,364	35,88	6,516	drugorzędna, jednotorowa, zelektryfikowana
143	Kalety - Wrocław Popowice WP2	0,841	2,298	1,457	pierwszorzędna, dwutorowa, zelektryfikowana
144	Tarnowskie Góry - Opole Główne	0,182	22,947	22,765	pierwszorzędna, jednotorowa, zelektryfikowana
145	Chorzów Stary - Radzionków	13,074	18,033	4,959	drugorzędna, jednotorowa, zelektryfikowana
152	Paczyna - Lubliniec	22,364	22,848	0,484	pierwszorzędna, dwutorowa, zelektryfikowana
152	Paczyna - Lubliniec	23,392	29,073	5,681	pierwszorzędna, dwutorowa, zelektryfikowana
182	Tarnowskie Góry - Zawiercie	-0,577	19,97	20,547	znaczenia miejscowego, dwutorowa, zelektryfikowana
684	Borowiany - Krupski Młyn	0,144	1,715	1,571	znaczenia miejscowego, jednotorowa, zelektryfikowana
856	Tarnowskie Góry TGB T70 - Tarnowskie Góry TGB T70	35,635	37,307	1,672	drugorzędna, jednotorowa, zelektryfikowana
892	Tarnowskie Góry TGE - Tarnowskie Góry TGE	0	1,121	1,121	znaczenia miejscowego, jednotorowa, zelektryfikowana
950	Tarnowskie Góry TGA - Tarnowskie Góry TGE	0	6,02	6,02	znaczenia miejscowego, jednotorowa, zelektryfikowana
951	Tarnowskie Góry TGA - Tarnowskie Góry TGE	0	5,554	5,554	znaczenia miejscowego, jednotorowa, zelektryfikowana
954	Tarnowskie Góry TGB - Tarnowskie Góry TGD (Grupa Torów "C")	0	0,621	0,621	znaczenia miejscowego, jednotorowa, zelektryfikowana
979	Tarnowskie Góry TGC - Tarnowskie Góry TGC	0	0,317	0,317	znaczenia miejscowego, jednotorowa, zelektryfikowana

Źródło: Pismo PKP Polskie Linie Kolejowe S.A. Centrala Biuro Terenów Kolejowych i Ochrony Środowiska znak: ITS8.4514.15.2024.3 z dnia 04.04.2024 r.

W latach 2022-2023 została wykonana modernizacja sieci kolejowej na terenie powiatu Tarnogórskiego w ramach projektu pn. „Rewitalizacja i odbudowa częściowo nieczynnej linii kolejowej nr 182 Tarnowskie Góry – Zawiercie”.

Obecnie prowadzona jest rewitalizacja oświetlenia grupy odstawczej Tarnowskie Góry – rejon nastawczy TGB, TGD i TGM32 (maszty oświetleniowe 29 szt.). W latach 2020-2023 na liniach kolejowych znajdujących się w obrębie powiatu tarnogórskiego prowadzone były również prace remontowe polegające na wymianie podkładów oraz podrozdziadnic, mechanicznym podbiciu torów oraz wymianie szyn. W latach 2024 – 2026 planowane są prace projektowe dla zadania pn. „LOT B - Prace na linii kolejowej 131 na odcinku Nakło Śląskie (km 29,000) – Kalina (km 66,800) oraz zaprojektowanie podstacji trakcyjnych i infrastruktury kolejowej na linii kolejowej nr 131 i 144” w ramach projektu POIiŚ5.1-14 pn.: „Prace na linii kolejowej C-E65 na odc. Chorzów Batory – Tarnowskie Góry – Karsznice – Inowrocław – Bydgoszcz – Maksymilianowo”.

W 2021 roku spółka PKP Polskie Linie Kolejowe S.A. zlecała akredytowanemu laboratorium badania hałasu do środowiska na liniach kolejowych zlokalizowanych na terenie powiatu tarnogórskiego. Pomiar hałasu wykonano w związku z realizacją zadania pn. „Wykonanie klasyfikacji akustycznej terenów zlokalizowanych w ciągu odcinków linii kolejowych o natężeniu ruchu pow. 30 000 pociągów rocznie”. Punkty pomiarowe zlokalizowano przy zabudowie mieszkaniowej, w trzech miejscowościach, przez które przebiegają linie kolejowe o natężeniu powyżej 30 tys. rocznie, w miarę możliwości lokalizowano sondę pomiarową na wysokości okna kondygnacji najbardziej narażonej na oddziaływanie akustyczne ruchu kolejowego.

Radzionków ul. Lotników, pomiary w 2 punktach, zlokalizowanych przy linii kolejowych nr 131 (24 m od linii). Wartość równoważnego dźwięku A w porze dziennej 54,7 dB przy dopuszczalnym poziomie 61 dB oraz 53,2 dB dla pory nocnej przy dopuszczalnym poziomie 56 dB.

Tarnowskie Góry ul. Piaskowa, pomiary w 2 punktach, zlokalizowanych przy linii kolejowych nr 131 (15 m od linii). Wartość równoważnego dźwięku A w porze dziennej 64,2 dB przy dopuszczalnym poziomie 61 dB oraz 61,9 dB dla pory nocnej przy dopuszczalnym poziomie 56 dB.

Kalety ul. Dworcowa, pomiary w 2 punktach, zlokalizowanych przy linii kolejowych nr 131 (23 m od linii). Wartość równoważnego dźwięku A w porze dziennej 59,6 dB przy dopuszczalnym poziomie 61 dB oraz 57,7 dB dla pory nocnej przy dopuszczalnym poziomie 56 dB.

W 2022 roku wykonano badania hałasu kolejowego w ramach realizacji Państwowego Monitoringu Środowiska, w celu określenia wpływu na zabudowę chronioną pod względem akustycznym, na terenie gminy Świerklaniec. Badania wykonano w jednym rejonie badawczym oznaczonym symbolem:

- RB1 – linia kolejowa: nr 131 - magistralna, zelektryfikowana, czterotorowa, w sąsiedztwie ul. Malinowej w Orzechu, gmina Świerklaniec.

W najbliższym sąsiedztwie rejonu badawczego obejmującego fragment wyżej wymienionej linii kolejowej, znajduje się zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna. Uzyskane wyniki, z monitoringowych badań hałasu kolejowego, odnoszą się wyłącznie do czasu, w którym prowadzone były pomiary (11-12 maja 2022 roku).

Przedstawione wyniki badań akustycznych dla badanej linii kolejowej, w odniesieniu do badanej doby, wskazują w obszarze reprezentatywnego rejonu badań, w zakresie rozpatrywanych wskaźników oceny hałasu środowiskowego RB1 – Orzech, rejon ulicy Malinowej:

- brak przekroczenia dopuszczalnego poziomu hałasu wyrażonego wskaźnikiem LAeq D,
- brak przekroczenia dopuszczalnego poziomu hałasu wyrażonego wskaźnikiem LAeq N.

4.2.2.4. Hałas lotniczy

Na terenie powiatu tarnogórskiego (gmina Ożarówce) zlokalizowane jest lotnisko – MPL Katowice-Pyrzowice, które jest źródłem hałasu lotniczego. Zgodnie z art. 175 ustawy Prawo ochrony środowiska od 2014 r. prowadzone jest w pobliżu Międzynarodowego Portu Lotniczego „Katowice” w Pyrzowicach ciągle monitorowanie hałasu pochodzącego z operacji lotniczych. Z przedmiotowych badań regularnie sporządzane są sprawozdania, które przekazywane są do organów nadzoru środowiskowego.

W związku z ograniczeniem narażenia populacji na ponadnormatywne oddziaływanie hałasu pochodzącego z ruchu lotniczego Uchwałą nr IV/53/12/2014 Sejmiku Województwa Śląskiego z dnia 25 sierpnia 2014 r. powołano obszar ograniczonego użytkowania dla Międzynarodowego Portu Lotniczego „Katowice” w Pyrzowicach. Przedmiotowy obszar jest administracyjno-prawną formą ochrony środowiska, dopuszczoną obowiązującymi przepisami pozwalającymi na realizację konkretnych obiektów użyteczności publicznej, dla których ze względu na ich specyfikację nie jest możliwe ograniczenie oddziaływania ponadnormatywnego do działki należącej do inwestora.

4.2.3. Analiza SWOT

Hałas	
MOCNE STRONY czynniki wewnętrzne	SŁABE STRONY czynniki wewnętrzne
<p>dobra dostępność komunikacyjna powiatu</p> <p>istniejące i planowane ekrany akustyczne</p> <p>realizowane corocznie działania remontowe/ modernizacyjne na drogach publicznych</p>	<p>przekroczenia emisji hałasu wzdłuż badanych odcinków dróg oraz linii kolejowej nr 131</p> <p>znikoma ilość nasadzeń zieleni przydrożnej</p> <p>zwiększająca się liczba pojazdów</p>
SZANSE czynniki zewnętrzne	ZAGROŻENIA czynniki zewnętrzne
<p>planowane dalsze modernizacje dróg</p> <p>opracowany POH z działaniami priorytetowymi</p> <p>możliwość rozwoju gospodarczego dzięki dobrej komunikacji</p> <p>regulacje hałasu w miejscowych PZP gmin należących do powiatu</p>	<p>zwiększanie się ilości pojazdów szczególnie tych ciężarowych</p> <p>dyskomfort akustyczny dla mieszkańców zamieszkujących tereny wzdłuż dróg</p> <p>lokowanie działalności gospodarczych na terenach mieszkaniowych</p> <p>lokalizacja lotniska MPL na terenie powiatu</p>

Źródło: opracowanie własne

4.2.4 Cele i zadania środowiskowe w zakresie hałasu

Hałas jest elementem tzw. stresu miejskiego, wpływającym, na jakość życia ludności, zwłaszcza na obszarach zurbanizowanych. Ochrona przed hałasem polega na zapewnieniu jak najlepszego stanu akustycznego środowiska.

Na terenie powiatu działają firmy, z których działalnością związana jest emisja hałasu. Działalność ta negatywnie wpływa na okoliczne tereny i ich mieszkańców. Skrócona analiza SWOT wykazała, iż zagrożeniem dla powiatu w sytuacji nasilającego się hałasu może być pogłębiający się dyskomfort mieszkańców oraz docelowo

przenoszenie się mieszkańców z terenów o nadmiernej uciążliwości akustycznej, co już widać w analizie demograficznej terenów miejskich.

W związku z tym w harmonogramach realizacji zadań zapisano, iż ważna jest kontynuacja działań administracyjnych realizowanych przez Starostę polegających na wydawaniu decyzji o dopuszczalnym poziomie hałasu.

Jednocześnie gminy powiatu w ramach swoich działań administracyjnych powinny wprowadzać zapisy do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego o tworzeniu stref ciszy, a także na jakich terenach nie powinno być możliwości prowadzenia działalności gospodarczej o uciążliwym charakterze.

W sytuacjach funkcjonowania już istniejących oraz nowopowstających przedsiębiorstw, z których działalnością nierozdzielnie wiąże się emisja hałasu obowiązkiem przedsiębiorców jest minimalizacja hałasu poprzez wyciszenie instalacji i pomieszczeń oraz maszyn i urządzeń przez zastosowanie odpowiednich rozwiązań technicznych. Zadanie to zapisano w harmonogramie realizacji zadań, a jednostkami odpowiedzialnymi za ich realizację są przedsiębiorcy. Finansowanie modernizacji przedsiębiorstw lub budowy w nowoczesnych standardach będzie pochodzić głównie ze środków własnych przedsiębiorstw oraz z dofinansowania ze środków Unii Europejskiej na rozwój i modernizację przedsiębiorstw oraz działania innowacyjne.

Pod pojęciem hałasu drogowego rozumie się hałas pochodzący od środków transportu, jest to hałas typu liniowego, którego źródłem emisji są drogi krajowe, wojewódzkie oraz powiatowe i gminne. Zagrożeniem dla klimatu akustycznego jest również lotnisko MPL w Pyrzowicach.

Analiza SWOT wykazała, iż mocną stroną powiatu jest dobra dostępność komunikacyjna, ale jednocześnie słabą stroną jest corocznie zwiększająca się ilość pojazdów na drogach, nadmierna emisja hałasu i dyskomfort akustyczny mieszkańców.

Aktualnie zarządcy dróg zgodnie z bieżącymi potrzebami planują prace remontowe i modernizacyjne, które przyczynią się do zmniejszenia dyskomfortu dla okolicznych mieszkańców.

Zadaniem, tak zwanym ciągłym planowanym do realizacji nieprzerwanie w ciągu całego okresu realizacji niniejszego Programu jest edukacja ekologiczna. Zadanie to zapisano w harmonogramie realizacji zadań monitorowanych, do realizacji przez gminy, placówki edukacyjne oraz organizacje społeczne, a finansowane będzie ze środków własnych Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach oraz sponsorów.

Harmonogram zadań do realizacji w tym zakresie zawarto w rozdziałach 6.4-6.6

4.3. Promieniowanie elektromagnetyczne

4.3.1. Efekty realizacji dotychczasowego POŚ

W dotychczasowym Programie ochrony środowiska nie zaplanowano działań w zakresie pól elektromagnetycznych.

Tabela 12 Wybrane efekty realizacji dotychczasowego POŚ w zakresie promieniowania elektromagnetycznego

Cel 1. Środowisko i zdrowie. Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego		
Działania planowane w poprzednim Programie	Podjęte działania w latach 2022-2023	Efekt ze wskaźnikiem
Gromadzenie danych nt. instalacji emitujących pola elektromagnetyczne, wymagających zgłoszenia	<p>Starostwo na bieżąco gromadzi i aktualizuje rejestr instalacji emitujących promieniowanie elektromagnetyczne.</p> <p>Według danych na koniec 2023 roku sumarycznie wszystkich jest 150 zgłoszeń instalacji emitujących promieniowanie elektromagnetyczne.</p> <ul style="list-style-type: none"> w roku 2022 dokonano 5 zgłoszeń instalacji, a także 27 zgłoszeń nieistotnych zmian. w roku 2023 dokonano 9 zgłoszeń instalacji, a także 27 zgłoszeń nieistotnych zmian. 	w latach 2022-2023 dokonano 14 zgłoszeń instalacji

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych o wykonanych inwestycjach gminnych i działaniach na terenie powiatu tarnogórskiego pozyskanych z Gmin Powiatu Tarnogórskiego a także instytucji realizujących zadania

4.3.2. Opis stanu obecnego

Instalacjami emitującymi promieniowanie elektromagnetyczne są:

- linie przesyłowe wysokiego, średniego i niskiego napięcia oraz stacje transformatorowe,
- instalacje radiokomunikacyjne, takie jak:
 - stacje bazowe telefonii komórkowej,
 - stacje radiowe i telewizyjne.

Zasilanie odbiorców zlokalizowanych na terenie powiatu odbywa się na średnim napięciu 20 i 6 kV liniami napowietrznymi i kablowymi oraz sieciami niskiego napięcia, zasilanymi ze stacji elektroenergetycznych zlokalizowanych na terenie powiatu, które stanowią własność TAURON Dystrybucja S.A. Oddział w Gliwicach.

Łączna długość linii na terenie powiatu tarnogórskiego wynosi 2004,3 km, w tym:

- linie napowietrzne wysokiego napięcia (WN) – 109,86 km,
- kablowe średniego napięcia linie (SN) – 364,69 km,
- linie napowietrzne średniego napięcia (SN) – 231,62 km
- linie kablowe niskiego napięcia (nN do 1 KV) – 715,26 km,
- linie napowietrzne niskiego napięcia (nN do 1 kV) – 583,2 km.

Tabela 13 Linie sieci energetycznej na terenie powiatu tarnogórskiego

GMINA	Miasteczko Śląskie	Tarnowskie Góry	Świerklaniec	Radzionków	Tworóg	Zbrosławice	Krupski Młyn	Suma
(WN) linie kablowe wysokiego napięcia	0	0	0	0	0	0	0	0
linie napowietrzne wysokiego napięcia (WN)	21,34	12	14,13	0,08	0	62,31	0	109,86
kablowe średniego napięcia linie (SN)	202,98	19,88	49,18	44,43	9,18	30,54	8,5	364,69
linie napowietrzne średniego napięcia (SN)	35,6	11,76	9,77	0	49,62	116,68	8,19	231,62
linie kablowe niskiego napięcia (nN do 1 KV)	353,58	24,45	83,09	78,49	50,26	102,06	23,33	715,26

linie. napowietrzne niskiego napięcia (nN do 1 kV)	178,84	34,29	73,05	45,46	85,18	156,94	9,44	583,2
--	--------	-------	-------	-------	-------	--------	------	--------------

Źródło: pismo Tauron Dystrybucja S.A. Oddział w Gliwicach nr TD24-03-0196802-03 z dnia 08.04.2024 r.

Głównym źródłem zasilania sieci niskiego napięcia są stacje elektroenergetyczne WN/SN:

- 110/20/6 kV Tarnowskie Góry (TAG),
- 110/20 kV Sowice (SWC),
- 110/20 kV Miasteczko (MIA),
- 110/20/6 kV Radzionków (RDK).

Sieć elektroenergetyczna 110 kV (napowietrzna) łącząca stacje WN/SN jest obsługiwana przez TAURON Dystrybucja S.A. Oddział w Gliwicach i pracuje w układzie zamkniętym. W związku z czym w przypadkach awaryjnych istnieje możliwość wzajemnego połączenia stacji WN/SN. Ponadto istnieją również powiązania sieci na średnim napięciu między stacjami transformatorowymi, które mogą być odpowiednio konfigurowane w zależności od układu awaryjnego sieci.

Zadania w zakresie oceny poziomów promieniowania elektromagnetycznego i ich zmian dokonuje Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska GIOŚ. Pomiary monitoringowe promieniowania elektromagnetycznego prowadzone są w cyklach trzyletnich, łącznie w 135 punktach pomiarowych (po 45 w każdym roku) rozmieszczonych na terenie całego województwa śląskiego.

W ramach stałej sieci monitoringu punkty wyznaczane są w każdym mieście dla dwuletniego cyklu pomiarowego, według zasady:

- poniżej 20 000 mieszkańców - 1 punkt pomiarowy,
- w przedziale od 20 000 do 50 000 mieszkańców - 2 punkty pomiarowe
- w przedziale powyżej 50 000 do 100 000 mieszkańców - 3 punkty pomiarowe,
- w przedziale powyżej 100 000 do 200 000 mieszkańców - 4 punkty pomiarowe, powyżej 200 000 mieszkańców - 4 punkty pomiarowe i 3 punkty pomiarowe na każde rozpoczęte kolejne 100 000 mieszkańców - w każdym mieście.

Punkty pomiarowe w ramach państwowego monitoringu środowiska dla monitoringu badawczego wyznacza się dla każdego województwa, dla czteroletniego cyklu pomiarowego, na obszarze wszystkich gmin wiejskich.

W roku 2023 prowadzono badania na terenie powiatu w 2 punktach pomiarowych:

- Tarnowskie Góry, ul. Morcinka – natężenie pola elektromagnetycznego wyniosło 0,2 V/m,
- Radzionków, ul. Długa – natężenie pola elektromagnetycznego wyniosło 0,2 V/m,

Wyniki pomiarów monitoringowych nie wykazywały przekroczenia dopuszczalnych poziomów pola elektromagnetycznego w środowisku dla badanego zakresu częstotliwości od 80 MHz do 60 GHz, o wartości minimalnej poziomu dopuszczalnego 28 V/m.

Zgodnie z ustawą Prawo Ochrony Środowiska (tj. Dz.U. z 2024 r. poz. 54, z późn. zm.) Starosta Powiatu Tarnogórskiego prowadzi Rejestr instalacji mogących oddziaływać na środowisko, których emisja nie wymaga pozwolenia. W latach 2022-2023 Starosta przyjął 14 zgłoszeń instalacji, 54 zgłoszeń nieistotnych zmian. Ogółem w rejestrze jest 150 instalacji emitujących promieniowanie elektromagnetyczne.

1 stycznia 2020 roku weszło w życie rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 17 grudnia 2019 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku podwyższające dopuszczalne poziomy promieniowania. Obecnie obowiązujące poziomy dopuszczalne wynoszą dla wysokich częstotliwości od 28 V/m do 61 V/m. Od 2021 roku monitoring pól elektromagnetycznych prowadzony jest zgodnie z nowym rozporządzeniem. Punkty pomiarowe, w których wykonuje się okresowe badania poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku, wyznacza się dla każdego województwa w ramach państwowego monitoringu środowiska dla stałej sieci monitoringu oraz dla monitoringu badawczego.

Ponadto zgodnie z danymi zawartymi w Rejestrze zawierającym informacje o terenach, na których stwierdzono przekroczenie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych na podstawie pomiarów innych niż monitoringowe, w granicach powiatu tarnogórskiego nie wykazano występowania takich terenów⁷.

⁷ Dane z GIOŚ, 2024

4.3.3. Analiza SWOT

Pola elektromagnetyczne	
MOCNE STRONY czynniki wewnętrzne	SŁABE STRONY czynniki wewnętrzne
2 punkty pomiarowe brak przekroczeń dopuszczalnych poziomów promieniowania elektromagnetycznego	nie wszystkie gminy posiadają obwarowania dotyczące lokowania instalacji emitujących promieniowanie elektromagnetyczne
SZANSE czynniki zewnętrzne	ZAGROŻENIA czynniki zewnętrzne
aktualizacje miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego w zakresie lokalizacji źródeł promieniowania elektromagnetycznego	zwiększający się nieznacznie poziom promieniowania elektromagnetycznego silniejszy zasięg sieci kablowych i bezprzewodowych, który docelowo może powodować przekroczenia dopuszczalnych poziomów promieniowania

Źródło: opracowanie własne

4.3.4 Cele i zadania środowiskowe w zakresie promieniowania elektromagnetycznego

Na terenie powiatu tarnogórskiego instalacjami emitującymi promieniowanie elektromagnetyczne są przede wszystkim linie przesyłowe wysokiego, średniego i niskiego napięcia, stacje transformatorowe oraz instalacje radiokomunikacyjne. W związku z presją mieszkańców na rozwój zasięgu linii elektroenergetycznych oraz zasięgu telefonii komórkowej powstaje coraz większa ilość instalacji emitujących promieniowanie elektromagnetyczne, co wskazano w rozdziale 4.3.2.

Zapisy Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Śląskiego do roku 2019 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2024 ujmują cel w zakresie promieniowania elektromagnetycznego jako „Utrzymanie wartości natężenia promieniowania elektromagnetycznego na dotychczasowych, niskich poziomach”. Podstawowym elementem ochrony przed polami elektromagnetycznymi jest informacja o występujących poziomach pól. Informacje takie corocznie są zamieszczone przez Głównego Inspektora Ochrony Środowiska na stronie www.gios.gov.pl/pl/stan-srodowiska/monitoring-pol-elektromagnetycznych.

Dla określenia aktualnego stanu promieniowania elektromagnetycznego Główny Inspektorat Ochrony Środowiska prowadzi corocznie, według ustalonego harmonogramu na terenie całego województwa śląskiego, w tym także na terenie powiatu tarnogórskiego, badania poziomów promieniowania. W 2021 roku, zgodnie z obowiązującymi zmianami badania na terenie powiatu wykonano w 3 punktach pomiarowych. Wyniki badań nie wykraczały poza dopuszczalne poziomy – znajdowały się poniżej progu czułości sondy pomiarowej (tj. <0,7 V/m). W ramach minimalizacji oddziaływania istniejących instalacji emitujących pola elektromagnetyczne zgodnie z ustawą z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (tj. Dz. U. z 2024 r. poz. 54, z późn. zm.) oraz rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 2 lipca 2010 roku w sprawie zgłoszenia instalacji wytwarzających pola elektromagnetyczne właściciele instalacji zgłaszają do Starostwa fakt oddania do eksploatacji lub modyfikacji instalacji wytwarzających promieniowanie elektromagnetyczne. Na podstawie zgłoszeń instalacji Starosta zgodnie z art. 152b ustawy Prawo ochrony Środowiska udostępnia w BIP informacje o instalacjach wytwarzających pole elektromagnetyczne. Zgodnie z przepisami prawnymi prowadzenie i aktualizacja rejestru będą kontynuowane w kolejnych latach.

Mieszkańcy zasiedlający nowe tereny kładą nacisk na dobry zasięg telefonii komórkowej niemniej jednak dbając o ochronę zdrowia mieszkańców, a tym samym ochronę środowiska wprowadzane są zapisy w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego precyzujące możliwe i dopuszczalne lokalizacje stacji przekątnikowych telefonii komórkowych. Jednocześnie potrzebę taką wykazała analiza SWOT.

Harmonogram zadań do realizacji w tym zakresie zawarto w rozdziałach 6.7-6.9.

4.4. Zasoby wodne

4.4.1. Efekty realizacji dotychczasowego POŚ

W tabeli poniżej przedstawiono wybrane efekty realizacji dotychczasowego Programu ochrony środowiska w zakresie zasobów wodnych, które w poprzednim dokumencie tytułowano jako Gospodarowanie wodami.

Tabela 14 Wybrane efekty realizacji dotychczasowego POŚ w zakresie gospodarowania wodami

Cel 1. Środowisko i zdrowie. Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego		
Działania planowane w poprzednim Programie	Podjęte działania w latach 2022-2023	Efekt ze wskaźnikiem
Dofinansowanie dla Spółek Wodnych	W latach 2022-2023 Powiat dofinansował niżej wymienione spółki wodne w ramach dotacji celowej w łącznej kwocie 30 000,00 zł. <ul style="list-style-type: none"> Spółka Wodna w Polonii, Miejska Spółka Wodna Tarnowskie Góry, Gminna Spółka Wodna Tworóg z siedzibą w Wojsce. 	dotacja celowa w kwocie 30 000,00 zł
Budowa, przebudowa i modernizacja budowli przeciwpowodziowych	Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie, Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Gliwicach W latach 2022-2023 zrealizowano 23 zadania związane z konserwacją rzek i cieków, w tym zbiornika Zielona II, zbiornika Brzeźnica, zbiornika Świętoszowice, cieku Babieniczka, cieku Stoła, cieku Świniowickiego, cieku Drama, cieku Świętoszowickiego, cieku Pniowieckiego, rzeki Małej Panwi, cieku Brzeźnica, cieku Rokitnickiego.	23 zadania związane z konserwacją zbiorników, rzek i cieków

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych o wykonanych inwestycjach gminnych i działaniach na terenie powiatu tarnogórskiego pozyskanych z Gmin, a także instytucji realizujących zadania

W 2023 roku na terenie powiatu tarnogórskiego realizowany był Program Moja Woda. Program ten ma na celu ochronę zasobów wody poprzez zwiększenie retencji na terenie posesji przy budynkach jednorodzinnych oraz wykorzystywanie zgromadzonej wody opadowej i roztopowej, w tym dzięki rozwojowi zielono-niebieskiej infrastruktury. WFOŚiGW w Katowicach podpisał 100 wniosków z mieszkańcami powiatu o dofinansowanie inwestycji z zakresu zatrzymania wody opadowej w obrębie nieruchomości.

Tabela 15 Wskaźniki monitorowania realizacji działań w zakresie gospodarowania wodami

L.p.	Wskaźnik	Stan wyjściowy 2021	Stan aktualny 2023
1.	Liczba JCWP o wykazanym, co najmniej dobrym stanie wód	0	0
2.	Liczba punktów pomiarowych wód podziemnych, dla których wykazano dobry stan chemiczny wód	1	1
3.	(*) Stosunek liczby jednolitych części wód powierzchniowych o dobrym stanie do ogólnej liczby jednolitych części wód rzeki i zbiorniki zaporowe, jeziora	0/17 JCWP	0/17 JCWP

*Stan zaczerpnięty z POŚ, 2021

(*) – wskaźnik zaczerpnięty z Polityki ekologicznej państwa 2030 – strategii rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GIOŚ

4.4.2. Opis stanu obecnego

4.4.2.1. Wody powierzchniowe

Obszar powiatu leży w obrębie czterech dorzeczy: Brynicy, Małej Panwi, Stoły i Dramy. Pierwsze wchodzi w skład dorzecza Wisły, natomiast trzy pozostałe stanowią część dorzecza Odry. Na poniższej mapie obszary dorzecza odróżniono czerwoną linią.

Źródło: wody.isok.gov.pl

Mała Panew – prawy dopływ Odry. Źródłowy odcinek rzeki leży w obrębie Wyżyny Śląskiej, natomiast pozostała większość biegu w obrębie Równiny Opolskiej. Przepływa przez województwa śląskie i opolskie. Mała Panew jest rzeką o meandrującym biegu i w większości piaszczystym dnie. Długość: 132 km. Powierzchnia dorzecza: 2132 km². Źródła rzeki znajdują się w pobliżu miasta Koziegłowy, na polu pomiędzy wsiami Markowice, Rzeniszów i Krusin. Stamtąd Mała Panew płynie przez Zieloną, Kalety, gminę Tworóg, Lubliniec-Kokotek, Krupski Młyn, Zawadzkie, Kolonowskie, Ozimek i Turawę. W dolnym biegu rzeki, pomiędzy Turawą a Ozimkiem, zbudowano zbiornik retencyjny Jezioro Turawskie. Ujście do Odry znajduje się w północnej części Opola, na obszarze dawnej wsi Czarnowąsy. Najważniejszymi dopływami Małej Panwi są Lublinica, Stoła i Ligancja.

Drama – zaczyna bieg w Tarnowskich Górach, w dzielnicy Repty Śląskie (Nowe Repty). Po minięciu granicy Tarnowskich Gór Drama płynie przez gminę Zbrosławice. Poniżej parku, na polach Ptakowic, do Dramy uchodzi lewy, sztuczny dopływ Potok Czarnego Pstrąga. W Dzierżnie (Pyskowice) zasila zbiornik Dzierżno Małe (jeden z dwóch zbiorników w okolicy obok Dzierżna Dużego).

Strona 49

Szarlejka – prawy dopływ Brynicy o długości 11,9 km. Przepływa przez Bytom, Radzionków i Piekary Śląskie, gdzie na odcinku około 600 metrów płynie w tunelu. Spory jej odcinek (w sumie ponad półtora kilometra) leży w granicach Radzionkowa, a dokładniej jego dzielnicy – Rojcy. W ciągu ostatnich Gmina Radzionków realizując projekt w ramach którego przywracane są jej walory krajobrazowe, turystyczne i przyrodnicze.

Bytomka ma 19,2 km długości i wpływa do Kłodnicy na terenie Gliwic. Jej prawobrzeżnym dopływem jest Potok Mikulczycki (w górnym odcinku nazywany Rokitnickim), a lewobrzeżnym – Graniczny Potok. Wypływa ona u podnóża wzniesienia 315 m n.p.m. w lesie miechowskim i wpada do Kłodnicy. Przez północną część miasta płynie potok Szarlejka z dopływem Segiet, który w okolicy Piekar Śląskich uchodzi do Brynicy. Jego długość wynosi 10,7 km. W granicach Bytomia znajduje się kilkadziesiąt stawów, utworzonych w wyniku działalności człowieka w zapadliskach terenu lub wyrobiskach poeksploatacyjnych, zwłaszcza w dolinie Bytomki i Szarlejki. Ich najciekawsze skupisko – „Żabie Doły” – występuje na pograniczu Bytomia, Brzezin Śląskich i Chorzowa.

Ligancja - lewobrzeżny dopływ Małej Panwi o długości 14,64 km. trzeci co do wielkości (po Małej Panwi i Stole) ciek gminy Tworóg. Jej źródło bije nieopodal Kopienicy. Stamtąd płynie przez Wojskę i Świniowice, by w Krupskim Młynie wpaść do Małej Panwi.

Na terenie powiatu znajduje się kilka zbiorników wodnych min. in. Zbiornik Kozłowa Góra, Nakło-Chechło, Brzeźnica, Zielona w Kaletach. Największe z nich to:

Zbiornik Kozłowa Góra – zbiornik zaporowy utworzony przez spiętrzenie wód Brynicy, położony na południowo-wschodnim obrzeżu gminy Świerklaniec. Zbiornik posiada znaczenie przyrodnicze i krajobrazowe – strefa cofkowa to ważne miejsce lęgowe wielu gatunków ptaków mające status krajowej rangi ostoi ptactwa wodnego, a wokół akwenu występują liczne walory kulturowe np. pozostałości obszaru warownego, park pałacowy z zabytkową zabudową w Świerklańcu. Zbiornik pełni funkcje zaopatrzenia w wodę pobliskiej stacji uzdatniania wody Górnośląskiego Przedsiębiorstwa Wodociągów. Spełnia zadania przeciwpowodziowe. W ograniczonym zakresie jest wykorzystywany turystyczno-rekreacyjnie

Zbiornik Nakło-Chechło sztuczny zbiornik wodny (zbiornik poeksploatacyjny) położony na terenie gminy Świerklaniec, na granicy wsi Świerklaniec i Nakło Śląskie. Jezioro pełni funkcje rekreacyjne. Wokół zalewu znajdują się liczne ośrodki wypoczynkowe i kempingi, wypożyczalnie kajaków, łodzi, rowerów wodnych, trasy spacerowe.

Zgodnie z danymi pochodzącymi z Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie, Zarząd Zlewni w Katowicach administruje aktualnie na terenie powiatu ciekami i potokami o łącznej długości ok. 53 km, w tym:

- Brynica,
- Trzonka,
- Cieczówka,
- Dopływ spod Żyglinka,
- Potok Ożarówicki,
- Potok spod Nakła,
- Rów Świerklaniecki,
- małe fragmenty Szarlejki,
- Świniowicki 12,10 km
- Kotków 0,25 km
- Brzeźnica 10,10 km,
- Stoła 26,95 km,
- Dębienica 1,00 km,
- Graniczna Woda 17,00 km,
- Kanał Ulgi Graniczna Woda 1,40 km,
- Pniowiecki 3,13 km,
- Mała Panew 35,11 km,
- Babieniczka 3,50 km,
- Wilczarnia 1,15 km,
- Ligocki 3,30 km,

oraz zbiornikami wodnymi: Brzeźnica w m. Tworóg i Zielona I i II w m. Kalety – Zielona.

PGW WP na terenie powiatu tarnogórskiego nie administruje urządzeniami melioracji wodnych. Zgodnie z art. 205 ustawy Prawo wodne utrzymanie urządzeń melioracji wodnych należy do zainteresowanych właścicieli gruntów, a jeżeli urządzenia te są objęte działalnością spółki wodnej działającej na terenie gminy lub związku

spółek wodnych, w którym jest zrzeszona spółka wodna działająca na terenie gminy – do tej spółki lub związku spółek wodnych⁸.

4.4.2.2. Monitoring rzek w rejonie powiatu tarnogórskiego

Zgodnie z ustawą Prawo wodne celem prowadzenia monitoringu wód powierzchniowych jest pozyskanie informacji o stanie wód w dorzeczach dla potrzeb planowania w gospodarowaniu wodami oraz oceny osiągania celów środowiskowych. Zgodnie z Ramową Dyrektywą Wodną (RDW), badania prowadzi się w 6-letnich cyklach Planów Gospodarowania Wodami (PGW).

Program monitoringu wód powierzchniowych przygotowuje się na okres 6 lat. Obecnie obowiązuje cykl monitoringu na lata 2022-2027. Opracowany program ma charakter wstępny i będzie podlegał corocznej aktualizacji.

Podstawowymi jednostkami gospodarowania wodami są jednolite części wód powierzchniowych (JCWP). Sporządzane w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska oceny wód powierzchniowych bazują na sieci punktów pomiarowo-kontrolnych (ppk). Podstawę do jej wyznaczenia na terenie województwa śląskiego stanowiły opracowane przez KZGW wykazy wód oraz zalecenia i wskazówki Głównego Inspektora Ochrony Środowiska.

Głównym celem sporządzenia oceny stanu wód powierzchniowych jest dostarczenie wiedzy o stanie/potencjale ekologicznym i stanie chemicznym wód powierzchniowych, niezbędnej do gospodarowania wodami w dorzeczach, podejmowania działań na rzecz poprawy stanu wód oraz ich ochrony przed zanieczyszczeniem.

Zgodnie z wytycznymi cyklu planistycznego 2022-2027 oraz obowiązującym podziałem wód powierzchniowych na jednolite części wód powierzchniowych obszar powiatu położony jest w zasięgu 18 jednolitych części wód powierzchniowych – 15 z nich leżą w obrębie dorzecza Odry, a 3 w obrębie dorzecza Wisły. Wszystkie JCWP objęte są badaniami w ramach programu Państwowego Monitoringu Środowiska (PMŚ) realizowanego w latach 2022-2027:

⁸ pismo PGW WP RZGW w Gliwicach nr C.ROA.0143.56.2024.JF z dnia 17.04.2024 r.

Tabela 16 Jakość wód powierzchniowych w rejonie powiatu tarnogórskiego

Lp.	JCWP	Nazwa JCWP	Stan/potencjał ekologiczny	Stan chemiczny	Stan (ogólny)	Ocena ryzyka nieosiągnięcia celu środowiskowego	Główne źródło presji troficznych/hydromorfologicznych/chemicznych
1	RW20005212619	Brynica od źródeł do zbiornika Kozłowa Góra	słaby potencjał ekologiczny ze względu na BZT5, OWO, przewodność, azot ogólny, azot amonowy, azot azotanowy, fosfor ogólny, fosfor fosforanowy (V), cynk; fitobentos	stan chemiczny poniżej dobrego ze względu na nikiel	zły	zagrożona	odpływ miejski (wody opadowe) oraz źródła przemysłowe oraz źródła bytowe i komunalne (punktowe i rozproszone)/prostowanie koryta - rzeki główne i rzeki pozostałe, budowle piętrzące - rzeki główne i rzeki pozostałe, obiekty gospodarki wodnej (zbiorniki, stawy rybne) - rzeki pozostałe, budowle regulacyjne (opaski brzegowe, ostrogi, tamy podłużne) - rzeki główne i rzeki pozostałe, obiekty mostowe - rzeki pozostałe, wały przeciwpowodziowe - rzeki główne, górnictwo - rzeki główne i rzeki pozostałe, zaporą powyżej/rozproszone - rozwój obszarów zurbanizowanych: transport, turystyka, odpływ miejski; punktowe - przemysłowe, komunalne, odcieki ze składowisk, punktowe - przemysłowe, komunalne, odcieki ze składowisk; nieznanne (substancje zakazane)
2	RW20006212632	Potok spod Nakła	umiarkowany stan ekologiczny ze względu na OWO, azot amonowy, cynk; makrobezkręgowce	stan chemiczny poniżej dobrego	zły	zagrożona	źródła bytowe i komunalne (rozproszone)/ ścieki przemysłowe i komunalne oraz depozycja atmosferyczna/ prostowanie koryta - rzeki główne, obiekty mostowe - rzeki główne/ rozproszone - rozwój obszarów zurbanizowanych: transport, turystyka, odpływ miejski
3	RW20007212669	Szarlejka	słaby potencjał ekologiczny ze względu na BZT5, OWO, przewodność, azot ogólny, azot amonowy, azot azotanowy, fosfor ogólny, fosfor fosforanowy (V), cynk; fitobentos	stan chemiczny poniżej dobrego ze względu na nikiel	zły	zagrożona	źródła bytowe i komunalne (rozproszone)/ ścieki przemysłowe i komunalne oraz depozycja atmosferyczna/ prostowanie koryta - rzeki główne, obiekty mostowe - rzeki główne/ rozproszone - rozwój obszarów zurbanizowanych: transport, turystyka, odpływ miejski
4	RW600017118132	Zacharowski Rów	dobry stan ekologiczny	-	-	niezagrożona	-
5	RW600017118134	Zimna Woda	umiarkowany stan ekologiczny ze względu na OWO	stan chemiczny poniżej dobrego ze względu na kadm	zły	zagrożona	źródła bytowe i komunalne (rozproszone)/ ścieki przemysłowe i komunalne oraz depozycja atmosferyczna/ prostowanie koryta - rzeki główne, obiekty mostowe - rzeki główne/ rozproszone - rozwój obszarów zurbanizowanych: transport, turystyka, odpływ miejski/ prostowanie koryta - rzeki główne, obiekty mostowe - rzeki główne, / rozwój obszarów zurbanizowanych: transport, turystyka;
6	RW600017118136	Dubielski Potok	bardzo dobry/dobry stan ekologiczny	-	-	niezagrożona	-
7	RW600017118149	Leśnica	dobry stan ekologiczny	-	-	niezagrożona	-

8	RW6000171181529	Wilczarnia	umiarkowany stan ekologiczny ze względu OWO	-	zły	niezagrożona	źródła bytowe i komunalne (rozproszone)/ prostowanie koryta - rzeki główne, obiekty mostowe - rzeki główne/ rozproszone - rozwój obszarów zurbanizowanych: transport, turystyka, odpływ miejski/ prostowanie koryta / rozwój obszarów zurbanizowanych: transport, turystyka;
9	RW600017118189	Piła	dobry stan ekologiczny	-	-	niezagrożona	prostowanie koryta - rzeki główne i rzeki pozostałe, budowle regulacyjne (opaski brzegowe, ostrogi, tamy podłużne) - rzeki główne i rzeki pozostałe, obiekty mostowe - rzeki pozostałe;
10	RW6000171181949	Żelazna	nie można dokonać oceny stanu/potencjału (brak badań biologicznych w JCWP)	dobry stan chemiczny	-	zagrożona	prostowanie koryta - rzeki główne, obiekty mostowe - rzeki główne;
11	RW6000171181989	Kanał Hutniczy	umiarkowany stan ekologiczny ze względu azot ogólny, azot amonowy, azot azotanowy; makrobezkręgowce	stan chemiczny poniżej dobrego ze względu benzo(a)piren; bromowane difenyletery	zły	zagrożona	odpływ miejski (wody opadowe) oraz nawożenie i depozycja/prostowanie koryta - rzeki główne i rzeki pozostałe, budowle piętrzące - rzeki główne i rzeki/ pozostałe, obiekty mostowe - rzeki główne i rzeki pozostałe/ rozwój obszarów zurbanizowanych: transport, turystyka, odpływ miejski;
12	RW6000181181649	Stoła od źródła do Kanara	słaby stan ekologiczny ze względu na BZT5, OWO, przewodność, azot ogólny, azot amonowy, azot azotanowy, fosfor ogólny, fosfor fosforanowy (V), cynk; fitobentos	stan chemiczny poniżej dobrego ze względu na kadm, nikiel, ołów	zły	zagrożona	źródła bytowe i komunalne (rozproszone)/ ścieki przemysłowe i komunalne oraz depozycja atmosferyczna/ prostowanie koryta - rzeki główne, obiekty mostowe - rzeki główne/ rozproszone - rozwój obszarów zurbanizowanych: transport, turystyka, odpływ miejski/ prostowanie koryta - rzeki główne, obiekty mostowe - rzeki główne, / rozwój obszarów zurbanizowanych: transport, turystyka;
13	RW600018118166	Bielawa	umiarkowany stan ekologiczny ze względu OWO	-	zły	zagrożona	źródła bytowe i komunalne (rozproszone)/prostowanie koryta - rzeki główne;
14	RW600018118168	Dębienica (Dębica)	bardzo dobry/dobry stan ekologiczny	stan chemiczny poniżej dobrego ze względu na kadm	zły	zagrożona	rozproszone - depozycja atmosferyczna; punktowe - przemysłowe, komunalne, odcieki ze składowisk;
15	RW600011118199	Mała Panew od Ligockiego Potoku do Lublinicy	umiarkowany stan ekologiczny ze względu na azot ogólny, azot amonowy, azot azotanowy; makrobezkręgowce, ichtiofauna	stan chemiczny poniżej dobrego ze względu na kadm; bromowane difenyletery, rtęć, heptachlor	zły	zagrożona	nawożenie i depozycja/ budowle piętrzące - rzeki główne i rzeki pozostałe, obiekty gospodarki wodnej (zbiorniki, stawy rybne) - rzeki główne, budowle regulacyjne (opaski brzegowe, ostrogi, tamy podłużne) - rzeki pozostałe/ rozproszone - rozwój obszarów zurbanizowanych: transport, turystyka, odpływ miejski; punktowe - przemysłowe, komunalne, odcieki ze składowisk, punktowe - przemysłowe, komunalne, odcieki ze składowisk; nieznane (substancje zakazane);

16	RW6000611649	Bytomka	zły potencjał ekologiczny ze względu na BZT5, OWO, przewodność, azot ogólny, azot amonowy, fosfor ogólny, fosfor fosforanowy (V);, fitobentos, makrobezkręgowce	stan chemiczny poniżej dobrego ze względu na kadm	zły	zagrożona	źródła przemysłowe oraz źródła bytowe i komunalne (punktowe i rozproszone)/ ścieki przemysłowe i komunalne/ prostowanie koryta - rzeki główne i rzeki pozostałe, budowle piętrzące - rzeki główne i rzeki pozostałe, budowle regulacyjne (opaski brzegowe, ostrogi, tamy podłużne) - rzeki główne, obiekty mostowe - rzeki główne, górnictwo - rzeki główne;
17	RW60006116673	Drama od źródeł do zb.Dzierżno Małe	umiarkowany potencjał ekologiczny ze względu na przewodność, azot ogólny, azot amonowy, azot azotanowy, fosfor fosforanowy (V); fitobentos	stan chemiczny dobry	zły	zagrożona	nawożenie i depozycja oraz odpływ miejski (wody opadowe)/ eutrofizacja (źródło zgodne ze źródłem troficznym)/ prostowanie koryta - rzeki główne i rzeki pozostałe, budowle piętrzące - rzeki główne i rzeki pozostałe, budowle regulacyjne (opaski brzegowe, ostrogi, tamy podłużne) - rzeki główne i rzeki, pozostałe, obiekty mostowe - rzeki główne i rzeki pozostałe;

Źródło: dane Regionalnego Wydziału Monitoringu Środowiska w Katowicach, Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska

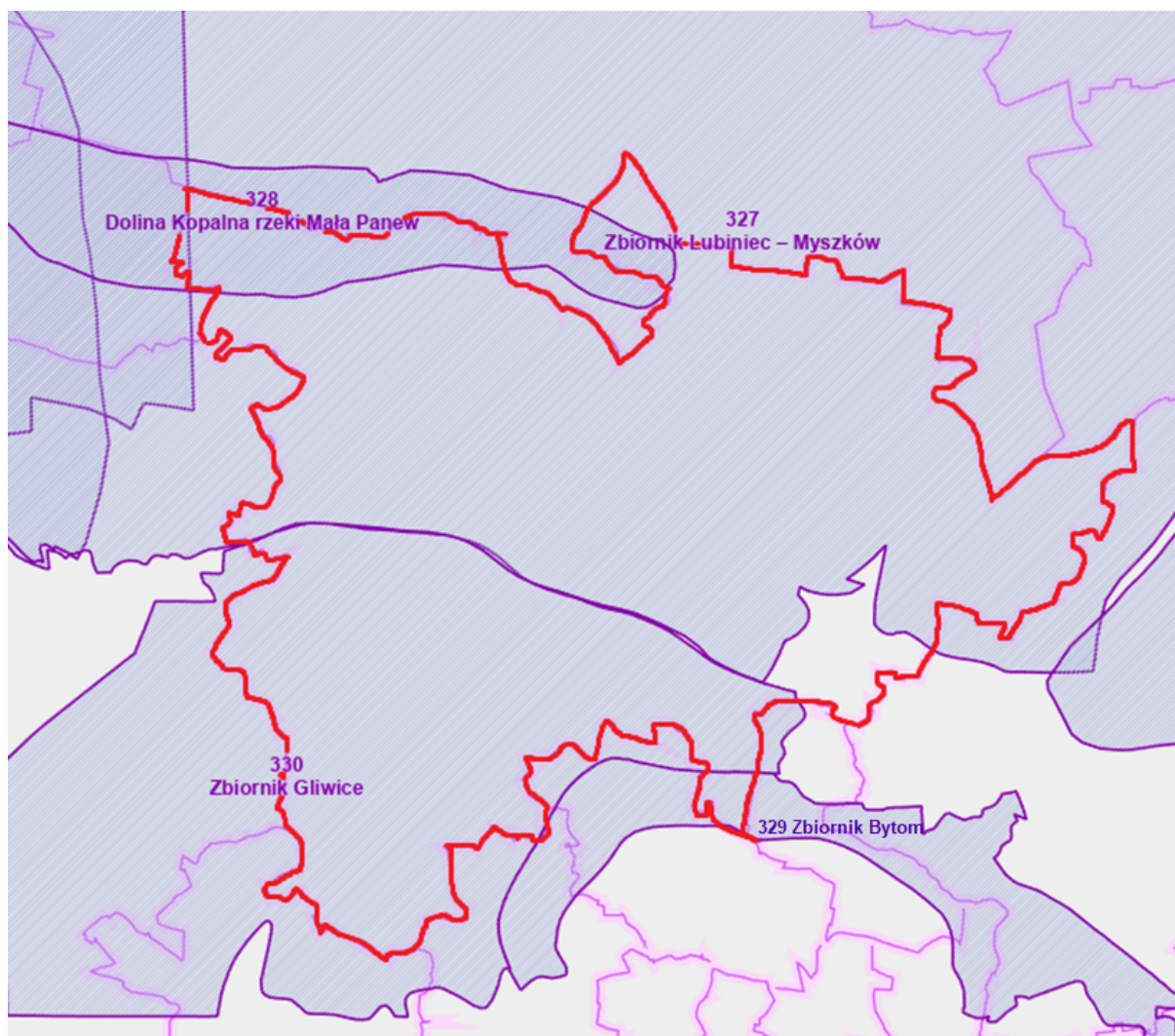
W dwóch JCWP odnotowano bardzo dobry stan ekologiczny, w trzech dobry stan ekologiczny, w sześciu JCWP słaby oraz w jednym JCWP stan ekologiczny określono jako zły. W dwóch badanych JCWP stan chemiczny został określony jako stan chemiczny dobry, pozostałe JCWP sklasyfikowano jako stan chemiczny poniżej dobrego. Aktualny stan jakości badanych JCWP na terenie powiatu w każdym z badanych JCWP określono jako zły.

4.4.2.3. Wody podziemne

Obszar powiatu tarnogórskiego ze względu na budowę geologiczną posiada zróżnicowane warunki hydrogeologiczne. W utworach czwartorzędu występuje poziom wód gruntowych, który stanowi pierwszą warstwę wodonośną zalegającą na małych głębokościach. Ze względu na małą miąższość tej warstwy wodonośnej jak i zdegradowanie jej jakości poprzez lokalne źródła zanieczyszczeń, nie ma ona większego znaczenia zarówno jako źródło wody pitnej jak i wody przemysłowej. Istotne znaczenie ma jedynie czwartorzędowy zbiornik wód podziemnych GZWP 328 Dolina Kopalna rzeki Mała Panew, obejmujące północne krańce powiatu tarnogórskiego.

Użytkowe poziomy wodonośne na terenie powiatu tarnogórskiego występują w utworach triasowych.

Na terenie powiatu zlokalizowane są trzy triasowe główne zbiorniki wód podziemnych: GZWP 330 (Zbiornik Gliwice), GZWP 327 (Zbiornik Lubliniec-Myszków) oraz GZWP nr 329 (Zbiornik Bytom). Wody triasowego piętra wodonośnego, poziomy wapienia muszlowego i retu traktowane jako jeden kompleks wodonośny serii węglanowej triasu. Kolektorem wód są w nim wapienie, wapienie zdolomityzowane, dolomity z przewarstwieniami margli. Zbiorniki te mają charakter szczelinowoporowo-krasowy. Zasięg GZWP na terenie powiatu tarnogórskiego przedstawia Rysunek 17.

Rysunek 17 Główne Zbiorniki Wód Podziemnych (GZWP) w rejonie powiatu tarnogórskiego
źródło: Mapa Głównych Zbiorników Wód Podziemnych, PSH 2020

Według aktualnego podziału Polski na jednolite części wód podziemnych teren powiatu tarnogórskiego położony jest w obrębie 4 jednolitych części wód podziemnych (JCWPd).

Tabela 17 Jednolite części wód podziemnych na terenie powiatu tarnogórskiego

Nazwa gminy	KOD JCWPd	Nazwa JCWPd	Czy JCWPd jest zagrożona ryzykiem nieosiągnięcia celów środowiskowych? (zagrożona/niezagrożona)
Kalety, Miasteczko Śląskie, Radzionków, Tarnowskie Góry, Krupski Młyn, Świerklaniec, Tworóg, Zbrosławice	PLGW6000110	110	niezagrożona
Miasteczko Śląskie, Radzionków, Tarnowskie Góry, Ozarowice, Świerklaniec	PLGW6000111	111	niezagrożona
Tarnowskie Góry, Zbrosławice	PLGW6000128	128	niezagrożona
Zbrosławice	PLGW6000129	129	niezagrożona

Źródło: www.pgi.gov.pl

4.4.2.4. Monitoring wód podziemnych

Celem monitoringu jakości wód podziemnych jest dostarczenie informacji o stanie chemicznym wód, śledzenie jego zmian oraz sygnalizacja zagrożeń, na potrzeby zarządzania zasobami wód podziemnych i oceny skuteczności podejmowanych działań ochronnych związanych z osiągnięciem dobrego stanu ekologicznego, określonego przez Ramową Dyrektywę Wodną (RDW).

W 2023 roku Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy, na zlecenie Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska, w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska, przeprowadził monitoring diagnostyczny stanu chemicznego wszystkich 174 jednolitych części wód podziemnych. Próbkę wód podziemnych pobrano w 1404 punktach pomiarowych. Na terenie powiatu tarnogórskiego zlokalizowano 13 punktów monitoringowych wód podziemnych.

Oceny stanu chemicznego w jednolitych częściach wód podziemnych (JCWPd) i w poszczególnych punktach badawczych dokonano w 2019 roku, w oparciu o Rozporządzenie Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej z dnia 11 października 2019 r. w sprawie kryteriów i sposobu oceny stanu jednolitych części wód podziemnych (Dz. U. z 2019 roku, poz. 2148), które wyróżnia pięć klas jakości wód:

- klasa I – wody bardzo dobrej jakości,
- klasa II – wody dobrej jakości,
- klasa III – wody zadowalającej jakości,
- klasa IV – wody niezadowalającej jakości,
- klasa V – wody złej jakości.

Oraz dwa stany chemiczne wód ocenione na podstawie średniej wartości poszczególnych wskaźników ze wszystkich punktów zlokalizowanych w analizowanej JCWPd:

- stan dobry (klasy I, II i III),
- stan słaby (klasy IV i V).

W latach 2019-2023 badania wód podziemnych prowadzone były w oparciu o krajową sieć pomiarową modyfikowaną pod kątem dostosowania do wymagań Ramowej Dyrektywy Wodnej i sieć wojewódzką, uzupełniającą badania pod kątem ochrony Głównych Zbiorników Wód Podziemnych, wykorzystywanych na terenie miasta do celów pitnych.

W podsystemie monitoringu jakości wód podziemnych badania prowadzone były w ramach monitoringu diagnostycznego w odniesieniu do jednolitych części wód podziemnych uznanych za zagrożone nieosiągnięciem dobrego stanu chemicznego.

Tabela 18 Zestawienie punktów badawczych wód podziemnych na terenie powiatu tarnogórskiego

Gmina	Miejscowość	dorzecze	stratygrafia	zagospodarowanie	klasa jakości wody w 2022 roku	klasa jakości wody w 2023 roku
Kalety (gm. miejska)	Kalety	dorzecze Odry	T1+2	4. Zabudowa wiejska	III	III
Kalety (gm. miejska)	Mokrus	dorzecze Odry	T2	10. Lasy	II	III
Ozarowice (gm. wiejska)	Zendek	dorzecze Wisły	T1+2	7. Grunty orne	III	II
Świerklaniec (gm. wiejska)	Świerklaniec	dorzecze Wisły	T1+2	10. Lasy	III	II

Świerklaniec (gm. wiejska)	Świerklaniec	dorzecze Wisły	T2	2. Zabudowa miejska luźna	III	II
Tarnowskie Góry (gm. miejska)	Repty	dorzecze Odry	T2	2. Zabudowa miejska luźna	II	III
Tarnowskie Góry (gm. miejska)	Tarnowskie Góry	dorzecze Odry	T1+2	2. Zabudowa miejska luźna	III	III
Tarnowskie Góry (gm. miejska)	Repty	dorzecze Odry	T2	2. Zabudowa miejska luźna	III	III
Tworóg (gm. wiejska)	Połomia	dorzecze Odry	T2	12. Tereny otwarte, pozbawione roślinności lub o rzadkim pokryciu roślinnym	II	III
Tworóg (gm. wiejska)	Połomia	dorzecze Odry	Q	12. Tereny otwarte, pozbawione roślinności lub o rzadkim pokryciu roślinnym	II	III
Zbrośławice (gm. wiejska)	Szałsza	dorzecze Odry	T2	9. Łąki i pastwiska	II	II
Zbrośławice (gm. wiejska)	Wieszowa	dorzecze Odry	T2	7. Grunty orne	II	II
Zbrośławice (gm. wiejska)	Księży Las	dorzecze Odry	T1+2	4. Zabudowa wiejska	III	III

Źródło: GIOŚ

W latach 2022-2023 na terenie powiatu tarnogórskiego prowadzono badania monitoringowe wód podziemnych w 13 punktach sieci krajowej Id Monitoring 2051 w ramach monitoringu operacyjnego stanu chemicznego wód podziemnych. W 5 pięciu punktach odnotowano II klasę jakości wody – wody dobrej jakości, w pozostałych punktach wody podziemne zostały sklasyfikowane jako zadawalające tj. III klasa jakości wód.

Monitoring środowiska w rejonie byłych Zakładów Chemicznych „Tarnowskie Góry” w Tarnowskich Górach

Zgodnie z oceną specjalistów obecny stan chemizmu wód podziemnych w rejonie byłych Zakładów Chemicznych „Tarnowskie Góry” jest wynikiem wieloletniego negatywnego oddziaływania tych Zakładów i zwałowisk odpadów poprodukcyjnych występujących na jego terenie. Wyniki badań monitoringowych wód podziemnych (zarówno czwartorzędowego piętra wodonośnego, jak i piętra triasowego) potwierdzają negatywne oddziaływanie odpadów, które nadal zalegają na nieuszczelnionym podłożu wokół byłych Zakładów. Aktualny poziom zanieczyszczenia wciąż jest bardzo wysoki i wymaga ciągłego monitorowania.

4.4.2.5. Ochrona przed powodzią oraz skutkami suszy

Według Prawa wodnego (Dz. U. z 2023 r. poz. 1478 1688, 1890, 1963, 2029) przez powódź rozumie się czasowe pokrycie przez wodę terenu, który w normalnych warunkach nie jest pokryty wodą, wywołane przez wezbranie wody w ciekach naturalnych, zbiornikach wodnych, kanałach oraz od strony morza, z wyłączeniem pokrycia przez wodę terenu wywołanego przez wezbranie wody w systemach kanalizacyjnych.

Główne zagrożenie powodziowe jest wywoływane dużą prędkością płynącej wody i jej energią, która powoduje zniszczenia ciężkiej zabudowy koryt (opaski, mury, progi), a także budowli nad korytem rzek, takich jak kładki, przepusty, mosty i inne. Przyczyną podtopień i powodzi są na ogół:

- bardzo intensywne opady burzowe (określane, jako oberwanie chmury), obejmujące najczęściej niewielkie obszary o dużych nachyleniach zboczy, powodujące gwałtowne i krótkotrwałe (do kilku godzin) lokalne wezbrania wód,
- opady rozlewne tj. trwające kilka dni opady o wysokim natężeniu (od kilkudziesięciu do 100 mm w ciągu doby), obejmujące większą część zlewni.

Od 1 stycznia 2018 roku, na podstawie ustawy Prawo wodne z dnia 20 lipca 2017 roku (Dz. U. z 2023 r. poz. 1478 1688, 1890, 1963, 2029), zostało utworzone Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie.

Zgodnie z art. 527 ustawy Prawo wodne, z dniem wejścia w życie ustawy należności, zobowiązania, prawa i obowiązki Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej oraz regionalnych zarządów gospodarki wodnej zostały przejęte przez Wody Polskie.

Za działania związane z ochroną przeciwpowodziową odpowiada, zgodnie z ustawą Prawo wodne, Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie, które jest również odpowiedzialne za prowadzenie działań informacyjnych i koordynację w razie powodzi lub suszy na podległym terenie. Zgodnie z danymi pochodzącymi z Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie, Zarządu Zlewni w Katowicach administruje aktualnie na terenie powiatu ciekami i potokami o łącznej długości ok. 53 km.

W latach 2016–2018 dokonano przeglądu i aktualizacji wstępnej oceny ryzyka powodziowego (aWORP) w II cyklu planistycznym. Została ona zrealizowana w ramach projektu POIS.02.01.00-00-0014/16, finansowanego ze środków Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014-2020, Oś priorytetowa II: Ochrona środowiska w tym adaptacja do zmian klimatu, Działanie 2.1 Adaptacja do zmian klimatu wraz z zabezpieczeniem i zwiększeniem odporności na klęski żywiołowe, w szczególności katastrofy naturalne oraz monitoring środowiska.

Na lata 2016–2022 został zaplanowany projekt pn.: „Przegląd i aktualizacja map zagrożenia powodziowego i map ryzyka powodziowego”. MZP i MRP sporządzono zgodnie z obowiązującym rozporządzeniem Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej w sprawie opracowywania map zagrożenia powodziowego oraz map ryzyka powodziowego.

Zaktualizowane i nowe mapy zagrożenia powodziowego i mapy ryzyka powodziowego (zgodnie z art. 171 ust. 5 ustawy Prawo wodne) zostały podane do publicznej wiadomości przez ich umieszczenie na stronie Biuletynu Informacji Publicznej Ministerstwa Środowiska i Klimatu w dniu 22 października 2020 r. Są one dostępne na Hydroportalu Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie.

Zgodnie z obowiązującymi mapami zagrożenia powodziowego (MZP) oraz mapami ryzyka powodziowego (MRP) opublikowanymi na Hydroportalu Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie, które jako oficjalne dokumenty planistyczne, stanowią podstawę do podejmowania działań związanych z planowaniem przestrzennym i zarządzaniem kryzysowym, wnioskowany teren częściowo znajduje się na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią w rozumieniu art. 16 ust. 34 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (Dz.U. z 2023 r. poz. 1478, z późn. zm.).

Na obszarze powiatu na podstawie map zagrożenia powodziowego „Informatycznego Systemu Osłony Kraju” zidentyfikowano obszary szczególnego zagrożenia powodzią w zlewni Małej Panwi, Stoły oraz Dramy. Obszary te znajdują się w zachodniej części powiatu tarnogórskiego. We wskazanym terenie występują również obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi

- z głębokością wody - 0,2% występuję raz na 500 lat,
- z głębokością wody - 1% występuję raz na 100 lat
- z głębokością wody - 10% występuję raz na 10 lat.

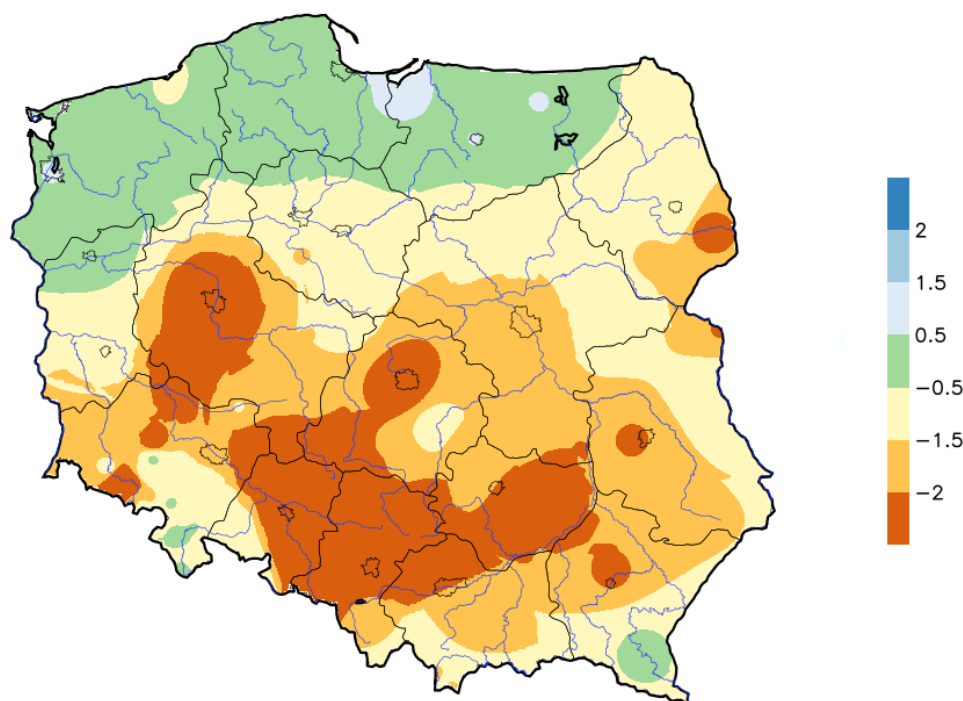

Rysunek 18 Obszar szczególnego zagrożenia powodziowego występującego na terenie powiatu tarnogórskiego

Źródło: <https://wody.isok.gov.pl>

Niewątpliwie gospodarka wodna to również działania ukierunkowane na przeciwdziałanie negatywnym skutkom suszy. Najszerzy zakres wrażliwości na różne rodzaje suszy przypisano do sektora rolnictwa oraz środowiska i zasobów przyrodniczych. Rolnictwo jest wrażliwe na suszę glebową, zwaną też rolniczą, niemniej susza atmosferyczna również może skutkować zmniejszeniem plonów.

Biorąc to pod uwagę oraz uwzględniając ograniczoną dokładność oceny zagrożenia suszą glebową (ze względu na małą szczegółowość materiałów środowiskowych) przypisano do rolnictwa wrażliwość także na suszę atmosferyczną. Ponieważ rolnictwo wykorzystuje wody powierzchniowe i podziemne (hodowla, nawodnienia) jest też ono wrażliwe także na skutki suszy hydrologicznej i hydrogeologicznej (dot. obszarów, gdzie wykorzystywane w sektorze rolnictwa zasoby wód są zagrożone deficytem).

Rysunek 19 Rozkład przestrzenny ostrości suszy atmosferycznej (wartości SPI) na terenie kraju w czerwcu 2019 roku

Źródło: <http://posucha.imgw.pl>

Przedziały ostrości suszy atmosferycznej (wartości SPI) określa 4 stopniowa skala:

- normalny ($0,5 \div -0,5$),
- umiarkowanie suchy ($-0,5 \div -1,5$),
- bardzo suchy ($-1,5 \div -2$),
- ekstremalnie suchy ≤ -2 .

Na terenie powiatu tarnogórskiego przedział ostrości suszy atmosferycznej wyniósł od -1,5 do -2, tj. bardzo suchy.

4.4.3. Analiza SWOT

Zasoby wodne	
MOCNE STRONY czynniki wewnętrzne	SŁABE STRONY czynniki wewnętrzne
<p>dobre zasoby wód powierzchniowych</p> <p>dobre zasoby wód podziemnych</p> <p>zadawalająca jakość wód podziemnych w 5 JCWPd na 11 badanych w 2023 roku</p>	<p>zły stan wód powierzchniowych</p> <p>zaburzenie stosunków wodnych na niektórych obszarach</p> <p>ograniczona retencja wód opadowych i roztopowych</p>
SZANSE czynniki zewnętrzne	ZAGROŻENIA czynniki zewnętrzne
<p>aktualizacje planów zarządzania ryzykiem powodziowym, realizowane w ramach III cyklu planistycznego</p> <p>dobra współpraca administratorami cieków wodnych w zakresie ich utrzymania</p> <p>zmiany prawa wodnego, w zakresie własności wód</p>	<p>zmiany klimatu i brak możliwości przeciwdziałania występowaniu zjawisk ekstremalnych</p> <p>niedostateczne rozpoznanie niekorzystnych oddziaływań człowieka na środowisko (np. w zakresie zanieczyszczeń obszarowych)</p> <p>zagrożenia skutkami suszy</p>

Źródło: opracowanie własne

4.6.4 Cele i zadania środowiskowe z zakresu zasobów wodnych

Aktualny stan jakości w JCWP określono jako zły we wszystkich badanych jednolitych częściach. Takie wyniki monitoringu prowadzonego przez Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska w Katowicach Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska, mogą świadczyć o szeregu działań, jakie pozostały do wykonania w zakresie ich ochrony i przywrócenia dobrego stanu. Należy pamiętać, że o stanie wód powierzchniowych decydują nie tylko wskaźniki fizykochemiczne, ale i biologiczne czy hydromorfologiczne. Przywrócenie właściwych dla danej części wód elementów biologicznych będzie często procesem długoletnim.

Analiza SWOT wskazuje na słabe strony, które są tożsame z wynikiem oceny jakości wód. Do najważniejszych z nich należy: niedostateczna jakość wód powierzchniowych oraz wpływ zanieczyszczeń spoza terenu powiatu na stan czystości wód. W celu osiągnięcia zobowiązań dotyczących poprawy stanu ekologicznego wód powierzchniowych i określonych wskaźników dla wód podziemnych, należy kontynuować podejmowane wcześniej przedsięwzięcia. Racjonalne gospodarowanie zasobami wodnymi powinno mieć na uwadze zarówno oszczędzanie wody, jak też dbanie o jej jak najlepszą jakość. Efektywne wykorzystanie zasobów wodnych ograniczy ryzyko wystąpienia jej niedoborów i doprowadzi do poprawy ich jakości. W okresie obowiązywania Programu należy zwrócić uwagę na kształtowanie reżimu hydrologicznego w regionie. Jest to niezwykle istotne w kształtowaniu klimatu i stanowi element zmian klimatycznych. Ze względu na coraz częstsze występowania zjawisk ekstremalnych w ostatnich latach oraz prognozowanym systematycznym ich nasileniem, szczególnie istotne w ramach realizacji Programu będzie wdrażanie Strategii SPA 2020. Pozwoli to na wprowadzanie w skali regionalnej działań ograniczających niekorzystne zmiany klimatyczne oraz przystosowanie do ich negatywnych skutków.

W harmonogramie realizacji zadań własnych i monitorowanych zamieszczono zadania dotyczące prowadzenia monitoringu wód powierzchniowych i podziemnych, działania edukacyjne, promocyjne, propagujące i upowszechniające wiedzę o konieczności, celach, zasadach i sposobach ochrony wód, w szczególności skierowane do dzieci i młodzieży, realizację obiektów małej retencji zgodnie z Programem małej retencji województwa śląskiego, a także budowę, przebudowę, modernizację budowli przeciwpowodziowych oraz działania inwestycyjne i utrzymaniowe związane z melioracjami wodnymi szczegółowymi oraz rowami odwadniającymi tereny zurbanizowane. Monitoring wód powierzchniowych wykonywany będzie w ramach „Programu Państwowego Monitoringu Środowiska województwa śląskiego ” przez Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska w Katowicach Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska i finansowany z budżetu kraju.

Istotny wpływ ma tutaj realizacja zadań z zakresu zwiększania retencji wodnej: utrzymanie i budowa urządzeń piętrzących w dolinach rzecznych oraz małych zbiorników wodnych, realizacja zalesień, zachowanie terenów podmokłych. Szczególnie dotyczy to zjawisk suszy, powodzi i podtopień. W zakresie ochrony przeciwpowodziowej i przeciwdziałania skutkom suszy, działania przystosowujące odnoszą się do: opracowania i wdrożenia metod oceny ryzyka powodziowego i ryzyka podtopień, zarządzania ryzykiem powodziowym, w tym z zapewnieniem infrastruktury krytycznej, zwiększeniem możliwości retencyjnych i renaturyzacji cieków wodnych, przywracaniem i utrzymaniem dobrego stanu wód, ekosystemów wodnych i od wody zależnych. Zadania planowane są do realizacji przez administratorów cieków i urządzeń wodnych na terenie powiatu, tj. PGW Wody Polskie. Większość zadań będzie realizowana po uzyskaniu dofinansowania ze środków krajowych i unijnych.

Konieczne jest uwzględnianie w dokumentach planistycznych, tj. studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego (MPZP) na poziomie wojewódzkim i gminnym, mapy ryzyka powodziowego oraz terenów zagrożonych podtopieniami.

Kolejnym aspektem jest przeciwdziałanie negatywnym skutkom powodzi, w związku z tym opracowano Plany zarządzania ryzykiem powodziowym (PZRP), które są końcowym, czwartym dokumentem planistycznym wymagany Dyrektywą Powodziową. Dla obszaru powiatu obowiązuje PZRP dla obszaru dorzecza Wisły i Odry.

Ocena stopnia zagrożenia powodziowego została opracowana przez KZGW i przedstawiona na mapach zagrożenia powodziowego oraz mapach ryzyka powodziowego. Dokumentacja ta stanowi podstawę dla racjonalnego planowania przestrzennego na obszarach zagrożonych powodzią, a tym samym dla ograniczania negatywnych skutków powodzi. Mapy sporządzone zostały dla obszarów narażonych na niebezpieczeństwo powodzi, wskazanych we wstępnej ocenie ryzyka powodziowego, przedstawiając obszary zagrożone powodzią o określonym prawdopodobieństwie wystąpienia: jako niskie i wynoszące 0,2% (czyli średnio raz na 500 lat), jako średnie i wynoszące 1% (czyli średnio raz na 100 lat), jako wysokie i wynoszące 10% (czyli średnio raz na 10 lat). Istotnym zadaniem jest więc ich uwzględnienie w opracowaniach planistycznych na poziomie wojewódzkim, powiatowym i gminnym.

Harmonogram zadań do realizacji w tym zakresie zawarto w rozdziałach 6.10-6.12.

4.5. Gospodarka wodno - ściekowa

4.5.1. Efekty realizacji dotychczasowego POŚ

W tabeli poniżej przedstawiono wybrane efekty realizacji dotychczasowego Programu ochrony środowiska w zakresie gospodarki wodno-ściekowej.

Tabela 19 Wybrane efekty realizacji dotychczasowego POŚ w zakresie gospodarki wodno-ściekowej

Cel 1. Środowisko i zdrowie. Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego		
Działania planowane w poprzednim Programie	Podjęte działania w latach 2022-2023	Efekt ze wskaźnikiem
Prowadzenie wykazu zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków.	Gminy i miasta na terenie powiatu tarnogórskiego prowadzą co roku kontrole przestrzegania przepisów w zakresie odprowadzania i zagospodarowania ścieków komunalnych ze zbiorników bezodpływowych oraz osadów ściekowych z przydomowych oczyszczalni ścieków. Wg stanu GUS na dzień 31.12.2022 roku (brak danych za 2023 rok) na terenie powiatu tarnogórskiego zlokalizowanych było 5 367 szt. zbiorników bezodpływowych oraz 1 269 szt. przydomowych oczyszczalni ścieków.	bieżące kontrole prowadzone przez gminy i miasta
Budowa, przebudowa i modernizacja sieci kanalizacji, w tym deszczowej	Rozbudowę i modernizację sieci kanalizacji sanitarnej oraz sieci wodociągowej w latach 2021-2023 prowadziły wszystkie gminy powiatu. W latach 2021-2023 na terenie powiatu tarnogórskiego wybudowano 100 km sieci wodociągowej, do której przyłączono 1819 szt. przyłączy. W przypadku kanalizacji sieci sanitarnej, w latach 2021-2023 wybudowano 30 km sieci, do której przyłączono 976 szt. przyłączy.	wybudowano 100 km sieci wodociągowej oraz 30 km sieci kanalizacji sanitarnej

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych o wykonanych inwestycjach gminnych i działaniach na terenie powiatu tarnogórskiego pozyskanych z Gmin Powiatu Tarnogórskiego a także instytucji realizujących zadania

Tabela 20 Wskaźniki monitorowania realizacji działań w zakresie gospodarki wodno-ściekowej

L.p.	Wskaźnik	Stan wyjściowy 2019	Stan aktualny 2023
1.	Zwodociągowanie powiatu	93,7%	93,7%
2.	Skanalizowanie powiatu	58,8%	60,4%
3.	Długość sieci kanalizacyjnej	600,0 km	629,7 km
4.	Odsetek ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków	78,1%	79,3%
5.	Wielkość komunalnych oczyszczalni ścieków (RLM)	125 054 RLM	125 054 RLM
6.	Ścieki odprowadzane / oczyszczane	3 932 dam ³ / 3 932 dam ³	4 003 dam ³ / 4 003 dam ³
7.	Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności ogółem	7 532 dam ³	7 390 dam ³
8.	Udział przemysłu w zużyciu wód ogółem	31,6%	29,0%
9.	Długość sieci wodociągowej rozdzielczej	834,9 km	934,3 km
10.	(*) Odsetek ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej w stosunku do ludności ogółem	72,7%	73,6%
11.	Odsetek ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków z podwyższonym usuwaniem biogenów	56,9%	57,8%
12.	Zużycie wody w gospodarstwach domowych w przeliczeniu na mieszkańca	54,2 m ³	53,1 m ³

(*) – wskaźnik zaczerpnięty z Polityki ekologicznej państwa 2030 – strategii rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z POŚ 2021 oraz BDL, 2024 rok

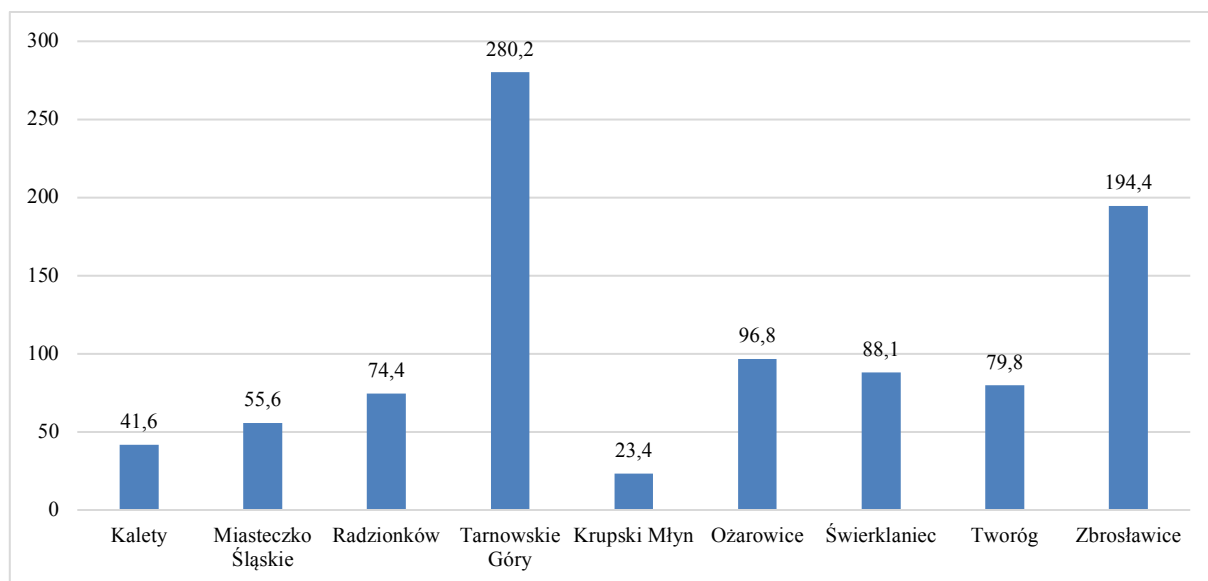
4.5.2. Opis stanu obecnego

4.5.2.1. Zaopatrzenie w wodę

Charakterystykę zaopatrzenia w wodę w gminach powiatu tarnogórskiego sporządzono na podstawie danych uzyskanych z gmin, administratorów sieci wodociągowej i kanalizacyjnej, właścicieli ujęć oraz SUW, a także Banku Danych Lokalnych (GUS).

Stosunek ilości mieszkańców podłączonych do wodociągu do ogólnej liczby mieszkańców wynosi 93,7% według stanu na koniec 2022 roku. Zgodnie z danymi podanymi przez gminy powiatu tarnogórskiego aktualnie istnieje 963,21 km czynnej sieci wodociągowej. Najdłuższa sieć wodociągu publicznego znajduje się w Tarnowskich

Górach, następnie w gminie Zbrosławice, Ożarówce, Świerklaniec, Tworóg, Radzionków, Miasteczko Śląskie, Kalety, Krupski Młyn.

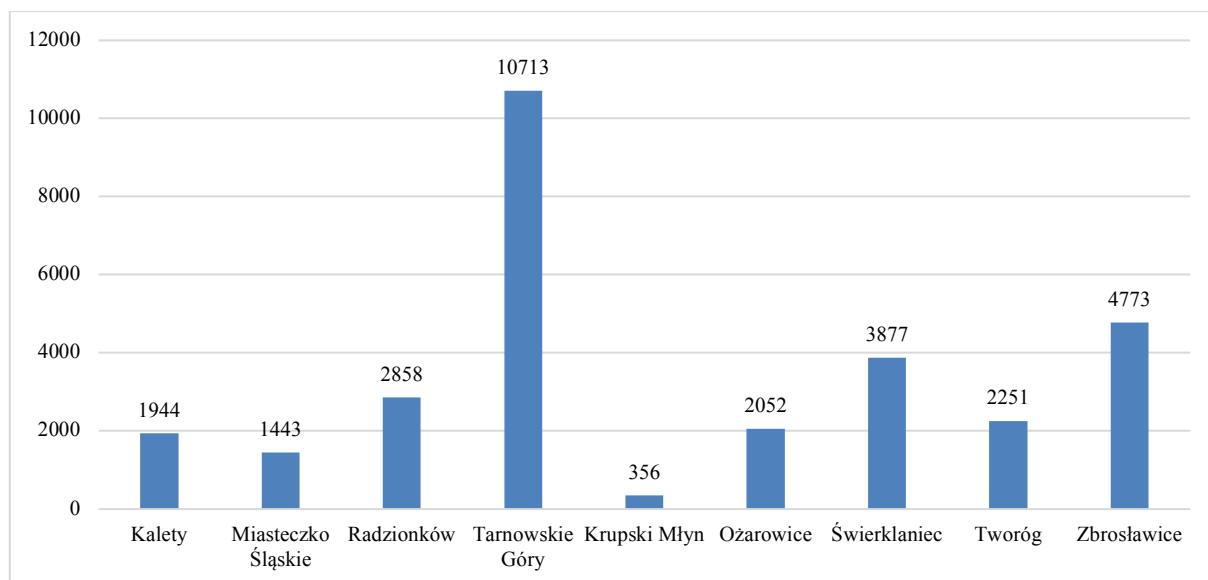

Rysunek 20 Długość sieci wodociągowej na terenie powiatu tarnobrzegskiego na koniec 2023 roku (km)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych administratorów sieci wodno-kanalizacyjnej oraz BDL, 2024

Liczba przyłączy wodociągowych w powiecie tarnobrzegskim wg danych GUS na koniec 2023 r. wynosiła 30 267 szt. Zgodnie z danymi podanymi przez gminy aktualnie do sieci przyłączonych 25 094 szt. nieruchomości.

Największą liczbę przyłączy do sieci wodociągu publicznego posiada gmina Tarnobrzeg Góry, Zbrosławice, Świerklaniec, Radzionków, Tworóg, Ożarówce, Kalety, Miasteczko Śląskie i Krupski Młyn. W latach 2021-2023 na terenie powiatu tarnobrzegskiego wybudowano 1 819 szt. nowych przyłączy sieci wodociągowej.

Rysunek 21 Liczba przyłączy wodociągowych na terenie powiatu tarnobrzegskiego na koniec 2023 roku (szt.)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych administratorów sieci wodno-kanalizacyjnej oraz BDL, 2024

Mieszkańcy powiatu tarnobrzegskiego zaopatrywani są w wodę przeznaczoną do spożycia przez:

- przedsiębiorstwa wodociągowe, zakłady gospodarki komunalnej lub zarejestrowane spółki wodne,
- prywatne wodociągi,
- studnie indywidualne.

Zgodnie z art. 7 ust. 1 pkt 3 Ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tj. Dz. U. z 2024 r. poz. 609, późn. zm.) oraz art. 3 ust. 1 ustawy z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym

odprowadzaniu ścieków (tj. Dz.U. z 2024 r. poz. 757 z późn. zm.) zbiorowe zaopatrzenie ludności w wodę jest zadaniem własnym gminy.

Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi - woda jest w pełni bezpieczna dla zdrowia (zdatna do spożycia) jeśli spełnia określone w nim wymagania. Podstawowym kryterium, jakie powinna spełniać woda do spożycia jest brak mikroorganizmów chorobotwórczych i pasożytów, wszelkich substancji w stężeniach stanowiących potencjalne zagrożenie dla zdrowia ludzkiego oraz brak agresywnych właściwości korozyjnych.

Podstawę zapewnienia odbiorcom bezpiecznej wody do spożycia w 2023 r. stanowiły badania wykonywane w ramach kontroli wewnętrznej przez przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjne, jak również badania realizowane w ramach nadzoru Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Bytomiu.

Badania jakości wody przeznaczonej do spożycia w ramach kontroli wewnętrznej prowadzone były na podstawie uzgodnionych wcześniej z PPIS w Bytomiu harmonogramów pobierania próbek wody, zgodnie z częstotliwością i zakresem określonym w rozporządzeniu Ministra Zdrowia.

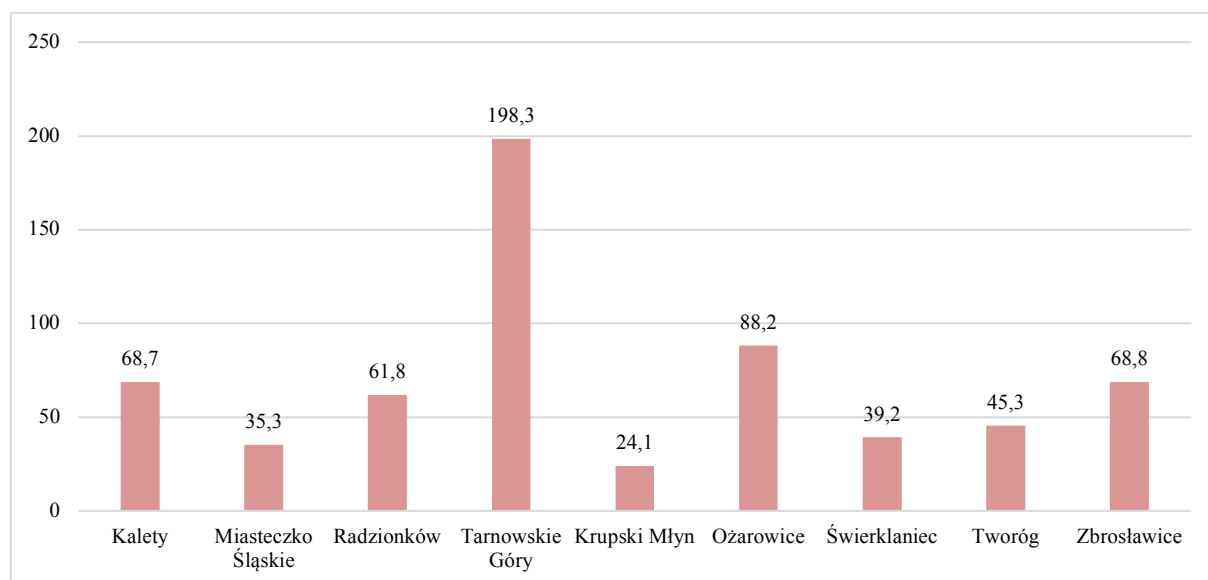
W ramach kontroli wewnętrznej przedsiębiorstwa wodociągowe przekazywały do PPIS w Bytomiu sprawozdania z badań. Jakość fizykochemiczna i mikrobiologiczna badanych próbek wody (w ramach kontroli urzędowej i wewnętrznej) nie budziła większych zastrzeżeń, w pobranych próbkach wody nie stwierdzono przekroczeń, które mogłyby zagrozić zdrowiu osób spożywających tą wodę oraz pogorszyć jej ocenę organoleptyczną dokonywaną przez konsumentów. Nieznaczne przekroczenia wskaźników fizykochemicznych tzn. mętność, żelazo, mangan, nie stwarzały zagrożenia dla zdrowia. W razie stwierdzonych nieprawidłowości każdorazowo podejmowano działania zmierzające do ich usunięcia (płukanie, dezynfekcja sieci), co potwierdzane było ponownym badaniem próbki wody. Powtórne badania nie wykazały przekroczeń parametru.

W 2023 roku nie zgłoszono żadnej interwencji na złą jakość wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi na terenie powiatu tarnogórskiego⁹.

4.5.2.2. Odbiór ścieków

Stopień wyposażenia powiatu tarnogórskiego w sieć kanalizacji sanitarnej jest dobry - łączna długość czynnej sieci kanalizacji sanitarnej na dzień 31.12.2023 roku wg danych GUS wynosiła 629,7 km. Siecią kanalizacyjną na dzień 31.12.2023 roku objętych było 73,6% mieszkańców powiatu, tj. 102 516 osób.

Zgodnie z danymi podanymi przez gminy aktualnie na terenie powiatu tarnogórskiego znajdują się 629,7 km sieci kanalizacji sanitarnej. Najdłuższą sieć kanalizacji sanitarnej posiadała gmina Tarnowskie Góry, Ożarówice, Zbrosławice, Kalety, Radzionków, Tworóg, Świerklaniec, Miasteczko Śląskie, Krupski Młyn. W latach 2021-2023 wybudowano około 30 km sieci kanalizacji sanitarnej.

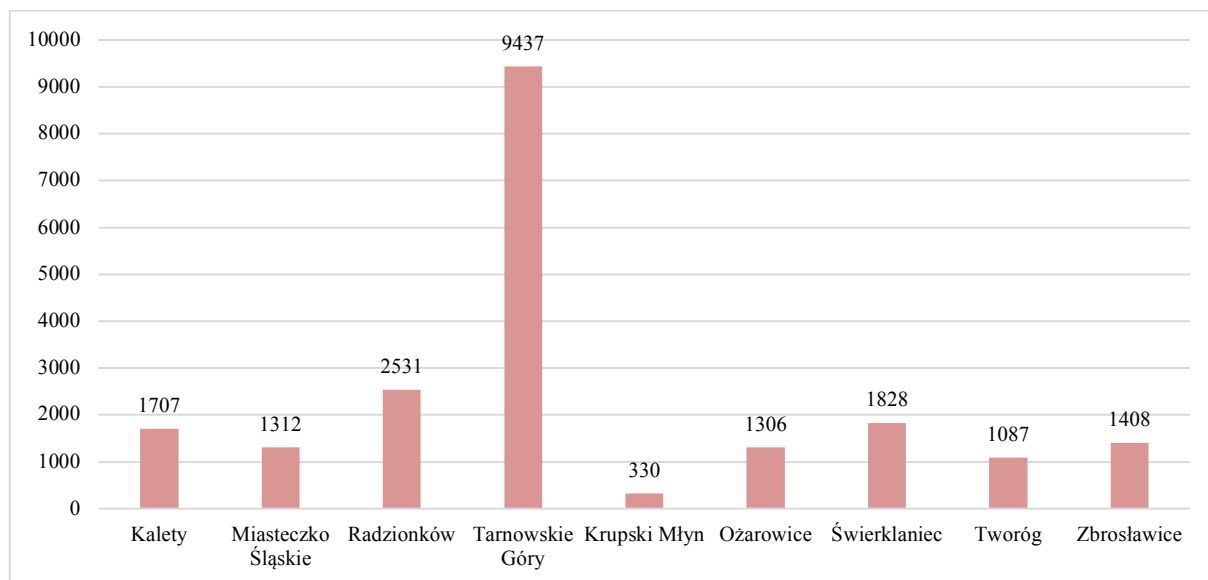

Rysunek 22 Długość sieci kanalizacji sanitarnej na terenie powiatu tarnogórskiego na koniec 2023 roku (km)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych administratorów sieci wodno-kanalizacyjnej oraz danych GUS, 2024

⁹ Ocena jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi na terenie miasta Bytomia, miasta Piekary Śląskie i powiatu tarnogórskiego za rok 2023, PPIS w Bytomiu

Zgodnie z aktualnymi danymi podanymi przez gminy na koniec 2023 roku na terenie powiatu liczba przyłączy kanalizacji sanitarnej wynosiła 20 946 szt. W latach 2021-2023 na terenie powiatu tarnogórskiego wybudowano 976 szt. nowych przyłączy sieci kanalizacji sanitarnej.

Rysunek 23 Liczba przyłączy kanalizacji sanitarnej na terenie powiatu tarnogórskiego na koniec 2023 roku (szt.)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych administratorów sieci wodno-kanalizacyjnej oraz danych GUS, 2024

Źródłami zanieczyszczeń wód w regionie powiatu tarnogórskiego są m.in. punktowe zrzuty ścieków komunalnych, przemysłowych, ścieki z przelewów burzowych, ogólnospławnych sieci kanalizacyjnych oraz często nielegalne zrzuty nieoczyszczonych ścieków bytowych.

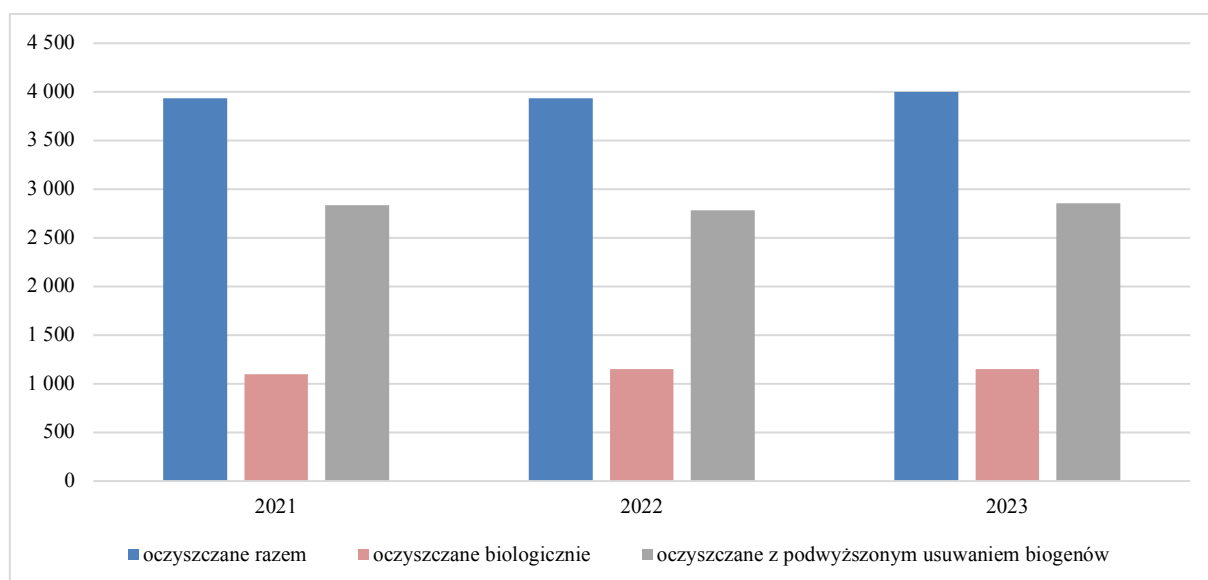
Poza punktowymi zanieczyszczeniami wód, istotne znaczenie mają również zanieczyszczenia ze spływu powierzchniowego. Spowodowane jest to najczęściej produkcją rolniczą i stosowaniem znacznych ilości nawozów azotowych. Nawozy stosowane na polach uprawnych są typowym źródłem biogenych zanieczyszczeń wód powierzchniowych.

Zaburzenie równowagi pomiędzy naturalnym dopływem biogenów do wód i przyrostem substancji organicznych prowadzi do przyspieszenia procesów eutrofizacji.

W związku z powyższymi konieczne jest zapewnienie należytej czystości wody poprzez realizację odpowiednich działań. Konieczne jest również korzystanie z zasobów wodnych w sposób oszczędny i racjonalny.

Aktualnie na terenie powiatu tarnogórskiego funkcjonuje 11 komunalnych oczyszczalni ścieków, w tym 4 z podwyższonym usuwaniem biogenów.

Łączna zaprojektowana przepustowość biologicznych oczyszczalni ścieków to 9 257 m³/dobę, w tym oczyszczalni z podwyższonym usuwaniem biogenów – 13 060 m³/dobę. Zaprojektowana równoważna liczba mieszkańców (RLM) dla wszystkich komunalnych oczyszczalni ścieków to 125 054.

Rysunek 24 Ilość ścieków oczyszczonych biologicznie oraz z podwyższonym usuwaniem biogenów w latach 2021-2023 (dam³)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych administratorów sieci wodno-kanalizacyjnej, BDL, 2024

Na oczyszczalniach ścieków komunalnych zlokalizowanych na terenie powiatu oczyszczono w 2021 roku 4 135 dam³ ścieków. W latach 2018-2021 ilość oczyszczonych ścieków systematycznie wzrastała.

W 2022 roku Rada Ministrów przyjęła VI Aktualizację Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych (VI AKPOŚK). W dokumencie ujęte zostały 1 524 aglomeracje oraz wykaz planowanych przez nie inwestycji, które mają przyczynić się do ograniczenia zrzutów niedostatecznie oczyszczanych ścieków i ich niekorzystnego wpływu na stan środowiska wodnego.

W VI AKPOŚK oszacowano potrzeby i określono działania na rzecz wyposażenia aglomeracji w systemy kanalizacyjne i oczyszczalnie ścieków komunalnych. Jednostki samorządu terytorialnego wchodzące w skład aglomeracji mają czas do końca 2027 r. na zrealizowanie zaplanowanych inwestycji.

W ramach (AKPOŚK) do dalszej realizacji przedsięwzięć związanych z budową zbiorczych systemów odprowadzania i oczyszczania ścieków zakwalifikowano na terenie powiatu tarnogórskiego 9 aglomeracji. Ich charakterystykę przedstawia poniższa tabela.

Tabela 21 Charakterystyka aglomeracji na terenie powiatu tarnogórskiego

Nazwa aglomeracji	Gminy w Aglomeracji	Uchwała stanowiąca Aglomerację do końca 2020 roku	Liczba RLM w uchwale	Oczyszczalnia ścieków
Kalety	Kalety	Uchwała Nr 205/XXIV/2021 Rady Miejskiej w Kaletach z dnia 2 marca 2021 r.	6 725	Kalety przy ul. 1 Maja nr 65
Miasteczko Śląskie	Miasteczko Śląskie	Uchwała Nr XX/226/20 Rady Miejskiej w Miasteczku Śląskim z dnia 6 listopada 2020 r.	6 589	Miasteczko Śląskie ul. Dworcowa
Bytom	Radzionków, Bytom	Uchwała Nr XLV/620/21 Rady Miejskiej w Bytomiu z dnia 26 lipca 2021 r.	166 297	Oczyszczalnia „Centralna” przy ul. Sikorskiego 5A w Radzionkowie Oczyszczalnia „Miechowice” przy ul. Łaszczyka (Bytom); Oczyszczalnia „Bobrek” przy ul. Niemcewicza (Bytom).
Tarnowskie Góry	Tarnowskie Góry	Uchwała Nr XXVIII/311/2020 Rady Miejskiej w Tarnowskich Górach z dnia 25 listopada 2020 r.	62 361	„Centralna” przy ul. Wodnej, Tarnowskie Góry „Repty” przy ul. Pyskowickiej Tarnowskie Góry „Leśna” przy ul. Kraszewskiego Tarnowskie Góry
Krupski Młyn	Krupski Młyn	Uchwała Nr XXI/213/20 Rady Gminy Krupski Młyn z dnia 24 listopada 2020 r.	2 268	Krupski Młyn ul. Tarnogórska

Nazwa aglomeracji	Gminy w Aglomeracji	Uchwała stanowiąca Aglomerację do końca 2020 roku	Liczba RLM w uchwale	Oczyszczalnia ścieków
Ożarówce	Ożarówce, Mierzęcice, Miasteczko Śląskie (Brynica, Bibiela)	Uchwała nr XXII.393.2021 Rady Gminy Ożarówce z dnia 11 lutego 2021	13 473	Ożarówce ul. Tarnogórska 67
Świerklaniec	Świerklaniec	Uchwała NR XLII/312/21 Rady Gminy Świerklaniec z dnia 31 marca 2021 r.	11 528	Oczyszczalnia przy Zakładzie Wodociągów i Kanalizacji w Świerkłańcu Orzech, ul. Łąkowa 16H
Tworóg	Tworóg	Uchwała Nr XXIV/204/2020 Rady Gminy Tworóg z dnia 28 grudnia 2020 r.	4 944	Oczyszczalnia ścieków Zakładu Usług Komunalnych ul. Kotowska, Tworóg
Zbrosławice	Zbrosławice	Uchwała nr XXVII/290/2020 Rady Gminy Zbrosławice z dnia 28 grudnia 2020 r.	6 516	Ziemięcice ul. Mikulczycka

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z gmin i miast powiatu tarnogórskiego oraz wykaz aglomeracji oraz przedsięwzięć ujętych w VI AKPOŚK, 2024 r.

Istotnym zagrożeniem środowiska wodnego są ścieki bytowo-gospodarcze, które powstają na terenach wiejskich i nie są odprowadzane siecią kanalizacyjną. Właściciel nieruchomości zapewnia utrzymanie czystości i porządku przez przyłączenie nieruchomości do istniejącej sieci kanalizacyjnej. W przypadku, gdy budowa sieci jest technicznie lub ekonomicznie nieuzasadniona, to wyposażenie nieruchomości w zbiornik bezodpływowy nieczystości ciekłych lub uruchomienie przydomowej oczyszczalni ścieków bytowych zapewnia właściciel nieruchomości. Przyłączenie nieruchomości do sieci kanalizacyjnej nie jest obowiązkowe, jeżeli przydomowa oczyszczalnia ścieków spełnia wymagania określone w odpowiednich przepisach. Należy jednak zauważyć, że obszar powiatu tarnogórskiego położony jest w rejonie występowania płytko wód gruntowych oraz skalnego podłoża. Warunki hydrologiczne i hydrogeologiczne nie pozwalają na bezpieczne korzystanie z przydomowych oczyszczalni ścieków na terenie powiatu.

W 2019 r. na terenie powiatu tarnogórskiego funkcjonowało 4 489 szt. zbiorników bezodpływowych, 1 147 szt. przydomowych oczyszczalni oraz 8 stacji zlewnych. Natomiast wg stanu na dzień 31.12.2023 r. liczba zbiorników bezodpływowych wynosiła już 5 367 szt., przydomowych oczyszczalni ścieków – 1 269 szt., liczba stacji zlewnych – 7 szt.

Zgodnie z danymi Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Katowicach w latach 2021-2023 przeprowadzono łącznie 27 kontroli przedsiębiorców, w tym 5 kontroli w zakresie przestrzegania przez podmioty warunków wprowadzania ścieków do wód lub do ziemi. W przypadku 15 kontroli stwierdzono naruszenia, a w efekcie 3 z tych kontroli nałożono na przedsiębiorców kary finansowe.

4.5.3. Analiza SWOT

Gospodarka wodno-ściekowa	
MOCNE STRONY czynniki wewnętrzne	SŁABE STRONY czynniki wewnętrzne
większość obszaru powiatu została objęta aglomeracjami w ramach AKPOŚK – 9 aglomeracji wysoki poziom zwodociągowania powiatu (93,7%) pomoc samorządów w finansowaniu przydomowych oczyszczalni ścieków	średni stopień skanalizowania powiatu (73,6%) brak skanalizowania terenów wiejskich brak kanalizacji deszczowych na terenach zurbanizowanych
SZANSE czynniki zewnętrzne	ZAGROŻENIA czynniki zewnętrzne
integracja z UE i wpływ środków pomocowych, regulacje ogólnokrajowe i międzynarodowe zobowiązujące do podniesienia jakości środowiska	niedostateczne rozpoznanie niekorzystnych oddziaływań człowieka na środowisko (np. w zakresie zanieczyszczeń obszarowych) nieosiąganie wymogów dyrektywy przez aglomeracje poprzez niespełnienie wymogów dyrektywy przez przydomowe oczyszczalnie ścieków niedostateczna pula środków finansowych

Źródło: opracowanie własne

4.5.4 Cele i zadania środowiskowe w zakresie gospodarki wodno-ściekowej

Zgodnie z wynikami prowadzonego monitoringu, wody powierzchniowe w powiecie tarnogórskim są w złym stanie. Jest to związane głównie z obciążeniem wód ładunkiem substancji zawartych w ściekach komunalnych i przemysłowych, w tym ścieków pochodzących z terenów utwardzonych, dróg i chodników. Problemem jest spływ opadów deszczowych po powierzchni dróg i chodników, oraz powstające w tym czasie ścieki przemysłowe zawierające znaczne ilości m.in. zawieszin ogólnych, związków ropopochodnych.

Z analizy SWOT wynika, iż zagrożeniem dla powiatu mogą być takie czynniki jak: niewystarczające rozpoznanie niekorzystnych oddziaływań człowieka na środowisko (np. w zakresie zanieczyszczeń obszarowych, wpływ związku azotu i fosforu na środowisko wodne), niedostateczna pula środków finansowych pochodzących głównie ze środków unijnych i krajowych. W większym stopniu będą przeważać jednak mocne strony, ponieważ na terenie powiatu działają nowoczesne oczyszczalnie ścieków. Ponadto szereg samorządów gmin pomaga w finansowaniu przydomowych oczyszczalni ścieków.

W niniejszym Programie wskazano, iż sukcesywnie zwiększa się odsetek ludności korzystającej ze zbiorczych sieci kanalizacyjnych oraz oczyszczalni ścieków. Sukcesywnie realizowane są również zadania z zakresu budowy i modernizacji infrastruktury służącej do zbierania i zagospodarowywania ścieków komunalnych. Dane z gmin powiatu wskazują, że coraz większe odsetki ludności korzystają z oczyszczalni ścieków, systemów kanalizacji zbiorczej czy też z oczyszczalni zapewniających pogłębione usuwanie substancji biogennych. Wydaje się też, że niewielkiemu obniżeniu ulega ilość zużywanej wody na cele komunalne.

W harmonogramie rzeczowo-finansowym zaplanowano przede wszystkim budowę, rozbudowę i modernizację sieci kanalizacji sanitarnej, deszczowej; budowę, rozbudowę i modernizację urządzeń służących do oczyszczania ścieków komunalnych, budowę, rozbudowę i modernizację ujęć wody, stacji uzdatniania wody oraz infrastruktury służącej do zbiorowego zaopatrzenia w wodę, jako działania uzupełniające zaplanowano działania edukacyjne, promocyjne oraz prowadzenie ewidencji zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków.

Cały ładunek zanieczyszczeń powstających w aglomeracjach powinien być, bowiem doprowadzany do oczyszczalni obsługującej aglomerację bądź usuwany w innych systemach oczyszczania ścieków (pojedyncze systemy lub inne właściwe systemy), które powinny zapewnić ten sam poziom ochrony środowiska. Każdy przypadek stosowania systemów indywidualnych do odprowadzania bądź odprowadzania i oczyszczania ścieków z terenu aglomeracji wymagać będzie szczegółowych wyjaśnień. W każdym wypadku jednak oczyszczalnia obsługująca aglomerację powinna być przystosowana do usuwania 100% ładunku zanieczyszczeń powstających w aglomeracji.

Na obszarach wiejskich, poza zasięgiem aglomeracji, rozwiązaniem jest stosowanie przydomowych oczyszczalni ścieków. Na tych obszarach należy poddawać kontroli prawidłowości odbioru nieczystości oraz konieczna jest edukacja społeczeństwa odnośnie istoty prawidłowego postępowania ze ściekami bytowymi.

Na terenach zurbanizowanych należy dążyć do uporządkowania gospodarki wodami opadowymi, w szczególności wspierać działania zmierzające do likwidacji dopływów powierzchniowych zanieczyszczeń do wód z dróg (szczególnie w okresie zimy i jesieni, gdy używa się środków chemicznych do likwidacji śliskości pośniegowej). Racjonalizacja użytkowania wody będzie realizowana zgodnie z hierarchią ważności wykorzystania wód przez różnych użytkowników gospodarczych. W pierwszej kolejności realizowane są potrzeby gospodarki komunalnej (woda pitna), a następnie przemysłu spożywczego wymagającego wody wysokiej jakości, rolnictwa (w celu nawadniania użytków rolnych i pojenia zwierząt) oraz przemysłu. Użytkownicy wody będą informowani o możliwościach relatywnego zmniejszania jej zużycia, np. poprzez wprowadzanie zamkniętych obiegów, zmiany technologii, poprawę stanu sieci wodociągowych (także zakładowych), zakup urządzeń wodooszczędnych. W celu ograniczenia strat wody należy systematycznie dokonywać przeglądu i konserwacji sieci wodociągowej, prowadząc niezbędne remonty i modernizacje poszczególnych odcinków.

Harmonogram zadań do realizacji w tym zakresie zawarto w rozdziałach 6.13-6.14

4.6. Zasoby surowców naturalnych

4.6.1. Efekty realizacji dotychczasowego POŚ

W tabeli poniżej przedstawiono Wybrane efekty realizacji dotychczasowego Programu ochrony środowiska w zakresie zasobów naturalnych, które w poprzednim dokumencie tytułowano jako Zasoby geologiczne.

Tabela 22 Wybrane efekty realizacji dotychczasowego POŚ w zakresie zasobów geologicznych

Cel 1. Środowisko i zdrowie. Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego Cel 2. Środowisko i gospodarka. Zrównoważone gospodarowanie zasobami środowiska		
Działania planowane w poprzednim Programie	Podjęte działania w latach 2022-2023	Efekt ze wskaźnikiem
Prowadzenie i aktualizowanie wykazu potencjalnych historycznych zanieczyszczeń powierzchni ziemi	Wykaz historycznych zanieczyszczeń powierzchni ziemi dla terenu Powiatu Tarnogórskiego został sporządzony na zlecenie Starostwa Powiatowego w Tarnowskich Górach w 2018 roku, natomiast jego aktualizacja została zlecona i opracowana przez Eurofins OBIKS Polska Sp. z o.o. Katowice w 2020 roku. Wg aktualizacji wykaz ujmuję 8 920 działek. Zgodnie z ustawą Prawo Ochrony Środowiska, wykaz został przekazany do RDOŚ w Katowicach. RDOŚ jest organem właściwym do weryfikacji działek z wykazu i prowadzeniem postępowań dotyczących ewentualnego wpisu danych do rejestru.	wykaz jest prowadzony i aktualizowany w razie potrzeby
Zatrzymanie nadmiernego przeznaczenia gruntów rolnych pod zabudowę poprzez stosowane zapisy w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.	Zadanie realizowane przez gminy powiatu tarnogórskiego poprzez zapisy w decyzjach o warunkach zabudowy lub miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego.	zapisy w dokumentach gminnych

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych o wykonanych inwestycjach i działaniach na terenie powiatu tarnogórskiego pozyskanych z instytucji realizujących zadania

Tabela 23 Wskaźniki monitorowania realizacji działań w zakresie ochrony powierzchni ziemi i zasobów geologicznych

L.p.	Wskaźnik	Stan wyjściowy 2019	Stan aktualny 2023
1.	Liczba przypadków wydobywania kopalin bez wymaganej koncesji	0	1 zgłoszenie dotyczące nielegalnej eksploatacji kopalin ze złoża w miejscowości Ożarówce, gmina Ożarówce

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatu Tarnogórskiego

4.6.2. Opis stanu obecnego

4.6.2.1. Surowce naturalne na terenie powiatu tarnogórskiego

Złoża kopalin to naturalne skupienia minerałów, których wydobywanie może przynieść korzyść gospodarczą. Są one rozmieszczone nierównomiernie w przyrodzie, a ich występowanie i możliwość wykorzystania zależą w dużej mierze od budowy geologicznej.

Zasady poszukiwania, dokumentowania oraz korzystania z kopalin regulowane są przepisami ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku Prawo geologiczne i górnicze (tj.: Dz. U. z 2023 r. poz. 633 z późn. zm.). W ustawie tej uregulowano kwestię własności złóż kopalin oraz uregulowano problem ochrony zasobów poprzez wymóg ujmowania ich w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, a także obowiązek racjonalnego wykorzystania kopalin.

W przypadku złóż nieeksploatowanych, które zostały udokumentowane złoża zabezpiecza się, jako zaplecze surowcowe. W 2022 roku zostały opracowane mapy rozmieszczenia wszystkich surowców na terenie całej Polski pn.: „Bilans złóż zasobów kopalin w Polsce według stanu na 30 grudnia 2022 roku”.

Według „Bilansu...” na obszarze powiatu tarnogórskiego występują:

Tabela 24 Złoże zasobów kopalin na terenie powiatu tarnogórskiego

Lp.	Nazwa/status	Rodzaj surowca	Zasoby geologiczne w tys. ton
1	Bibiela-Kalety <i>złoże o zasobach rozpoznanych wstępnie</i>	złoże rud cynku i ołowiu	2 690
2	Bobrowniki-Błachówka <i>złoże, z którego wydobyte zostało zaniechane</i>	złoże dolomitu	25 763
3	Żyglin-1 <i>złoże o zasobach rozpoznanych wstępnie</i>	kamienie łamane i bloczne- złoże wapienia	125
4	Żyglin-2 <i>złoże zagospodarowane, eksploatowane</i>	kamienie łamane i bloczne- złoże wapienia	188
5	Żyglin-3 <i>złoże zagospodarowane, eksploatowane</i>	kamienie łamane i bloczne- złoże wapienia	43
6	Żyglin-4 <i>złoże eksploatowane</i>	złoże dolomitu	169
7	Bobrowniki <i>złoże o zasobach rozpoznanych szczegółowo</i>	złoże piasków formierskich	389
8	Drutarnia <i>złoże o zasobach rozpoznanych wstępnie</i>	złoże piasków i żwirów	35
9	Drutarnia <i>złoże eksploatowane</i>	złoże piasków i żwirów	821
10	Krupski Młyn <i>złoże o zasobach rozpoznanych szczegółowo</i>	złoże piasków i żwirów	1398
11	Miasteczko <i>złoże skreślone z bilansu zasobów w roku sprawozdawczym</i>	złoże piasków i żwirów	-
12	Miasteczko I <i>złoże eksploatowane</i>	złoże piasków i żwirów	5 354
13	Potępa <i>złoże o zasobach rozpoznanych szczegółowo</i>	złoże piasków i żwirów	7054
14	Pyrzowice <i>złoże o zasobach rozpoznanych szczegółowo</i>	złoże piasków i żwirów	227
15	Żyglin IV <i>złoże o zasobach rozpoznanych wstępnie</i>	złoże piasków i żwirów	-
16	Żyglin VI <i>złoże zagospodarowane, eksploatowane okresowo</i>	złoże piasków i żwirów	4563
17	Żyglinek <i>złoże o zasobach rozpoznanych szczegółowo</i>	złoże piasków i żwirów	8360
18	Czechło <i>złoże, z którego wydobyte zostało zaniechane</i>	piaski posadzkowe	45 876

19	Pole Brynica <i>złoże o zasobach rozpoznanych szczegółowo</i>	piaski posadzkowe	10 848
20	Strzybnica <i>złoże o zasobach rozpoznanych wstępnie</i>	piaski posadzkowe	33 371
21	Bobrowniki <i>złoże, z którego wydobywanie zostało zaniechane</i>	surowce ilaste ceramiki budowlanej	119
22	Rybna <i>złoże, z którego wydobywanie zostało zaniechane</i>	surowce ilaste ceramiki budowlanej	759
23	Zbrosławice <i>złoże o zasobach rozpoznanych szczegółowo</i>	wapienie i margle	71

Źródło: Baza Danych Państwowego Instytutu Geologicznego MIDAS, według danych z 31 grudnia 2022 rok

Łącznie geologiczne zasoby bilansowe wszystkich złóż w powiecie wynoszą 148 223 tys. m³. Najintensywniejsza eksploatacja w powiecie tarnogórskim prowadzona była w obrębie złoża Drutarnia – 132 tys. tony piasków i żwirów (80% całego wydobycia w powiecie).

Starosta Tarnogórski wydał koncesje na wydobywanie kopalin metodą odkrywkową dla 3 przedsiębiorców i dotyczyły złoża Żyglin-2, Żyglin-3, Żyglin-4. Natomiast Marszałek Województwa Śląskiego wydał koncesje na wydobywanie kopalin metodą odkrywkową dla 3 przedsiębiorców i dotyczyły złóż Żyglin VI, Miasteczko I, Drutarnia 2.

Na posiadacz koncesji na wydobywanie kopalin ze złoża ciąży obowiązek stosowania środków niezbędnych zarówno do ochrony złoża jak i do ochrony wód powierzchniowych i podziemnych, a także do ochrony powierzchni ziemi. Po zakończonej eksploatacji zobowiązany jest prowadzić rekultywację oraz przywrócić do właściwego stanu poszczególne elementy przyrodnicze. Obszary poeksploatacyjne należy sukcesywnie i na bieżąco poddawać rekultywacji. Zgodnie z ustawą z dnia 3 lutego 1995 roku o ochronie gruntów rolnych i leśnych (tj. Dz. U. z 2024 r. poz. 82) obowiązek ten ciąży na osobie powodującej utratę albo ograniczenie wartości użytkowej gruntu. Koszty rekultywacji ciąży na sprawcy.

Starosta Tarnogórski w latach 2022-2023 wydawał 5 decyzji decydującym o kierunku, terminie i podmiocie obowiązującym do przeprowadzenia rekultywacji terenów.

4.6.3. Analiza SWOT

Zasoby surowców naturalnych	
MOCNE STRONY czynniki wewnętrzne	SŁABE STRONY czynniki wewnętrzne
zakończone prace związane z eksploatacją części złóż kontrola istniejących zakładów górniczych rekultywacja terenów poeksploatacyjnych	niewystarczająca ilość środków finansowych na wykonanie wszystkich potrzebnych prac rekultywacyjnych możliwość lokalnej – niekontrolowanej eksploatacji surowców
SZANSE czynniki zewnętrzne	ZAGROŻENIA czynniki zewnętrzne
możliwość wykorzystania miejscowych zasobów kruszywa do budowy infrastruktury lokalnej	przekształcenie krajobrazu, które może być powodem obniżenia wartości estetycznych

Źródło: opracowanie własne

4.6.4 Cele i zadania środowiskowe z zakresu zasobów surowców naturalnych

Na obszarze powiatu zlokalizowanych jest kilkadziesiąt różnego rodzaju złóż, w tym rud cynku i ołowiu, wapienia, dolomitu, piasków i żwirów, surowców ilastych ceramiki budowlanej czy margli. Część złóż na charakter rozpoznanych wstępnie lub szczegółowo, a część jest w trakcie eksploatacji. Eksploatacja złóż może prowadzić do powstania szkód górniczych w budownictwie i infrastrukturze, przekształceń powierzchni terenu oraz składowania odpadów pogórnich, dlatego zgodnie z decyzjami administracyjnymi na terenie powiatu prowadzone są prace rekultywacyjne.

Skrócona analiza SWOT wykazała, jako zagrożenie utratę wartości użytkowej terenów poeksploatacyjnych, w związku z tym w harmonogramie realizacji zadań własnych jako zadanie, które będzie realizowane przez Powiat

Tarnogórski to współdziałanie organów koncesyjnych w celu ochrony rejonów występowania udokumentowanych złóż. Podobne zadania są już realizowane na terenie powiatu i to planowane zadanie będzie jego kontynuacją. Zadanie to w niezmienionej formie zapisane jest także jako zadanie monitorowane, za które jednostką odpowiedzialną jest Marszałek oraz organy nadzoru górniczego.

W zakresie eksploatacji kopalin, ich strategicznych złóż wymienionych w „Bilansie zasobów kopalin” istotnym elementem jest ochrona strategicznych złóż kopalin do przyszłego potencjalnego wykorzystania. Zadanie to realizowane jest poprzez odpowiednie zapisy najpierw w wojewódzkim, a w kolejnych etapach w gminnych Planach Zagospodarowania Przestrzennego w trakcie aktualizacji tych planów. Zadanie to powinno być realizowane przez województwo i gminy, jako zadanie monitorowane w Programie Ochrony Środowiska na szczeblu powiatu oraz jako zadanie zapisane w gminnych Programach Ochrony Środowiska jako zadanie własne gmin powiatu tarnogórskiego. Finansowanie tego zadania pochodzić będzie ze środków własnych województwa śląskiego i gmin powiatu tarnogórskiego.

Harmonogram zadań do realizacji w tym zakresie zawarto w rozdziałach 6.15-6.17.

4.7. Gleby

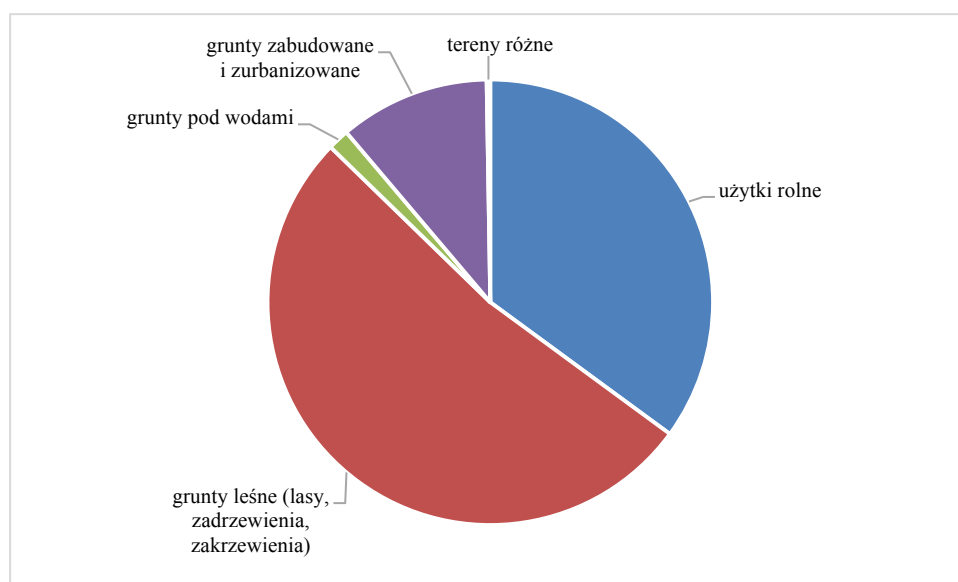
4.7.1. Efekty realizacji dotychczasowego POŚ

W poprzednim Programie ochrony środowiska dla Powiatu Tarnogórskiego dziedziny interwencji pn: „Ochrona powierzchni ziemi, w tym gleb oraz zarządzanie zasobami geologicznymi” stanowiły jeden komponent, dlatego realizacja działań z tego obszaru została omówiona w niniejszym Programie w rozdziale 4.6 Zasoby surowców naturalnych.

4.7.2. Opis stanu obecnego

Powiat zajmuje powierzchnię 644 km² (64 419 ha), co daje mu 10 pozycję wśród 17-stu powiatów ziemskich województwa śląskiego. W skład powiatu wchodzi 9 gmin, w tym 4 miejskie i 5 wiejskich. Mieszkańcy wsi stanowią 32,7% ogólnej populacji powiatu. Powierzchnia ogólna gruntów w powiecie tarnogórskim wynosi 64 419 ha, w tym:

- użytki rolne 22 592 ha,
- grunty leśne (las, zadrzewienia, zakrzewienia) 33 626 ha,
- grunty pod wodami 997 ha,
- grunty zabudowane i zurbanizowane 7 035 ha,
- tereny różne 169 ha.

Rysunek 25 Powierzchnia gruntów w powiecie tarnogórskim

Źródło: GUS

Typologicznie na obszarze terenów użytkowanych rolniczo powiatu tarnogórskiego dominują gleby bielcowe i brunatne. Znaczną część zajmują również czarne ziemie. Największy odsetek gleb brunatnych posiada gmina Tarnowskie Góry - 52,41% oraz gmina Radzionków 37,66%. Gleby brunatne posiadają wysoki potencjał rolniczy. Gleby bielcowe wytworzone są na piaskach, z reguły o odczynie kwaśnym i ubogiej zawartości próchnicy. Zajmują one największy odsetek powierzchni użytkowanych rolniczo w gminach Kalety, Tworóg oraz Zbrosławice. Gmina Radzionków posiada 55,21% gruntów użytkowanych rolniczo zaklasyfikowanych do rędzin. Gleby te zawierają dużo kamieni co może utrudniać uprawę.

4.7.2.1. Rolnicze wykorzystanie gleb

Największy odsetek gleb o najlepszych właściwościach do upraw (głębokim poziomem próchnicznym, przepuszczalne, zasobne w składniki pokarmowe, o uregulowanym odczynie, dobrej strukturze i optymalnych stosunkach wodnych) znaleźć można w Gminach Radzionków oraz Zbrosławice. Gminy Kalety oraz Krupski Młyn pod względem przydatności ich gleb pod uprawy wypadają najgorzej w powiecie. Gleby na tym terenie klasyfikowane są przeważnie do kompleksu 9 (ponad 40% gruntów). Kompleks ten obejmuje gleby lekkie, wytworzone z piasków, okresowo podmokłe, najczęściej położone w wyższych partiach dolin rzecznych bądź w obniżeniach terenowych, w sąsiedztwie kompleksów użytków zielonych. Gleby te wykazują duże wahania poziomu wód gruntowych, a w okresie letnim w latach suchych są narażone na niedobory wody. W zależności

uziarnienia i budowy profilu glebowego, zaliczane są do klas bonitacyjnych IVa, IVb, V i VI. Cały obszar charakteryzuje się natomiast zbliżonym stanem pod względem użytków zielonych. Zalicza się tutaj użytki zielone na glebach mineralnych i mułowo-torfowych, jak również na glebach torfowych i murszowych o nieregulowanych stosunkach wodnych. Wszystkie gleby tego kompleksu zaliczane są do III bądź IV klasy bonitacyjnej.

Na podstawie danych Spisu Rolnego 2020 na terenie powiatu w ówczesnym czasie było 2 318 gospodarstw rolnych, w tym najwięcej - 1 333 szt. to gospodarstwa o powierzchni 1-5 ha. 1 796 szt. gospodarstw prowadzi produkcję rolną na sprzedaż.

Spis powszechny w 2020 roku dostarczył również dane o liczbie zwierząt hodowanych na terenie powiatu:

- bydło – 6 500 sztuki, dla porównania w 2010 roku 5 735 sztuki,
- trzoda chlewna – 13 702 sztuki, dla porównania w 2010 roku 39 266 sztuk,
- owce – 824 sztuki, dla porównania w 2010 roku 1 595 sztuk,
- kozy - 172 sztuk, dla porównania w 2010 roku 33 szt..

Dotychczasowe użytkowanie terenu związanego z rolnictwem jest zgodne z uwarunkowaniami przyrodniczymi. Zauważa się coroczne zwiększanie powierzchni wyłączanej z produkcji rolniczej. Niemniej jednak mieszkańcy planujący uzyskanie pozwolenia na budowę a zarazem rozpoczęcie budowy bądź nierolniczego użytkowania istniejących rolniczych zabudowań muszą uzyskać decyzje Starosty na wyłączenie z produkcji rolniczej. Decyzji zezwalającej na wyłączenie z produkcji rolniczej wymagają:

- użytki rolne wytworzone z gleb pochodzenia mineralnego i organicznego, zaliczone do klas I, II, III, IIIa, IIIb,
- użytki rolne klas IV, IVa, IVb, V i VI wytworzone z gleb pochodzenia organicznego,
- inne grunty rolne wskazane przez ustawę o ochronie gruntów rolnych i leśnych.

Według rocznych sprawozdań rocznych RRW-11 z lat 2022-2023 na terenie powiatu tarnogórskiego wyłączono z powierzchni rolnej łącznie 90,42 ha, w tym:

- 45,56 ha w 2022 roku,
- 44,86 ha w 2023 roku¹⁰.

Powyższe dane dotyczą gruntów, co, do których wydano w danym roku kalendarzowym zezwolenie na wyłączenie z produkcji rolniczej, nie jest to jednak równoznaczne z faktycznym wyłączeniem gruntów z produkcji rolniczej. Dodatkowo klasy IV, IVa, IVb, V i VI wytworzone z gleb pochodzenia mineralnego nie wymagają wyłączenia na cele nierolnicze, w związku z tym powierzchnia terenów wyłączanych z użytkowania rolniczego może być większa.

4.7.2.2 Badania gleb

Badania gleb wykonywane są oddzielnie w ramach „Monitoringu chemizmu gleb ornych Polski”, który stanowi podsystem Państwowego Monitoringu Środowiska w zakresie jakości gleb i ziemi. Celem badań jest obserwacja zmian szerokiego zakresu cech gleb użytkowanych rolniczo, szczególnie właściwości chemicznych, zachodzących w określonych przedziałach czasu pod wpływem rolniczej i pozarolniczej działalności człowieka.

Ostatnie badania prowadzone były w 2020 roku. Wyniki badań wskazują na zwiększenie pH do oscylującego w granicach 7, czyli obojętnego. Pełne wyniki badań dostępne są na stronie www.gios.gov.pl/chemizmgleb

Ostatnie badania jakości gleb zostały przeprowadzone w 2015 r. na terenie 9 gmin powiatu tarnogórskiego. Dokonano oceny zawartości azotu, fosforu, potasu, magnezu (makroskładników) oraz cynku, miedzi, żelaza, manganu, boru (mikroskładników).

Zawartość azotu ogólnego dla poziomu 0-30 cm w badanych glebach powiatu tarnogórskiego wykazuje wahanie od <0,002 % suchej masy (41% badanych próbek) do 0,392 % suchej masy (Gmina Zbrosławice). Zawartość azotu ogólnego dla poziomu 30-60 cm w badanych glebach powiatu tarnogórskiego wykazuje wahanie od <0,002 % suchej masy (78% badanych próbek) do 0,486 % suchej masy (Gmina Tarnowskie Góry). Zawartość azotu ogólnego dla poziomu 60-90 cm w badanych glebach powiatu tarnogórskiego wykazuje wahanie od <0,002 % suchej masy (92% badanych próbek) do 0,271 % suchej masy (Gmina Tarnowskie Góry).

Średnia zawartość azotu ogólnego dla poziomu 0-30 cm (100 próbek) wynosi 0,053 % suchej masy. Wartość środkowa (mediana) zawartości azotu ogólnego dla poziomu 0-30 cm (dla 100 próbek) wynosi 0,018 % suchej masy. Średnia zawartość azotu ogólnego dla poziomu 30-60 cm (100 próbek) wynosi 0,021 % suchej masy. Wartość środkowa (mediana) zawartości azotu ogólnego dla poziomu 30-60 cm (dla 100 próbek) wynosi 0,002 % suchej masy. Średnia zawartość azotu ogólnego dla poziomu 60-90 cm (100 próbek) wynosi 0,007 % suchej masy.

¹⁰ dane ze Starostwa Powiatowego w Tarnowskich Górach z lat 2022-2023 – sprawozdania RRW-11

Wartość środkowa (mediana) zawartości azotu ogólnego dla poziomu 60-90 cm (dla 100 próbek) wynosi 0,002 % suchej masy.

Zawartość przyswajalnych form fosforu w badanych glebach powiatu tarnogórskiego wykazuje wahanie od <1 mg/100g do 33,5 mg/100g. Średnia zawartość przyswajalnych form fosforu (100 próbek) wynosi 5,68 mg/100g. Wartość środkowa (mediana) zawartości przyswajalnych form fosforu (dla 100 próbek) wynosi 4,86 mg/100g.

Zawartość przyswajalnych form potasu w badanych glebach powiatu tarnogórskiego wykazuje wahanie od <30 mg/100g do 1637 mg/kg s.m. Średnia zawartość przyswajalnych form potasu (100 próbek) wynosi 191,9 mg/kg s.m. Wartość środkowa (mediana) zawartości przyswajalnych form potasu (dla 100 próbek) wynosi 173,3 mg/kg s.m.

Zawartość przyswajalnych form magnezu w badanych glebach powiatu tarnogórskiego wykazuje wahanie od <10 mg/kg do 425 mg/kg. Średnia zawartość przyswajalnych form magnezu (100 próbek) wynosi 87,40 mg/kg. Wartość środkowa (mediana) zawartości przyswajalnych form magnezu (dla 100 próbek) wynosi 75,07 mg/kg.

Zawartość przyswajalnych form cynku w badanych glebach powiatu tarnogórskiego wykazuje wahanie od 3,48 mg/kg do 251,0 mg/kg. Średnia zawartość przyswajalnych form cynku (100 próbek) wynosi 59,68 mg/kg. Wartość środkowa (mediana) zawartości przyswajalnych form cynku (dla 100 próbek) wynosi 54,63 mg/kg.

Zawartość przyswajalnych form miedzi w badanych glebach powiatu tarnogórskiego wykazuje wahanie od <2,0 mg/kg do 6,42 mg/kg. Średnia zawartość przyswajalnych form miedzi (100 próbek) wynosi 2,62 mg/kg. Wartość środkowa (mediana) zawartości przyswajalnych form miedzi (dla 100 próbek) wynosi 2,38 mg/kg.

Zawartość przyswajalnych form żelaza w badanych glebach powiatu tarnogórskiego wykazuje wahanie od 54,9 mg/kg do 529 mg/kg. Średnia zawartość przyswajalnych form żelaza (100 próbek) wynosi 294,4 mg/kg. Wartość środkowa (mediana) zawartości przyswajalnych form żelaza (dla 100 próbek) wynosi 281,1 mg/kg.

Zawartość przyswajalnych form manganu w badanych glebach powiatu tarnogórskiego wykazuje wahanie od <2 mg/kg do 240 mg/kg. Średnia zawartość przyswajalnych form manganu (100 próbek) wynosi 66,5 mg/kg. Wartość środkowa (mediana) zawartości przyswajalnych form manganu (dla 100 próbek) wynosi 54,7 mg/kg.

Badania zawartości przyswajalnych form boru wykazały we wszystkich próbkach stężenie poniżej dolnej granicy oznaczalności tj. <5 mg/kg.

Procentowy udział zbadanych gleb charakteryzujących się odczynem bardzo kwaśnym i kwaśnym. Najniższy odsetek gleb o odczynie bardzo kwaśnym i kwaśnym występuje w obszarze Miasta i Gminy Radzionków (0%), a najwyższy w obszarze Gminy Krupski Młyn (80%).

Z punktu widzenia zawartości metali ciężkich w glebach (których główną przyczyną jest zanieczyszczenie powietrza) ważnym działaniem jest promowanie i dotowanie wymiany niskosprawnych urządzeń grzewczych oraz kontrole mieszkańców w zakresie spalania odpadów i niskiej jakości paliw.

Przyczyną zanieczyszczenia gleb metalami ciężkimi są nie tylko zanieczyszczenia powietrza. W powiecie występuje obszarowy charakter zanieczyszczeń- przekroczenia związane są z wielowiekową działalnością zw. z wydobywaniem i przetwarzaniem rud metali oraz czynnikami historycznymi. Istotnym czynnikiem wyjaśniającym nagromadzanie metali w glebach są czynniki geologiczne.

4.7.2.3 Działalność instytucji do obsługi rolnictwa

Na obszarze powiatu tarnogórskiego działają podmioty mające na celu obsługę rolnictwa, które poprzez swoje działania zachęcają rolników do kontynuowania produkcji, nieodłogowania gruntów ornych, a także pomagają w pozyskaniu środków finansowych na produkcję rolniczą.

Teren powiatu obejmuje swoim działaniem Śląski Ośrodek Doradztwa Rolniczego Powiatowy Zespół Doradztwa Rolniczego w Tarnowskich Górach oraz Śląski Oddział Regionalny Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, które okresowo przeprowadzają szkolenia dla rolników w tym także konsultacje i porady. Dotyczą one głównie wypełniania wniosków obszarowych oraz wniosków o dofinansowania unijne. Część z tych usług realizowana jest bezpłatnie, natomiast wnioski o dofinansowanie pochodzące ze środków unijnych są płatne.

Na terenie powiatu tarnogórskiego według informacji Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa Śląskiego Oddziału Regionalnego w Częstochowie rolnicy realizują tzw. „Pakiety rolno-środowiskowe”.

W poniższej tabeli przedstawiono liczbę wniosków oraz powierzchnię gospodarstw rolnych objętych wnioskami o pakiety rolno-środowiskowe i rolno-środowiskowo-klimatyczne z uwzględnieniem wariantów.

Tabela 25 Zestawienie realizacji pakietów rolno-środowiskowych i rolno-środowiskowo-klimatycznych w latach 2022-2023 na terenie powiatu tarnogórskiego

Lp.	Wariant	Powierzchnia (ha)	Ilość wniosków, które uzyskały płatności
1	1.1 Rolnictwo zrównoważone	571,21	30
2	2.1 Międzyplony	226,21	28
3	4.7 Ekstensywne użytkowanie na obszarach specjalnej ochrony ptaków (OSO)	2,97	3
4	4.8 Ochrona siedlisk lęgowych ptaków: rycyka, kszuka, krwawodzioba lub czajki	4,05	3
5	5.4 Półnaturalne łąki wilgotne	191,81	15
6	8.1 Ekstensywne użytkowanie łąk i pastwisk	154,32	10
7	9.1 Retencjonowanie wody	2,84	1

Źródło: Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, BDSPB12-WPPB.071.7.2024.ES z 18.03.2024 r.

Rolnicy z terenu powiatu tarnogórskiego na bieżąco uczestniczą w szkoleniach i konsultacjach organizowanych przez ODR. Konsultacje prowadzone są we wszystkich gminach powiatu tarnogórskiego. Pracownicy powiatowego Zespołu Doradztwa Rolniczego służą zarówno poradą jak i pomocą m.in. przy wypełnieniu wniosków o pozyskanie wapna nawozowego dla rolników, które przyjmuje i rozpatruje Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach.

W ramach działań informacyjnych podnoszona jest świadomość ekologiczna wśród rolników, rolnicy są zachęceni do wprowadzania metod upraw pozytywnie wpływających na stan środowiska oraz do wprowadzania programów rolno-środowiskowo-klimatycznych i programów mających na celu odpływ azotu ze źródeł rolniczych.

Od 2023 roku rolnicy starający się o dopłaty bezpośrednie mogą skorzystać z dodatkowych dopłat realizując działania w ramach Ekoschematów. Już sama nazwa wskazuje na to, że aby móc pozyskać dodatkowe środki rolnik musi podjąć działania proekologiczne. Rolnik sam podejmuje decyzję o wyborze Ekoschematu. W tematyce szkoleń już od 2022 roku „Ekoschematy” były uwzględniane.

Działalność szkoleniowa dotyczyła również zagadnień ochrony wód. Przeprowadzono w latach 2022-2023 3 szkolenia a w 2024 roku 2 szkolenia w temacie „Obowiązki rolnika w świetle ustawy Prawo Wodne”

Oprócz działalności szkoleniowej prowadzona jest działalność doradcza i informacyjna indywidualna. Rocznie udzielanych jest ok. 1900 porad indywidualnych dotyczących produkcji rolnej w obecnych warunkach. Propagowanie proekologicznych metod produkcji i związanych z tym wymogów jest omawianych przy sporządzaniu wniosków o dopłaty bezpośrednie, ok. 600 rocznie.

Działalność doradcza obejmuje propagowanie nowoczesnych metod produkcji rolnej z uwzględnieniem jej wpływu na glebę, wody i powietrze i podejmowaniu takich działań przez producentów rolnych, aby skutecznie zapobiegać negatywnemu wpływowi na otoczenie, w którym żyjemy.

4.7.2.4 Organizmy i rośliny szkodliwe

Na terenie powiatu tarnogórskiego działa Wojewódzki Inspektorat Ochrony Roślin i Nasiennictwa w Katowicach, który prowadzi kontrole między innymi materiału siewnego, organizmów szkodliwych i kwarantannowych.

Wojewódzki Inspektor Ochrony Roślin i Nasiennictwa w Katowicach w latach 2022-2023 prowadził na terenie powiatu tarnogórskiego kontrole ilości materiału siewnego, wykrytych gatunków kwarantannowych oraz obserwacje fitosanitarnych roślin pod kątem występowania organizmów niekwarantannowych. W tym okresie WIORiN w Katowicach wykonał:

- 29 kontroli materiały siewnego (nie stwierdzono naruszeń),
- 308 kontroli związanych z gatunkami kwarantannowymi (w 1 przypadku bulwy ziemniaka porażone *Clavibacter sepedonicus* - decyzja o nałożeniu kwarantanny),
- 63 obserwacje fitosanitarne roślin pod kątem występowania organizmów niekwarantannowych (nie stwierdzono naruszeń),
- 16 kontroli sprzedawców środków ochrony roślin (nie stwierdzono naruszeń)¹¹.

Powyższe dane wskazują, iż nie ma znaczących przypadków patogenów i szkodników roślin uprawnych wymagających zwalczania, co w powiązaniu ze znikomymi przypadkami niewłaściwego stosowania środków

¹¹ Pismo WIORiN w Katowicach znak WI.021.11.2024 z dnia 6 czerwca 2024 r.

ochrony roślin sprawia, że uprawy na terenie powiatu pozbawione są chorób, szkodników i zanieczyszczeń chemicznych.

4.7.3. Analiza SWOT

Gleby	
MOCNE STRONY czynniki wewnętrzne	SŁABE STRONY czynniki wewnętrzne
zainteresowanie rolników dofinansowaniami i rozwojem działalności brak istotnych patogenów roślinnych	duży stopień zakwaszenia gleb
SZANSE czynniki zewnętrzne	ZAGROŻENIA czynniki zewnętrzne
możliwość rozwoju rolnictwa ekologicznego i agroturystyki możliwości korzystania z porad i dofinansowania na rozwój działalności rolniczej	wysoka przepuszczalność gleb możliwe zanieczyszczenie gleb w wyniku niskiej emisji i ruchu pojazdów

Źródło: opracowanie własne

4.7.4 Cele i zadania środowiskowe z zakresu gleb

Aktualnie wszystkie dostępne dane dotyczące rolnictwa, produkcji rolniczej, struktury i wielkości gospodarstw pochodzą ze Spisu Rolnego przeprowadzonego w 2020 roku. Rolnictwo na terenie powiatu opiera się na danych pochodzących z Stacji Chemiczno-Rolniczej, Agencji Restrukturyzacji Rolnictwa, Inspekcji Ochrony Roślin i Nasiennictwa oraz Ośrodka Doradztwa Rolniczego.

Na terenie powiatu tarnogórskiego, co prawda występują organizmy szkodliwe, jednak skala ich występowania nie powinna skutkować znacznym pogorszeniem możliwości gospodarowania gruntami rolnymi, szczególnie w wyniku stosowania, zgodnie z przyjętymi praktykami, środków ochrony roślin. W dalszej kolejności pozostaje czuwanie Inspekcji Ochrony Roślin i Nasiennictwa nad prawidłowym sposobem użytkowania środków ochrony roślin i monitorowanie organizmów szkodliwych w roślinach uprawnych.

Cennym działaniem, przyczyniającym się do zwiększenia świadomości ekologicznej i rolniczej, jest organizacja spotkań informacyjnych, konferencji, szkoleń i akcji informacyjnych połączonych z praktycznymi zajęciami dla rolników, zainteresowanych produkcją rolną a także właścicieli gospodarstw predestynujących do ekologicznych i agroturystycznych. Działania te przeprowadzane są przez Śląski Ośrodek Doradztwa Rolniczego oraz Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa finansowane z wykorzystaniem ich własnych środków finansowych.

Analiza SWOT wykazała, iż zagrożeniem gleb jest ich częściowe zubożenie. W związku z tym w harmonogramie zapisano także zadania dotyczące terenów przemysłowych jest to między innymi aktualizacja danych o lokalizacji i powierzchni, a także rewitalizacja i rekultywacja obszarów. Zadania te realizowało będzie Województwo Śląskie – w odniesieniu do aktualizowania bazy danych oraz gminy, właściciele terenów i przedsiębiorcy władający powierzchnią ziemi – w odniesieniu do rekultywacji i rewitalizacji.

Harmonogram zadań do realizacji w tym zakresie zawarto w rozdziałach 6.18-6.20

4.8. Gospodarka odpadami

4.8.1. Efekty realizacji dotychczasowego POŚ

W tabeli poniżej przedstawiono wybrane efekty realizacji dotychczasowego Programu ochrony środowiska w zakresie Gospodarki odpadami, które w poprzednim dokumencie tytułowano jako Gospodarowanie odpadami.

Tabela 26 Wybrane efekty realizacji dotychczasowego POŚ w zakresie gospodarowania odpadami

Cel 2. Środowisko i gospodarka. Zrównoważone gospodarowanie zasobami środowiska		
Działania planowane w poprzednim Programie	Podjęte działania w latach 2022-2023	Efekt ze wskaźnikiem
Nadzór administracyjny nad wydanymi decyzjami z zakresu gospodarki odpadami, w tym kontrole przedsiębiorców.	<p>W latach 2022-2023 Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach na terenie powiatu tarnogórskiego dokonywał kontroli podmiotów gospodarczych w ramach przestrzegania warunków gospodarowania odpadami. W tym okresie WIOŚ w Katowicach skontrolował 27 podmiotów prowadzących działalność, w wyniku których ujawniono nieprawidłowości w 14 skontrolowanych podmiotach.</p> <p>W latach 2022-2023 Starosta Powiatu Tarnogórskiego wydał łącznie 10 decyzji – pozwoleń na wytwarzanie odpadów oraz 13 zezwoleń na przetwarzanie (odzysk i unieszkodliwienie) odpadów oraz 11 pozwoleń na zbieranie odpadów.</p>	<p>27 kontroli, w wyniku których ujawniono nieprawidłowości w 14 skontrolowanych podmiotach</p> <p>10 decyzji – pozwoleń na wytwarzanie odpadów oraz 13 zezwoleń na przetwarzanie</p> <p>11 pozwoleń na zbieranie odpadów</p>
Nadzór nad zadaniem pn., Ochrona Głównego Zbiornika Wód Podziemnych 330 – Gliwice poprzez kompleksowe unieszkodliwienie odpadów wraz z rekultywacją terenów skażonych Zakładów Chemicznych „Tarnowskie Góry” w Tarnowskich Górach w likwidacji”.	<p>Zgodnie z założeniami zadania pn. „Ochrona Głównego Zbiornika Wód Podziemnych 330 – Gliwice poprzez kompleksowe unieszkodliwienie odpadów wraz z rekultywacją terenów skażonych Zakładów Chemicznych „Tarnowskie Góry” w Tarnowskich Górach w likwidacji” wszystkie odpady poprodukcyjne zlokalizowane w zwałowiskach powinny być poddane odzyskowi lub unieszkodliwione w Centralnym Składowisku Odpadów.</p> <p>We wrześniu 2023 roku weszła w życie ustawa z dnia 16 czerwca 2023 roku o wielkoobszarowych terenach zdegradowanych (Dz.U. z 2023 r. poz. 1719), zobowiązująca do podjęcia działań sprowadzających się do rozwiązania problemów związanych ze zgromadzonymi przed laty odpadami, na wielkoobszarowych terenach zdegradowanych, do których ustawodawca zaliczył również tereny Zakładów Chemicznych „Tarnowskie Góry” w Tarnowskich Górach. Ustawa określiła, iż odpowiedzialność za ograniczenie wpływu wielkoobszarowych terenów zdegradowanych na środowisko i zdrowie ludzi – przejął burmistrz miasta. Mając zatem na uwadze powyższe tut. Organ podejmował będzie działania związane z poprawą stanu środowiska na wielkoobszarowym terenie zdegradowanym. W pierwszej kolejności zlecone zostanie wykonanie kompleksowej oceny stanu środowiska na wielkoobszarowym terenie zdegradowanym – terenie Zakładów Chemicznych „Tarnowskie Góry” w Tarnowskich Górach, na podstawie której w dalszej kolejności opracowany zostanie projekt planu poprawy stanu środowiska, po uzyskaniu której nastąpi realizacja założonego planu poprawy środowiska.</p> <p>Z uwagi na brak możliwości finansowo-formalnych likwidacja zwałowisk odpadów obejmowała działania zabezpieczające tj.:</p> <ul style="list-style-type: none"> • eksploatację oczyszczalni ścieków po Zakładach Chemicznych • monitoring środowiska w rejonie Zakładów Chemicznych „Tarnowskie Góry”. Monitoring odbywał się w 56 punktach. 	w trakcie realizacji

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych WIOŚ w Katowicach oraz Starostwa Powiatowego w Tarnowskich Górach

Tabela 27 Wskaźniki monitorowania realizacji działań w zakresie gospodarki odpadami

L.p.	Wskaźnik	Stan wyjściowy 2021	Stan aktualny 2023
1.	Masa odebranych odpadów komunalnych – ogółem	68 597 Mg	66 027 Mg
2.	Masa odpadów komunalnych zebranych selektywnie	30 256 Mg	28 017 Mg
3.	Masa odpadów komunalnych odebranych jako zmieszane odpady komunalne	38 341 Mg	38 010 Mg

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z gmin powiatu tarnogórskiego oraz danych GUS, 2024 rok

4.8.2. Opis stanu obecnego

4.8.2.1. Gospodarowanie odpadami komunalnymi na terenie powiatu tarnogórskiego

Gospodarka odpadami na terenie gmin należących do powiatu tarnogórskiego oparta jest na zasadach „Planu gospodarki odpadami dla województwa śląskiego na lata 2016-2022” (uchwała Sejmiku Województwa Śląskiego Nr 586/180/V/2017 z dnia 21.03.2017 roku). Celem obowiązującego Planu jest określenie systemu gospodarki odpadami zgodnego z Krajowym planem gospodarki odpadami 2022 oraz wymaganiami aktualnie obowiązujących przepisów prawa.

Główne cele strategiczne wynikające to:

- dążenie do zmniejszania ilości składowanych odpadów,
- osiągnięcie wymaganego poziomu recyklingu i przygotowania do ponownego użycia papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła, pochodzących ze strumienia odpadów komunalnych,
- zapewnienie osiągnięcia odpowiedniego poziomu zbierania zużytego sprzętu oraz zużytych baterii i akumulatorów,
- osiągnięcie odpowiedniego poziomu odzysku i recyklingu odpadów poużytkowych, m. in. odpadów opakowaniowych, zużytych opon, olejów odpadowych,
- zwiększenie udziału odpadów poddawanych procesom odzysku.

Zarząd Województwa Śląskiego podjął uchwałę 622/493/VI/2024 z 14.03.2024 w sprawie przyjęcia Projektu planu gospodarki odpadami dla województwa śląskiego na lata 2023-2028. Bezpośrednim odniesieniem dla zapisów Pgowś2028 jest Kpgo2028, w którym przyjęto następujące cele główne w zakresie gospodarki odpadami komunalnymi:

1. wdrażanie ZPO oraz zmniejszenie ilości powstających odpadów;
2. wspieranie działań związanych z ponownym użyciem produktów;
3. zwiększanie świadomości społeczeństwa w zakresie ZPO i postępowania z odpadami;
4. osiągnięcie następujących poziomów przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych:
 - a. 55% dla roku 2025,
 - b. 60% dla roku 2030,
 - c. 65% dla roku 2035;
- 5) minimalizacja ilości składowanych odpadów:
 - a. do 30% w roku 2025,
 - b. do 20% w roku 2030,
 - c. do 10% w roku 2035;
- 6) zwiększenie recyklingu organicznego poprzez propagowanie kompostowania bioodpadów „u źródła” przez mieszkańców;
- 7) zapewnienie selektywnego zbierania bioodpadów od mieszkańców oraz zakładów zbiorowego żywienia;
- 8) zwiększanie świadomości społeczeństwa w zakresie selektywnego zbierania odpadów;
- 9) zmniejszanie udziału niesegregowanych (zmieszanych) odpadów komunalnych w strumieniu odbieranych odpadów;
- 10) zapewnienie jak najwyższej jakości zbieranych selektywnie odpadów, aby mogły one zostać skierowane do procesu recyklingu;
- 11) utrzymanie występującego trendu w zakresie celu dotyczącego zmniejszenia ilości odpadów komunalnych ulegających biodegradacji kierowanych na składowiska, aby nie było składowanych więcej niż 35% masy tych odpadów w stosunku do masy wytworzonych w 1995 r.;
- 12) ograniczenie powstawania tzw. dzikich wysypisk,

13) zwiększanie świadomości społeczeństwa w zakresie zagrożeń związanych z nielegalnym postępowaniem z odpadami.

Ustawą z dnia 19 lipca 2019 roku o zmianie ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz niektórych innych ustaw („ustawa nowelizująca”), wprowadzono szereg zmian dotyczących m.in. udzielania przez gminy zamówień publicznych na odbiór oraz odbiór i zagospodarowanie odpadów komunalnych, a także zrezygnowano z organizacji systemów gospodarowania odpadami komunalnymi w ramach regionów.

Nowelizacja istotnie zmienia system gospodarki odpadami komunalnymi. W poprzednim stanie prawnym gospodarowanie odpadami komunalnymi, co do zasady powinno zamykać się w granicach regionów gospodarki odpadami komunalnymi, wyznaczonych w wojewódzkich planach gospodarki odpadami. Nowelizacja likwiduje tę regionalizację.

Nadal jednak obowiązują pewne ograniczenia dotyczące gospodarowania głównie niesegregowanymi (zmieszanymi) odpadami komunalnymi odebranymi od właścicieli nieruchomości; odpady takie muszą być przekazywane wyłącznie do tzw. instalacji komunalnych, ujętych na listach prowadzonych przez Marszałków Województw.

Na terenie miasta Tarnowskie Góry funkcjonują 2 instalacje zagospodarowywania odpadów zarządzane przez REMONDIS Tarnowskie Góry Sp. z o.o. tj.:

- instalacja sortowni odpadów selektywnie zbieranych, o mocy przerobowej 50 000 Mg/rok,
- instalacji do biologicznego przetwarzania odpadów o mocy przerobowej 21 000 Mg/rok.

Od 1 lipca 2013 r. odbiór odpadów komunalnych w gminach powiatu tarnogórskiego odbywa się na podstawie zapisów znowelizowanej Ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach. W oparciu o zapisy powyższej ustawy Rady Gmin uchwaliły akty prawa miejscowego regulujące zasady utrzymania czystości i porządku jak i szczegółowy sposób i zakres świadczenia usług odbioru i zagospodarowania odpadów komunalnych. Podmiotem odbierającym (a tym samym wykonawcą usługi) jest wyłonione w trybie zamówienia publicznego przedsiębiorstwo. Wykonawca realizuje zamówienie publiczne na rzecz gminy stosując zasady określone w Regulaminie Utrzymania Czystości i Porządku oraz Szczegółowe zasady świadczenia usług odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości i ich zagospodarowania. Regulamin określa rodzaje odbieranych odpadów, maksymalne ilości odpadów odbieranych, rodzaje pojemników na nieruchomościach oraz częstotliwości odbieranych frakcji. W oparciu o ww. zapisy sporządzono Harmonogram Odbioru Odpadów Komunalnych precyzujący terminy odbioru poszczególnych odpadów z nieruchomości. Częścią integralną ww. systemu jest funkcjonowanie Punktów Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych. Na terenie powiatu tarnogórskiego jest 7 PSZOK-ów, w tym:

- GPSZOK zlokalizowany jest na ul. Szybowej w Radzionkowie,
- PSZOK przy ul. Przyjaźni 2a Miasteczko Śląskie,
- PSZOK przy ul. Zamkowej 16 w Tworogu,
- PSZOK przy ul. Wiosennej w Świerkłańcu,
- PSZOK w dzielnicy Rybna przy ul. Laryszowskiej w Tarnowskich Górach, (obsługują również gminę Krupski Młyn),
- Mobilny Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych (MPSZOK) zlokalizowany w Zbrosławicach,
- PSZOK przy ul. ks. Drozdka 30 w Kaletach,

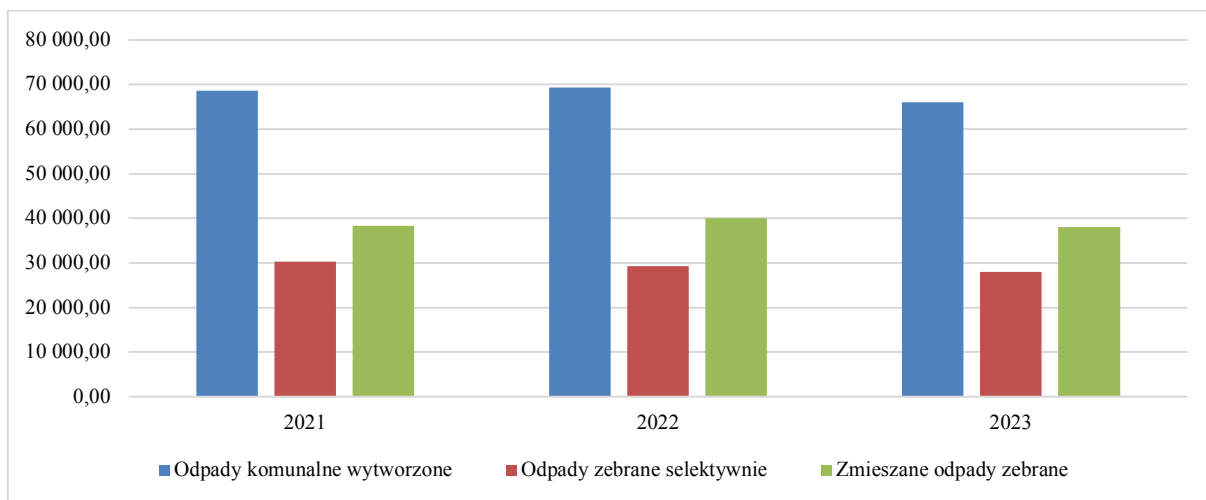
Na terenie powiatu tarnogórskiego źródłami wytwarzanych odpadów są:

- gospodarstwa domowe, w których powstają także odpady wielkogabarytowe oraz niebezpieczne,
- obiekty infrastruktury społecznej i komunalnej,
- obszary ogrodów, parków, cmentarzy, targowisk,
- ulice i place,
- przedsiębiorstwa i firmy prowadzące działalność gospodarczą.

Ilość wytwarzanych odpadów komunalnych, wskaźnik ich nagromadzenia, jak również ich struktura oraz skład są uzależnione od różnych uwarunkowań lokalnych. Należy do nich: poziom rozwoju gospodarczego obszaru, zamożność społeczeństwa, rodzaj zabudowy mieszkalnej, sposób gospodarowania zasobami, przyzwyczajenia w konsumpcji dóbr materialnych, a także cechy charakterologiczne mieszkańców i ich podatność na edukację ekologiczną. Największy wpływ na ilość i skład morfologiczny powstających odpadów komunalnych w danej społeczności mają pojedyncze decyzje zapadające w trakcie zakupów poszczególnych towarów i wyboru rodzaju opakowania.

Łącznie z terenu powiatu tarnogórskiego odebrano 66 027,45 Mg w 2023 r. odpadów komunalnych (69 290,75 Mg w 2022 r., 68 597,38 Mg w 2021 r.). W odpadach odebranych z nieruchomości 1 497 Mg stanowiły odpady z działalności gospodarczej, a 26 520 Mg z gospodarstw domowych. Średnia ilość odpadów na mieszkańca,

odebranych z terenu gmin należących do powiatu tarnogórskiego wyniosła w 2023 r. 474 kg na osobę. W stosunku do danych dla województwa śląskiego (401 kg wytworzonych odpadów komunalnych na 1 mieszkańca w 2023 roku) wskazuje, że dane te są nieznacznie powyżej średniej.

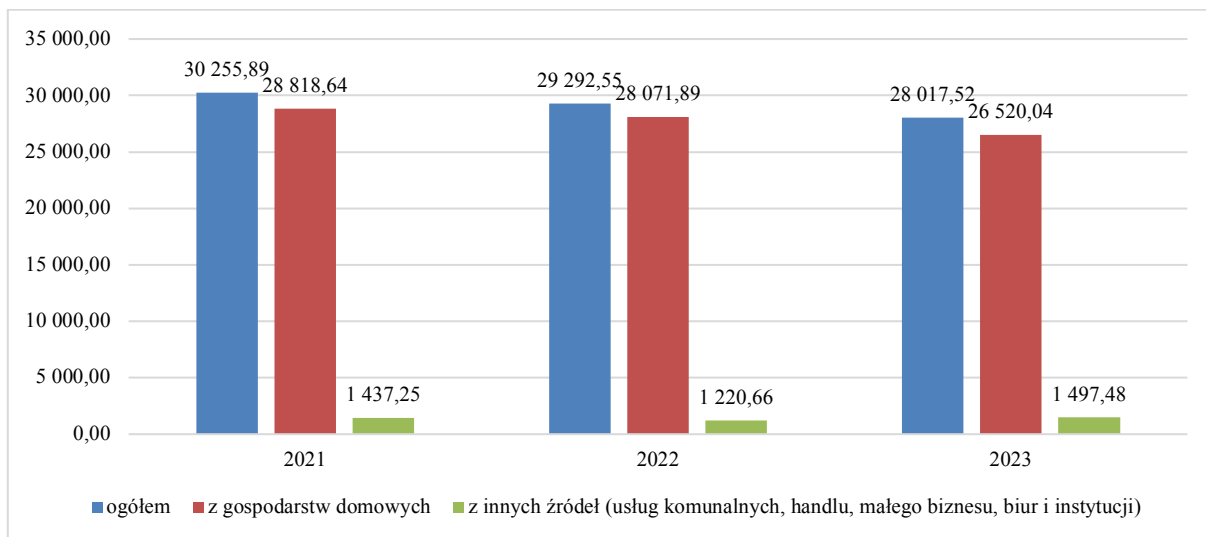

Rysunek 26 Ilość odebranych odpadów komunalnych na terenie powiatu tarnogórskiego w latach 2021-2023 (Mg)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z gmin powiatu tarnogórskiego oraz danych GUS, 2024

Oprócz systemu zbierania zmieszanych odpadów komunalnych na terenie powiatu istnieje system selektywnego zbierania odpadów. Selektywnie zbierane są odpady opakowaniowe: papier i tektura, szkło, tworzywa sztuczne z metalami, odpady ulegające biodegradacji, odpady niebezpieczne, baterie i akumulatory, zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny, odpady wielkogabarytowe.

W 2023 roku na terenie powiatu tarnogórskiego zebrano selektywnie 28 017 Mg odpadów m.in.: papier i tektura, szkło, tworzywa sztuczne, metale, tekstylia, niebezpieczne, w tym 26 520 Mg z gospodarstw domowych, 1 497 Mg z innych źródeł (usług komunalnych, handlu, małego biznesu, biur i instytucji).

Rysunek 27 Ilość zebranych selektywnie odpadów na terenie powiatu tarnogórskiego w latach 2021-2023 (Mg)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, 2024

Gminy na terenie powiatu corocznie przeprowadzają różnorakie kontrole mieszkańców mające na celu uszczelnienie systemu gospodarki odpadami, a także zwiększenie skuteczności selektywnych zbiórek odpadów. Kontrole dotyczą składania deklaracji śmieciowych, zawierania umów na wywóz nieczystości ciekłych, spalania odpadów w kotłowniach domowych, a także składowania odpadów na posesjach.

W ostatnich latach 2021-2023 gminy dążyły do osiągnięcia założonych poziomów odzysku i unieszkodliwiania odpadów. W 2021 roku wprowadzono nowe poziomy przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych – na podstawie Ustawy z dnia 17 grudnia 2020 r. o zmianie ustawy o utrzymaniu czystości

i porządku w gminach oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2020 r. poz. 2361). W związku z tym od 2021 r. poziom obliczany jest dla wszystkich odpadów komunalnych ogółem.

Zgodnie z art. 3b ust. 1 ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz. U. z 2021 r. poz. 888 z późn. zm.) gminy są zobowiązane osiągnąć poziom przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych w wysokości, co najmniej:

- 20% wagowo - za rok 2021;
- 25% wagowo - za rok 2022;
- 35% wagowo - za rok 2023;
- 45% wagowo - za rok 2024;
- 55% wagowo - za rok 2025;
- 56% wagowo - za rok 2026;
- 57% wagowo - za rok 2027;
- 58% wagowo - za rok 2028;
- 59% wagowo - za rok 2029;
- 60% wagowo - za rok 2030.

Poziom recyklingu i przygotowania do ponownego użycia odpadów komunalnych gminy obliczały na podstawie Rozporządzenia Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 3 sierpnia 2021 r. w sprawie sposobu obliczania poziomów przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych (Dz. U. z 2021 r. poz. 1530).

W roku 2023 wymagany poziom przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych wynosił 35%. Poniżej przedstawiono osiągnięte poziomy w poszczególnych gminach powiatu tarnogórskiego:

- Kalety – 29,05%,
- Miasteczko Śląskie – 27,65%,
- Radzionków – 31,13%,
- Tarnowskie Góry – 36,19%,
- Krupski Młyn – 25,43%,
- Ożarowice – 16,63%,
- Świerklaniec – 29,23%,
- Tworóg – 32,92%,
- Zbrosławice – 28,41%.

4.8.2.2. Odpady z sektora przemysłowego

Przedsiębiorcy zajmujący się gospodarowaniem odpadami działają na terenie powiatu tarnogórskiego w oparciu między innymi o decyzje wydane przez Starostę Tarnogórskiego, w okresie 2022-2023 wydano:

- pozwolenia na wytwarzanie odpadów dla 12 przedsiębiorstw,
- zezwolenia na przetwarzanie odpadów dla 21 przedsiębiorstw,
- pozwolenia na zbieranie odpadów dla 11 przedsiębiorstw.

Zgodnie z danymi Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Katowicach w latach 2022-2023 przeprowadzono łącznie 26 kontroli przedsiębiorców, w tym w zakresie przestrzegania przepisów ochrony środowiska w gospodarce odpadami na terenie powiatu 11 przedsiębiorców. W przypadku 11 kontroli stwierdzono naruszenia, a w efekcie 5 z tych kontroli nałożono na przedsiębiorców kary finansowe.

Zgodnie z założeniami zadania pn. „Ochrona Głównego Zbiornika Wód Podziemnych 330 – Gliwice poprzez kompleksowe unieszkodliwienie odpadów wraz z rekultywacją terenów skażonych Zakładów Chemicznych „Tarnowskie Góry” w Tarnowskich Górach w likwidacji” wszystkie odpady poprodukcyjne zlokalizowane w zwałowiskach powinny być poddane odzyskowi lub unieszkodliwione w Centralnym Składowisku Odpadów.

Z pozostałych do unieszkodliwienia 425 tys. m³ odpadów niebezpiecznych zaledwie 1/3 z nich znajduje się na gruntach Skarbu Państwa, tj. około 153 tys. m³ odpadów. Pozostała część tj. 2/3 odpadów, znajduje się na zwałowisku nr 1 usytuowanym na gruntach stanowiących własność osób prywatnych. Działki, na których zdeponowano w przeszłości część odpadów na obszarze dawnego poligonu wojskowego, zostały w 2004 r. sprzedane przez Agencję Mienia Wojskowego osobom prywatnym, co w sposób zasadniczy skomplikowało sprawę kompleksowej likwidacji odpadów z obszaru byłych Zakładów. Szacuje się, że na gruntach tych zalega ok. 272 tys. m³ odpadów koniecznych do unieszkodliwienia.

Skarb Państwa reprezentowany przez Starostę Tarnogórskiego realizuje program unieszkodliwienia odpadów w zakresie nieruchomości objętych zrzeczeniem się prawa użytkowania wieczystego przez Zakłady Chemiczne

w likwidacji, natomiast nie jest prawnie legitymowany do realizacji programu na terenie, do którego nie posiada tytułu prawnego. Brak tytułu prawnego do dysponowania nieruchomościami uniemożliwia Staroście Tarnogórskiemu spełnianie podstawowych wymagań do pozyskania środków finansowych z budżetu państwa lub środków unijnych na kontynuowanie unieszkodliwiania pozostałych odpadów.

Na likwidację zagrożenia wydano dotychczas 230 mln zł (w latach 1997-2006), unieszkodliwiając ponad 1 mln. m³ odpadów. Do unieszkodliwienia pozostało jeszcze 425 tys. m³ odpadów, w tym 272 tys. m³ na terenach prywatnych. Według różnych szacunków, kwota potrzebna do neutralizacji pozostałej części odpadów, może wynieść ok. 150-160 mln zł.

We wrześniu 2023 roku weszła w życie ustawa z dnia 16 czerwca 2023 roku o wielkoobszarowych terenach zdegradowanych (Dz.U. z 2023 r. poz. 1719), zobowiązująca do podjęcia działań sprowadzających się do rozwiązania problemów związanych ze zgromadzonymi przed laty odpadami, na wielkoobszarowych terenach zdegradowanych, do których ustawodawca zaliczył również tereny Zakładów Chemicznych „Tarnowskie Góry” w Tarnowskich Górach. Ustawa określiła, iż odpowiedzialność za ograniczenie wpływu wielkoobszarowych terenów zdegradowanych na środowisko i zdrowie ludzi – przejął burmistrz miasta, który podejmował będzie działania związane z poprawą stanu środowiska na wielkoobszarowym terenie zdegradowanym. W pierwszej kolejności zlecone zostanie wykonanie kompleksowej oceny stanu środowiska na wielkoobszarowym terenie zdegradowanym – terenie Zakładów Chemicznych „Tarnowskie Góry” w Tarnowskich Górach, na podstawie której w dalszej kolejności opracowany zostanie projekt planu poprawy stanu środowiska, po uzyskaniu której nastąpi realizacja założonego planu poprawy środowiska.

Z uwagi na brak możliwości finansowo-formalnych likwidacja zwałowisk odpadów obejmowała działania zabezpieczające tj.:

- eksploatację oczyszczalni ścieków po Zakładach Chemicznych,
- monitoring środowiska w rejonie Zakładów Chemicznych „Tarnowskie Góry”. Monitoring odbywał się w 56 punktach.

4.8.2.3. Wyroby zawierające azbest na terenie powiatu tarnogórskiego

Na właścicielu, zarządcy bądź użytkownika nieruchomości, na której znajdują się wyroby zawierające azbest, ciąży obowiązek sporządzenia informacji o wyrobach zawierających azbest i miejscu ich wykorzystywania – obowiązek tzw. inwentaryzacji. Inwentaryzacja jest wykonywana na podstawie spisu z natury.

Osoby fizyczne niebędące przedsiębiorcami przedkładają informacje odpowiednio wójtowi, burmistrzowi lub prezydentowi miasta. Podmioty prawne przedkładają informacje bezpośrednio marszałkowi województwa. Dane należy raportować corocznie do 31 stycznia za poprzedni rok kalendarzowy. Zebrane od osób fizycznych informacje o rodzaju, ilości i miejscach występowania azbestu wójt, burmistrz lub prezydent miasta przedkłada marszałkowi województwa do 31 marca każdego roku w formie aktualizacji Bazy Azbestowej.

W imieniu posiadaczy/użytkowników wyrobów zawierających azbest w gminie inwentaryzacje wyrobów może przeprowadzić gmina. Gminy prowadzą akcje usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest. Azbest jest corocznie usuwany z terenów gmin. Koszty ponoszone są przez Gminy, mieszkańców lub dofinansowanie z WFOŚiGW w Katowicach.

Na podstawie danych umieszczonych na stronie internetowej Ministerstwa Rozwoju i Technologii – Baza Azbestowa (stan na 22.05.2024 r.) można stwierdzić, że na terenie powiatu tarnogórskiego znajdowało się 4 739 Mg zinwentaryzowanych odpadów zawierających azbest, 1 232 Mg unieszkodliwiono oraz 3 507 Mg pozostało do unieszkodliwienia.

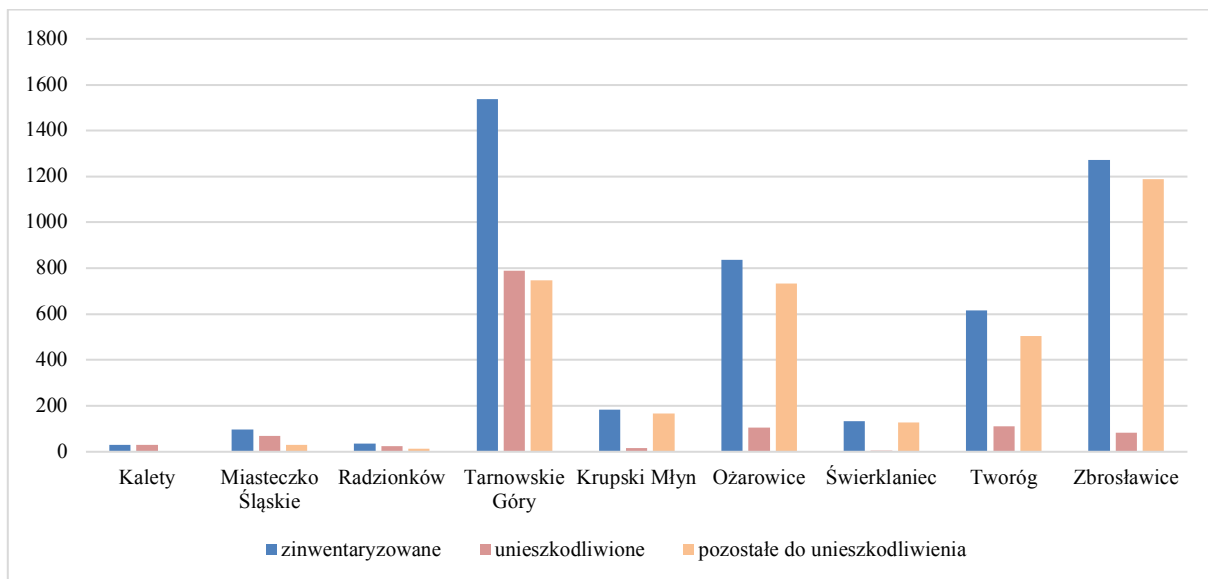
W poszczególnych gminach ilości wyrobów zawierających azbest przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 28 Ilość wyrobów zawierających azbest w gminach powiatu tarnogórskiego (Mg)

Lp.	Gmina	Zinwentaryzowane	Unieszkodliwione	Pozostałe do unieszkodliwienia
1.	Kalety	29,663	29,582	0,081
2.	Miasteczko Śląskie	97,843	69,165	28,678
3.	Radzionków	35,845	23,663	12,182
4.	Tarnowskie Góry	1536,93	789,378	747,552
5.	Krupski Młyn	182,344	15,342	167,002
6.	Ożarowice	837,541	104,461	733,08
7.	Świerklaniec	132,255	5,565	126,69

8.	Tworóg	615,225	112,066	503,16
9.	Zbrosławice	1271,803	82,679	1189,124
	Razem	4739,449	1231,901	3507,549

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych pozyskanych z gmin powiatu tarnogórskiego oraz z Bazy Azbestowej zamieszczonej na stronie www.bazaazbestowa.gov.pl, stan na 22.05.2024 r.

Rysunek 28 Ilość wyrobów zawierających azbest w gminach powiatu tarnogórskiego (Mg)

Źródło: dane z gmin oraz www.bazaazbestowa.gov.pl, stan na 22.05.2024 r.

Gminy z terenu powiatu tarnogórskiego realizują zadania związane z demontażem, transportem i utylizacją wyrobów zawierających azbest pochodzących od mieszkańców /przedsiębiorców z terenu danej gminy. Aktualnie najwięcej odpadów zawierających azbest usunęły gminy Kalety 99,7% i Miasteczko Śląskie 71%, Radzionków 66%, najmniej zaś gmina Świerklaniec 4,2% oraz gmina Zbrosławice 6,5%. Wszystkie gminy wspomagają mieszkańców w usuwaniu azbestu, przy pomocy środków WFOŚiGW oraz budżetu własnego.

4.8.3. Analiza SWOT

Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów	
MOCNE STRONY czynniki wewnętrzne	SŁABE STRONY czynniki wewnętrzne
większość mieszkańców gospodaruje odpadami zgodnie z przepisami zmniejszanie się ilości wyrobów zawierających azbest na terenie powiatu wynikające z dotacji samorządów dla mieszkańców	Większość gmin nie osiągała poziomów recyklingu odpadów komunalnych niskie tempo usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu poszczególnych gmin brak zainteresowania mieszkańców usuwaniem wyrobów zawierających azbest brak środków finansowych na wymianę pokryć dachowych (przy usuwaniu azbestu)
SZANSE czynniki zewnętrzne	ZAGROŻENIA czynniki zewnętrzne
uszczelnienie systemu gospodarki odpadami edukacja ekologiczna mieszkańców i promocja racjonalnej gospodarki odpadami	dalszy wzrost kosztów zagospodarowania odpadów komunalnych ryzyko nieosiągnięcia poziomów recyklingu we wszystkich gminach przywóz odpadów spoza granic powiatu

Źródło: opracowanie własne

4.8.4. Cele i zadania środowiskowe z zakresu gospodarki odpadami

W gospodarce odpadami komunalnymi objęto zorganizowanym systemem odbierania odpadów komunalnych 100% mieszkańców, zapewniono wszystkim mieszkańcom dostęp do systemu selektywnego zbierania odpadów. Wszystkie Gminy powiatu posiadają Regulaminy utrzymania czystości i porządku, opracowują analizy stanu gospodarki odpadami komunalnymi oraz prowadzą coroczną sprawozdawczość. Analiza SWOT wskazuje, iż

corocznie zwiększa się ilość odpadów zbieranych na jednego mieszkańca, jednocześnie zwiększają się ilości odpadów selektywnie gromadzonych oraz odpadów zmieszanych.

Mocną stroną wszystkich gmin jest fakt, iż gospodarka odpadami prowadzona jest zgodnie z założeniami nowelizacji ustawy o odpadach.

W związku z tym w harmonogramie zadań zapisano, iż gminy w dalszym ciągu w kolejnych latach będą doskonalić selektywną zbiórkę wszystkich rodzajów odpadów. Bardzo ważnym elementem realizowanym przez gminy jest osiąganie wymaganych poziomów odzysku odpadów oraz zmniejszenie ilości odpadów komunalnych ulegających biodegradacji unieszkodliwionych przez składowanie.

W zakresie gospodarowania odpadami zawierającymi azbest samorządy pozyskują dotacje ze środków WFOŚiGW i przekazują je mieszkańcom, dzięki czemu zmniejsza się ilości wyrobów zawierających azbest na obszarze powiatu. Wynikiem corocznych akcji z terenu powiatu usunięto już 1 232 Mg wyrobów zawierających azbest.

W związku z tym w zakresie gospodarki odpadami azbestowymi w harmonogramie zapisano, iż gminy powinny zwiększyć aktualne tempo usuwania azbestu stosując dofinansowania dla mieszkańców, w tym także ze środków WFOŚiGW w Katowicach oraz coroczne akcje usuwania azbestu.

W zakresie odpadów przemysłowych Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach będzie w dalszym ciągu kontynuował działania polegające na kontroli przedsiębiorstw w zakresie prawidłowego postępowania z odpadami ze szczególnym uwzględnieniem odpadów niebezpiecznych.

Na terenie powiatu prowadzone są corocznie akcje edukacyjne zarówno przez Gminy jak i inne instytucje zajmujące się ochroną środowiska, lasami czy edukacją. Są to działania okazjonalne, okresowe a także cykliczne, które już na stałe wpisały się w harmonogram imprez i wydarzeń z udziałem instytucji zaangażowanych w ekologię i ochronę środowiska.

Analiza SWOT wskazuje, jako dobrą stronę i szansę w tworzeniu świadomej społeczności w dobrze i skutecznie prowadzonej edukacji ekologicznej. Edukacja ekologiczna jest procesem, którego głównym celem jest ukształtowanie aktywnej i odpowiedzialnej postawy mieszkańców w sferze konsumpcji, a także postępowania z odpadami. W zakresie gospodarki odpadami świadomość ekologiczna społeczeństwa jest nadal niewystarczająca, dlatego też konieczne jest prowadzenie ciągłych działań edukacyjnych, informacyjnych i uświadamiających.

Harmonogram zadań do realizacji w tym zakresie zawarto w rozdziałach 6.21-6.23.

4.9. Ochrona przyrody

4.9.1. Efekty realizacji dotychczasowego POŚ

W tabeli poniżej przedstawiono wybrane efekty realizacji dotychczasowego Programu ochrony środowiska w zakresie ochrony przyrody, które w poprzednim dokumencie tytułowano jako Zasoby przyrodnicze.

Tabela 29 Wybrane efekty realizacji dotychczasowego POŚ w zakresie zasobów przyrodniczych

Cel 2. Środowisko i gospodarka. Zrównoważone gospodarowanie zasobami środowiska		
Działania planowane w poprzednim Programie	Podjęte działania w latach 2022-2023	Efekt ze wskaźnikiem
Usuwanie roślinności inwazyjnej.	Zgodnie z danymi z bazy barszcz.edu.pl na dzień 25.04.2024 r. na terenie powiatu tarnogórskiego zlokalizowano 3 stanowiska barszczu Sosnowskiego: w Kaletach, Nakle Śląskim oraz Tarnowskich Górach.	nie realizowano
Prowadzenie nadzoru nad lasami.	<p>Nadzór nad lasami niestanowiącymi własności Skarbu Państwa jest prowadzony przez:</p> <ul style="list-style-type: none"> Starostę Tarnogórskiego, Nadleśnictwa Świerklaniec i Koszęcin- na podstawie zawartych porozumień. <p>Koszty w latach 2022-2023 wyniosły 47 009,44 zł.</p> <p>Nadleśnictwo Świerklaniec</p> <p>Na terenie powiatu tarnogórskiego w 2022 roku została odnowiona powierzchnia 165,16 ha, natomiast w 2023 roku została odnowiona powierzchnia 136,77 ha. W latach 2022-2023 nie zostały wykazane akty kłusownictwa na terenie</p> <p>Nadleśnictwo Koszęcin</p> <p>Terenowa Służba Leśna, inżynierowie nadzoru oraz kierownicy komórek organizacyjnych Nadleśnictwa Koszęcin w sposób ciągły nadzorują i kontrolują prowadzoną gospodarkę leśną, a stwierdzanie nieprawidłowości i uchybienia usuwane są na bieżąco. Ponadto w ramach prowadzonego nadzoru nad lasami niestanowiącymi własności Skarbu Państwa, Nadleśnictwo Koszęcin przeprowadziło 10 kontroli stanu sanitarnego lasu w 2022 roku,</p> <p>W latach 2022-2023 prowadzono odnowienia na gruntach leśnych Skarbu Państwa na łącznym areale 74,06 ha, w tym 38,85 ha w 2022 roku oraz 35,21 ha w 2023 roku. Nie wykonywano zalesień gruntów nieprzydatnych rolniczo.</p> <p>W latach 2022-2023 na terenie powiatu tarnogórskiego nie odnotowano przypadków kłusownictwa łowieckiego. W roku 2022 Nadleśnictwo Koszęcin prowadziło agrolotnicze zabiegi ograniczania liczebności osnui gwiaździstej, które w granicach Powiatu Tarnogórskiego objęły powierzchnię 13 ha. W roku 2023 na przedmiotowym obszarze nie prowadzono działań związanych z ograniczaniem liczebności szkodliwych owadów.</p> <p>Nadleśnictwo Brynek</p> <p>Na terenie powiatu tarnogórskiego Nadleśnictwo Brynek w 2022 roku odnowiło powierzchnię 83,74 ha, natomiast w 2023 roku - 95,49 ha. Nadleśnictwo nieprzerwanie prowadzi działania z zakresu zwalczania kłusownictwa. W latach objętych sprawozdaniem nie stwierdzono przypadków kłusownictwa na terenie powiatu.</p> <p>Nadleśnictwo Zawadzkie</p> <p>Powierzchnia lasów jaką Nadleśnictwo Zawadzkie poddało odnowieniom w 2022 roku to 9,30 ha, natomiast w 2023 roku powierzchnia ta wynosiła 6,68 ha. W latach 2022-2023 nie wykryto przypadków kłusownictwa. Nie wykonywano również nasadzeń oraz zalesień terenów nieprzydatnych rolniczo.</p> <p>Nadleśnictwo Rudziniec</p> <p>Powierzchnia lasów jaką Nadleśnictwo Rudziniec poddało odnowieniom w 2023 roku to 3,48 ha. W latach 2022-2023 nie wykryto przypadków kłusownictwa, nie było również przypadków zwalczania szkodników leśnych. Nie</p>	<p>17 decyzji dotyczących spraw sanitarnych lasów,</p> <p>86 świadectw legalności pozyskiwania drewna,</p> <p>2 970 zaświadczeń dotyczących uproszczonych planów urządzenia lasów</p> <p>powierzchnia odnowień 574,68 ha</p>

	wykonywano nasadzeń oraz zalesień terenów nieprzydatnych rolniczo.	
--	--	--

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych o wykonanych inwestycjach gminnych i działaniach na terenie powiatu tarnogórskiego pozyskanych z Gmin Powiatu Tarnogórskiego a także instytucji realizujących zadania

Tabela 30 Wskaźniki monitorowania realizacji działań w zakresie ochrony przyrody

L.p.	Wskaźnik	Stan wyjściowy 2021	Stan aktualny 2023
1.	Powierzchnia prawnie chroniona ogółem (bez obszarów Natura 2000)	568,14 ha	568,15 ha
2.	Obszary NATURA 2000	2 obszary	2 obszary
4.	Rezerваты przyrody	2,70 ha	9,77 ha
5.	Użytki ekologiczne	53,14 ha	53,14 ha
6.	Zespoły przyrodniczo-krajobrazowe	512,308 ha	534,378 ha
7.	Pomniki przyrody	139 szt.	160 szt.
8.	Lesistość powiatu	50,2 %	50,0 %
9.	Powierzchnia lasów	33 255,0 ha	33 278,0 ha

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS oraz danych z gmin, 2024

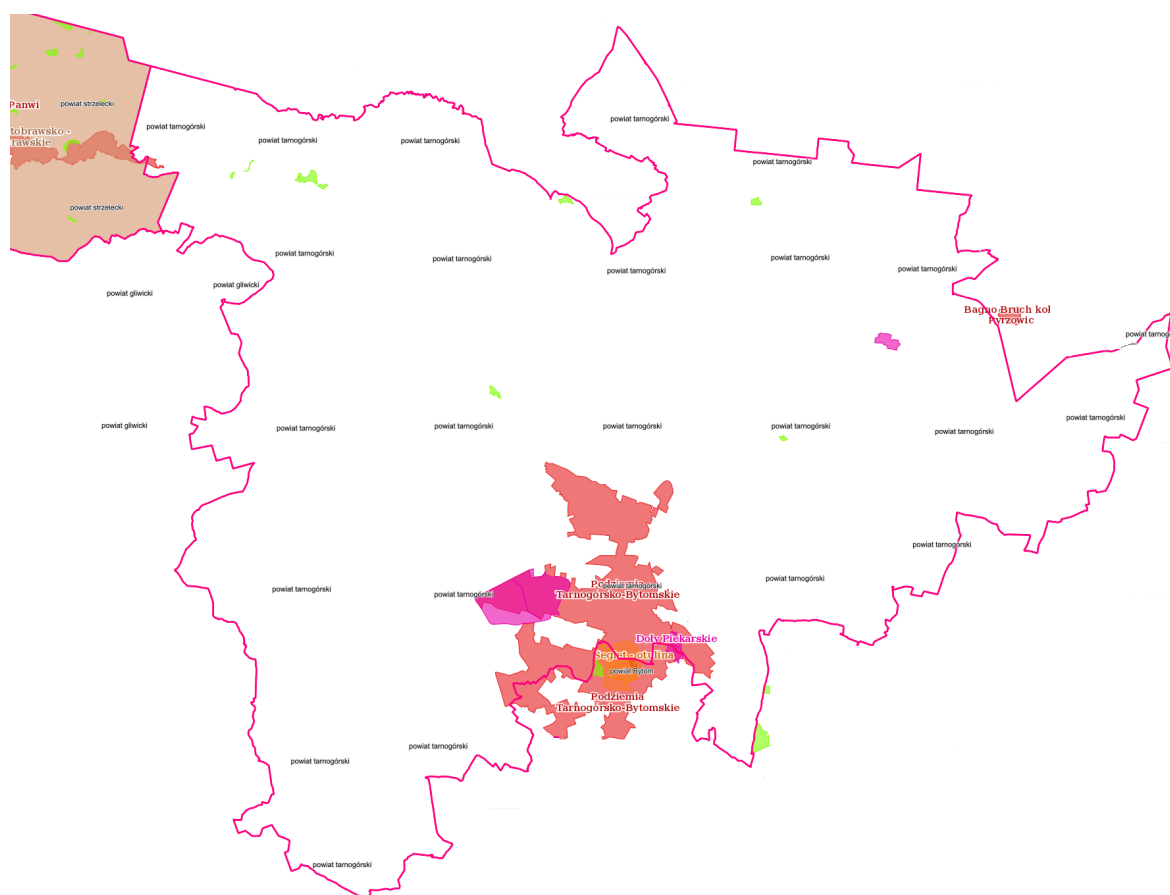
4.9.2. Opis stanu obecnego

Na koniec 2021 r. powierzchnia obszarów prawnie chronionej przyrody na terenie powiatu tarnogórskiego wynosiła 1 165,438 ha, co stanowiło 1,5% powierzchni powiatu. Teren powiatu tarnogórskiego charakteryzuje się występowaniem obszarów o wysokich walorach przyrodniczych, które zlokalizowane są we wszystkich gminach powiatu tj.:

- Kalety – w gminie występują rozległe obszary leśne, szczególnie w okolicach miejscowości Drutarnia, Mokrus i Zielona, użytek ekologiczny – Łąka trzęślicowa w Kaletach o powierzchni 7,52 ha,
- Krupski Młyn – w gminie zlokalizowana jest Łąka „Żary” w Krupskim Młynie, łąka w Potępie przy drodze do Żyłki oraz łąka w Potępie, w północno-wschodniej części wsi. Na terenie gminy występują trzy użytki ekologiczne, które stanowią stawy „Stawki”, oraz Starorzecze Małej Panwi Stara Rzeka, jak również „Torfowisko w Kotach”. Znajduje się tu również obszar Natura 2000 Dolina Małej Panwi
- Miasteczko Śląskie – w gminie znajduje się zespół przyrodniczo-krajobrazowy „Pasieki”, koło Żyglinka, o powierzchni 10 ha, chroniący zbiorowiska borowe oraz zbiorowiska roślin wodnych z udziałem rzadkich elementów flory i fauny o atrakcyjnej krajobrazowo rzeźbie, powstałej w wyniku dawnej działalności górniczej, oraz użytek ekologiczny „Gierzyna”,
- Ożarówce – w gminie występuje obszar leśno-łąkowy „Zendek”,
- Radzionków – w gminie znajdują się tereny cenne przyrodniczo okolic „Księżej Góry” we wschodniej części miasta (najwyższe wzniesienie powiatu tarnogórskiego). Na terenie Księżej Góry mieści się Śląski Ogród Botaniczny w Radzionkowie, który zajmuje ponad 16 ha. Obejmuje on część Księżej Góry – dwa nieczynne kamieniołomy, fragment zadrzewień, muraw, nieużytków, pól uprawnych i dwa naturalne oczka wodne. Znajduje się tu również obszar Natura 2000 Podziemia Tarnogórsko-Bytomskie,
- Świerklaniec – w gminie zlokalizowane są lasy ochronne Nadleśnictwa Świerklaniec, las między zbiornikiem Kozłowa Góra i miejscowością Brynica oraz zadrzewienia wzdłuż obwałowań zachodniego brzegu zbiornika, dolina Brynicy, zbiorowiska roślinności szuwarowej nad zbiornikiem Kozłowa Góra, zbiornik Kozłowa Góra (Jezioro Świerklaniec), obszary leśne między zbiornikiem Chechło-Nakło a Ostrożnicą, lokalne ciągi ekologiczne wzdłuż cieków. Należy nadmienić, iż prawie wszystkie lasy w powiecie stanowią lasy ochronne,
- Tarnowskie Góry – w gminie występują:
 - zespół przyrodniczo-krajobrazowy „Park w Reptach i dolina rzeki Dramy” – wieloprzestrzenna kompozycja krajobrazowa obejmująca park zabytkowy w Reptach wraz z przyległymi gruntami rolnymi,
 - zespół przyrodniczo-krajobrazowy „Doły Piekarskie” – fragment krajobrazu naturalnego ze stanowiskami roślin chronionych i oczkiem wodnym, dolina rzeki Dramy – wilgotne łąki nad brzegami rzeki, obszary leśne pomiędzy Tarnowskimi Górami a Strzybnicą, obszary łąk pomiędzy Strzybnicą a Pniowcem,

- rezerwat leśny Segiet – znajduje się na terenie miasta Tarnowskie Góry, obejmuje część lasu stanowiącego fragment naturalnego lasu bukowego o powierzchni 2,70 ha, wyrobisko kamieniołomu Bobrowniki,
- obszar Natura 2000 Podziemia Tarnogórsko-Bytomskie,
- Tworóg – znajdują się 2 użytki ekologiczne - Bagno koło Mikołeski oraz Krotofil,
- Zbrosławice – na terenie gminy znajduje się obszar doliny rzeki Dramy oraz jej dopływów (zespół przyrodniczo-krajobrazowy „Park w Reptach i dolina rzeki Dramy”), kompleks leśny nad Brzeźnicą i jej dopływami, zadrzewienia przypałacowe w miejscowościach Łubie Górne, Wilkowice, Kamieniec oraz Szalsza, torfowiska i łąki wilgotne na terenie Doliny Zielonej w rejonie miejscowości Wieszowa, fragmenty lasu Łabędzkiego, wyrobiska pocegielniane w rejonie Świątoszowic, obszar Natura2000 Podziemia Tarnogórsko-Bytomskie.

Formami ochronnymi przyrody na terenie powiatu tarnogórskiego są: rezerwat przyrody (1), obszary Natura 2000 (2), zespoły przyrodniczo-krajobrazowe (3), użytki ekologiczne (7) oraz 160 pomników przyrody, które tworzą tzw. system obszarów i obiektów prawnie chronionych. Taki układ przestrzenny, wzajemnie uzupełniających się form ochrony przyrody, zapewnia warunki do samoregulacji procesów przyrodniczych, naturalnych warunków hydrologicznych oraz właściwego korzystania z rekreacji i turystyki.

Rysunek 29 Formy ochrony przyrody w rejonie powiatu tarnogórskiego

Źródło: <https://geoserwis.gdos.gov.pl/mapy/>

Rezerwat przyrody Segiet w skład, którego wchodzi obszar oznaczony w planie urządzania lasu Nadleśnictwa Brynek na dzień 31 grudnia 2001 r. Rodzaj rezerwatu: leśny, Typ ochrony: fitocenotyczny, Podtyp ochrony: zbiorowisk leśnych, Typ ekosystemu: leśny i borowy, Podtyp ekosystemu: lasów wyżynnych.

Celem ochrony w rezerwacie jest zachowanie ze względów naukowych, dydaktycznych, społecznych i krajobrazowych fragmentu naturalnego lasu bukowego oraz dawnych wyrobisk górniczych (tzw. warpie), wraz z całym bogactwem gatunkowym fauny i flory.

Zespoły przyrodniczo-krajobrazowe

Na terenie powiatu tarnogórskiego znajdują się trzy zespoły przyrodniczo-krajobrazowe tj.:

- Park w Reptach i dolina rzeki Dramy – zajmuje powierzchnię 475,51 ha, zespół obejmuje park zabytkowy w Reptach wraz z przyległymi gruntami rolnymi, został utworzony 06 listopada 1998 r.,
- Doły Piekarskie – zajmują powierzchnię 26,7979 ha, obejmuje fragment krajobrazu naturalnego ze stanowiskami roślin chronionych i oczkiem wodnym, został utworzony 09 grudnia 2006 r.,
- Pasiaki – zajmuje powierzchnię 32,07 ha, zespołem przyrodniczo-krajobrazowym „Pasiaki” są zbiorowiska borowe oraz zbiorowiska roślin wodnych z udziałem rzadkich elementów flory i fauny na terenie o atrakcyjnej krajobrazowo rzeźbie, powstałej w wyniku dawnej działalności górniczej (warpie). „Pasiaki” cechują się zarówno wysokimi walorami krajobrazu jako całości jak i pojedynczymi jego elementami, do których należą fragmenty naturalnych i półnaturalnych wodnych, łąkowych i łęgowych zbiorowisk roślinnych z rzadkimi gatunkami roślin i bogatą fauną płazów. Są cenną ostoją florystyczną i faunistyczną, mającą znaczenie dla zachowania różnorodności biologicznej. Został utworzony 30 listopada 2010 r.

Użytki ekologiczne

- Łąka trzęślicowa w Kaletach,
- Gierzyna,
- Torfowisko w Kotach,
- Starorzecze Małej Panwi Stara Rzeka,
- Staw Stawki,
- Bagno koło Mikołeski,
- Krotofil.

Pomniki przyrody

Obecnie na terenie powiatu tarnogórskiego zlokalizowanych jest 160 szt. pomników przyrody. Większość z nich to pojedyncze drzewa lub grupy drzew, a jedyne pomniki przyrody nieożywionej to głazy narzutowe w Truszczyca (gmina Kalety) i w Tarnowskich Górach. Gatunki drzew uznanych prawnie jako pomniki przyrody to przede wszystkim dęby szypułkowe oraz w mniejszych ilościach: lipy drobnolistne, jesiony wyniosłe, buki zwyczajne, klony zwyczajne, leszczyny tureckie, wierzby kruche, wiązy szypułkowe i pojedyncze okazy innych gatunków. Najokazalsze pomniki przyrody z Nadleśnictwa Brynek, dęby szypułkowe znajdują się w leśnictwach Potępa i Pniowiec, przekraczając 400 cm obwodu. Stan zdrowotny chronionych drzew jest różny, uwarunkowany wiekiem i wpływem czynników biotycznych i abiotycznych.

Obszary NATURA 2000

Na terenie powiatu tarnogórskiego znajdują się dwa obszary Natura 2000 tj.:

- *Obszar Natura 2000 Podziemia Tarnogórsko-Bytomskie (PLH 240003)*, obejmuje powierzchnię 3 490,80 ha zlokalizowaną na terenie Tarnowskich Gór, Bytomia, Zbroławic, Radzionkowa i gminy Zabrze. Podziemia tworzą wyrobiska po trwającej od XVI do XX w. eksploatacji kruszców srebronośnych w postaci chodników, komór, szybów i sztolni, w tym 5 sztolni odwadniających. W Podziemiach Tarnogórsko-Bytomskich znajduje się drugie co do wielkości, zimowisko nietoperzy w Polsce. Stwierdzono występowanie 10 gatunków nietoperzy: mrocza późnego, nocka Brandta, nocka rudego, nocka wąsatka, nocka Netterera, nocka Bechsteina, nocka orzęsionego, gacka brunatnego, gacka szarego i nocka dużego – gatunku wymienionego w załączniku II Dyrektywy Siedliskowej. Liczebność hibernujących w podziemiach nietoperzy szacuje się na kilkanaście tysięcy. Badania fauny podziemi potwierdziły występowanie roztoczy, dżdżownic, pajęczaków i owadów. Reprezentantami flory są mszaki i paprocie. Na ociosach można spotkać strzępki grzybni. W podziemiach występują różnorodne formy naciekowe: makarony (formy stalaktytów), zasłony, draperie, dobrze wykształcone polewy pokrywające powierzchnie ścian, chodników i spągu. Występują także różnorodne perty jaskiniowe. W okresie zimowym powstają nacieki lodowe,
- *Obszar Natura 2000 Dolina Małej Panwi (PLH160008)* obejmuje obszar o powierzchni 1 106,27 ha. Obszar rozciąga się wzdłuż doliny Małej Panwi, na odcinku pomiędzy miejscowościami Kolonowskie i Krupski Młyn. W przeważającej części położony jest na terenie województwa opolskiego. Niewielki jego fragment leży w województwie śląskim, w powiecie tarnogórskim, w gminie Krupski Młyn. Zlokalizowany jest on na terenach leśnych i w mniejszej części na terenach użytkowanych rolniczo. Tereny znajdują się we wschodniej części Równiny Opolskiej, w Obniżeniu Małej Panwi. Przekraczają one wysokość 200 m n.p.m. i wkraczają w obszar wyżyn. Charakteryzują się znacznym zróżnicowaniem budowy litologicznej. Skrzydła holocenijskiej niecki budują tu od północy tarasy plejstoceńskie rzeki, a od południa osady akumulacji lodowcowej i wodnolodowcowej. Występują formy rzeźby związane

z wyciętą w skałach górnokarbowych rynną dolinną Małej Panwi, tj.: starorzeczka – występujące bardzo licznie w przykorytowej części doliny Małej Panwi; płaskie holocenijskie tarasy zalewowe – zlokalizowane w dennej i najczęściej przykorytowej części dolin rzek i charakteryzujące się dużą dynamiką zjawisk erozyjno-akumulacyjnych, płaskie tarasy plejstocenijskie nadzalewowe – zlokalizowane na skrzydłach dolin, w szczególności rozwinięte na północ od Małej Panwi, pokryte licznymi wydymami; krawędzie poszczególnych tarasów – wyraźnie zaznaczają się na granicy tarasów holocenijskich i tarasu bałtyckiego Małej Panwi, gdzie osiągają lokalnie wysokość 5-7 m, koryta rzek – w przypadku Małej Panwi są najlepiej zachowanymi naturalnymi korytami dużej rzeki nizinnej na Opolszczyźnie oraz torfowiska i namuliska – wykształcone wyspowo w przykorytowych częściach den dolin, w największych płatach występują w dolinie Małej Panwi, na terenie gminy Krupski Młyn i czterech gmin województwa opolskiego. W strukturze dominujących w obszarze zbiorowisk leśnych największym udziałem charakteryzują się lasy iglaste – bory świeże, mieszane oraz bagienne. Lasy liściaste mają niewielki udział. Należą do nich głównie łęgi i zbiorowiska grądowe. W zbiorowiskach leśnych zachowało się szereg cennych okazów drzew, które obecnie stanowią pomniki przyrody. W większości są to pojedyncze okazy i grupy dębu szypułkowego oraz klonu zwyczajnego. Teren poza lasami stanowią głównie użytki zielone w dużym stopniu intensywnie użytkowane jako pastwiska i łąki. Część gruntów rolnych nie jest użytkowana i stopniowo zarasta w wyniku sukcesji wtórnej.

4.9.2.1. Korytarze ekologiczne

Na terenie województwa śląskiego, w tym powiatu tarnogórskiego wyznaczone zostały korytarze ekologiczne dla zapewnienia odpowiednich warunków migracji zwierząt z uwzględnieniem specyfiki poszczególnych grup gatunków: korytarze ichtiologiczne dla ryb (1 ponadregionalny: Mała Panew i 2 regionalnych Mała Panew i Drama), korytarze ornitologiczne dla ptaków (1 ponadregionalny Lasy Lublinieckie i 2 regionalnych wraz z przystankami pośrednimi), korytarze teriologiczne dla ssaków drapieżnych (1 korytarz Lasy Lublinieckie) i kopytnych (1 korytarz) oraz 1 połączony z nim obszar węzłowy, korytarze chiropterologiczne dla nietoperzy (o randze regionalnej – łączące miejsca schronień; i o randze lokalnej – dla przemieszczania się pomiędzy kryjówkami dziennymi a żerowiskami) oraz korytarze spójności (w celu utrzymania łączności obszarów o szczególnym znaczeniu dla zachowania różnorodności biologicznej regionu).

Korytarze ekologiczne dla herpetofany, w szczególności dla płazów, zlokalizowane są wszędzie tam, gdzie te zwierzęta występują, a więc w zasadzie na obszarze całego powiatu.

4.9.2.2. Ochrona i zrównoważony rozwój lasów

Ogólna powierzchnia lasów na terenie powiatu tarnogórskiego wg danych GUS na dzień 31.12.2023 roku wynosiła 33 278 ha.¹²

Lesistość w powiecie tarnogórskim wynosi 50%, przy lesistości województwa śląskiego 32,2% i kraju 29,6%. Najwyższy procent zalesienia mają gminy: Krupski Młyn, Tworóg, Kalety, Miasteczko Śląskie. Według Krajowego Programu Zwiększania Lesistości (aktualizacja 2003) wskaźnik zalesienia w 2020 r. powinien wynosić 30%, a po 2050 r. 33%. Aktualnie powiat tarnogórski spełnia ww. wymagania.

Nadleśnictwo Świerklaniec

Ogólna powierzchnia lasów w zarządzie nadleśnictwa oraz lasów nadzorowanych w zasięgu Powiatu Tarnogórskiego: 13 915,29 ha. Obecnie obowiązuje PUL dla Nadleśnictwa Świerklaniec na lata 2023-2032 oraz UPUL dla poszczególnych gmin należących do Starostwa Tarnogórskiego w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Świerklaniec na lata 2019-2028.

Nadleśnictwo Koszęcin

Zasięg administracyjny Nadleśnictwa Koszęcin w granicach Powiatu Tarnogórskiego obejmuje tylko Gminę Kalety, na terenie której powierzchnia gruntów leśnych Skarbu Państwa będących w zarządzie PGL LP Nadleśnictwa Koszęcin wynosi 3 580,87 ha. Na mocy porozumienia zawartego ze Starostą Tarnogórskim Nadleśnictwo Koszęcin prowadzi również nadzór nad lasami niestanowiącymi własności Skarbu Państwa o powierzchni 73,03 ha.

Obecnie obowiązuje PUL dla Nadleśnictwa Koszęcin na lata 2020-2029 oraz 2 UPUL na lata 2019-2028: na obręb ewidencyjny Kalety oraz obręb ewidencyjny Zielona.

¹² dane z Banku Danych Lokalnych, GUS, 2023

Nadleśnictwo Brynek

Powierzchnia lasów położonych na terenie Powiatu Tarnogórskiego administrowanych przez Nadleśnictwo Brynek wynosi 13 154,21 ha. Zadania gospodarcze wykonywane są na podstawie Planu Urządzenia Lasu na lata 2022-2031.

Nadleśnictwo Zawadzkie

Powierzchnia lasów położonych na terenie Powiatu Tarnogórskiego administrowanych przez Nadleśnictwo Zawadzkie wynosi 1 685,4860 ha. Zadania gospodarcze wykonywane są na podstawie Planu Urządzenia Lasu na lata 2023-2032.

Nadleśnictwo Rudziniec

Powierzchnia lasów położonych na terenie Powiatu Tarnogórskiego administrowanych przez Nadleśnictwo Rudziniec wynosi 108,43 ha. Zadania gospodarcze wykonywane są na podstawie Planu Urządzenia Lasu na lata 2016-2025.

Lasy niestanowiące własności Skarbu Państwa

Nadzór nad lasami niestanowiącymi własności Skarbu Państwa jest prowadzony przez:

- Starostę Tarnogórskiego,
- Nadleśnictwa Świerklaniec i Koszęcin - na podstawie zawartych porozumień.

Łączna powierzchnia lasów niestanowiących własności Skarbu Państwa na terenie powiatu tarnogórskiego wynosi 906,4 ha, z tego 871 ha należy do osób fizycznych. Powierzchnia lasów niestanowiących własności Skarbu Państwa objęta UPUL wynosi 769,05 ha. Pozostała powierzchnia to lasy rozdrobnione w tym powierzchnia 108,8 ha objęta jest inwentaryzacjami stanu lasu.

Struktura własnościowa lasów prywatnych jest dosyć zróżnicowana (m.in. indywidualni właściciele, osoby prawne, spółdzielnie produkcyjne). Gospodarowanie w prywatnych gospodarstwach leśnych jest utrudnione ze względu na duże rozdrobnienie powierzchni leśnej (mała powierzchnia lasów należąca do jednego właściciela), często podzielonej na niewielkie kompleksy leśne. Częściowym rozwiązaniem problemu poprawy struktury wielkości gospodarstw leśnych mogą być stowarzyszenia leśne, zrzeszające właścicieli lasów.

Lasy w rejonie powiatu tworzą szereg funkcji produkcyjnych (gospodarczych), ekologicznych (ochronnych) i społecznych. Najważniejszą funkcją gospodarczą pozostaje nadal produkcja drewna, chociaż pewne znaczenie ma również pozyskanie innych płodów lasu, jak: grzyby, owoce leśne, zioła czy gospodarka łowiecka. Z funkcji pozaprodukcyjnych największe znaczenie mają funkcje środowiskotwórcze (wodochronne, glebochronne i klimatyczne) oraz społeczne (rekreacyjne i krajobrazowe). Na podstawie tych funkcji wyróżniono szereg kategorii ochronności.

Do najważniejszych grup lasu i kategorii ochronności należą:

- lasy rezerwatowe,
- lasy ochronne ogólnego przeznaczenia, do których należą lasy wodochronne, glebochronne i ostoje zwierząt objętych ochroną gatunkową,
- lasy ochronne specjalnego przeznaczenia, do których zalicza się lasy na stałych powierzchniach badawczych i doświadczalnych, lasy nasienne oraz lasy w miastach i wokół miast.

4.9.3. Analiza SWOT

Ochrona przyrody	
MOCNE STRONY czynniki wewnętrzne	SŁABE STRONY czynniki wewnętrzne
występowanie cennych obszarów chronionych: rezerwatu, obszarów NATURA2000, użytków ekologicznych, zespołów przyrodniczo-krajobrazowych występowanie pomników przyrody - 144 szt. wysoka lesistość powiatu 50%	brak wystarczającej inwentaryzacji przyrodniczej powiatu wypalanie traw degradacja siedlisk naturalnych i półnaturalnych, która częściowo może być spowodowana prognozowanym ocieplaniem się klimatu wysychanie i ograniczenie powierzchni terenów wodno-błotnych
SZANSE czynniki zewnętrzne	ZAGROŻENIA czynniki zewnętrzne
ograniczanie lokalnych źródeł zanieczyszczeń powietrza, gleby i wód właściwa pielęgnacja szaty roślinnej zapewnienie odpowiedniego poziomu bezpieczeństwa pożarowego obszarów leśnych	rozprzestrzenianie się obcych gatunków fauny i flory zagrożenia biotyczne (szkodniki), abiotyczne (susze, wiatry), zagrożenia antropogeniczne (zła jakość powietrza) zagrożenia wynikające z fragmentacji i zaburzania ciągłości korytarzy ekologicznych, w szczególności wobec planowanych modernizacji i budowy nowej infrastruktury transportowej

Źródło: opracowanie własne

4.9.4 Cele i zadania środowiskowe w zakresie ochrony przyrody

Tworzenie i funkcjonowanie form ochrony przyrody jest ważnym elementem realizacji celów ochrony przyrody w powiecie tarnogórskim. Formy ochrony przyrody funkcjonują w oparciu o podstawy naukowe i wieloletnią praktykę krajowej ochrony przyrody. Każda z form spełnia inną rolę w polskim systemie ochrony przyrody i służy innym celom, dlatego charakteryzuje się odmiennym reżimem ochronnym oraz zakresem ograniczeń w użytkowaniu.

Największym obecnie wyzwaniem w zakresie zarządzania ochroną przyrody w Polsce jest sporządzenie i skuteczne wdrożenie planów zadań ochronnych dla tych obszarów. Proces ten jest trudny, czasochłonny i może generować konflikty społeczne.

Lasy w rejonie powiatu z funkcji pozaprodukcyjnych największe znaczenie mają funkcje środowiskotwórcze (wodochronne, glebochronne i klimatyczne) oraz społeczne (rekreacyjne i krajobrazowe).

Analiza SWOT wskazuje, iż najważniejszym problemem ochrony przyrody jest obecnie degradacja siedlisk naturalnych i półnaturalnych, która częściowo może być spowodowana prognozowanym ocieplaniem się klimatu, np.: migracje gatunków (w tym obcych inwazyjnych), wysychanie i ograniczenie powierzchni terenów wodno-błotnych, wzrastająca liczba zjawisk ekstremalnych – powodzi i susz, zmiany reżimu hydrologicznego wpływające na okres wegetacyjny. W ramach realizacji zadań własnych, Powiat Tarnogórski będzie w miarę potrzeb aktualizował Uproszczone Plany Urządzania Lasów niestanowiących własności Skarbu Państwa dla pozostałych terenów obejmujących lasy prywatne. Aktualne UPULe są ważne do 2029 roku.

W harmonogramie realizacji zadań własnych i monitorowanych zaplanowano przede wszystkim: opracowanie brakującej dokumentacji dla obszarów chronionych (plany ochrony, plany zadań ochronnych) oraz skuteczne wdrażanie zapisów obowiązujących już dokumentów, uwzględnianie ochrony przyrody, krajobrazu i terenów zieleni, a w szczególności spójności systemu obszarów chronionych i korytarzy ekologicznych w zagospodarowaniu przestrzennym na wszystkich szczeblach planowania i zarządzania przestrzenią przez jednostki samorządu lokalnego, kontynuację działań z zakresu edukacji ekologicznej, usuwanie roślinności inwazyjnej.

W celu ochrony siedlisk przyrodniczych i siedlisk gatunków na obszarach chronionych, konieczne jest opracowanie planów ochrony i planów zadań ochronnych, których wdrożenie jest podstawą do prowadzenia celowych i efektywnych działań w zakresie zarządzania zasobami przyrodniczymi. W dokumentach planistycznych powinien być również uwzględniany aspekt klimatyczny, aby projektowane w nich działania w pełni odpowiadały zagrożeniom oraz potrzebom ochrony gatunków i siedlisk. W tym celu ważne jest np. kontynuowanie współpracy ze Stowarzyszeniami działającymi na rzecz ochrony środowiska.

Ochrona siedlisk i gatunków poza obszarami chronionymi jest szczególnie istotna w przypadku ochrony korytarzy ekologicznych, których właściwe funkcjonowanie stanowi podstawę zachowania spójności ekologicznej województwa i powiatu tarnogórskiego oraz właściwego stanu obszarów przyrodniczo cennych. Tu znaczenie ma przede wszystkim prawidłowa gospodarka przestrzenna i ustalenia miejscowych planów. Ich degradacja w głównej mierze spowodowana jest niedociągnięciami z zakresu zagospodarowania przestrzennego.

W perspektywie długookresowej istotne będzie prowadzenie pogłębionych badań w zakresie różnorodności biologicznej. Należy przede wszystkim dokonać inwentaryzacji oraz stworzyć spójny system informacji o zasobach gatunków i siedlisk przyrodniczych kraju wraz z wyceną wartości środowiska przyrodniczego. Badania powinny być ukierunkowane na obserwacje wpływu zmian klimatu na bioróżnorodność i aktualizowanie strategii reagowania.

Jednym ze sposobów na ochronę cennych siedlisk i gatunków jest obejmowanie ich ochroną poprzez ustanawianie nowych form ochrony przyrody, zadanie to może być realizowane przez RDOŚ jak i przez rady gmin. Zadanie to zamieszczono w tabeli celów i kierunków działań w zakresie ochrony przyrody oraz w harmonogramie zadań monitorowanych w zakresie ochrony przyrody (rozdział 6.26)

Harmonogram zadań do realizacji w tym zakresie zawarto w rozdziałach 6.24-6.26.

4.10. Przeciwdziałanie poważnym awariom przemysłowym

4.10.1. Wskaźniki monitorowania realizacji dotychczasowego POŚ

Tabela 31 Wskaźniki monitorowania realizacji działań w zakresie przeciwdziałania poważnym awariom przemysłowych

L.p.	Wskaźnik	Stan wyjściowy 2021	Stan aktualny 2023
1.	Liczba zakładów o zwiększonym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej (ZZR)	zakłady o dużym ryzyku wystąpienia awarii: 3 zakłady o zwiększonym ryzyku wystąpienia awarii: 0	zakłady o dużym ryzyku wystąpienia awarii: 3 zakłady o zwiększonym ryzyku wystąpienia awarii: 0
2.	Liczba zdarzeń o znamionach poważnej awarii oraz poważnych awarii na terenie powiatu	0	0

4.10.2. Opis stanu obecnego

Pojęcie „poważne awarie” – określa art. 3 pkt 23 ustawy Prawo ochrony środowiska z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (tj. Dz. U. z 2024 r. poz. 54 z późn. zm.)- rozumie się przez to zdarzenie, w szczególności emisję, pożar lub eksplozję, powstałe w trakcie procesu przemysłowego, magazynowania lub transportu, w których występuje jedna lub więcej niebezpiecznych substancji, prowadzące do natychmiastowego powstania zagrożenia życia lub zdrowia ludzi lub środowiska lub powstania takiego zagrożenia z opóźnieniem.

Obowiązki związane z awariami przemysłowymi spoczywają głównie na prowadzącym zakład o zwiększonym ryzyku lub o dużym ryzyku wystąpienia awarii oraz na organach Państwowej Straży Pożarnej, a także wojewodzie. Zakłady takie zazwyczaj przynoszą wiele korzyści dla lokalnej społeczności, zapewniają zatrudnienie, utrzymanie, są motorem rozwoju i wspierają inicjatywy społeczne. Jednakże z uwagi na charakter prowadzonej działalności, są także źródłem potencjalnego zagrożenia.

Zakłady wytypowane przez GIOŚ jako potencjalnie niebezpieczne zostały wprowadzone do bazy potencjalnych sprawców. Baza ta jest na bieżąco uzupełniana o dane gromadzone w trakcie kontroli potencjalnych sprawców. Corocznie jest ona przesyłana do rejestru centralnego, prowadzonego przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska Departament Przeciwdziałania Poważnym Awariom. Wykaz zakładów stwarzających zagrożenie wystąpienia poważnej awarii przemysłowej wg stanu na dzień 31 grudnia 2023 r. znajduje się na stronie internetowej: <http://www.gios.gov.pl/pl/powazne-awarie>.

Trzy zakłady zlokalizowane na terenie powiatu tarnogórskiego figurują w rejestrze centralnym zakładów o zwiększonym ryzyku wystąpienia awarii przemysłowej tj.

- NITROERG S.A. w Bieruniu, lokalizacja w Krupskim Młynie przy ul. Zawadzkiego 1,
- TanQuid Polska Sp. z o.o., Baza Paliw w Radzionkowie przy ul. Zofii Nałkowskiej 51,
- Huta Cynku „Miasteczko Śląskie” S.A. w Miasteczku Śląskim przy ul. Hutniczej 17.

Do ochrony przed poważnymi awariami zobowiązani są zarówno prowadzący zakłady stwarzające zagrożenie wystąpienia awarii, jak i dokonujący przewozu substancji niebezpiecznych oraz organy administracyjne.

W celu zapobiegania, zwalczania i ograniczania skutków awarii przemysłowej bardzo ważna jest prawidłowa lokalizacja nowych obiektów, które mogą oddziaływać na środowisko oraz wyznaczenie stref i ochrona terenu. Istotne są także kontrole potencjalnych sprawców awarii.

Zagrożenie dla środowiska na terenie powiatu tarnogórskiego może wynikać z transportu drogowego i kolejowego materiałów niebezpiecznych, w postaci toksycznych środków przemysłowych i niebezpiecznych substancji chemicznych, w tym paliw płynnych. Główne trasy komunikacyjne to: linie kolejowe Chorzów Batory-Tczew (magistrala węglowa), linia Kalety–Wrocław Mikołajów oraz Tarnowskie Góry–Opole Główne i drogi krajowe: DK11 (Bytom-Lubliniec–Ostrów Wielkopolski-Poznań-Kołobrzeg) i DK78 (Chałupki-Chmielnik), droga ekspresowa S1 (Pyrzowice-Mysłowice) oraz autostrada A1 (Ostrawa-Gdańsk), a sąsiedztwo Aglomeracji Górnośląskiej wpływa na zwiększenie ruchu transportowego. Usytuowanie dróg powoduje, że powiat narażony jest na wystąpienie awarii związanych z przewozem substancji niebezpiecznych.

Ponadto Inspekcja Ochrony Środowiska współdziała w akcjach zwalczania poważnej awarii z organami właściwymi do jej prowadzenia oraz sprawuje nadzór nad usuwaniem skutków tej awarii.

Ewidencją poważnych awarii przemysłowych zajmuje się Komenda Wojewódzka Państwowej Straży Pożarnej w Katowicach.

Za zapewnienie bezpieczeństwa i porządku publicznego na terenie powiatu tarnogórskiego odpowiadają: Komenda Powiatowa Policji w Tarnowskich Górach oraz Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej w Tarnowskich Górach. Na poziomie powiatowym system ochrony przeciwpożarowej oparty jest na dwóch podstawowych filarach, tworzących jednostki ochrony przeciwpożarowej – JOP:

- Państwowej Straży Pożarnej,

- jednostkach ochotniczych straży pożarnych zarówno włączonych do krajowego systemu ratowniczo – gaśniczego jak i tych działających poza systemem.

Na terenie powiatu tarnogórskiego funkcjonuje Komenda Powiatowa PSP z siedzibą w Tarnowskich Górach. Do zadań Jednostki Ratowniczo-Gaśniczej w Tarnowskich Górach należą między innymi:

- organizowanie i prowadzenie akcji ratowniczych w czasie pożarów, klęsk żywiołowych lub likwidacji miejscowych zagrożeń oraz wykonywanie specjalistycznych czynności ratowniczych w czasie klęsk żywiołowych oraz podczas likwidacji miejscowych zagrożeń przez inne podmioty ratownicze,
- utrzymywanie gotowości do prowadzenia działań ratowniczych,
- współdziałanie z innymi podmiotami ratowniczymi i służbami funkcjonującymi w rejonie działania jednostki w zakresie prowadzenia działań ratowniczych,
- prowadzenie rozpoznania w zakresie niezbędnym do podjęcia działań ratowniczych na obszarze powiatów grodzkiego i ziemskiego,
- organizowanie ćwiczeń i doskonalenia zawodowego, analizowanie stanu wyposażenia jednostki w sprzęt ratowniczy i środki gaśnicze, sorbenty, neutralizatory oraz przedstawianie wniosków i planów w tym zakresie.

Ponadto na terenie powiatu funkcjonuje 27 jednostek ochotniczej straży pożarnej.

W Powiecie Tarnogórskim koordynacją działań w tym zakresie zajmuje się Powiatowe Centrum Zarządzania Kryzysowego oraz Biuro Bezpieczeństwa Publicznego i Zdrowia. Zgodnie z art. 17 ust. 4-7 ustawy o zarządzaniu kryzysowym Starosta wykonuje zadania zarządzania kryzysowego przy pomocy powiatowego zespołu zarządzania kryzysowego (zwane dalej PZZK).

4.10.3. Analiza SWOT

Przeciwdziałanie poważnym awariom	
MOCNE STRONY czynniki wewnętrzne	SŁABE STRONY czynniki wewnętrzne
funkcjonowanie w gminach 34 jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej, w tym 23 włączonych do KSRG posiedzenia PZZK oraz prowadzenie akcji szkoleniowych na wypadek wystąpienia awarii	ryzyko wystąpienia poważnej awarii przemysłowej (3 zakłady o dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii) zagrożenie ze strony transportu międzynarodowego oraz tranzytowego przewożącego materiały niebezpieczne brak obostrzeń transportowych na drogach
SZANSE czynniki zewnętrzne	ZAGROŻENIA czynniki zewnętrzne
zmniejszenie zagrożenia wypadkowego i pożarowego poprzez remonty i modernizacja budynków oraz dróg kontynuacja i doskonalenie działań edukacyjnych społeczeństwa w celu wyrobienia w ludności nawyków prawidłowych zachowań w sytuacji wystąpienia zagrożeń środowiska i życia ludzi z tytułu poważnych awarii	zagrożenia wypadkowe związane z złym stanem niektórych dróg gminnych funkcjonowanie dużych zakładów i stacji benzynowych magazynujących substancje niebezpieczne

Źródło: opracowanie własne

4.10.4 Cele i zadania środowiskowe w zakresie przeciwdziałania poważnym awariom przemysłowym

W zależności od kategorii i ilości substancji niebezpiecznych, zakłady przemysłowe stwarzające ryzyko wystąpienia awarii podzielone są na dwie grupy zakłady o zwiększonym ryzyku wystąpienia awarii (ZZR) oraz zakłady o dużym ryzyku wystąpienia awarii (ZDR). Szczegółowe kryteria zaklasyfikowania zakładu do jednej z ww. kategorii określone są w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 23 stycznia 2016 r. w sprawie rodzajów i ilości substancji niebezpiecznych, których znajdowanie się w zakładzie decyduje o zaliczeniu go do zakładu o zwiększonym ryzyku albo zakładu o dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej.

Głównymi zagrożeniami na terenie powiatu tarnogórskiego, jakie mogą wystąpić w toku zwykłego funkcjonowania są wypadki i zdarzenia drogowe, pożary, powódzie i zalania. Zagrożenia chemiczne i pożarowe wynikają głównie z gęstości zaludnienia, charakteru zabudowy i stopnia uprzemysłowienia. Na zagrożenia pożarowe wpływa sąsiedztwo lokalizacji budynków i występowanie w nich palnych elementów konstrukcyjnych (stropy, więźba dachowa, schody i pokrycia dachów) oraz magazynowane środki i materiały łatwopalne (paliwo, smary, farby, oleje, tworzywa chemiczne, tarcica, opał itp.).

W harmonogramie realizacji zadań monitorowanych zaplanowano kontynuację takich działań w postaci kontroli zakładów o dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii wraz z egzekwowaniem przez zakłady wymagań dotyczących zapobiegania poważnym awariom – realizacja przez WIOŚ oraz prowadzenie kontroli zakładów, szkoleń, badań przyczyn, tak, aby zmniejszyć ryzyko wystąpienia poważnych awarii – realizacja przez WIOŚ

i same przedsiębiorstwa. Działania te finansowane będą ze środków własnych przedsiębiorstw oraz budżetu Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Katowicach.

Analiza SWOT, jako mocną stronę powiatu wskazała na fakt, iż na terenie powiatu zlokalizowanych jest 27 jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych. W związku z tym jednym z zadań własnych powiatu oraz monitorowanych gdzie odpowiedzialnymi za realizacją są Gminy powiatu tarnogórskiego jest wsparcie jednostek ochotniczej straży pożarnej w sprzęt do ratownictwa techniczno-chemiczno-ekologicznego oraz w zakresie zapobiegania i przeciwdziałania poważnym awariom. Zadanie to finansowane będzie ze środków Powiatu Tarnogórskiego, budżetów gmin należących do powiatu tarnogórskiego oraz środków zewnętrznych takich jak Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

W ostatnich latach na terenie powiatu tarnogórskiego nie wydarzyła się żadna poważna awaria, nie mniej jednak istotnym elementem są kontrole ładunków niebezpiecznych realizowane na drogach powiatu przez policję.

Działania te będą w kolejnych latach kontynuowane. W razie potrzeby będą wyznaczane trasy przewozu materiałów niebezpiecznych. Istotne jest także prawidłowe oznakowanie pojazdów przewożących niebezpieczne ładunki, co także kontroluje policja w razie potrzeby.

W razie jednak zaistnienia istotnego zdarzenia, które zagrażałoby środowisku oraz zdrowiu i życiu ludzi prewencyjnie w harmonogramie realizacji zadań monitorowanych zapisano, iż usuwanie skutków poważnych awarii należało będzie do sprawcy awarii i finansowane ze środków własnych sprawcy. W sytuacji braku sprawcy sprawa przejmowana jest przez Regionalną Dyрекcję Ochrony Środowiska, co wskazano w harmonogramie realizacji zadań.

Ważkim zadaniem realizowanym szczególnie przez samorządy gminne jest kontynuacja i doskonalenie działań edukacyjnych społeczeństwa w celu wyrobienia w ludności nawyków prawidłowych zachowań w sytuacji wystąpienia zagrożeń środowiska i życia ludzi z tytułu poważnych awarii. Działania te realizowane są poprzez akcje edukacyjno-szkoleniowe, a dla dzieci poprzez zabawę. Gminy takie zadania realizują także poprzez zamieszczanie na stronach internetowych poradników jak mieszkańcy powinni zachować się w sytuacji zagrożenia czy katastrofy. Finansowanie tego rodzaju zadań pochodzi głównie ze środków własnych gmin oraz z dofinansowania Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

5. Zagadnienia horyzontalne

Celem niniejszego rozdziału jest przedstawienie czterech zagadnień horyzontalnych, stanowiących fundament wszystkich działań zapisanych w niniejszym Programie ochrony środowiska dla Powiatu Tarnogórskiego na lata 2025-2029 z perspektywą do roku 2033.

Każdy obszar interwencji i każdy kierunek działań powinien być spójny z czterema zagadnieniami horyzontalnymi, jakimi są:

- adaptacja do zmian klimatu
- nadzwyczajne zagrożenia
- edukacja ekologiczna
- monitoring środowiska.

Wszystkie obszary interwencji, na których opiera się niniejszy „Program...” zawierają aspekty każdego z czterech działań horyzontalnych. Istotnym jest także, iż w każdej dziedzinie środowiskowej prowadzona jest edukacja ekologiczna, a nadzwyczajne zagrożenia czy awarie mogą wpływać na wszystkie obszary środowiska od przyrody po powietrze wody i gleby. A w celu kontroli stanu i podjęcia ewentualnych szybkich kroków niezbędny jest monitoring środowiska i stała kontrola jego stanu.

5.1. Adaptacja do zmian klimatu

W 2013 roku Ministerstwo Środowiska opracowało „Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030”. Dokument ten został opracowany przez Ministerstwo Środowiska na podstawie analiz wykonanych przez Instytut Ochrony Środowiska - Państwowy Instytut Badawczy w ramach projektu pn. "Opracowanie i wdrożenie Strategicznego Planu Adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu - KLIMADA".

Oddziaływania związane z prognozowanymi zmianami klimatu będą z różnym natężeniem wzmacniane wskutek działalności człowieka, zarówno poprzez podejmowanie aktywności gospodarczej (wydobycie kopalin, kierunkowa gospodarka leśna i hodowla zwierząt oraz rolnictwo), jak i jej zaniechania (porzucanie łąk i muraw, zanik tradycyjnych form wykorzystania terenu). Oddziaływania te są wielokierunkowe i mogą znacznie wzmocnić niekorzystne oddziaływanie prognozowanych zmian warunków klimatycznych w powiązaniu z nieprawidłowym zagospodarowaniem terenu.

W kontekście zmian klimatu istnieje konieczność zmian treści planowania przestrzennego tak, żeby odpowiadały na problemy, które dotychczas nie były, bądź nie musiały być przedmiotem rozstrzygnięć planistycznych, albo miały marginalne znaczenie w toku procesu planistycznego.

Biorąc pod uwagę horyzontalny i interdyscyplinarny charakter gospodarki przestrzennej wdrażanie działań adaptacyjnych w tym sektorze przyczynia się do ograniczenia skutków zmian klimatu nie tylko w zagospodarowaniu przestrzennym, ale także w większości obszarów życia gospodarczego i społecznego.

Przewidywane zmiany w reżimie hydrologicznym na całej powierzchni kraju w bezpośredni sposób oddziałują na różnorodność biologiczną. Z racji zwiększonej częstotliwości występowania suszy letnich i wiosennych oraz nawałnych deszczów w tym gradu należy liczyć się ze wzrastającą liczbą sytuacji ekstremalnych, czyli powodzi, suszy, osuwisk ziemi oraz erozji wodnej w korytach cieków.

Problem zmian w reżimie hydrologicznym dotyczy również siedlisk wód słodkich, płynących lub stojących. Grupa ta jest narażona na zmiany wskutek wzrostu opadów nawałnych, okresów suchych, procesów eutrofizacji i zaburzeń przepływu wód w zbiornikach. Co więcej, w wyniku prognozowanych zmian klimatycznych będzie postępował zanik małych powierzchniowych zbiorników wodnych (bagien, stawów, oczek wodnych, małych płytkich jezior a także potoków i małych rzek).

Stanowi to zagrożenie dla licznych gatunków, które bądź to pośrednio bytują na tych terenach, bądź korzystają z nich jako rezerwuarów wody pitnej i może skutkować wyginięciem lub migracją gatunków.¹³

Proces ocieplania i zwiększanie ryzyka suszy sprzyja rozwojowi chorób i szkodników.

Wydłużony okres z dodatnimi temperaturami w jesieni, z intensywnymi opadami rozmiękczającymi glebę w połączeniu z osłabieniem drzew przez choroby i szkodniki może dodatkowo zwiększać wrażliwość lasów na wiatry i sprzyjać zwiększaniu wiatrołomów.

Przeprowadzone analizy wykazały, że należy oczekiwać zwiększenia częstości lat ze stratami plonów wynikających z niekorzystnego przebiegu pogody.

¹³ Scenariusze Zmian Klimatu do 2030 r. i wpływ na sektory i obszary wrażliwe, Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020

W zakresie produkcji zwierzęcej zmiany klimatyczne, a tym samym zwiększenie zmienności plonowania upraw i pastwisk może wywołać braki pasz w gospodarstwach i wzrost cen. Wzrost średniej temperatury powietrza będzie miał pozytywne skutki m.in. w postaci wydłużenia okresu wegetacyjnego, skrócenia okresu grzewczego oraz wydłużeniu sezonu turystycznego.¹⁴

Pomiędzy zagospodarowaniem przestrzennym i warunkami klimatycznymi zachodzi ścisły związek wzajemnego oddziaływania. W kontekście zmian klimatu istnieje konieczność zmian treści planowania przestrzennego tak, żeby odpowiadały na problemy, które dotychczas nie były, bądź nie musiały być przedmiotem rozstrzygnięć planistycznych, albo miały marginalne znaczenie w toku procesu planistycznego. Biorąc pod uwagę horyzontalny i interdyscyplinarny charakter gospodarki przestrzennej wdrażanie działań adaptacyjnych w tym sektorze przyczynia się do ograniczenia skutków zmian klimatu nie tylko w zagospodarowaniu przestrzennym, ale także w większości obszarów życia gospodarczego i społecznego. To powoduje, że planowanie przestrzenne, będące najważniejszym instrumentarium gospodarki przestrzennej, urasta do jednego z najistotniejszych kreatorów przestrzennej organizacji systemów społeczno-gospodarczych i ekologicznych, decydujących o adaptacji polskiej przestrzeni do spodziewanych zmian klimatu, a tym samym uwarunkowań środowiskowych i łagodzenia skutków społeczno-ekonomicznych tych zmian.

Zmiany klimatu i potencjalne skutki tych zmian zostały wzięte pod uwagę w niniejszym dokumencie poprzez realizację celów i kierunków działań jakie zostały zapisane w „Strategicznym planie adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030”.

W ramach poszczególnych kierunków interwencji wszystkie te cele zostały wzięte pod uwagę i w ramach nich zostały zaplanowane zadania dotyczące energetyki, edukacji mieszkańców, zarządzania szlakami komunikacyjnymi w celu minimalizacji zagrożeń powodowanych przewozem substancji niebezpiecznych.

Wśród kluczowych działań do realizacji o charakterze horyzontalnym, które według zapisów „Strategicznego planu adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030” należy wymienić:

- rozwój alternatywnych możliwości produkcji energii na poziomie lokalnym,
- zarządzanie ryzykiem powodziowym,
- realizację działań zabezpieczających przed osuwiskami,
- wdrażanie lokalnych systemów monitoringu i ostrzegania przed nadzwyczajnymi zjawiskami klimatycznymi.

Istotnym elementem jest ciągła edukacja ekologiczna nie tylko dzieci, ale także rolników i właścicieli lasów, właściwe planowanie przestrzenne na poziomie regionalnym i lokalnym z uwzględnieniem zmian klimatu i adaptacji oraz uwzględnianie trendów klimatycznych w procesie projektowania i budowy infrastruktury transportowej.

5.2. Nadzwyczajne zagrożenia

Zarówno jako nadzwyczajne zagrożenie dla środowiska, jak i poważną awarię należy traktować zdarzenia, takie jak: pęknięcie i rozszczelnienie instalacji rurociągów transportowych, wybuch, awaria zbiornika, katastrofa autocysterny lub cysterny kolejowej przewożącej substancje niebezpieczne, awaria obiektów jądrowych i hydrotechnicznych, itp. Na zagrożenia pożarowe wpływa także sąsiedztwo lokalizacji budynków i występowanie w nich palnych elementów konstrukcyjnych (stropy, więźba dachowa, schody i pokrycia dachów) oraz magazynowane środki i materiały łatwopalne (paliwo, smary, farby, oleje, tworzywa chemiczne, tarcica, opał itp.).

Powstałe zagrożenia usuwane są przez odpowiednie jednostki straży pożarnej. Na terenach rolniczych przyczyną zanieczyszczeń wód może być niewłaściwe magazynowanie i stosowanie nawozów i środków ochrony roślin. Zagrożenie dla środowiska w tym przypadku zależy od rozpuszczalności środków w wodzie i stopnia ich toksyczności.

Nadzwyczajne zagrożenia, do których może dojść na terenie powiatu w trakcie normalnego funkcjonowania sprecyzowano w rozdziale 4.10 dotyczącym Zagrożenia poważnymi awariami. W rozdziale tym sprecyzowano rodzaje zagrożeń, do jakich może dojść na obszarze powiatu, wyspecyfikowano jednostki, które zajmują się identyfikacją zdarzeń, ratowaniem zdrowia, życia i mienia oraz usuwaniem skutków awarii oraz kompetencje organów do realizacji zadań w tym zakresie.

W rozdziale 6.10.1 wyspecyfikowano cele i obszary interwencji (rozdział 6.10.2 i 6.10.3) w tych kwestiach, a także zadania, które przyczynią się do minimalizacji zagrożeń oraz skutecznego usuwania skutków potencjalnych zdarzeń.

¹⁴ Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030”

5.3. Działania edukacyjne

W zakresie edukacji ekologicznej najważniejszym celem, który należy osiągnąć jest wykształcenie świadomości ekologicznej i przekonanie młodej i dojrzałej części społeczeństwa o konieczności myślenia i działania według zasad ekorozwoju. Jest to cel dalekosiężny, wykraczający poza horyzont 2033 roku, do którego można się zbliżyć poprzez stopniowe podnoszenie świadomości ekologicznej.

Ustawa Prawo ochrony środowiska z dnia 27 kwietnia 2001 r. (Dz. U. z 2024 r. poz. 54 z późn. zm.) narzuca obowiązek uwzględniania problematyki ochrony środowiska i zrównoważonego rozwoju w programach nauczania wszystkich typów szkół, a także kursów prowadzących do uzyskania kwalifikacji zawodowych.

W środkach masowego przekazu, w publikacjach i audycjach również istnieje obowiązek popularyzacji ochrony środowiska i kształtowania pozytywnego stosunku do przyrody.

Organy administracji, instytucje koordynujące działania związane z ochroną środowiska oraz te, które kierują i zarządzają działalnością naukową i naukowo-badawczą w zakresie ekologizacji są zobowiązane uwzględniać w swoich planach i działaniach bieżących i długoterminowych zagadnienia dotyczące ekologii i ochrony przyrody.

Na wszystkich etapach edukacji od przedszkolnej poprzez podstawową, ponadpodstawową i wyższą placówki nauczania obejmujące swym działaniem jakąkolwiek edukację dzieci i młodzieży zawierają w swoich programach działania dziedziny nauki lub dyscypliny naukowe wiążące się z ochroną środowiska.

Postawy społeczne i realizowana w całym okresie programowania szeroko pojęta edukacja ekologiczna ma na celu stałe podnoszenie świadomości zarówno dzieci i dorosłych. Wynika to z faktu, iż wśród społeczeństw gorzej wykształconych powszechnie akceptowane są postawy antyekologiczne (dewastacja zasobów przyrody, brak oszczędzania wody, segregacji odpadów), a brak perspektyw na polepszenie lub zmianę sytuacji będzie tylko pogłębiać patologiczne zachowania.

W zakresie działalności edukacyjnej w ramach szeroko pojętej ochrony środowiska na terenie powiatu, a także poszczególnych gmin należących do Powiatu stale i na bieżąco realizuje się działania edukacyjne.

Powiat Tarnogórski powinien kontynuować istniejącą, a także rozwijać współpracę z placówkami oświatowymi, organizacjami społecznymi i instytucjami, przy organizowaniu prelekcji, wystaw, spotkań, wycieczek o tematyce ekologicznej i przyrodniczej, organizować akcje oraz pomagać przy realizacji programów szkolnych promujących idee zbierania surowców wtórnych w celu ich właściwego zagospodarowania. Właściwie ukierunkowana edukacja ekologiczna mieszkańców nie tylko przyczyni się do zwiększenia efektywności prowadzonej selektywnej zbiórki odpadów, co zapewni pozyskanie surowców wtórnych, zmniejszenie ilości odpadów trafiających na składowiska oraz zmniejszenie szkodliwości tych odpadów, ale także do oszczędzania wody, niespalania odpadów w domowych kotłach oraz dbałości i szacunku o całość otaczającej nas przyrody i środowiska.

Czynnikami, które decydują o sukcesie realizowanej akcji edukacji ekologicznej są rzetelna informacja oraz umiejętność komunikowania się ze społeczeństwem.

W zakresie wszystkich aspektów ochrony środowiska potrzebne są działania edukacyjne zarówno dla dzieci, młodzieży jak i dla dorosłej części społeczeństwa. Z tego powodu zadania dotyczące edukacji ekologicznej umieszczono w harmonogramach we wszystkich rozdziałach dotyczących poszczególnych obszarów interwencji.

W każdej dziedzinie środowiskowej wspomniano o potrzebie prowadzenia edukacji stale i na bieżąco w całej perspektywie realizacji Programu. Ze względu na fakt, że najwięcej działań edukacyjnych realizowanych jest w zakresie gospodarki odpadami temat ten został w tej części potraktowany najszerzej.

5.4. Monitoring środowiska

W związku ze zmianą kompetencji wojewódzkich inspektoratów ochrony środowiska i Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska wynikającą z przepisów ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. o zmianie ustawy o Inspekcji Ochrony Środowiska oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2018 poz. 1479 z późn. zm.) od dnia 1 stycznia 2019 roku organem realizującym zadania Państwowego Monitoringu Środowiska jest Główny Inspektorat Ochrony Środowiska. Z dniem 1 stycznia 2019 roku pracownicy Wydziału Monitoringu Środowiska oraz Laboratorium WIOŚ stali się pracownikami GIOŚ.

Zadania Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska polegają między innymi na monitoringu środowiska.

Monitoring środowiska prowadzony jest w zakresie powietrza, wód powierzchniowych, wód podziemnych, ochrony przyrody i bioróżnorodności, gospodarki odpadami, hałasu, pól elektromagnetycznych, potencjalnego wystąpienia poważnej awarii oraz gleby i ziemi (na poziomie krajowym).

Zakres zadań państwowego monitoringu środowiska jest określany w wieloletnich strategicznych programach PMŚ opracowywanych przez Głównego Inspektora Ochrony Środowiska i zatwierdzanych przez Ministra Klimatu oraz w wykonawczych programach PMŚ opracowywanych przez Głównego Inspektora Ochrony Środowiska.

Obecnie obowiązujący Strategiczny Program PMŚ na lata 2020-2025 powstał na podstawie art. 4a ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 10 lipca 1991 r. o Inspekcji Ochrony Środowiska. Dokument ten obejmuje zadania wynikające

z odrębnych ustaw, zobowiązań międzynarodowych oraz innych potrzeb wynikających ze strategii rozwoju innych programów i dokumentów programowych.¹⁵

Informacje powstające w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska służą do wspomagania działań na rzecz ochrony środowiska, a także do informowania organów administracji o stanie środowiska, potencjalnych lub istniejących zagrożeniach, oraz obszarach występowania przekroczeń dopuszczalnych poziomów zanieczyszczeń w środowisku. W dalszym etapie dane te i informacje wykorzystywane są przez organy administracji do postępowań w sprawie oceny oddziaływania na środowisko, pozwoleń na wprowadzania gazów i pyłów do środowiska oraz planów zagospodarowania przestrzennego, a także planów i programów, jako całości lub ich poszczególnych elementów.

Działalność inspekcyjna na terenie województwa śląskiego prowadzona jest przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach i polega na prowadzeniu kontroli instalacji i przedsiębiorstw oddziałujących na środowisko w celu sprawdzenia czy są przestrzegane przepisy prawa lub występują naruszenia obowiązujących przepisów. W sytuacji stwierdzenia nieprzestrzegania obowiązujących przepisów wydawane są zarządzenia pokontrolne, a w razie ich niezrealizowania wystawiane są mandaty karne.

¹⁵ <http://katowice.wios.gov.pl/monitoring-srodowiska/regionalny-wydzial-monitoringu-srodowiska/>

6. Cele Programu Ochrony Środowiska i ich finansowanie

6.1. Cele, kierunki interwencji i zadania z zakresu powietrza atmosferycznego

L.p.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+ źródło danych)	Wartość bazowa rok 2022/2023	Wartość docelowa rok 2029				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
1	Powietrze atmosferyczne	Znacząca poprawa jakości powietrza na obszarze powiatu tarnogórskiego związana z realizacją kierunków działań naprawczych	Ilość podmiotów skontrolowanych rocznie w zakresie przestrzegania przepisów POP źródło danych: powiat, gminy powiatu	387	1935	Skuteczne wdrażanie planów i programów służących ochronie powietrza w skali lokalnej i wojewódzkiej poprzez osiągnięcie zakładanych efektów ekologicznych	Wdrożenie obecnego programu ochrony powietrza- kontrola podmiotów wynikająca z pop	Zadanie własne: Powiatu Tarnogórskiego Zadanie monitorowane: Gminy powiatu tarnogórskiego	brak dofinansowania, brak środków na realizację zadania
			Substancje, których stężenia przekroczyły wartości dopuszczalne lub wartości dopuszczalne powiększone o margines tolerancji – klasyfikacja strefy, w której leży powiat źródło danych: GIOŚ	Klasa C: benzo(a)piren w pyłe PM10, ozon.	brak przekroczeń		Opracowanie i wdrażanie planów gospodarki niskoemisyjnej lub programów ograniczania niskiej emisji w skali lokalnej	Zadanie monitorowane: Gminy powiatu tarnogórskiego	
			Ilość nowych stanowisk pomiarowych na terenie powiatu źródło danych: GIOŚ	1	1		Realizacja zadań monitoringowych jakości powietrza w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska	Zadanie monitorowane: GIOŚ	brak dofinansowania, brak środków na realizację zadania
			Liczba zamontowanych czujników jakości powietrza źródło: powiat	12	12	Wdrożenie mechanizmów ograniczających negatywny wpływ	Utrzymanie punktów pomiarowych na terenie powiatu tarnogórskiego (czujniki powietrza Airly)	Zadanie własne: Powiatu Tarnogórskiego	
			Długość zmodernizowanych odcinków dróg, gminnych,	2022-2023 przebudowa/ rozbudowa 6 odcinków dróg krajowych oraz	zgodnie z WPF		Uwzględnienie w planach rozwoju transportu działań mających wpływ na	Zadanie własne: ZDP w	

Program ochrony środowiska dla Powiatu Tarnogórskiego na lata 2025-2029 z perspektywą do roku 2033

			powiatowych, wojewódzkich i krajowych źródło danych: administratorzy dróg	1 odcinka drogi wojewódzkiej DW 913 przebudowa 10 km dróg powiatowych budowa/przebudowa/modernizacja/ remont 82 odcinków dróg gminnych		transportu, na jakość powietrza poprzez efektywną politykę transportową do poziomu nie powodującego negatywnego oddziaływania na jakość powietrza	jakość powietrza, poprzez m.in. upłynnienie ruchu pojazdów, budowę obwodnic oraz wprowadzanie ograniczeń w ruchu pojazdów ciężkich na drogach	Tarnowskich Górach Zadanie monitorowane: Gminy powiatu tarnogórskiego, GDDKiA, Zarząd Dróg Wojewódzkich w Katowicach	
			Ilość nowych niskoemisyjnych pojazdów transportu zbiorowego na terenie powiatu źródło danych: operatorzy transportu publicznego	26 elektrycznych i 2 hybrydowe	30 elektrycznych		Rozwój komunikacji publicznej w oparciu o nowoczesny niskoemisyjny tabor autobusowy oraz stworzenie zintegrowanego systemu komunikacji miejskiej (autobus/pociąg) mającego na celu przesiadkę z indywidualnych samochodów na rzecz transportu zbiorowego	Zadanie monitorowane: Gminy powiatu tarnogórskiego, operatorzy transportu publicznego	brak dofinansowania, brak środków na realizację zadania
			Długość ścieżek rowerowych na terenie powiatu źródło danych: GUS	23 km	25 km		Wspieranie rozwoju transportu rowerowego oraz wdrażanie rozwiązań na rzecz jego integracji z miejskimi systemami transportowymi m.in. poprzez rozwój i modernizację infrastruktury oraz zmiany organizacji ruchu	Zadanie monitorowane: Gminy powiatu tarnogórskiego	brak dofinansowania, brak środków na realizację zadania
			Ilość wymienionych systemów grzewczych na niskoemisyjne (ostatnie lata: 2022-2023) źródło danych: WFOŚiGW	dofinansowanie 881 inwestycji dotyczących wymiany nieekologicznych źródeł ciepła	wg potrzeb	Sukcesywna redukcja emisji zanieczyszczeń z sektora komunalno-bytowego do poziomu niepowodującego negatywnego oddziaływania na jakość powietrza	Realizacja działań z zakresu ograniczania emisji ze źródeł spalania o małej mocy do 1MW poprzez wymianę systemów grzewczych na niskoemisyjne oraz poprzez montaż filtrów na kominkowych ograniczających emisję	Zadanie monitorowane: Gminy powiatu tarnogórskiego, lokalni producenci i dystrybutorzy ciepła sieciowego, mieszkańcy, wspólnoty mieszkaniowe	
			Ilość budynków użyteczności publicznej	27	30		Realizacja planów kompleksowej termomodernizacji w	Zadanie własne: Powiat Tarnogórski	brak dofinansowania,

Program ochrony środowiska dla Powiatu Tarnogórskiego na lata 2025-2029 z perspektywą do roku 2033

			poddanych termomodernizacji źródło danych: gminy, powiat				tym także inwestycji w odnawialne źródła energii budynków użyteczności publicznej	Zadanie monitorowane: Gminy powiatu tarnogórskiego, jednostki sektora finansów publicznych	brak środków na realizację zadania
			Wdrożenie systemu zbierania informacji o rodzaju użytkowanych paliw stałych w indywidualnych urządzeniach grzewczych w gminach źródło danych: gminy	b.d.	100%		Opracowanie i wdrożenie systemu zbierania informacji o rodzaju użytkowanych paliw stałych w indywidualnych urządzeniach grzewczych	Zadanie monitorowane: Gminy powiatu tarnogórskiego	brak dofinansowania, brak środków na realizację zadania
			Ilość przedsiębiorstw skontrolowanych rocznie w zakresie przestrzegania przepisów prawnych i zapisów pozwoleń źródło danych: WIOŚ	27	30		Prowadzenie regularnych kontroli przestrzegania przepisów prawnych i zapisów pozwoleń przez podmioty gospodarcze	Zadanie monitorowane: WIOŚ w Katowicach	
			Ilość instalacji stosujących niskoemisyjne technologie i OZE źródło danych: gminy, podmioty gospodarcze, Tauron Dystrybucja S.A.	7 321 szt.	8 000 szt.	Wdrożenie mechanizmów motywujących do implementacji nowoczesnych rozwiązań w przemyśle skutkujących redukcją emisji substancji zanieczyszczających	Realizacja inwestycji mających na celu ograniczenie emisji substancji zanieczyszczających z instalacji energetycznych i przemysłowych, oraz ograniczających szczególnie „niską emisję” oraz emisję nieorganizowaną	Zadanie monitorowane: przedsiębiorstwa energetyczne i przemysłowe, oraz inne podmioty gospodarcze, Gminy powiatu tarnogórskiego, osoby fizyczne	brak dofinansowania, brak środków na realizację zadania
			Ilość prowadzonych rocznie działań (szkoleń, promocji, akcji informacyjnych, konferencji dofinansowania) źródło danych: gminy	5/rok	8/rok		Stworzenie preferencji dla rozwoju produkcji urządzeń do pozyskiwania energii w sposób bezemisyjny	Zadanie monitorowane: podmioty gospodarcze, placówki edukacyjne	brak dofinansowania, brak środków na realizację zadania

Program ochrony środowiska dla Powiatu Tarnogórskiego na lata 2025-2029 z perspektywą do roku 2033

			Ilość zrealizowanych akcji edukacyjnych w zakresie poprawy efektywności energetycznej budynków źródło danych: gminy	10/rok	15/rok		Prowadzenie kampanii edukacyjnych mających na celu wskazywanie prawidłowych postaw odnośnie ochrony powietrza, a także środków ostrożności odnośnie negatywnych skutków złej jakości powietrza	Zadanie monitorowane: Gminy powiatu tarnogórskiego, organizacje ekologiczne	brak dofinansowania, brak środków na realizację zadania
			Ilość gmin prowadzących kontrole w zakresie zakazu spalania odpadów i przestrzegania tzw. uchwały antysmogowej źródło danych: gminy	9	9			Zadanie monitorowane: Gminy powiatu tarnogórskiego, Straż Miejska, Policja	
		Realizacja racjonalnej gospodarki energetycznej łączącej efektywność energetyczną z nowoczesnymi technologiami	Ilość budynków osób fizycznych poddanych termomodernizacji źródło danych: WFOŚ – Czyste Powietrze	496 budynków docieplenia ścian 406 wymiana stolarki	wg potrzeb		Poprawa efektywności energetycznej w budynkach mieszkalnych, w tym poprzez ich kompleksowe termomodernizacje	Zadanie monitorowane: mieszkańcy	
			Ilość gmin posiadających aktualne Założenia lub Plany Zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe źródło danych: gminy	9	9		Aktualizacja założeń do planów zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe z określeniem możliwości wykorzystania odnawialnych źródeł energii	Zadanie monitorowane: Gminy powiatu tarnogórskiego	brak środków na realizację zadania

6.2. Harmonogram zadań własnych w zakresie powietrza atmosferycznego

L.p.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w tys. zł)						Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
				2025	2026	2027	2028	2029	RAZEM		
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L
1	Powietrze atmosferyczne	Wdrożenie obecnego programu ochrony powietrza- kontrola podmiotów wynikająca z pop	Powiat Tarnogórski	Koszty administracyjne						środki własne Powiatu Tarnogórskiego	działanie będzie kontynuacją realizowanego już działania
		Utrzymanie punktów pomiarowych na terenie powiatu tarnogórskiego (czujniki powietrza Airly)	Powiat Tarnogórski	20		20		20	60	środki własne Powiatu Tarnogórskiego	kontynuacja realizowanego już działania
		Uwzględnienie w planach rozwoju transportu działań mających wpływ na jakość powietrza, poprzez m.in. upłynnienie ruchu pojazdów, budowę obwodnic oraz wprowadzanie ograniczeń w ruchu pojazdów ciężkich na drogach	Powiat Tarnogórski	37 841						środki własne Powiatu Tarnogórskiego, fundusze krajowe i unijne	część działań będzie kontynuacją realizowanego już działania
		Realizacja planów kompleksowej termomodernizacji w tym także inwestycji w odnawialne źródła energii budynków użyteczności publicznej	Powiat Tarnogórski	2 068,892						środki własne Powiatu Tarnogórskiego, fundusze krajowe i unijne	działanie będzie kontynuacją realizowanego już działania

Źródło: koszty zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania, WPF i WPI Powiatu Tarnogórskiego, a także szacunków własnych autorów POŚ dla powiatu tarnogórskiego, w niektórych przypadkach nie było możliwości oszacowania kosztów ze względu na brak informacji o szczegółowym zakresie zadania

6.3. Harmonogram zadań monitorowanych w zakresie powietrza atmosferycznego

L.p.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania w latach 2025-2029 (w tys. zł)	Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
A	B	C	D	E	F	G
1	Powietrze atmosferyczne	Wdrożenie obecnego programu ochrony powietrza- kontrola podmiotów wynikająca z pop	Gminy powiatu tarnogórskiego	koszty indywidualne jednostek	środki własne Gmin, fundusze krajowe i unijne	działanie będzie kontynuacją realizowanego już działania
		Opracowanie i wdrażanie planów gospodarki niskoemisyjnej lub programów ograniczania niskiej emisji w skali lokalnej	Gminy powiatu tarnogórskiego	koszty indywidualne jednostek	środki własne Gmin, fundusze krajowe i unijne	gminy są w trakcie realizacji

Program ochrony środowiska dla Powiatu Tarnogórskiego na lata 2025-2029 z perspektywą do roku 2033

		Realizacja zadań monitoringowych jakości powietrza w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska	GIOŚ	w ramach działań własnych jednostek	środki własne GIOŚ	
		Uwzględnienie w planach rozwoju transportu działań mających wpływ na jakość powietrza, poprzez m.in. upłynnienie ruchu pojazdów, budowę obwodnic, oraz wprowadzanie ograniczeń w ruchu pojazdów ciężkich na drogach	Gminy powiatu tarnogórskiego, GDDKiA, Zarząd Dróg Wojewódzkich w Katowicach, zarządcy dróg	według zadań własnych oraz według kosztów inwestycji	środki własne, fundusze krajowe i unijne, środki administratorów dróg	działanie będzie kontynuacją realizowanego już działania
		Rozwój komunikacji publicznej w oparciu o nowoczesny niskoemisyjny tabor autobusowy oraz stworzenie zintegrowanego systemu komunikacji miejskiej (autobus/pociąg) mającego na celu przesiadkę z indywidualnych samochodów na rzecz transportu zbiorowego	Gminy powiatu tarnogórskiego, operatorzy transportu publicznego	wymiana taboru: 1 500 za jeden autobus ¹⁶	środki własne jednostek realizujących oraz środki Gmin, fundusze krajowe i unijne	
		Wspieranie rozwoju transportu rowerowego oraz wdrażanie rozwiązań na rzecz jego integracji z miejskimi systemami transportowymi m.in. poprzez rozwój i modernizację infrastruktury oraz zmiany organizacji ruchu	Gminy powiatu tarnogórskiego	według zadań własnych oraz według kosztów inwestycji	środki własne jednostek realizujących oraz środki Gmin, fundusze krajowe i unijne	
		Realizacja działań z zakresu ograniczania emisji ze źródeł spalania o małej mocy do 1MW poprzez wymianę systemów grzewczych na niskoemisyjne oraz poprzez montaż filtrów na kominkowych ograniczających emisję	Gminy powiatu tarnogórskiego, lokalni producenci i dystrybutorzy ciepła sieciowego, mieszkańcy, wspólnoty mieszkaniowe	zgodnie z uchwałą antysmogową	środki własne jednostek realizujących oraz środki gmin, fundusze krajowe i unijne	
		Realizacja planów kompleksowej termomodernizacji w tym także inwestycji w odnawialne źródła energii budynków użyteczności publicznej	Gminy powiatu tarnogórskiego, jednostki sektora finansów publicznych	6 000	środki własne jednostek realizujących oraz środki Gmin, fundusze krajowe i unijne	działanie będzie kontynuacją realizowanego już działania
		Opracowanie i wdrożenie systemu zbierania informacji o rodzaju użytkowanych paliw stałych w indywidualnych urządzeniach grzewczych	Gminy powiatu tarnogórskiego	od 50 do 200	środki własne jednostek realizujących oraz Gmin, fundusze krajowe i unijne	
		Prowadzenie regularnych kontroli przestrzegania przepisów prawnych i zapisów pozwoleń w podmiotach gospodarczych	WIOŚ w Katowicach	w ramach zadań własnych jednostki	środki własne WIOŚ	
		Realizacja inwestycji mających na celu ograniczenie emisji substancji zanieczyszczających z instalacji energetycznych i przemysłowych, oraz ograniczających szczególnie „niską emisję” oraz emisję nieorganizowaną	przedsiębiorstwa energetyczne i przemysłowe, oraz inne podmioty gospodarcze prowadzące działalność na terenie powiatu tarnogórskiego	według kosztorysów inwestycji	środki własne jednostek realizujących, fundusze krajowe i unijne	
		Stworzenie preferencji dla rozwoju produkcji urządzeń do pozyskiwania energii w sposób bezemisyjny	Podmioty gospodarcze prowadzące działalność na terenie powiatu tarnogórskiego	według zadań własnych oraz według kosztorysu dodatkowych działań	środki własne jednostek realizujących, fundusze krajowe i unijne	

¹⁶ dane podano w tys. zł – czyli 1 500 to 1,5 mln zł.

Program ochrony środowiska dla Powiatu Tarnogórskiego na lata 2025-2029 z perspektywą do roku 2033

		Prowadzenie kampanii edukacyjnych mających na celu wskazywanie prawidłowych postaw odnośnie ochrony powietrza, a także środków ostrożności odnośnie negatywnych skutków złej jakości powietrza	Gminy powiatu tarnogórskiego, organizacje ekologiczne	według zadań własnych oraz według kosztorysu dodatkowych działań	środki własne organizacji ekologicznych oraz Gmin, fundusze krajowe	działanie będzie kontynuacją realizowanego już działania
		Prowadzenie działań w zakresie zakazu spalania odpadów i przestrzegania tzw. uchwały antysmogowej	Gminy powiatu tarnogórskiego, Straż Miejska, Policja	według zadań własnych jednostek	środki własne Gmin jednostek realizujących, fundusze krajowe	działanie będzie kontynuacją realizowanego już działania
		Poprawa efektywności energetycznej w budynkach mieszkalnych, w tym poprzez ich kompleksową termomodernizację	Właściciele budynków, mieszkańcy	zadanie własne jednostek	środki własne mieszkańców, administratorów, właściciele budynków, fundusze krajowe w tym WFOŚiGW	
		Aktualizacja założeń do planów zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe z określeniem możliwości wykorzystania odnawialnych źródeł energii	Gminy powiatu tarnogórskiego	100	środki własne Gmin, , fundusze krajowe w tym WFOŚiGW	

Źródło: koszty zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania, WPF i WPI Gmin Powiatu Tarnogórskiego, a także szacunków własnych autorów POŚ dla powiatu tarnogórskiego, w niektórych przypadkach nie było możliwości oszacowania kosztów ze względu na brak informacji o szczegółowym zakresie zadania

6.4. Cele, kierunki interwencji i zadania z zakresu hałasu

L.p.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+ źródło danych)	Wartość bazowa rok 2022/2023	Wartość docelowa rok 2029				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
1	Hałas	Poprawa i utrzymanie dobrego stanu akustycznego środowiska	Liczba rocznie badanych przedsiębiorstw w zakresie przestrzegania norm hałasu źródło danych: WIOŚ	10	10 lub więcej wg potrzeb	Zmniejszenie liczby mieszkańców narażonych na ponadnormatywny hałas	Ograniczenie hałasu przemysłowego na skutek zwiększenia działalności kontrolnej oraz wdrażania zaleceń pokontrolnych	Zadanie własne: Powiat Tarnogórski Zadanie monitorowane: WIOŚ	zmiana w przepisach prawnych dotyczących kompetencji
			Długość/liczba odcinków dróg budowanych, rozbudowywanych lub modernizowanych źródło danych: zarządzający drogami	drogi powiatowe: w latach 2022-2023 zmodernizowano około 10 km jezdni drogi wojewódzkie: 2 odcinki (911 i 913) drogi krajowe: 6 odcinków dróg, chodnik, most	wg potrzeb		Uwzględnienie w planach rozwoju transportu działań mających wpływ na jakość powietrza, poprzez m.in. upłynnienie ruchu pojazdów, budowę obwodnic oraz wprowadzanie ograniczeń w ruchu pojazdów ciężkich na drogach miast	Zadanie własne: ZDP w Tarnowskich Górach Zadanie monitorowane: Zarządzający drogami, Gminy powiatu tarnogórskiego	sprzeciw mieszkańców, brak uzgodnień branżowych i wysokie koszty inwestycji
			Długość ekranów akustycznych wzdłuż dróg i linii kolejowych źródło danych: zarządzający drogami i liniami kolejowymi	10,965 km	wg potrzeb		Stosowanie zabezpieczeń akustycznych na wymagających tego odcinkach dróg i linii kolejowych.	Zadanie monitorowane: Zarządzający drogami i liniami kolejowymi	brak wystarczającej liczby użytkowników i opłacalności modernizacji
			Ilość gmin, które mają zapisy w MPZP ograniczające emisje hałasu źródło danych: gminy	9	9		Stosowanie odpowiednich zapisów w planach zagospodarowania przestrzennego, umożliwiających ograniczenie emisji hałasu do środowiska	Zadanie monitorowane: Gminy powiatu tarnogórskiego	wysokie koszty, długotrwały proces uchwalania
			Ilość wydanych decyzji administracyjnych źródło danych: powiat	3	zgodnie z wynikami badań		Wydawanie decyzji o dopuszczanym poziomie hałasu w środowisku oraz badania hałasu	Zadanie własne: Powiat Tarnogórski Zadanie	brak środków finansowych

Program ochrony środowiska dla Powiatu Tarnogórskiego na lata 2025-2029 z perspektywą do roku 2033

								monitorowane: Marszałek Województwa Śląskiego	
			Ilość punktów monitoringowych na terenie powiatu źródło danych: GDDKiA, ZDW	7 punktów na odcinkach drogi ekspresowej S1 (S1b), autostrady A1 (A1c), drogi krajowej nr 78, drogi wojewódzkiej nr 908, 911, 933	zgodnie z wynikami badań	Rozwój sieci monitoringu poziomu emisji hałasu do środowiska oraz narażenia mieszkańców na ponadnormatywny hałas	Bieżący monitoring poziomów hałasu w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska	Zadanie monitorowane: GIOŚ	brak środków finansowych na realizację zadania

6.5. Harmonogram zadań własnych w zakresie hałasu

L.p.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w tys. zł)						Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
				2025	2026	2027	2028	2029	RAZEM		
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L
1	Hałas	Ograniczenie hałasu przemysłowego na skutek zwiększenia działalności kontrolnej oraz wdrażania zaleceń pokontrolnych	Powiat Tarnogórski	30	30	30	30	30	150	środki własne Powiatu Tarnogórskiego	ilość działań kontrolnych zależny od potrzeb
		Uwzględnienie w planach rozwoju transportu działań mających wpływ na jakość powietrza, poprzez m.in. upłynnienie ruchu pojazdów, budowę obwodnic oraz wprowadzanie ograniczeń w ruchu pojazdów ciężkich na drogach miast	ZDP w Tarnowskich Górach	Koszty podane w części dotyczącej klimatu i jakości powietrza						środki własne ZDP w Tarnowskich Górach, dofinansowanie UE	zakres jest ustalany na bieżąco
		Wydawanie decyzji o dopuszczanym poziomie hałasu w środowisku oraz badania hałasu	Starosta Tarnogórski	Koszty administracyjne						środki własne Powiatu Tarnogórskiego	ilość decyzji zależna od potrzeb i kontroli w zakresie hałasu

Źródło: koszty zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania, WPF i WPI Powiatu Tarnogórskiego, a także szacunków własnych autorów POŚ dla powiatu tarnogórskiego, w niektórych przypadkach nie było możliwości oszacowania kosztów ze względu na brak informacji o szczegółowym zakresie zadania

6.6. Harmonogram zadań monitorowanych w zakresie hałasu

L.p.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania w latach 2025 - 2033 (w tys. zł)	Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
A	B	C	D	E	F	G
1	Hałas	Ograniczenie hałasu przemysłowego na skutek zwiększenia działalności kontrolnej oraz wdrażania zaleceń pokontrolnych	WIOŚ w Katowicach	koszty administracyjne	środki własne WIOŚ w Katowicach, Województwa Śląskiego	ilość przedsiębiorstw do kontroli ustalana jest przez WIOŚ
		Uwzględnienie w planach rozwoju transportu działań mających wpływ na jakość powietrza, poprzez m.in. upłynnienie ruchu pojazdów, budowę obwodnic oraz wprowadzanie ograniczeń w ruchu pojazdów ciężkich na drogach miast	Zadanie monitorowane: Gminy powiatu tarnogórskiego, zarządzający drogami	koszty i zakres ustalane są na bieżąco	środki własne GDDKiA, Zarządu Dróg Wojewódzkich, gmin powiatu tarnogórskiego, dofinansowanie UE	zakres jest ustalany na bieżąco
		Stosowanie zabezpieczeń akustycznych na wymagających tego odcinkach dróg i linii kolejowych	Zarządzający drogami i liniami kolejowymi	według kosztorysów	środki własne zarządców dróg krajowych, wojewódzkich i gminnych PKP, fundusze unijne	
		Stosowanie odpowiednich zapisów w planach zagospodarowania przestrzennego, umożliwiających ograniczenie emisji hałasu do środowiska	Gminy powiatu tarnogórskiego	każda zmiana PZP - 30	środki własne Gmin powiatu tarnogórskiego	koszt może być większy i wynikać także z innych zmian w PZP
		Wydawanie decyzji o dopuszczanym poziomie hałasu w środowisku oraz badania hałasu	Marszałek Województwa Śląskiego	koszty administracyjne	środki własne Województwa Śląskiego, inne źródła finansowania	koszty w zależności od ilości decyzji
		Bieżący monitoring poziomów hałasu w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska	GIOŚ	100	środki własne GIOŚ	zależy od ilości kontroli

Źródło: koszty zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania, WPF i WPI Gmin Powiatu Tarnogórskiego, a także szacunków własnych autorów POŚ dla powiatu, w niektórych przypadkach nie było możliwości oszacowania kosztów ze względu na brak informacji o szczegółowym zakresie zadania

6.7. Cele, kierunki interwencji i zadania z zakresu promieniowania elektromagnetycznego

L.p.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+ źródło danych)	Wartość bazowa rok 2022/2023	Wartość docelowa rok 2029				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
1	Promieniowanie elektromagnetyczne	Utrzymanie wartości natężenia promieniowania elektromagnetycznego na dotychczasowych, niskich poziomach	Liczba punktów z przekroczeniami dopuszczalnych poziomów promieniowania elektromagnetycznego źródło danych: GIOŚ	0	0	Monitoring poziomów pól elektromagnetycznych	Gromadzenie danych nt. instalacji emitujących pola elektromagnetyczne wymagających zgłoszeń	Zadanie własne: Starosta Tarnogórski	zmiana w przepisach prawnych dotyczących kompetencji
							Kontynuacja monitoringu pól elektromagnetycznych oraz rejestru terenów, na których stwierdzono przekroczenie dopuszczalnych poziomów w środowisku	Zadanie monitorowane: GIOŚ	wzrost liczby źródeł promieniowania

6.8. Harmonogram zadań własnych w zakresie promieniowania elektromagnetycznego

L.p.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w tys. zł)						Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
				2025	2026	2027	2028	2029	RAZEM		
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	I	J
1	Promieniowanie elektromagnetyczne	Gromadzenie danych nt. instalacji emitujących pola elektromagnetyczne wymagających zgłoszeń	Starosta Tarnogórski	koszty administracyjne						środki własne Powiatu Tarnogórskiego	działanie będzie kontynuacją realizowanego już działania

Źródło: koszty zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania, WPF i WPI Powiatu Tarnogórskiego, a także szacunków własnych autorów POŚ dla powiatu tarnogórskiego, w niektórych przypadkach nie było możliwości oszacowania kosztów ze względu na brak informacji o szczegółowym zakresie zadania

6.9. Harmonogram zadań monitorowanych w zakresie promieniowania elektromagnetycznego

L.p.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania w latach 2025-2029 (w tys. zł)	Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
A	B	C	D	E	F	G
1	Promieniowanie elektromagnetyczne	Kontynuacja monitoringu pól elektromagnetycznych oraz rejestru terenów, na których stwierdzono przekroczenie dopuszczalnych poziomów w środowisku	GIOŚ	koszty administracyjne	środki własne budżetu Państwa	działanie aktualnie jest realizowane w cyklach 3 letnich

Źródło: koszty zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania, WPF i WPI Gmin Powiatu Tarnogórskiego, a także szacunków własnych autorów POŚ dla powiatu, w niektórych przypadkach nie było możliwości oszacowania kosztów ze względu na brak informacji o szczegółowym zakresie zadania

6.10. Cele, kierunki interwencji i zadania z zakresu zasobów wodnych

L.p.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+ źródło danych)	Wartość bazowa rok 2022/2023	Wartość docelowa rok 2029				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
1	Zasoby wodne	System zrównoważonego gospodarowania wodami powierzchniowymi i podziemnymi, umożliwiający zaspokojenie uzasadnionych potrzeb wodnych regionu przy osiągnięciu i utrzymaniu co najmniej dobrego stanu wód	Jakość wód powierzchniowych i podziemnych źródło danych: GIOŚ	wody powierzchniowe stan zły wody podziemne – klasa II - IV	wody powierzchniowe stan dobry wody podziemne – klasa I	Osiągnięcie i utrzymanie co najmniej dobrego stanu jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych zgodnie z obowiązującymi Planami gospodarowania wodami dla dorzeczy Wisły i Odry	Prowadzenie monitoringu wód powierzchniowych i podziemnych w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska oraz udostępnianie wyników tego monitoringu	Zadanie monitorowane: GIOŚ, PIG	wysokie koszty monitoringu
			Kanały i rzeki uregulowane, długość konserwacji koryt rzek źródło danych: dane z PGW WP,	23 zadania związane z konserwacją zbiorników, rzek i cieków	wg potrzeb dąży się do 100%		Działania związane z przywracaniem i poprawą ekologicznych funkcji wód i poprawą hydromorfologii koryt cieków, w tym: działania renaturyzacyjne i rewitalizacyjne, przywracanie drożności cieków, zwiększenie retencyjności naturalnej ich zlewni	Zadanie monitorowane: PGW WP	trudność w pozyskaniu środków
			Ilość powiatowych magazynów przeciwpowodziowych źródło danych: Powiat	1	1	Ograniczenie ryzyka wystąpienia strat wynikających ze zjawisk ekstremalnych związanych z wodą	Utrzymywanie, doposażenie i optymalizacja wykorzystania magazynów przeciwpowodziowych Uwzględnianie w dokumentach planistycznych oraz w decyzjach dotyczących planowania i zagospodarowania przestrzennego granic obszarów zagrożenia powodzią wyznaczonych na mapach zagrożenia powodziowego	Zadanie własne: Powiat Tarnogórski Zadanie monitorowane: Gminy powiatu tarnogórskiego	trudności w otrzymaniu środków finansowych przedłużające się procedury konsultacji społecznych

Program ochrony środowiska dla Powiatu Tarnogórskiego na lata 2025-2029 z perspektywą do roku 2033

			Ilość budowanych obiektów małej retencji i nietechnicznych form retencji źródło danych: PGW WP, gminy	0	wg potrzeb		Realizacja obiektów małej retencji zgodnie z Programem małej retencji dla województwa śląskiego, w tym nietechnicznych form retencji wód	Zadanie monitorowane: PGW WP	trudności w otrzymaniu środków finansowych
							Budowa, przebudowa, modernizacja budowli wodnych służącym innym celom w tym w celu zbiorowego zapatrzenia w wodę oraz związanych z gospodarką stawową	Zadanie monitorowane: Gminy powiatu tarnogórskiego, PGW WP, właściciele zbiorników	
			Ilość dofinansowywanych spółek wodnych źródło danych: powiat	3	3		Dofinansowywanie spółek wodnych	Zadanie własne: Powiat Tarnogórski	trudności w otrzymaniu środków finansowych z zewnątrz
			Ilość gmin, w których rozwijano systemy zagospodarowania wód opadowych na terenach zurbanizowanych ¹⁷ źródło danych: gminy	6	9		Rozwijanie systemów zagospodarowania wód opadowych na terenach zurbanizowanych, w tym: umożliwiających wykorzystanie wód opadowych, związanych z retencjonowaniem i czasowym przetrzymaniem wód opadowych związanych z tworzeniem tzw. „ogrodów deszczowych w miastach” związanych z zachęcaniem mieszkańców do tworzenia i utrzymywania obiektów mikroretencji wód	Zadanie monitorowane: Gminy powiatu tarnogórskiego, osoby fizyczne, mieszkańcy, przedsiębiorcy	

¹⁷ Krupski Młyn rozdział kanalizacji ogólnospławnej na sanitarną i deszczową w miejscowości Ziętek,

Kalety prace remontowe na kanalizacji deszczowej

Świerklaniec Budowa kanalizacji sanitarnej i deszczowej na terenie Gminy Świerklaniec

Zbroslawice Modernizacja odcinka kanału deszczowego w ciągu ul Leśnej w Czekanowie Modernizacja odcinka kanału deszczowego w ciągu ul Gliwickiej w Czekanowie

Tarnowskie Góry budowa kanalizacji deszczowej i sanitarnej

Miasteczko Śląskie Budowa przyłącza kanalizacji deszczowej do budynku OSP Żyglek w Miasteczku Śląskim”, odwodnienie poprzez budowę kanalizacji deszczowej wraz z systemem wpustów ulicznych w ramach zadania inwestycyjnego pn.: „Budowa ul. Brzozowej”

Program ochrony środowiska dla Powiatu Tarnogórskiego na lata 2025-2029 z perspektywą do roku 2033

			Ilość szkoleń i porad w zakresie rolnictwa źródło danych: ODR, gminy	szkolenia 2/rok porady 2500/ rok	szkolenia 3/rok porady 2500/ rok		Działania edukacyjne, upowszechniające wiedzę wśród rolników o dobrych praktykach rolniczych	Zadanie monitorowane: Gminy powiatu tarnogórskiego, ODR	trudności w otrzymaniu środków finansowych z zewnątrz tzn. środki WFOŚiGW
--	--	--	---	--	--	--	--	---	---

6.11. Harmonogram zadań własnych w zakresie zasobów wodnych

L.p.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w tys. zł)						Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
				2025	2026	2027	2028	2029	RAZEM		
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	I	J
1	Zasoby wodne	Utrzymywanie, doposażenie i optymalizacja wykorzystania magazynów przeciwpowodziowych	Powiat Tarnogórski	20	20	20	20	20	100	środki własne Powiatu Tarnogórskiego	jako kontynuacja realizowanego już działania
		Dofinansowywanie spółek wodnych	Powiat Tarnogórski	15	15	15	15	15	75	środki własne Powiatu Tarnogórskiego	jako kontynuacja realizowanego już działania

Źródło: koszty zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania, WPF i WPI Powiatu Tarnogórskiego, a także szacunków własnych autorów POŚ dla powiatu, w niektórych przypadkach nie było możliwości oszacowania kosztów ze względu na brak informacji o szczegółowym zakresie zadania

6.12. Harmonogram zadań monitorowanych w zakresie zasobów wodnych

L.p.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania w latach 2025-2029 w tys. zł)	Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
A	B	C	D	E	F	G
1	Zasoby wodne	Prowadzenie monitoringu wód powierzchniowych i podziemnych w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska oraz udostępnianie wyników tego monitoringu	GIOŚ, PIG	w ramach działań własnych	środki własne GIOŚ, PIG	zadanie realizowane corocznie
		Działania związane z przywracaniem i poprawą ekologicznych funkcji wód i poprawą hydromorfologii koryt cieków, w tym: działania renaturyzacyjne i rewitalizacyjne, przywracanie drożności cieków, zwiększenie retencyjności naturalnej ich zlewni	PGW WP, Gminy powiatu tarnogórskiego	według kosztorysów inwestycji	środki własne Gmin, PGW WP	zakres ustalany w miarę potrzeb

Program ochrony środowiska dla Powiatu Tarnogórskiego na lata 2025-2029 z perspektywą do roku 2033

	Utrzymywanie, doposażenie i optymalizacja wykorzystania magazynów przeciwpowodziowych	Gminy powiatu tarnogórskiego, PGW WP, inne podmioty	według kosztorysów inwestycji	środki własne Gmin, fundusze krajowe i unijne, środki PGW WP	działania będzie kontynuacją już realizowanego
	Uwzględnianie w dokumentach planistycznych oraz w decyzjach dotyczących planowania i zagospodarowania przestrzennego granic obszarów zagrożenia powodzią wyznaczonych na mapach zagrożenia powodziowego	Gminy powiatu tarnogórskiego	według potrzeb	środki własne Gmin, fundusze krajowe i unijne	realizacja wg potrzeb
	Realizacja obiektów małej retencji zgodnie z Programem małej retencji dla województwa śląskiego, w tym nietechnicznych form retencji wód	Gminy powiatu tarnogórskiego, PGW WP, inne podmioty	według kosztorysów inwestycji	środki własne Gmin, fundusze krajowe i unijne, środki PGW WP	realizacja w ramach środków finansowych
	Budowa, przebudowa, modernizacja budowli wodnych służącym innym celom w tym w celu zbiorowego zapatrzenia w wodę oraz związanych z gospodarką stawową	Gminy powiatu tarnogórskiego, PGW WP, właściciele zbiorników	według kosztorysów inwestycji	środki własne Gmin, fundusze krajowe i unijne, środki PGW WP	
	Rozwijanie systemów zagospodarowania wód opadowych na terenach zurbanizowanych, w tym: umożliwiającą wykorzystanie wód opadowych, związanych z retencjonowaniem i czasowym przetrzymaniem wód opadowych związanych z tworzeniem tzw. „ogrodów deszczowych w miastach” związanych z zachęcaniem mieszkańców do tworzenia i utrzymywania obiektów mikroretencji wód	Gminy powiatu tarnogórskiego, osoby fizyczne, mieszkańcy, przedsiębiorcy	według kosztorysów inwestycji	środki własne Gmin, osób fizycznych, mieszkańców, przedsiębiorców, fundusze krajowe i unijne (w tym Program Moja Woda)	zakres ustalany w miarę potrzeb
	Działania edukacyjne, upowszechniające wśród rolników wiedzę o dobrych praktykach rolniczych	Gminy powiatu tarnogórskiego, ODR	według kosztorysów inwestycji w ramach działań własnych	środki własne Gmin, ODR	działania są już realizowane i będą kontynuowane

Źródło: koszty zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania, WPF i WPI Gmin Powiatu Tarnogórskiego, a także szacunków własnych autorów POŚ dla powiatu, w niektórych przypadkach nie było możliwości oszacowania kosztów ze względu na brak informacji o szczegółowym zakresie zadania

6.13. Cele, kierunki interwencji i zadania z zakresu gospodarki wodno-ściekowej

L.p.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+ źródło danych)	Wartość bazowa rok 2022/2023	Wartość docelowa rok 2029				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
1	Gospodarka wodno-ściekowa	System zrównoważonego gospodarowania wodami powierzchniowymi i podziemnymi, umożliwiający zaspokojenie uzasadnionych potrzeb wodnych regionu przy osiągnięciu i utrzymaniu co najmniej dobrego stanu wód	Długość kanalizacji sanitarnej źródło danych: gminy	629,7 km	700 km	Rozwój i dostosowanie instalacji i urządzeń służących zrównoważonej i racjonalnej gospodarce wodno-ściekowej dla potrzeb ludności i przemysłu	Budowa, rozbudowa i modernizacja sieci kanalizacji sanitarnej i deszczowej	Zadanie monitorowane: Gminy powiatu tarnogórskiego, zakłady komunalne	większość zadań planowana jest w przypadku otrzymania środków finansowych z zewnątrz
			Skanalizowanie powiatu źródło danych: gminy	60,4%	65%		Budowa, rozbudowa i modernizacja urządzeń służących do oczyszczania ścieków komunalnych i zagospodarowywania osadów ściekowych	Zadanie monitorowane: Gminy powiatu tarnogórskiego, zakłady komunalne	
			Długość sieci wodociągowej źródło danych: gminy	934,3 km	980 km		Budowa, rozbudowa i modernizacja ujęć wody, stacji uzdatniania wody oraz infrastruktury służącej do zbiorowego zaopatrzenia w wodę	Zadanie monitorowane: Gminy powiatu tarnogórskiego, zakłady komunalne	
			Zwodociągowane powiatu źródło danych: gminy	93,7%	95%		Budowa, rozbudowa i modernizacja urządzeń służących do optymalizacji wykorzystania istniejącej infrastruktury wodno-kanalizacyjnej (w tym systemy sterowania, monitoringu i przesyłania danych)	Zadanie monitorowane: Gminy powiatu tarnogórskiego, zakłady komunalne	
			Liczba komunalnych oczyszczalni ścieków źródło danych: gminy	11	11		Działania edukacyjne, promocyjne, propagujące i upowszechniające wiedzę o konieczności, celach, zasadach i sposobach oszczędnego użytkowania wody oraz najważniejszych sprawach związanych z odprowadzaniem i oczyszczaniem ścieków, w szczególności skierowane do dzieci i młodzieży	Zadanie monitorowane: Gminy powiatu tarnogórskiego, zakłady komunalne, Śląski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny	
			Ilość działań promocyjnych i edukacyjnych w zakresie gospodarki wodno-ściekowej realizowanych rocznie na terenie powiatu źródło danych: gminy	10/rok	10/rok				

Program ochrony środowiska dla Powiatu Tarnogórskiego na lata 2025-2029 z perspektywą do roku 2033

			Ilość gmin, które przeprowadziły ewidencje zbiorników bezodpływowych źródło danych: gminy	9	9	Osiągnięcie i utrzymanie co najmniej dobrego stanu jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych zgodnie z obowiązującymi Planami gospodarowania wodami dla dorzeczy Wisły oraz Odry	Prowadzenie ewidencji zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków	Zadanie monitorowane: Gminy powiatu tarnogórskiego, WIOŚ	
			Liczba kontroli przestrzegania przez podmioty warunków wprowadzania ścieków do wód lub do ziemi źródło danych: WIOŚ	5	9		Prowadzenie kontroli przestrzegania przez podmioty warunków wprowadzania ścieków do wód lub do ziemi	Zadanie monitorowane: WIOŚ	

6.14. Harmonogram zadań monitorowanych w zakresie gospodarki wodno-ściekowej

L.p.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania w latach 2025-2029 (w tys. zł)	Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
A	B	C	D	E	F	G
1	Gospodarka wodno-ściekowa	Budowa, rozbudowa i modernizacja sieci kanalizacji, w tym deszczowej ze szczególnym zwróceniem uwagi na priorytet terenów ujęć wody przeznaczonej do spożycia	Gminy powiatu tarnogórskiego	według kosztorysów inwestycji	środki własne Gmin, WFOŚiGW fundusze unijne	zakres ustalany w miarę potrzeb
		Budowa, rozbudowa i modernizacja urządzeń służących do oczyszczania ścieków komunalnych i zagospodarowywania osadów ściekowych	Gminy powiatu tarnogórskiego	według kosztorysów inwestycji	środki własne Gmin, WFOŚiGW fundusze unijne	w ramach KPOŚK
		Budowa, rozbudowa i modernizacja ujęć wody, stacji uzdatniania wody oraz infrastruktury służącej do zbiorowego zaopatrzenia w wodę	Gminy powiatu tarnogórskiego	według kosztorysów inwestycji	środki własne Gmin, środki administratorów sieci wodociągowej, WFOŚiGW fundusze unijne	zakres ustalany w miarę potrzeb
		Budowa, rozbudowa i modernizacji urządzeń służących do optymalizacji wykorzystania istniejącej infrastruktury wodno-kanalizacyjnej (w tym systemy sterowania, monitoringu i przesyłania danych)	Gminy powiatu tarnogórskiego	według kosztorysów inwestycji	środki własne Gmin, WFOŚiGW fundusze unijne	w ramach KPOŚK
		Działania edukacyjne, promocyjne, propagujące i upowszechniające wiedzę o konieczności, celach, zasadach i sposobach oszczędnego użytkowania wody oraz najważniejszych sprawach związanych z odprowadzaniem i oczyszczaniem ścieków, w szczególności skierowane do dzieci i młodzieży	Gminy powiatu tarnogórskiego	w ramach działań własnych	środki własne Gmin	realizowane jako kontynuacja

Program ochrony środowiska dla Powiatu Tarnogórskiego na lata 2025-2029 z perspektywą do roku 2033

		Prowadzenie ewidencji zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków ze szczególnym zwróceniem uwagi na obszar ujęć wody przeznaczonej do spożycia	Gminy powiatu tarnogórskiego	w ramach działań własnych	środki własne Gmin	możliwa realizacja w trakcie innych działań np. inwentaryzacji azbestu
		Prowadzenie kontroli przestrzegania przez podmioty warunków wprowadzania ścieków do wód lub do ziemi	WIOŚ Katowice	w ramach działań własnych	środki własne WIOŚ	realizowane jako kontynuacja

Źródło: koszty zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania, WPF i WPI Gmin Powiatu Tarnogórskiego, a także szacunków własnych autorów POŚ dla powiatu, w niektórych przypadkach nie było możliwości oszacowania kosztów ze względu na brak informacji o szczegółowym zakresie zadania

6.15. Cele, kierunki interwencji w zakresie zasobów surowców naturalnych

L.p.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+ źródło danych)	Wartość bazowa rok 2022/2023	Wartość docelowa rok 2029				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
1	Zasoby surowców naturalnych	Racjonalne i efektywne gospodarowanie zasobami ze złóż	liczba wykrytych nielegalnych eksploatacji źródło danych: powiat, OUG	1	0	Ochrona i zrównoważone wykorzystanie zasobów kopalin oraz ograniczanie presji na środowisko, związanej z eksploatacją kopalin i prowadzeniem prac poszukiwawczych	Współdziałanie organów koncesyjnych w celu ochrony rejonów występowania udokumentowanych złóż objętych koncesją	Zadanie własne: Starosta Tarnogórski Zadanie monitorowane: Marszałek, administracja szczebla centralnego, organy nadzoru górniczego	zmiana w przepisach prawnych dotyczących kompetencji

6.16. Harmonogram zadań własnych w zakresie zasobów surowców naturalnych

L.p.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w tys. zł)						Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
				2025	2026	2027	2028	2029	RAZEM		
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	I	J
1	Zasoby surowców naturalnych	Współdziałanie organów koncesyjnych w celu ochrony rejonów występowania udokumentowanych złóż objętych koncesją	Starosta Tarnogórski	koszty administracyjne						środki własne Powiatu Tarnogórskiego	działanie będzie kontynuacją

Źródło: koszty zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania, WPF i WPI Powiatu Tarnogórskiego, a także szacunków własnych autorów POŚ dla powiatu, w niektórych przypadkach nie było możliwości oszacowania kosztów ze względu na brak informacji o szczegółowym zakresie zadania

6.17. Harmonogram zadań monitorowanych w zakresie zasobów surowców naturalnych

L.p.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację (+ jednostki włączone)	Szacunkowe koszty realizacji zadania w latach 2025-2029 (w tys. zł)	Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
A	B	C	D	E	F	G
1	Zasoby surowców naturalnych	Współdziałanie organów koncesyjnych w celu ochrony rejonów występowania udokumentowanych złóż objętych koncesją	Marszałek Województwa Śląskiego, OUG	200	środki własne budżetu Państwa	działanie aktualnie jest realizowane i będzie kontynuacja

Źródło: koszty zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania, WPF i WPI Gmin Powiatu Tarnogórskiego, a także szacunków własnych autorów POŚ dla powiatu, w niektórych przypadkach nie było możliwości oszacowania kosztów ze względu na brak informacji o szczegółowym zakresie zadania

6.18. Cele, kierunki interwencji w zakresie gleb

L.p.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+ źródło danych)	Wartość bazowa rok 2022/2023	Wartość docelowa rok 2029				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
1	Gleby	Ochrona i zapewnienie właściwego sposobu użytkowania powierzchni ziemi	Ilość działań promocyjnych i edukacyjnych w zakresie ochrony gleb realizowanych rocznie na terenie powiatu źródło danych: PZDR	b.d.	20	Zachowanie funkcji środowiskowych, gospodarczych, społecznych i kulturowych gleb	Promocja rolnictwa ekologicznego oraz rozpowszechnianie dobrych praktyk rolnych i leśnych, zgodnych z zasadami zrównoważonego rozwoju	Zadanie monitorowane: Powiatowy Zespół Doradztwa Rolniczego w Tarnowskich Górach	trudność w dotarciu do rolników z uwagi na rozproszenie
			Ilość punktów pomiarowych źródło danych: GIOŚ	1	2	Zachowanie możliwie dobrego stanu gleb rolniczych	Kontrola poziomu zanieczyszczeń gleb - rozwój sieci monitoringu gleb	Zadanie monitorowane: Główny Inspektorat Ochrony Środowiska	trudności organizacyjne i finansowe
			Sporządzenie aktualizacji wykazu potencjalnych historycznych zanieczyszczeń powierzchni ziemi źródło danych: powiat	1	wg potrzeb		Identyfikacja potencjalnych historycznych zanieczyszczeń powierzchni ziemi oraz aktualizacja wykazu zgodnie z ustawą Prawo ochrony środowiska (art. 101d ust POŚ)	Zadanie własne: Starosta Tarnogórski	brak środków finansowych
			Ilość kontroli sprzedawców środków ochrony roślin źródło danych: WIORiN	16	20		Zapobieganie zanieczyszczeniom gleb metalami ciężkimi, promieniotwórczymi oraz środkami ochrony roślin	Zadanie monitorowane: ODR, WIORIN, OSCHR	mała ilość kontroli i niska wykrywalność zanieczyszczeń
			Powierzchnia użytków rolnych	22 592 ha	22 592 ha		Stosowanie dobrych praktyk rolniczych mających na celu przeciwdziałanie: -	Zadanie monitorowane: ODR, OSCHR	brak środków finansowych na realizację zadania

Program ochrony środowiska dla Powiatu Tarnogórskiego na lata 2025-2029 z perspektywą do roku 2033

			źródło danych: GUS, Powiat				spadkowi zawartości próchnicy, - wzrostowi gęstości objętościowej i zmniejszaniu porowatości, zasolenia oraz zakwaszania gleb		
		Przekształcenie terenów poprzemysłowych i zdegradowanych zgodnie z wymaganiami ekologicznymi oraz uwarunkowaniami społeczno – ekonomicznymi	Ilość przeprowadzonych działań rekultywacyjnych źródło danych: Powiat Tarnogórski	3	w razie potrzeby	Rewitalizacja terenów poprzemysłowych i zdegradowanych	Rekultywacja i rewitalizacja terenów	Zadanie monitorowane: Gminy powiatu tarnogórskiego, właściciele gruntów, przedsiębiorstwa	problemy własnościowe

6.19. Harmonogram zadań własnych w zakresie gleb

L. p.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w tys. zł)						Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
				2025	2026	2027	2028	2029	RAZEM		
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	I	J
1	Gleby	Identyfikacja potencjalnych historycznych zanieczyszczeń powierzchni ziemi oraz aktualizacja wykazu zgodnie z ustawą Prawo ochrony środowiska (art. 101d ust POŚ)	Starosta Tarnogórski	koszty administracyjne						środki własne Powiatu Tarnogórskiego	działanie będzie realizowane w razie potrzeby

Źródło: koszty zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania, WPF i WPI Powiatu Tarnogórskiego, a także szacunków własnych autorów POŚ dla powiatu, w niektórych przypadkach nie było możliwości oszacowania kosztów ze względu na brak informacji o szczegółowym zakresie zadania

6.20. Harmonogram zadań monitorowanych w zakresie gleb

L.p.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację (+ jednostki włączone)	Szacunkowe koszty realizacji zadania w latach 2025-2029 (w tys. zł)	Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
A	B	C	D	E	F	G
1	Gleby	Promocja rolnictwa ekologicznego oraz rozpowszechnianie dobrych praktyk rolnych i leśnych, zgodnych z zasadami zrównoważonego rozwoju	Powiatowy Zespół Doradztwa Rolniczego w Tarnowskich Górach	100	środki własne Powiatowego Zespołu Doradztwa Rolniczego w Tarnowskich Górach, dofinansowanie WFOŚiGW	działanie aktualnie jest realizowane będzie jako kontynuacja
		Kontrola poziomu zanieczyszczeń gleb - rozwój sieci monitoringu gleb	Główny Inspektorat Ochrony Środowiska	100	środki własne GIOŚ	w zależności od ilości punktów
		Zapobieganie zanieczyszczeniom gleb metalami ciężkimi, promieniotwórczymi oraz środkami ochrony roślin	Powiatowy Zespół Doradztwa Rolniczego w Tarnowskich Górach, Wojewódzka Inspekcja Ochrony Roślin	60	środki własne Powiatowego Zespołu Doradztwa Rolniczego w Tarnowskich Górach, Wojewódzkiej Inspekcji Ochrony Roślin	w zależności od ilości badanych próbek
		Stosowanie dobrych praktyk rolniczych mających na celu przeciwdziałanie: - spadkowi zawartości próchnicy, - wzrostowi gęstości objętościowej i zmniejszaniu porowatości, zasolenia oraz zakwaszania gleb	Powiatowy Zespół Doradztwa Rolniczego w Tarnowskich Górach,	50	środki własne Zespołu Doradztwa Rolniczego dofinansowanie WFOŚiGW	działania doradcze
		Rekultywacja i rewitalizacja terenów	Gminy powiatu tarnogórskiego, właściciele gruntów, przedsiębiorstwa	wg kosztorysów inwestycji	środki własne właścicieli gruntów, przedsiębiorstw, dofinansowanie UE, ewentualnie środki Gmin.	w zależności od powierzchni rekultywacji

Źródło: koszty zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania, WPF i WPI Gmin Powiatu Tarnogórskiego, a także szacunków własnych autorów POŚ dla powiatu, w niektórych przypadkach nie było możliwości oszacowania kosztów ze względu na brak informacji o szczegółowym zakresie zadania

6.21. Cele, kierunki interwencji w zakresie gospodarki odpadami

L.p.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+ źródło danych)	Wartość bazowa rok 2022/2023	Wartość docelowa rok 2029				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
1	Gospodarka odpadami	Racjonalna gospodarka odpadami	Ilość gmin, które aktualizują okresowo Program usuwania azbestu źródło danych: gminy	0	9	Gospodarowanie odpadami komunalnymi w powiecie w oparciu o regionalne instalacje przetwarzania odpadów	Aktualizacja inwentaryzacji i programów usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest	Zadanie monitorowane: Gminy powiatu tarnogórskiego	realizowane w miarę środków finansowych
			Liczba instalacji PSZOK źródło danych: gminy	7	7		Prowadzenie selektywnego zbierania odpadów komunalnych, w tym rozbudowa i modernizacja PSZOK-ów	Zadanie monitorowane: Gminy powiatu tarnogórskiego	
			Ilość gmin, które osiągnęły zakładane ustawą o odpadach poziomy zmniejszenia odpadów biodegradowalnych źródło danych: gminy	5	9		Zmniejszenie ilości odpadów komunalnych ulegających biodegradacji	Zadanie monitorowane: Gminy powiatu tarnogórskiego	niska skuteczność zbiórek odpadów biodegradowalnych
			Ilość gmin, które osiągnęły zakładane poziomy odzysku źródło danych: gminy	4	9		Przygotowanie do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych	Zadanie monitorowane: Gminy powiatu tarnogórskiego	niska skuteczność zbiórek papieru, metalu, szkła i plastiku
			Ilość działań promocyjnych i edukacyjnych w zakresie gospodarowania odpadami realizowanych rocznie na terenie powiatu	26	ok. 30		Prowadzenie działalności informacyjno-edukacyjnej dotyczącej konieczności właściwego postępowania z odpadami niebezpiecznymi i innymi niż niebezpiecznymi	Zadanie monitorowane: Gminy powiatu tarnogórskiego	

Program ochrony środowiska dla Powiatu Tarnogórskiego na lata 2025-2029 z perspektywą do roku 2033

			źródło danych: gminy						
			Ilość gmin, które osiągnęły zakładane poziomy odzysku baterii i akumulatorów źródło danych: gminy	6	6		Rozbudowa systemu zbierania zużytych baterii przenośnych i zużytych akumulatorów	Zadanie monitorowane: Gminy powiatu tarnogórskiego, podmioty prowadzące zbiórkę	brak ogólnodostępnych pojemników na baterie
		Gospodarowania odpadami innymi niż komunalne	Ilości usuniętych wyrobów zawierających azbest źródło danych: gminy	3507 Mg	5507 Mg	Minimalizacja ilości wytwarzanych odpadów sektora gospodarczego	Zakłada się osiągnięcie celów określonych w przyjętym „Programie usuwania azbestu z terenu województwa Śląskiego do roku 2032”	Zadanie monitorowane: gminy powiatu tarnogórskiego	brak środków finansowych na usuwanie azbestu
			Ilość skontrolowanych przedsiębiorstw w zakresie gospodarowania odpadami źródło danych: WIOŚ w Katowicach	15	15		Wzmacnianie kontroli prawidłowego postępowania z odpadami	Zadanie własne: Starosta Tarnogórski Zadanie monitorowane: WIOŚ	
			Działania zabezpieczające teren Zakładów Chemicznych „Tarnowskie Góry” źródło danych: Starosta Tarnogórski, Burmistrz Miasta Tarnowskie Góry	1 oczyszczalnia	1 oczyszczalnia		Nadzór nad zadaniem pn. Ochrona Głównego Zbiornika Wód Podziemnych 330-Gliwice poprzez kompleksowe unieszkodliwienie odpadów wraz z rekultywacją terenów skażonych Zakładów Chemicznych „Tarnowskie Góry”	Zadanie monitorowane: Burmistrz miasta Tarnowskie Góry ¹⁸	
			Masa odpadów niebezpiecznych wbudowanych w składowisko źródło danych: Burmistrz Miasta	1 046 tys. m ³	425 tys. m ³		Realizacja zadania pn. Nadzór nad zadaniem pn. Ochrona Głównego Zbiornika Wód Podziemnych 330-Gliwice poprzez kompleksowe unieszkodliwienie odpadów	Zadanie monitorowane: Burmistrz miasta Tarnowskie	brak środków

¹⁸ zgodnie z art. 5 Ustawy o wielkoobszarowych terenach zdegradowanych Dz. U z 16.06. 2023 poz. 1719.

Program ochrony środowiska dla Powiatu Tarnogórskiego na lata 2025-2029 z perspektywą do roku 2033

			Tarnowskie Góry, Starosta Tarnogórski				wraz z rekultywacją terenów skażonych Zakładów Chemicznych „Tarnowskie Góry”	Góry ¹⁹	
--	--	--	--	--	--	--	---	--------------------	--

6.22. Harmonogram zadań własnych w zakresie gospodarki odpadami

L.p.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w tys. zł)						Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
				2025	2026	2027	2028	2029	RAZEM		
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L
1	Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawania odpadów	Wzmacnianie kontroli prawidłowego postępowania z odpadami	Starosta Tarnogórski	Koszty administracyjne						środki własne Powiatu Tarnogórskiego	działanie będzie realizowane tylko w razie potrzeby, koszty dotyczą prowadzenia kontroli

Źródło: koszty zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania, WPF i WPI Powiatu Tarnogórskiego, a także szacunków własnych autorów POŚ dla powiatu, w niektórych przypadkach nie było możliwości oszacowania kosztów ze względu na brak informacji o szczegółowym zakresie zadania

6.23. Harmonogram zadań monitorowanych w zakresie gospodarki odpadami

L.p.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania w latach 2025-2029 (w tys. zł)	Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
A	B	C	D	E	F	G
1	Gospodarka odpadami	Aktualizacja inwentaryzacji i programów usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest	Gminy powiatu tarnogórskiego	70	środki własne Gmin, dofinansowanie Ministerstwa Rozwoju i Technologii	realizowane w trybie ciągłym
		Prowadzenie selektywnego zbierania odpadów komunalnych, w tym rozbudowa i modernizacja PSZOK-ów	Gminy powiatu tarnogórskiego	70	środki własne Gmin, środki organizacji pozarządowych	jako doskonalenie systemu
		Zmniejszenie ilości odpadów komunalnych ulegających biodegradacji	Gminy powiatu tarnogórskiego	70	środki własne Gmin	jako doskonalenie systemu

¹⁹ zgodnie z art. 5 Ustawy o wielkoobszarowych terenach zdegradowanych Dz. U z 16.06. 2023 poz. 1719

Program ochrony środowiska dla Powiatu Tarnogórskiego na lata 2025-2029 z perspektywą do roku 2033

L.p.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania w latach 2025-2029 (w tys. zł)	Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
A	B	C	D	E	F	G
		Przygotowanie do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych	Gminy powiatu tarnogórskiego	70	środki własne Gmin, WFOŚiGW	jako doskonalenie systemu
		Prowadzenie działalności informacyjno-edukacyjnej dotyczącej konieczności właściwego postępowania z odpadami niebezpiecznymi i innymi niż niebezpiecznymi	Gminy powiatu tarnogórskiego	50	środki własne Gmin, dofinansowanie WFOŚiGW	jako uzupełnienie aktualnych działań
		Rozbudowa systemu zbierania zużytych baterii przenośnych i zużytych akumulatorów	Gminy powiatu tarnogórskiego, recyklerzy	70	środki własne Gmin	jako doskonalenie systemu
		Zakłada się osiągnięcie celów określonych w przyjętym „Programie usuwania azbestu z terenu województwa śląskiego do roku 2032”	Gminy powiatu tarnogórskiego	1 000	środki własne Gmin, dofinansowanie WFOŚiGW, środki mieszkańców	w ramach możliwości finansowych
		Wzmacnianie kontroli prawidłowego postępowania z odpadami	WIOŚ w Katowicach	koszty administracyjne	środki własne WIOŚ	
		Nadzór nad zadaniem pn. Ochrona Głównego Zbiornika Wód Podziemnych 330-Gliwice poprzez kompleksowe unieszkodliwienie odpadów wraz z rekultywacją terenów skażonych Zakładów Chemicznych „Tarnowskie Góry”	Burmistrz Miasta Tarnowskie Góry ²⁰	8,8	Środki zewnętrzne	
		Realizacja zadania pn. Ochrona Głównego Zbiornika Wód Podziemnych 330-Gliwice poprzez kompleksowe unieszkodliwienie odpadów wraz z rekultywacją terenów skażonych Zakładów Chemicznych „Tarnowskie Góry”	Burmistrz Miasta Tarnowskie Góry ²¹	160 000	Środki zewnętrzne	

Źródło: koszty zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania, WPF i WPI Gmin Powiatu Tarnogórskiego, a także szacunków własnych autorów POŚ dla powiatu, w niektórych przypadkach nie było możliwości oszacowania kosztów ze względu na brak informacji o szczegółowym zakresie zadania

²⁰ zgodnie z art. 5 Ustawy o wielkoobszarowych terenach zdegradowanych Dz. U z 16.06. 2023 poz. 1719

²¹ zgodnie z art. 5 Ustawy o wielkoobszarowych terenach zdegradowanych Dz. U z 16.06. 2023 poz. 1719

6.24. Cele, kierunki interwencji w zakresie ochrony przyrody

L.p.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+ źródło danych)	Wartość bazowa rok 2022/2023	Wartość docelowa rok 2029				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
1	Ochrona przyrody	Zachowanie, odtworzenie i zrównoważone użytkowanie bioróżnorodności i georóżnorodności oraz ochrona krajobrazu	Ilość regionalnych systemów monitoringu różnorodności biologicznej i georóżnorodności źródło danych: RDOŚ	1	1	Podejmowanie działań z zakresu pogłębiania i udostępniania wiedzy o zasobach przyrodniczych i walorach krajobrazowych województwa, w tym prowadzenie badań naukowych, inwentaryzacji przyrodniczej i monitoringu oraz działania z zakresu edukacji ekologicznej	Rozbudowa i wprowadzanie danych do regionalnego systemu monitoringu różnorodności biologicznej i georóżnorodności oraz zagospodarowania przestrzennego, zintegrowanego z ORSIP z bazami GIOŚ	Zadanie monitorowane: RDOŚ, ZPK, GIOŚ	brak środków finansowych na realizację zadania
			Liczba planów zadań ochronnych dla obszaru NATURA2000 źródło danych: RDOŚ	2	2		Rozpoznanie obszarów występowania, identyfikacja zagrożeń oraz określenie warunków ochrony i monitoring gatunków i siedlisk objętych ochroną na obszarach Natura 2000 na potrzeby realizacji planów zadań ochronnych	Zadanie monitorowane: RDOŚ, ZPK, GIOŚ	brak środków na ochronę przyrody i monitoring
			Liczba inwentaryzacji przyrodniczej w gminach źródło danych: gminy powiatu tarnogórskiego	b.d.	realizacja wg potrzeb		Przeprowadzanie inwentaryzacji przyrodniczej na terenie powiatu tarnogórskiego	Zadanie monitorowane: RDOŚ, ZPK, GIOŚ, Gminy powiatu tarnogórskiego, Nadleśnictwa, PGW WP	brak środków finansowych na realizację zadania
			Liczba sporządzonej dokumentacji UPUL źródło danych: Powiat tarnogórski	1	1	Wdrożenie narzędzi spójnego systemu zarządzania zasobami przyrody i	Sporządzanie Uproszczonych Planów Urządzania Lasów oraz Inwentaryzacji stanu lasu	Zadanie własne: Powiat Tarnogórski	

Program ochrony środowiska dla Powiatu Tarnogórskiego na lata 2025-2029 z perspektywą do roku 2033

			Liczba działań w ramach wdrażania Strategii Ochrony Przyrody Województwa Śląskiego źródło danych: RDOŚ, GIOŚ, PGW WP	10	realizacja wg potrzeb na terenie powiatu tarnogórskiego	krajobrazem zarówno na obszarach chronionych, jak i użytkowanych gospodarczo	Integracja działań w ramach wdrażania zapisów Strategii Ochrony Przyrody Województwa Śląskiego	Zadanie monitorowane: RDOŚ, ZPK, GIOŚ, Gminy powiatu tarnogórskiego, Nadleśnictwa, PGW WP	brak środków na realizację zadania
			Ilość działań z zakresu edukacji ekologicznej źródło danych: gminy	10	10		Stworzenie systemu przepływu informacji o prowadzonych przez Gminy województwa śląskiego działaniach z zakresu edukacji ekologicznej oraz czynnej ochrony przyrody na cele Ogólnodostępnej Bazy Danych, która zostanie zaimplementowana do modułu Przyroda w systemie ORSIP	Zadanie monitorowane: Gminy powiatu tarnogórskiego	brak wystarczających środków finansowych i organizacyjnych
			Ilość oznakowanych form ochrony przyrod źródło danych: RDOŚ, gminy	157	157		Obejmowanie ochroną cennych siedlisk i gatunków poprzez ustanawianie nowych form ochrony przyrody Oznakowanie granic obszarów uznanych za formy ochrony przyrody oraz postawienie tablic informacyjnych	Zadanie monitorowane: Gminy powiatu tarnogórskiego, RDOŚ, ZPK,	brak wystarczających środków finansowych
			Koszty poniesione na nadzór nad lasami niestanowiącymi własności Skarbu Państwa (zgodnie z zawartymi porozumieniami) źródło danych: powiat	47 tys. zł	25 tys. zł rocznie		Nadzór nad lasami niestanowiącymi własności Skarbu Państwa	Zadanie własne: Powiat Tarnogórski	brak środków finansowych
			Liczba działań w ramach planów zadań ochronnych źródło danych: RDOŚ	b.d.	wg potrzeb	Zachowanie lub przywrócenie właściwego stanu ekosystemów i gatunków oraz przeciwdziałanie zagrożeniom dla bioróżnorodności i georóżnorodności	Zachowanie lub odtwarzanie właściwego stanu siedlisk i gatunków poprzez realizację zadań ochronnych wyznaczonych dla obszarów Natura 2000 i rezerwatów przyrody	Zadanie monitorowane: RDOŚ (koordynacja i nadzór)	brak wystarczających środków finansowych
			Ilość zrealizowanych wniosków na programy rolnośrodowiskowe źródło danych: ARIMR	90	ok. 70 rocznie		Zachowanie bioróżnorodności na terenach wiejskich z wykorzystaniem programów rolno-środowiskowych	Zadanie monitorowane: Rolnicy, ODR, ARIMR	brak wystarczających środków finansowych
			Ilość usuniętych stanowisk Barszczu Sosnowskiego źródło danych: gminy	0	wg potrzeb		Usuwanie roślinności inwazyjnej	Zadanie monitorowane: Właściciele terenu, gminy	brak wystarczających środków finansowych

Program ochrony środowiska dla Powiatu Tarnogórskiego na lata 2025-2029 z perspektywą do roku 2033

			Liczba organizacji biorących udział w konkursie w zakresie ekologii źródło danych: powiat	16	ok. 20 w każdym roku		Otwarty konkurs ofert za realizację zadań publicznych w zakresie ekologii i ochrony zwierząt oraz ochrony dziedzictwa przyrodniczego	Zadanie własne: Powiat Tarnogórski	brak wystarczających środków finansowych
--	--	--	--	----	----------------------	--	--	------------------------------------	--

6.25. Harmonogram zadań własnych w zakresie ochrony przyrody

L.p.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w tys. zł)						Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
				2025	2026	2027	2028	2029	RAZEM		
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L
1.	Ochrona przyrody	Sporządzanie Uproszczonych Planów Urządzania Lasów oraz Inwentaryzacji stanu lasu	Starosta Tarnogórski				ok. 100		ok. 100	środki własne Powiatu Tarnogórskiego, WFOŚiGW	
		Nadzór nad lasami niestanowiącymi własności Skarbu Państwa	Starosta Tarnogórski	25	25	25	25	25	125	środki własne Powiatu Tarnogórskiego, WFOŚiGW	
		Otwarty konkurs ofert za realizację zadań publicznych w zakresie ekologii i ochrony zwierząt oraz ochrony dziedzictwa przyrodniczego	Powiat Tarnogórski	20	20	20	20	20	100	środki własne Powiatu Tarnogórskiego	

6.26. Harmonogram zadań monitorowanych w zakresie ochrony przyrody

L.p.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania w latach 2025-2029 (w tys. zł)	Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
A	B	C	D	E	F	G
1.	Ochrona przyrody	Rozbudowa i wprowadzanie danych do regionalnego systemu monitoringu różnorodności biologicznej i georóżnorodności oraz zagospodarowania przestrzennego, zintegrowanego z ORSIP i bazami GIOŚ	RDOŚ, ZPK, GIOŚ	w ramach budżetu zadań własnych lub środków zewnętrznych	środki własne RDOŚ, ZPK, GIOŚ, fundusze unijne (w tym RPO)	
		Rozpoznanie obszarów występowania, identyfikacja zagrożeń oraz określenie warunków ochrony i monitoring gatunków i siedlisk objętych ochroną na obszarach Natura 2000 na potrzeby realizacji planów zadań ochronnych	RDOŚ, ZPK, GIOŚ	w ramach budżetu zadań własnych lub środków zewnętrznych	środki własne RDOŚ, ZPK, GIOŚ WFOŚiGW	

Program ochrony środowiska dla Powiatu Tarnogórskiego na lata 2025-2029 z perspektywą do roku 2033

	Przeprowadzanie inwentaryzacji przyrodniczej na terenie powiatu tarnogórskiego	RDOŚ, ZPK, GIOŚ, Gminy powiatu tarnogórskiego, Nadleśnictwa, PGW WP	w ramach budżetu zadań własnych lub środków zewnętrznych	środki własne Gmin, RDOŚ, ZPK, GIOŚ, PGW WP	
	Integracja działań w ramach wdrażania zapisów Strategii Ochrony Przyrody Województwa Śląskiego	RDOŚ, ZPK, GIOŚ, Gminy, Nadleśnictwa, wszystkie instytucje, których działalność wpływa na stan przyrody	w ramach budżetu zadań własnych lub środków zewnętrznych	środki własne Gmin, RDOŚ, ZPK, GIOŚ Nadleśnictw, WFOŚiGW	
	Stworzenie systemu przepływu informacji o prowadzonych przez Gminy województwa śląskiego działaniach z zakresu edukacji ekologicznej oraz czynnej ochrony przyrody na cele Ogólnodostępnej Bazy Danych, która zostanie zaimplementowana do modułu Przyroda w systemie ORSIP	Gminy	w ramach budżetu zadań własnych lub środków zewnętrznych	środki własne Gmin, RDOŚ, ZPK, GIOŚ, WFOŚiGW	
	Obejmowanie ochroną cennych siedlisk i gatunków poprzez ustanawianie nowych form ochrony przyrody	Gminy, RDOŚ	w ramach budżetu zadań własnych lub środków zewnętrznych	środki własne Gmin, RDOŚ,	
	Oznakowanie granic obszarów uznanych za formy ochrony przyrody oraz postawienie tablic informacyjnych	Gminy, RDOŚ, ZPK,	w ramach budżetu zadań własnych lub środków zewnętrznych	środki własne Gmin, RDOŚ, ZPK, GIOŚ, WFOŚiGW	
	Zachowanie lub odtwarzanie właściwego stanu siedlisk i gatunków poprzez realizację zadań ochronnych wyznaczonych dla obszarów Natura 2000 i rezerwatów przyrody	RDOŚ (koordynacja i nadzór), wszystkie podmioty wyznaczone w planach ochrony i planach zadań ochronnych	w ramach budżetu zadań własnych lub środków zewnętrznych	środki własne RDOŚ	
	Zachowanie bioróżnorodności na terenach wiejskich z wykorzystaniem programów rolno-środowiskowych	Rolnicy, ODR	w ramach budżetu zadań własnych lub środków zewnętrznych	środki własne ODR, WFOŚiGW	
	Usuwanie roślinności inwazyjnej	właściciele terenów, Gminy	w zależności od ilości roślin i skali zadania	środki własne Gmin, właściciele prywatnych terenów, WFOŚiGW	

Źródło: koszty zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania, WPF i WPI Gmin Powiatu, a także szacunków własnych autorów POŚ dla powiatu, w niektórych przypadkach nie było możliwości oszacowania kosztów ze względu na brak informacji o szczegółowym zakresie zadania

6.27. Cele, kierunki interwencji i zadania z zakresu przeciwdziałania poważnym awariom przemysłowym

L.p.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+ źródło danych)	Wartość bazowa rok 2022/2023	Wartość docelowa rok 2029				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
1	Przeciwdziałanie poważnym awariom	Przeciwdziałanie awariom instalacji przemysłowych	Ilość kontroli w przedsiębiorstwach źródło danych: WIOŚ	0	3	Zmniejszenie zagrożenia oraz minimalizacja skutków w przypadku wystąpienia awarii	Przeciwdziałanie poważnym awariom (prowadzenie kontroli zakładów, szkoleń, badań przyczyn, tak, aby zmniejszyć ryzyko wystąpienia poważnych awarii)	Zadanie monitorowane: WIOŚ, przedsiębiorstwa	brak środków na działania kontrolne
			Ilość jednostek Straży Pożarnej, które dostały wsparcie źródło danych: gminy	28	28		Wsparcie jednostek straży pożarnej w sprzęt do ratownictwa techniczno-chemiczno-ekologicznego oraz w zakresie zapobiegania i przeciwdziałania poważnym awariom	Zadanie własne Powiat Tarnogórski Zadanie monitorowane: Gminy powiatu tarnogórskiego	brak środków finansowych
		Minimalizacja skutków awarii dla ludzi i środowiska	Ilość poważnych awarii na terenie powiatu źródło danych: WIOŚ	0	0		Usuwanie skutków poważnych awarii w środowisku	Zadanie monitorowane: sprawcy awarii	brak potrzeby realizacji zadania z powodu braku awarii
			Ilość kontroli transportu substancji niebezpiecznych źródło danych: Policja	b.d.	15		Zapobieganie lub usuwanie skutków zanieczyszczenia środowiska	Zadanie monitorowane: Wojewoda, Marszałek Woj. Śląskiego, Straż Pożarna, WIOŚ i organy administracji	
							Poprawa nadzoru nad logistyką transportową, w tym wyprowadzenie transportu substancji niebezpiecznych poza obszary zamieszkałe	Zadanie monitorowane: Gminy powiatu tarnogórskiego, zarządcy dróg, policja	ograniczone środki finansowe
			Ilość akcji edukacyjnych źródło danych: gminy	5	7	Kreowanie właściwych zachowań społeczeństwa w sytuacji wystąpienia zagrożeń środowiska i życia ludzi z tytułu wystąpienia awarii przemysłowych	Edukacja społeczeństwa na rzecz kreowania prawidłowych zachowań w sytuacji wystąpienia zagrożeń środowiska i życia ludzi z tytułu poważnych awarii	Zadanie monitorowane: Gminy powiatu tarnogórskiego, Policja, PSP, WIOŚ, Sanepid	brak zaangażowania mieszkańców

6.28. Harmonogram zadań własnych w zakresie przeciwdziałania poważnym awariom przemysłowym

Lp.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w tys. zł)						Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
				2025	2026	2027	2028	2029	RAZEM		
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	I	J
1	Przeciwdziałanie poważnym awariom przemysłowym	Wsparcie jednostek straży pożarnej w sprzęt do ratownictwa techniczno-chemiczno-ekologicznego oraz w zakresie zapobiegania i przeciwdziałania poważnym awariom	Powiat Tarnogórski	200	200	300	300	300	1600	środki własne Powiatu Tarnogórskiego, WFOŚiGW	w ramach posiadanych środków

Źródło: koszty zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania, WPF i WPI Powiatu Tarnogórskiego, a także szacunków własnych autorów POŚ dla powiatu, w niektórych przypadkach nie było możliwości oszacowania kosztów ze względu na brak informacji o szczegółowym zakresie zadania

6.29. Harmonogram zadań monitorowanych w zakresie przeciwdziałania poważnym awariom przemysłowym

L.p.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania w latach 2025-2029 (w tys. zł)	Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
A	B	C	D	E	F	G
1	Przeciwdziałanie poważnym awariom przemysłowym	Przeciwdziałanie poważnym awariom (prowadzenie kontroli zakładów, szkoleń, tak, aby zmniejszyć ryzyko wystąpienia poważnych awarii)	WIOŚ, przedsiębiorstwa	300	środki własne przedsiębiorstw, WIOŚ	działanie aktualnie jest realizowane będzie jako kontynuacja
		Wsparcie jednostek straży pożarnej w sprzęt do ratownictwa techniczno-chemiczno-ekologicznego oraz w zakresie zapobiegania i przeciwdziałania poważnym awariom	Gminy powiatu tarnogórskiego	70-210/rok	środki własne Gmin, ew. dofinansowanie WFOŚiGW	10-30 tys. dla każdej gminy rocznie
		Usuwanie skutków poważnych awarii w środowisku	sprawcy awarii	w zależności od skali awarii	środki własne sprawcy awarii	w razie potrzeb
		Zapobieganie lub usuwanie skutków zanieczyszczenia środowiska	RDOŚ	w zależności od skali awarii	środki własne RDOŚ	

Program ochrony środowiska dla Powiatu Tarnogórskiego na lata 2025-2029 z perspektywą do roku 2033

L.p.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania w latach 2025-2029 (w tys. zł)	Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
A	B	C	D	E	F	G
		Poprawa nadzoru nad logistyką transportową, w tym wyprowadzenie transportu substancji niebezpiecznych poza obszary zamieszkałe	zarządcy dróg, policja	koszt drogowych znaków ostrzegawczych i informacyjnych	środki własne zarządców dróg, Policji	realizacja w razie potrzeby
		Edukacja społeczeństwa na rzecz kreowania prawidłowych zachowań w sytuacji wystąpienia zagrożeń środowiska i życia ludzi z tytułu poważnych awarii	Gminy powiatu tarnogórskiego, Policja, PSP	100	środki własne Gmin, Policji	

Źródło: koszty zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania, WPF i WPI Gmin Powiatu Tarnogórskiego, a także szacunków własnych autorów POŚ dla powiatu, w niektórych przypadkach nie było możliwości oszacowania kosztów ze względu na brak informacji o szczegółowym zakresie zadania

7. System realizacji Programu Ochrony Środowiska

Instrumentami wspomagającymi realizację Programu Ochrony Środowiska są elementy strategii rozwoju, programów i dokumentów programowych, o których mowa w ustawie z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (tj. Dz. U. z 2024 r. poz. 324). Wynikają one z obowiązków i kompetencji organów powiatu i gminy. Narzędziem, które koordynuje i spina w jedną całość działania związane z ochroną środowiska jest Program Ochrony Środowiska. Zapisy w nim zawarte przyczyniają się do zacieśniania współpracy powiatu i gmin z instytucjami i organizacjami działającymi na tym terenie.

Wszystkie te działania przyczyniają się do większej skuteczności i efektywności wdrażania zapisów zawartych w „Programie...”. Z tej przyczyny procedura wdrażania i realizacji Programu powinna zostać jasno i czytelnie przedstawiona, tak by instytucje i organizacje działające w szeroko pojętej ochronie środowiska miały możliwość weryfikacji realizacji zestawionych w „Programie...” celów i zadań środowiskowych.

Kolejnym cennym narzędziem do realizacji Programu jest zdobycie finansowania. W tym celu Powiat oraz każda gmina samodzielnie poszukują dostępnych źródeł finansowania zaplanowanych zadań. W ostatnich latach wykorzystywano środki z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach, RPOWŚ, PROW oraz Interregu czy Programów Norweskich. Aby zapewnić sprawne funkcjonowanie zarządzania trzeba pamiętać o zasadzie zrównoważonego rozwoju i zapewnieniu sprawnych rozwiązań organizacyjnych nie tylko związanych z ochroną środowiska. Niezbędne jest by w procesie wdrażania „Programu ...” wzięły udział instytucje różnych profili gospodarki oraz różnych sfer życia społecznego, wynikiem, czego możliwa będzie realizacja Programu, a także zachowanie ładu gospodarczego, społecznego i ekologicznego.

Zarządzanie Programem Ochrony Środowiska na poziomie powiatu związane jest z potrzebą oddzielenia zarządzania środowiskiem i wydzielenia go, jako odrębnego niezbędnego celu do realizacji. W procesie wdrażania zapisów Programu będą uczestniczyć nie tylko jednostki bezpośrednio zaangażowane w opracowanie, procedury opiniowana, przyjmowania i uchwalania opracowania. Będą to również podmioty uczestniczące w zarządzaniu „Programem...”, czyli jednostki administracji samorządowej, podmioty gospodarcze oraz inne jednostki działające w dziedzinie ochrony środowiska.

Ważną rolę we wdrażaniu Programu mają wszystkie podmioty realizujące zadania zapisane w „Programie...”, zarówno te własne, czyli Powiatu Tarnogórskiego, jak i monitorowane, do których zaliczamy zadania gmin leżących na terenie powiatu, zakładów przemysłowych i produkcyjnych, Nadleśnictw, Wód Polskich, zarządców dróg, a także innych instytucji i podmiotów działających na terenie powiatu.

W każdej fazie wdrażania Programu uczestniczą mieszkańcy, którzy bezpośrednio wykorzystują produkty wynikające z realizacji postanowień Programu (np. sieć kanalizacji sanitarnej, zmodernizowana droga czy akcja ekologiczna).

Zasadne jest ze względu na wiele obowiązków i zadań pojawiających się na każdym etapie wdrażania Programu określenie możliwości rozłożenia środków i obowiązków na poszczególnych wykonawców postanowień dokumentu.

Dzięki współdziałaniu jednostek zaangażowanych w „Program...” zostaną pozyskane środki finansowe i osiągnięte zamierzone efekty. Często duże znaczenie ma wykorzystanie doświadczeń sąsiednich jednostek administracyjnych, które wcześniej wdrażały na swoim obszarze swój „Program...” Partnerstwo w połączeniu z wymianą doświadczeń może stać się początkiem współpracy na szczeblu nie tylko lokalnym, ale także regionalnym.

Podstawową zasadą w realizacji zapisów „Programu Ochrony Środowiska...” jest prawidłowe i właściwe wykonywanie zadań własnych przez poszczególne jednostki świadome własnej roli we wdrażaniu zadań, odpowiedzialne za swoje uczestnictwo w „Programie...”. Najważniejsza i główna odpowiedzialność za prawidłowe wdrożenia spoczywa na Zarządzie Powiatu Tarnogórskiego, który składa Radzie Powiatu raporty z wykonania Programu.

Źródła finansowania zadań zapisanych w Programie stanowią środki własne samorządów, podmiotów gospodarczych, środki pozyskiwane z WFOŚiGW w Katowicach, z RPO, funduszy unijnych, itp.

Okresowo odbywają się posiedzenia komisji tematycznych, na których prezentowane są sprawozdania z działalności w zakresie ochrony środowiska, leśnictwa, edukacji, inwestycji czy promocji na terenie powiatu.

Ponadto Starosta oraz Rada Powiatu współdziałają z instytucjami administracji specjalnej, w dyspozycji, których znajdują się instrumenty kontroli i monitoringu. Instytucje te kontrolują respektowanie prawa, prowadzą monitoring stanu środowiska.

Tabela 32 Działania w ramach zarządzania środowiskiem

Lp.	Zagadnienie	Główne działania w latach 2025-2033	Organy uczestniczące w realizacji zagadnień
1	Wdrażanie Programu ochrony środowiska	Raport z wykonania Programu (co dwa lata)	Zarząd Powiatu Tarnogórskiego, inne jednostki wdrażające Program
		Opracowanie Programu ochrony środowiska	Zarząd Powiatu Tarnogórskiego
2	Edukacja ekologiczna, Komunikacja ze społeczeństwem, System informacji o środowisku	Realizacja Powiatowego Programu ochrony środowiska oraz współpraca z instytucjami zajmującymi się szeroko pojętą ochroną środowiska oraz prowadzenie SIOS-systemu informacji o środowisku	Powiat Tarnogórski, WIOŚ, GIOŚ, Organizacje pozarządowe
3	Systemy zarządzania środowiskiem	Wspieranie i promowanie zakładów / instytucji wdrażających system zarządzania środowiskiem	Wojewoda Śląski, Fundusze celowe
4	Monitoring stanu środowiska	Zgodnie z wymaganiami ustawowymi - Stan środowiska w województwie śląskim	GIOŚ, WSSE

Elementem polityki ekologicznej Powiatu Tarnogórskiego, jest współpraca z instytucjami zajmującymi się badaniem stanu środowiska, przetwarzaniem uzyskanych danych oraz ich upowszechnianiem.

Bezpośrednim wskaźnikiem zaawansowania realizacji zadań objętych „Programem ochrony środowiska...” będzie ciągły monitoring oraz kontrola podejmowanych działań.

8. Monitoring Programu

Z wykonania Programu Zarząd Powiatu powinien co dwa lata sporządzać raporty i przedstawiać je Radzie Powiatu, a także przekazywać do organu wykonawczego Województwa Śląskiego.

W związku z tym dla wspomagania procesu monitorowania postępów w realizacji Programu wykorzystane zostaną wskaźniki realizacji Programu ochrony środowiska zestawione w tabelach celów i zadań środowiskowych.

Jednocześnie wskaźniki monitorowania jakości środowiska mają być narzędziem oceny realizacji Programu w momencie przygotowywania raportów z jego wykonania. Dlatego też istotnym jest, aby wskaźniki monitorowania Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Tarnogórskiego były spójne ze wskaźnikami monitorowania jakości środowiska określonymi w Programie ochrony środowiska dla województwa śląskiego oraz Polityki Ekologicznej Państwa 2030.

Pozwoli to na wykonanie spójnych ze sobą raportów z realizacji Programów Ochrony Środowiska zarówno na szczeblu powiatowym, jak i wojewódzkim, a tym samym podsumowanie efektów prowadzonej polityki ochrony środowiska na terenie województwa śląskiego.

Zgodnie z powyższym w każdym rozdziale, w każdej dziedzinie środowiskowej w rozdziale 4 (podrozdziały 4.1-4.9) wskazano wskaźniki wraz z wartościami bazowymi i docelowymi zgodne ze wskaźnikami wymienionymi w Programie ochrony środowiska dla województwa śląskiego oraz w Polityce Ekologicznej Państwa 2030.

Określono te wskaźniki, które możliwe są do określenia na poziomie Powiatu. Źródło wskaźników określono w nawiasie.

Za dwa lata w trakcie wykonywania Raportu z realizacji POŚ i po określeniu wartości wskaźników możliwa będzie ocena czy Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Tarnogórskiego jest wdrażany w zakładanym stopniu czy zadania są realizowane w planowanym tempie i czy możliwa jest całościowa realizacja Programu do końca okresu programowania.

Jako komórkę monitorującą proces wdrażania i realizacji POŚ oraz harmonogram jego realizacji wskazuje się Wydział Ochrony Środowiska i Rolnictwa Starostwa Powiatowego w Tarnowskich Górach.

9. Streszczenie w języku niespecjalistycznym

„Program ochrony środowiska dla Powiatu Tarnogórskiego na lata 2025-2029 z perspektywą do roku 2033” (zwany dalej Programem) został opracowany zgodnie z zapisami ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (tj. Dz. U. z 2024 r. poz. 54, z późn. zm.) jako narzędzie prowadzenia polityki ochrony środowiska w Powiecie Tarnogórskim. Poprzedni dokument został opracowany w 2021 r.

Podstawą do opracowania niniejszego Programu są zalecenia wynikające z Wytycznych do opracowania wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska z 2015 roku (aktualizacja 2017 i 2020) oraz zmiany prawne. W niniejszym opracowaniu autorzy starali się dokonać porównania stanu środowiska z roku 2017 z obecnym według informacji z 2022 roku (natomiast, jeśli brakowało takich informacji posłużono się danymi z 2021).

Ustawa Prawo ochrony środowiska nie określa sztywnych ram programu ochrony środowiska, zwraca natomiast uwagę (art. 17), by opracowanie uwzględniało pewne dokumenty określone w art. 14, tj. strategię rozwoju, programy i dokumenty programowe, co zostało w dokumencie uwzględnione.

Przedmiotowe opracowanie dla Powiatu Tarnogórskiego zawiera takie elementy jak:

Wstęp - jako rozdział pierwszy zawiera podstawę prawną i cel przygotowania programu ochrony środowiska, a także okres objęty opracowaniem, metodykę, strukturę i zakres dokumentu.

W rozdziale drugim wykazano spójność niniejszego opracowania z dokumentami nadrzędnymi opracowanymi we wcześniejszych latach szczebla krajowego, regionalnego i wojewódzkiego.

Rozdział trzeci to informacje ogólne o powiecie. Zawartość tego rozdziału to m.in. informacje o położeniu administracyjnym oraz dane dotyczące uwarunkowań gospodarczych i środowiskowych powiatu.

Rozdział czwarty to ocena aktualnego stanu środowiska. W rozdziale tym opisano stan aktualny oraz wskazano najważniejsze problemy w zakresie każdego komponentu środowiska.

Po analizie stanu aktualnego dla każdej dziedziny środowiskowej przeprowadzono analizę SWOT i stworzono w rozdziale szóstym cele i kierunki działań, a także harmonogramy realizacji zadań własnych – powiatowych i zadań monitorowanych – czyli realizowanych przez Gminy powiatu tarnogórskiego, instytucje administrujące uzbrojeniem terenu oraz przedsiębiorców i inne osoby prawne. Cele i kierunki działań w zakresie każdej dziedziny interwencji zostały zestawione w tabelach. Zapisano w nich nadrzędne cele środowiskowe, wskaźniki z podaniem wartości bazowej z roku 2023 (lub 2022) oraz wartością do osiągnięcia w 2033 roku. Dopełnieniem celów i zadań jest wyszczególnienie każdego zadania wraz z określeniem jednostki odpowiedzialnej oraz czynników ryzyka, jakie mogą mieć miejsce, co warunkuje realizację zadania. Przykładem jest brak pozyskanych środków finansowych na realizację zadania.

Celem piątego rozdziału było przedstawienie czterech zagadnień horyzontalnych, stanowiących fundament wszystkich działań zapisanych w niniejszym „Programie...”. Każdy obszar interwencji i każdy kierunek działań jest spójny z czterema zagadnieniami horyzontalnymi, jakim są: adaptacja do zmian klimatu, nadzwyczajne zagrożenia, edukacja ekologiczna i monitoring środowiska.

Wszystkie obszary interwencji na których opiera się niniejszy „Program...” zawierają aspekty każdego z czterech działań horyzontalnych. Istotnym jest także, iż w każdej dziedzinie środowiskowej prowadzona jest edukacja ekologiczna, a w celu kontroli stanu i podjęcia ewentualnych szybkich kroków niezbędny jest monitoring środowiska i stała kontrola jego stanu.

W rozdziale szóstym zamieszczono harmonogramy realizacji zadań, w których zadania mają określone koszty realizacji oraz źródła finansowania. W tej części zamieszczono także dodatkowe informacje o zadaniu, przykładem jest informacja, iż zadanie będzie realizowane jako kontynuacja lub tylko w razie zaistnienia potrzeby.

W rozdziale siódmym opisano system realizacji Programu ochrony środowiska dla Powiatu Tarnogórskiego. Projekt Programu podlega zaopiniowaniu przez Zarząd Województwa Śląskiego. W trakcie procedur opracowania Programu Powiat zapewni możliwość udziału społeczeństwa na zasadach i w trybie określonym w ustawie z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (tj. Dz. U. z 2024 r. poz. 1112, z późn. zm.). Po podjęciu uchwały Rady Powiatu „Program...” zostanie przyjęty do realizacji.

W procesie wdrażania zapisów Programu będą uczestniczyć nie tylko jednostki bezpośrednio zaangażowane w opracowanie, procedury opiniowania, przyjmowania i uchwalania opracowania. Będą to także jednostki administracji samorządowej, jednostki udzielające dofinansowania, a także wszystkie podmioty realizujące zadania zapisane w Programie.

Program Ochrony Środowiska jest narzędziem, które koordynuje i spina w jedną całość działania związane z ochroną środowiska. Zapisy w nim zawarte przyczyniają się do zacieśniania współpracy instytucji i organizacji działających na terenie powiatu.

W rozdziale ósmym opisano system monitoringu realizacji Programu Ochrony Środowiska, który da obraz postępów w realizacji zamierzeń Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Tarnogórskiego. Jednocześnie w związku z tym, iż co dwa lata będą sporządzane raporty z realizacji Programu Ochrony Środowiska pokazujące

stan wykonania zadań zapisanych w Programie. Dla każdego zadania zapisanego w Programie określono wskaźniki realizacji ze stanem bazowym na 2023 rok (lub 2022) oraz stanem docelowym na 2033 rok. Porównanie tych wskaźników pozwoli na ponowną ocenę stanu środowiska na terenie powiatu. Jako komórkę monitorującą proces wdrażania i realizacji POŚ oraz harmonogram jego realizacji wskazuje się Wydział Ochrony Środowiska i Rolnictwa Starostwa Powiatowego w Tarnowskich Górach.

Realizacja zadań zaproponowanych w Programie przyczyni się do:

- poprawy warunków życia i zdrowia mieszkańców poprzez: zmniejszenie niskiej emisji (wymiany kotłów, remonty i modernizacje dróg),
- zmniejszenie zrzutu surowych ścieków do rzek i potoków poprzez rozbudowę sieci kanalizacji sanitarnej,
- poprawy komfortu i zdrowia mieszkańców dzięki dostępowi do dobrej jakości wody do picia w wyniku budowy sieci wodociągowej,
- poprawa warunków na drogach publicznych poprzez rozbudowę i modernizację układu komunikacyjnego powiatu,
- poprawy warunków życia mieszkańców dzięki większemu dostępowi do sieci gazowej i elektroenergetycznej,
- zmniejszenia uciążliwości działalności gospodarczych dzięki kontrolom i egzekwowaniu wydawanych decyzji administracyjnych,
- zwiększenia atrakcyjności powiatu poprzez usunięcie wyrobów zawierających azbest,
- powiększenia powierzchni terenów rekreacyjnych,
- zwiększenia atrakcyjności walorów turystycznych dzięki sprzątanii, oznakowaniu i tworzeniu infrastruktury na szlakach turystycznych, a przy tym zwiększenia zainteresowania aktywnym sposobem spędzania czasu wolnego,
- stałej dbałości o stan środowiska dzięki bieżącym inwestycjom w dziedzinie ochrony środowiska i rozbudowie infrastruktury,
- cyklicznie i okresowo realizowanym działaniom edukacyjno-informacyjno-promocyjnym na obszarze wszystkich gmin należących do powiatu tarnogórskiego,
- a także ogólnej poprawy jakości walorów środowiskowych powiatu tarnogórskiego.

BIBLIOGRAFIA

- Bank danych regionalnych www.stat.gov.pl,
- Oceny jakości powietrza w województwie śląskim obejmujące rok 2019, 2020, 2021, 2022, 2023
- Geografia regionalna Polski, J. Kondracki, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1998 r.,
- Geomorfologia Polski. Tom 1. Polska Południowa Góry i Wyżyny, praca zbiorowa pod redakcją M. Klimaszewskiego, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1972,
- GMO – problemy gospodarcze i ochrony przyrody, dr hab. Krzysztof Kasprzak, ekspert Polskiej Izby Ekologii,
- Hydrologia regionalna Polski – tom I, wody słodkie, Państwowy Instytut Geologiczny, 2007,
- Hydrologia regionalna Polski – tom II, wody mineralne, lecznicze i termalne oraz kopalniane, Państwowy Instytut Geologiczny, 2007,
- Klasyfikacja stanu / potencjału ekologicznego i stanu chemicznego wód w latach 2019-2022, WIOŚ w Katowicach,
- Klimat Polski, A. Woś, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1999,
- Krajowy program oczyszczania ścieków komunalnych, Druga Aktualizacja KPOŚK została zatwierdzona przez Radę Ministrów w dniu 2 marca 2010 r. (AKPOŚK 2009),
- Kształtowanie krajobrazu, a ochrona przyrody, pod red. K. Buchwalda i W. Engelhardta, PWRiL, Warszawa 1975,
- Mapa geologiczna Polski w skali 1:200 000, H. Jurkiewicz, J. Woźniński, IG Warszawa 1977,
- Mapa obszarów Głównych Zbiorników Wód Podziemnych (GZWP) w Polsce wymagających szczególnej ochrony, A. Kleczkowski, AGH Kraków, 1990,
- Monitoring chemizmu gleb ornych Polski w latach 2010-2012, 2012-2015, 2015-2017, 2017-2020
- Ocena jakości wód podziemnych w województwie śląskim w latach 2012-2023, WIOŚ w Katowicach,
- Opracowanie ekofizjograficzne do planu zagospodarowania przestrzennego województwa śląskiego,
- Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego,
- Polska 2025. Długookresowa Strategia Trwałego Rozwoju i Zrównoważonego Rozwoju, Rządowe Centrum Studiów Strategicznych przy współpracy z Ministerstwem Środowiska, Warszawa czerwiec 2000 r.,
- Program ochrony powietrza dla województwa śląskiego,
- Raport o stanie środowiska w województwie śląskim w latach od 2010 do 2021,
- Sprawozdanie z monitoringowego pomiaru pól elektromagnetycznych, 2017, 2018, 2019, 2020, 2021, 2022, 2023
- Strony internetowe: www.rdoś.krakow.pl, www.geoportal.gov.pl, www.gdos.gov.pl